

Magazin bibliologic 2014, nr. 1-4

Revistă științifică și bibliopraxiologică

Editori:

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Societatea Științifică de Bibliofilie și Ex-libris "Paul Mihail" din Moldova
Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova

Director și redactor-șef:

Alexe Rău, doctor în filosofie

Colegiul de redacție:

acad. Andrei Eșanu, acad. Petru Soltan,
acad. Mihai Cimpoi, doctor hab. Roman Motulski (Minsk),
doctor hab. Gheorghe Postică, doctor conf. Elena Tîrziman (București),
doctor conf. Nelly Țurcan,
doctor Tatiana Luchian,
Doctor Honoris Causa Iurie Colesnic, Vera Osoianu

Secretari responsabili:

Elena Turuta
Tatiana Bahmuteanu

Redactor artistic:

Dragoș Popa-Miu

Procesare computerizată:

Diana Stoian

SUMAR

5 - 8

AGORA

Lyon Declaration on Access to Information and Development

Presidential Address by IFLA President Sinikka Sipilä to the IFLA World Library and Information Congress, 80th IFLA General Conference and Assembly, 2014, Lyon, France

9 - 19

INVITATUL REVISTEI MB

Yao Zhang. The development of library and information science in China (1840-2009)

20 - 32

VALORI BIBLIOFILE

Dr. Maria DANILOV. Două tipărituri basarabene: Catihisisul creștinesc (1844) și Chiriadromionul (1860) identificate în sursele buzoiene

Nina MATEI. Monument literar „neajuns la maturitate” : Biblia de la 1936

Liubovi KARNAEVA, Valeriu HERȚA, Augustin STEPANOV, Nona ȘOROC. Ex-Libris-uri din Colecția Koch

33 - 42

GALERIA MB

Aliona TOSTOGAN. Moștenirea muzicală a lui Dimitrie Cantemir

Liubovi KARNAEVA, Nona ȘOROC, Augustin STEPANOV. Personalitatea savantului, medicului-bibliofil german Richard Koch reflectată în colecția personală păstrată în fondul Bibliotecii Științifice Medicale a USMF „Nicolae Testemițanu”

43 - 68

STUDII ȘI CERCETĂRI

Acad. Andrei EȘANU, Valentina EȘANU. Dispersarea patrimoniului de carte veche românească (sec. XIX-XX). Colecții și colecționari din străinătate

Dr. hab. Anton MORARU. Organizarea și completarea Bibliotecii Muzeului de Zemstvă din Basarabia: 1889 – 1917

Dr. Igor CERETEU. Biblioteca mănăstirii Chistoleni

Dr. Elena CHIABURU. Relația dreptului bisericesc cu istoria cărții – furtul cărților vechi

69 - 72

SIMPOZION

Veronica COSOVAN. Vestigii europene păstrate în fondurile serviciului Carte veche și rară al BNRM

73 - 109

IFLA. INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARY ASSOCIATIONS AND INSTITUTIONS

How library and information science academic administrators perceive e-learning in LIS schools: A qualitative analysis

Information evaluation and the individual's cognitive state: Some insights from a study of British teenaged users

Library adoption of knowledge management using Web 2.0: A new paradigm for libraries

110 - 115

CENL. CONFERENCE OF EUROPEAN NATIONAL LIBRARIANS

CENL in 2013-2014. Annual Report

116 - 144

TEL. THE EUROPEAN LIBRARY

The European Library. Annual Report 2013

145 - 148

BIBLIOSOFIE

Dr. Alexe RĂU. Filosofia ca infrastructură a gândirii biblioteconomice

149 - 156

TEORIE ȘI PRACTICĂ

Alla PANICI. SIBIMOL. Metamorfoze 2003-2014

Vera OSOIANU. Comunicarea profesională : aspecte ale formatului virtual

157 - 162

REȚELE SOCIALE

Aliona MUNTEAN. Optimizări pentru rețele sociale

163 - 174

REMEMBER

DIN SERTARUL LUI IURIE COLESNIC

Dr. H. C. Iurie COLESNIC. Sunt poeți care trăiesc din poezie și sunt poeți care trăiesc pentru poezie

Lyon Declaration on Access to Information and Development

International Federation of
Library Associations and Institutions
2014, Vol. 40(4) 240–241
© The Author(s) 2014
Reprints and permission:
sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav
DOI: 10.1177/1535370214554886
ifla.sagepub.com

The Lyon Declaration of August 2014 was written in English. The wording of the English version shall prevail.

The United Nations is negotiating a new development agenda to succeed the Millennium Development Goals. The agenda will guide all countries on approaches to improving people's lives, and outline a new set of goals to be reached during the period 2016–2030.

We, the undersigned, believe that increasing access to information and knowledge across society, assisted by the availability of information and communications technologies (ICTs), supports sustainable development and improves people's lives.

We therefore call upon the Member States of the United Nations to make an international commitment to use the post-2015 development agenda to ensure that everyone has access to, and is able to understand, use and share the information that is necessary to promote sustainable development and democratic societies.

Principles

Sustainable development seeks to ensure the long-term socio-economic prosperity and well-being of people everywhere. The ability of governments, parliamentarians, local authorities, local communities, civil society, the private sector and individuals to make informed decisions is essential to achieving it.

In this context, a right to information would be transformational. Access to information supports development by empowering people, especially marginalised people and those living in poverty, to:

- Exercise their civil, political, economic, social and cultural rights.
- Be economically active, productive and innovative.
- Learn and apply new skills.
- Enrich cultural identity and expression.
- Take part in decision-making and participate in an active and engaged civil society.
- Create community-based solutions to development challenges.

- Ensure accountability, transparency, good governance, participation and empowerment.
- Measure progress on public and private commitments on sustainable development.

Declaration

In accordance with the findings of the High Level Panel on the Post-2015 Development Agenda, the post-2015 consultations of the United Nations Development Programme (UNDP) and the Open Working Group Focus Area Report, all of which identified the crucial role of access to information in supporting development, we, the undersigned, recognise that:

1. Poverty is multidimensional, and progress in eradicating poverty is linked to sustainable development across a variety of areas.
2. Sustainable development must take place in a human-rights based framework, where:
 - a. Inequality is reduced by the empowerment, education and inclusion of marginalized groups, including women, indigenous peoples, minorities, migrants, refugees, persons with disabilities, older persons, children and youth.
 - b. Gender equality, along with full social, economic and political engagement, can be significantly enhanced by empowering women and girls through equitable access to education.
 - c. Dignity and autonomy can be strengthened by ensuring access to employment and decent jobs for all.
 - d. Equitable access to information, freedom of expression, freedom of association and assembly, and privacy are promoted, protected and respected as being central to an individual's independence.
 - e. Public participation of all is ensured to allow them to take ownership of change needed to improve their lives.

3. Increased access to information and knowledge, underpinned by universal literacy, is an essential pillar of sustainable development. Greater availability of quality information and data and the involvement of communities in its creation will provide a fuller, more transparent allocation of resources.
4. Information intermediaries such as libraries, archives, civil society organisations (CSOs), community leaders and the media have the skills and resources to help governments, institutions and individuals communicate, organize, structure and understand data that is critical to development. They can do this by:
 - a. Providing information on basic rights and entitlements, public services, environment, health, education, work opportunities, and public expenditure that supports local communities and people to guide their own development.
 - b. Identifying and focusing attention on relevant and pressing needs and problems within a population.
 - c. Connecting stakeholders across regional, cultural and other barriers to facilitate communication and the exchange of development solutions that could be scaled for greater impact.
 - d. Preserving and ensuring ongoing access to cultural heritage, government records and information by the public, through the stewardship of national libraries and archives and other public heritage institutions.
 - e. Providing public forums and space for wider civil society participation and engagement in decision-making.
 - f. Offering training and skills to help people access and understand the information and services most helpful to them.
5. Improved ICT infrastructure can be used to expand communications, speed up the delivery of services and provide access to crucial information particularly in remote communities. Libraries and other information intermediaries can use ICTs to bridge the gap between national policy and local implementation to ensure that the benefits of development reach all communities.
6. We, the undersigned, therefore call on Member States of the United Nations to acknowledge that access to information, and the skills to use it effectively, are required for sustainable development, and ensure that this is recognised in the post-2015 development agenda by:
 - a. Acknowledging the public's right to access information and data, while respecting the right to individual privacy.
 - b. Recognising the important role of local authorities, information intermediaries and infrastructure such as ICTs and an open Internet as a means of implementation.
 - c. Adopting policy, standards and legislation to ensure the continued funding, integrity, preservation and provision of information by governments, and access by people.
 - d. Developing targets and indicators that enable measurement of the impact of access to information and data and reporting on progress during each year of the goals in a Development and Access to Information (DA2I) report.

Note

At the time of writing, 245 organizations had signed the Declaration. For complete and current list, see <http://www.lyondeclaration.org/>

Presidential Address by IFLA President Sinikka Sipilä to the IFLA World Library and Information Congress, 80th IFLA General Conference and Assembly, 2014, Lyon, France

International Federation of
Library Associations and Institutions
2014, Vol. 40(4) 242–243
© The Author(s) 2014
Reprints and permission:
sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav
DOI: 10.1177/0340035214554173
ifla.sagepub.com

Dear IFLA Members, distinguished guests, colleagues, ladies and gentlemen!

I wish you have had a great conference with many new experiences and contacts and plenty of ideas to take home from the presentations and discussions here during the week. Before we part I would like to share with you some of the achievements during my first year as IFLA President and expectations I have for the second year.

I am happy to say that the IFLA activities during the past year exceeded my expectations in many ways. I have seen many developments taking place around my theme that also promotes IFLA's Strategic Plan and Key Initiatives.

When I took office as IFLA President I was looking forward to promote the progress of the important issues on the IFLA Strategic Plan and Key Initiatives throughout the world and continue to promote libraries in societies. Doing IFLA's work is very inspiring and that inspiration motivates me in my daily work for IFLA. This is especially important as I see a very strong bond between libraries and development which is the core of my Presidential theme building stronger libraries for stronger societies.

As the IFLA President, I will continue to support library development in areas of policy through our key initiatives, to empower libraries around the world. IFLA continues to grow and it is evolving and responding to the needs and challenges of libraries and society.

IFLA has over 1400 members in nearly 150 countries around the world. I have been asked if it is even possible for such a diverse organization to speak with one voice. I have answered yes, it is possible. As I mentioned in my Opening Address, the Article 19 of the United Nations Universal Declaration of the

Human Rights, concerning the freedom of opinion and expression, is the leading principle of IFLA and the library and information sector. This is the principle that unites all the libraries, whether a small rural library or a big research library in a developing, transitioning or developed country. They all work for the same goal: to offer as wide access as possible to as much information and knowledge as possible to as many people as possible. This democratic ideal of freedom of access to information is one of the core pillars of strong libraries.

As you may be aware, the current IFLA Key initiatives will come to an end in 2014 and the IFLA GB started the discussion process for the new Key Initiatives for 2015–2016 here in Lyon, defining the priorities of IFLA activities for the next two years.

To help embrace the concept of Digital Democracy and how libraries can encourage citizens participation in the digital age, speakers were invited to the president's session during the conference to further deliberate on my presidential theme, 'Strong Libraries, Strong Societies', building on the IFLA Trend Report.

It is my firm belief that what makes a society strong is its ability to include all of its members in decision-making processes. The President's session, looked at the fundamental conditions necessary for citizen participation in decision making online, including media and information literacy competencies. Availability of local and relevant content, and awareness of how the emerging participatory digital society works in practice remained our focus.

With more governments embracing the idea of citizen driven policy initiatives, panellists examined how these ideas work in practice and assessed the extent to which law makers will take up the challenge of citizen participation in the years to come.

The IFLA Trend Report has been discussed all around the world and created positive impact on the role played by libraries in many countries. The Report has been used for instance in drafting library policies and strategies to position libraries in the evolving digital information environment. Although there has been this positive development, IFLA would continue to rely on your input to further develop the Trend Report for the next cycle. So please share with us the outcomes of your discussions on the Trend Report Platform. Send us summaries, videos, photos and blogs where the five key trends have been discussed in your libraries, in your library associations or at your conferences in your respective countries. We discuss the Trend Report also at my second President's Meeting in Istanbul, Turkey on 37-5 June 2015.

Access to information has always been a key priority for IFLA. With a shift from a print environment to a digital one, IFLA increased its advocacy on reforming the copyright laws that shape the ways in which libraries are able to provide their patrons with digital content. Indeed, this has been a focus of IFLA's advocacy efforts at the World Intellectual Property Organisation (WIPO) for nearly a decade.

We need to appreciate all efforts and positive gains so far, including all lessons learned from the two meetings with WIPO Standing Committee on Copyright & Related Rights (SCCR) this year. Although the meeting did not end conclusively, there has been positive feedback from many WIPO Member states and the WIPO Secretariat during the first meeting. The future work plan of the committee (and fate of libraries and archives) must be decided at the WIPO General Assembly in September 2014. Through IFLA, Libraries are asking for a further extension of the work plan for another two years, and equal time to be given to libraries and archives, alongside broadcasting, on the agenda.

Meanwhile, IFLA will continue to increase its efforts on influencing copyright reform at the national level through its new capacity building grant from Global Libraries. It is for US\$4.9 million over 4 years to "support policy change at national, regional and international levels by building capacity in library networks to advocate for policy frameworks that support public access to digital information in the public libraries."

Advocacy for the Lyon Declaration that was launched on Monday at this conference is our next big effort. The Lyon Declaration on Access to

Information and Development was developed to provide IFLA with an advocacy document that can be used to positively influence the content of the United Nations post-2015 development agenda. More than 200 institutions and associations from within and beyond the library have signed pre-launch, already making the Lyon Declaration the most successful campaign of its type that IFLA has ever undertaken. Following the launch, IFLA will continue to seek signatories over the next year to increase the profile of the Declaration, and more importantly, the advocacy message that access to information be recognised in the United Nations post-2015 development framework. We need your support in taking it to your library communities and especially to your governments and representatives in the UN. It is very useful if you contact the officials and decision makers in your countries and explain the importance of access to information for development. Because, without information there is no development.

One of the key areas that IFLA is focusing on is our cultural heritage. We need to protect our heritage especially in times of disaster and conflict, as we have seen in Timbuktu, Haiti, Indonesia, to name just a few.

Over the coming year, IFLA will launch the IFLA Risk Register for Documentary Cultural Heritage for documentary cultural heritage collections and information resources in areas at risk from natural disasters or conflict; with the broader aim of being compatible with the Blue Shield (ICBS) and UNESCO activities in this area.

IFLA will approach institutions with questionnaires about their documentary cultural heritage and create a secure database with the data gathered. The database will only be accessible for the Blue Shield partners and UNESCO.

Dear IFLA members, dear colleagues, these are just a few highlights of IFLA that will help in building stronger libraries and with their support stronger societies where equality, democracy, social and economic development and general well-being would be possible to reach by as many citizens of the world as possible.

I am looking forward to work with you for the next year, to see these plans come true, to advance the library and information service sector in our societies so that they meet the needs and challenges of library users in an evolving information environment.

I thank you. Merci.

The development of library and information science in China (1840–2009)

International Federation of
Library Associations and Institutions
2014, Vol. 40(4) 296–306
© The Author(s) 2014
Reprints and permission:
sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav
DOI: 10.1177/0340035214541033
ifla.sagepub.com

Yao Zhang
University of South Carolina

Abstract

The purpose of this study is to give an overview of the development of Chinese libraries and library and information science (LIS) in China during 1840 to 2009. The discussion is divided into four historical periods: 1840–1897, 1898–1948, 1949–1977, and 1978–2009. In each of these periods, the author discusses three themes that have had a major influence in the development of libraries and LIS: the social, economic, scientific and political climate in China that influenced the development of libraries and information institutions, and LIS education, which supported the growing profession. In sum, this study reviews the accomplishment of library and information science in China from 1840 to 2009, and the significant efforts of people from different classes, and across several generations, combining the historical background, including the change of regimes, crisis from foreign invasion, and social progress.

Keywords

history of library and information science, China

Introduction

This paper provides a brief historical overview of the development of libraries and library and information science (LIS) in China during the period 1840–2009. The discussion is broken into four different periods: 1840–1897, 1898–1948, 1949–1977, and 1978–2009. The discussion of each of the four periods will be centered on three recurring themes that greatly influenced the development of libraries and LIS: social, economic, scientific, and political conditions; the struggle to develop libraries and information institutions; and the rising influence of the LIS profession through advanced education.

1840 to 1897

The social, economic, scientific and political context

The year 1840 is the beginning of the modern history of China. The first Opium War and the intrusion of Great Britain forced the Qing Empire to open the gate of China. The traditional Chinese self-sufficiency and the small-scale agriculture-based economy began to shatter. In this economy, family and villages were the basic social units. The only industry that existed was

the handicraft industry maintained by apprenticeships, which could not carry out mass industrial production (Chow, 1960). Furthermore, the feudal emperors in the Qing Dynasty had consistently implemented the policy of “attaching importance to agriculture and restraining commerce,” giving little sympathy or support to merchants, entrepreneurs and practical inventions (Guo, 1987). The policy bound the peasant to the farm and this enabled the landlord class to monopolize wealth. It blocked emerging industry by depriving it of the two key elements for industrialization: labor and capital. It also limited the expansion of domestic markets and inhibited early capitalism. The low level of industrialization generated low demand for the labor force. Education was not compulsory. The illiteracy rate of the population stayed at 80 percent for much of China’s history (Ni, 2001).

Corresponding author:

Yao Zhang, School of Library and Information Science, University of South Carolina, 1501 Greene Street, Columbia, SC, 29208, USA.

Email: zhang82@mailbox.sc.edu

Defeated in the Opium War in 1842, and accepting the Treaty of Nanjing, Imperial China changed to a semi-feudal, semi-colonial society. It gradually lost power because of invasion by western countries. Witnessing this, members of the educated elite strongly advocated changes in Chinese society. The earliest group was composed of feudal officials, represented by Lin Zexu (1785–1850) and Wei Yuan (1794–1856). In the 1840s, they started to translate geography books from the western countries, which had great significance in a closed China. Among these materials the first description of western modern libraries was found (Zeng, 1998).

In the 1850s, some of the educational elites and pioneering ministers realized the importance of learning science and technology from the West. Beginning in the 1860s, Chinese diplomats were sent to Europe and North America for cultural exchange. This enabled the diplomats to gain first-hand information about modern libraries. Their interests also included the modern technology used in the Western countries, such as Western printing technology, and the application of steam engines, telegraphs and telephones in daily life. Their visits to Europe convinced them of the necessity and importance of industrialization in China and made them believe that the establishment of modern libraries and education would be indispensable measures needed to strengthen the country.

The development of libraries and information institutions

The collection of documents and books in China is as old as Chinese recorded history, but modern libraries did not come into being until the beginning of the 20th century (Lin, 1985). Government, private, academy (Shu yuan), and temple book repositories were the four major types of book repositories in the Qing Dynasty (1636 AD–1911 AD). *The Complete Library of the Four Treasures* was the greatest accomplishment of government book repositories in the imperial era (221 BC–1911 AD). This work was completed in 1782 and contained 79,337 volumes covering 3,578 different titles. They were categorized by the four-type classification system: classics, history, philosophy, and literature (Gong and Gorman, 2000). The activities of these book repositories were restricted to basic functions, such as collecting, preserving and compiling. The provision of user services was rarely mentioned. In the late Qing era, government repositories began to suffer a long period of decline as a result of economic and social crises. In the 1850s, three out of seven government repositories,

Wenlan Pavilion in Zhejiang Province, Wenzong Pavilion and Wenhui Pavilion in Jiangsu province, were either looted or burnt during the Taiping Troop rebellion (Ren, 2001). In 1860, another government repository, Wenyuan Pavilion in Yuanming Park, Beijing, was destroyed by the joint forces of Great Britain and France during the Arrow War (1856–1860). The chaos brought immeasurable disaster to cultural heritage and book collections.

The existence and growth of private collections during this time depended to a large degree on the interest and financial status of individual collectors and few survived in the military disturbances that lasted for more than two decades. Economic transformation reallocated social wealth. The resources and wealth of the landlord class shifted to the emerging industrialists, merchants and bankers in the trade port cities like Shanghai, Guangzhou and Tianjin. Many of the former sold their books to the latter group to support their families or pay debts (Fu and Xie, 2001). The new collectors, according to their individual needs, expanded their collections with new printed materials on Western learning (Lai, 1990). Sheng Xuanhuai (1844–1916) had one of the earliest private collections. In his late years, his personal collections rose to more than 100,000 volumes and were opened to other scholars for free (Li and Huang, 2005).

The academic book repositories were associated with traditional education. Their contents focused on the Confucian classics and utilization was restricted to students and researchers. Temple book repositories were the last major type of book repository in imperial China. Most of them were attached to Buddhist temples in the Qing Dynasty (Tang, 2004). Both academic and temple repositories underwent great changes during the several modern education reforms of this period. A number of modern public libraries established afterwards were built on the sites of these repositories; the collections in these repositories were also transferred to and stored by the modern libraries.

The fourfold classification scheme was used as the major tool in cataloguing and classification in the Qing Dynasty. It did not lose this dominant position until the modern classification system was introduced to China. Traditional libraries were managed by people from the political elite. Their job responsibilities, in most cases, did not exceed bookkeeping or circulation, which require little technique or skill. As a consequence, no formal professional training was needed for the librarians. Conservative and closed Chinese librarianship, carried on for thousands of years and established on the basis of this feudal economy, was also shaken (Cheng, 1991).

LIS profession and education

A library education program had been absent for millennia and no discussion about the need for it occurred in this period.

1898 to 1948

The social, economic, scientific and political context

After being defeated in the Sino-Japanese War of 1894–1895, Imperial China fell into financial crisis and social turbulence. A group of pioneering scholars believed that only by learning from the invaders and adopting their ideas could they help China counter foreign influence and get rid of the unfair treatment caused by a variety of treaties. In 1898, their representatives, Kang Youwei (1858–1927) and Liang Qichao (1873–1929) led the bourgeois reform movement in Beijing. The reformers advocated changes in Chinese society along the Western pattern and created many “radical programs aimed particularly at education of the mass” (Gong and Gorman, 2000: 18), including establishing a modern school system, founding a translation bureau and setting up libraries. In terms of libraries, they reiterated their educational functions and wide access to users regardless of their strata in society. Unfortunately, the movement lasted a mere 100 days. Their proposition on modern libraries was put into practice, though on a very small scale.

The Bourgeois Democratic Revolution in 1911 ended the reign of the Qing and was a symbol that the bourgeois class had formally stepped into the political arena. China’s politics, economy and culture changed enormously after the event. Although leaping one more step towards a democratic country, China was unable to cast off the intervention of foreign powers.

China was also involved in World War I, under the pressure of foreign intervention, and ended up on the victorious side. However, the victorious reputation did not bring the country any benefit and no release from the status of miserable slavery. The rights and benefits of colonization were just transferred from the country defeated, for example, Germany, to those which chose the right side, like Japan. The significance of this power shift is more than a redistribution of compensation or jurisdiction, as Japan took this chance to enlarge its invasion and increase industrial investment, which by all means laid a base for the following round of invasion and occupation (1937–1945).

This period is the time of the rising of the bourgeois class and the national industry they established. It first appeared in the coastal colonized cities in the 1870s, where there were a lot foreign-invested industries.

Most of the class, at first, worked in those industries, coordinating the companies or factories with local government, suppliers and workers. Then they started business by themselves, mostly light industry, such as flour mills, match factories, textile and print works, etc. Those owners admired new technology and were willing to spend money on innovation, but rarely embraced modern management. Although both governments, the Qing and the recently founded Bourgeois, claimed to encourage national industry, under the pressure of foreign invaders and treaty limitations there was hardly anything they could do. The national industry struggled to survive till the outbreak of World War I, which distracted the invaders’ attention from China. The blossoming of Chinese national industry did not last long. Soon after the war was over, the foreigners refocused on the re-partition of rights and benefits in China. Once more, national industry was trapped in a rather difficult environment, and could only seek its vital force between the cracks. In the following 20 years, it underwent a slow and unbalanced growth.

Tragically, the decades of efforts were lost in the coming war. The Japanese invasion, starting from 1931—but officially claimed to be from 1937 to 1945—is also part of World War II. The country had not been restored after the devastation caused, even after the Japanese government surrendered. The Civil War (1945–1949) brought more damage to social and economic conditions. Not until the founding of the New China (October, 1949) did law and order resume and bring normal social and economic activity.

The development of libraries and information institutions

After the foundation of the Republic of China in 1912, the establishment of public libraries was put on the national agenda. The Bureau of Social Education in the Ministry of Education was responsible for the supervision and promotion of public libraries. In 1915, the Ministry of Education promulgated two sets of regulations: ‘The Rules Pertaining to Libraries’ and ‘The Regulations Governing Popular Libraries’. These regulations served as bases for the founding of many public libraries. ‘The Rules Pertaining to Libraries’ focused on the popularization of libraries in all provinces, while ‘The Regulations Governing Popular Libraries’ was utilized to direct the promotion, organization and administration of libraries. In 1916, the Ministry of Education implemented the legal deposit system, requiring all book publishers to offer a copy to be deposited at the Metropolitan Library and to register in its copyright bureau (Lin,

1998). This order improved the collecting and storage of new publications, promoted the communication of new publications and entitled the Metropolitan Library to function as a national library.

In 1917, the literary renaissance commenced in China, aiming at replacing the classical form of writing with colloquial language and adopting the latter as the means of literary expression. The student movement of May 4th, 1919 disseminated the spirits of science and democracy in society. Inspired by it, a large number of Chinese librarians launched the nationwide New Library Movement (1917–1925), which integrated scientific rationality and democracy into library service. This movement also catalyzed the establishment of a library education system and the foundation of a library association, two events that marked library work as a profession (Yu, 2004).

The period 1927–1937 contributes to Chinese society as an enlightenment decade by playing a role in the dissemination of New Culture. In 1927, the Nationalist government was settled in Nanjing, putting an end to the chaos of warlords' battles. Early in the administration, the government directed its attention to modern library development. The attention was mainly on administrative control and legislation on library related issues. The Ministry of Education issued library regulations in 1930, which set a high professional standard for the head librarian regarding professional training, field work experience and relevant knowledge. In 1932, another set of regulations was issued to direct combined work between libraries in the counties and cities. During these 10 years, libraries developed steadily and rapidly in number, size and the services they offered.

The first modern libraries emerged in China as early as the mid-19th century. These libraries were operated by Christian churches for the purpose of demonstrating Western culture. They were open to Chinese church members as well as foreign residents. The first of this kind was Xujiahui Public Library in Shanghai, opened in 1847, followed by Shanghai Municipal Council Public Library, in 1851. Although the two libraries provided free access to the general public, the main patrons of both the libraries were church members and Westerners (Liao, 2004). Most Chinese people at that time were unaware of the function of the library as an educational institution serving the public needs, which made a great contrast to the enthusiasm for library development and western culture raised by the bourgeois reform movement.

In 1898, the first national university, the Imperial University of Peking, was founded in Beijing. Its library, the Metropolitan University Library, became the first modern academic library in China. Li Dazhao

(1889–1926) was the head librarian at Peking University from 1918 to the mid-1920s. During his tenure, he brought Marxist librarianship into China and promulgated Marxist theory in the university. He claimed that libraries are to support social reconstruction and help guide the general public towards constructing the communist society through the distribution of literature and Marxist texts. He also developed a collection of Marxist literature and lent it directly from his office (Barclay, 1995). Mao Zedong (1893–1974), the Chinese revolutionist, who was then Li's assistant, was greatly influenced by him and benefited from the Marxist literature, and applied Li's political thoughts to library construction in New China.

Soon after the movement started, the reforming trend swept the nation. Besides the Qing court, local esquires (people of higher social rank) and provincial magnates volunteered to establish the first group of modern libraries. The first officially run public library was the Hunan Provincial Library in Changsha, Hunan Province, in 1904, followed by Hubei Provincial Library, established in Wuchang in the same year by Zhang Zhidong (1837–1909), a senior officer in the Qing court. In 1907, Jiang Nan Library was found in Nanjing; then came the Heilongjiang Library in 1908, located in Qiqiha'er. In 1909, four more provincial libraries were founded, in Shandong, Shan (the 3rd tone) xi, Henan and Yunnan. By 1914, the number of provincial libraries had increased to 18. Most of these libraries were located in Eastern China and the port cities, reflecting the imbalance in economic and educational development of the time. However, the public library movement in this period engendered public libraries only in name and form but not in essence, because these libraries, to a large degree, were established on the basis of the feudal library traditions, and were financially supported by the feudal class.

After 1911, the officially run libraries were taken over by the Nationalist Government; consequently, the collections were kept. The library system was developed under the influence of various Western ideologies at the beginning, and then by American ideology because of the influence of the New Library Movement. The number of libraries increased by a wide margin during the 10 years after the movement (Figure 1).

In general in this period there were five types of libraries: public libraries, popular libraries, school libraries, special libraries, and foreign libraries. The public libraries included national libraries, provincial libraries, country libraries, municipal libraries, privately maintained libraries, and children's libraries. Popular libraries were small-scale libraries known

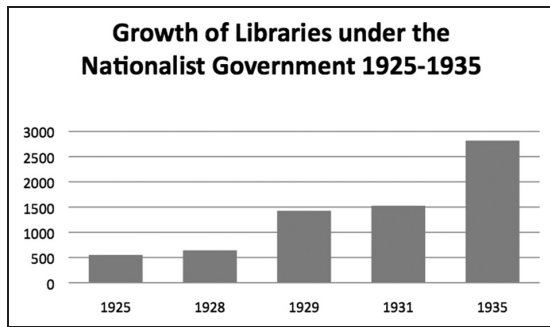

Figure 1. Growth of libraries under the Nationalist Government 1925–1935
(Source: Wu, 1936, pp. 950).

as people’s education centers. These centers were set up in the late Qing Dynasty and served as places for reading, publishing, presenting and holding competitions. The term ‘school libraries’ referred to libraries in colleges, secondary schools and primary schools. Other than technical school libraries and governmental libraries, special libraries also included the libraries of cultural institutions. The foreign libraries mainly served the foreign residents. Table 1 displays the distribution of these five types of libraries throughout the nation in 1935.

Beginning in 1921, the Communist Party actively participated in the library development movement. As a young party, it promoted the establishment of labor libraries and country libraries to disseminate faith and ideas. Those were founded in cities like Shanghai, and also functioned as culture and ideology-disseminating institutions.

Unfortunately, the accomplishments of this period were soon mostly destroyed by the Japanese invasion and occupation (1937–1945). According to postwar statistics (Yan, 1983), more than 2000 libraries were ruined in the Southeast coastal provinces alone, and an estimated 10 million volumes lost. In 1947, only 716 public libraries and 1492 academic/school libraries remained.

LIS profession and education

Before 1919, no library school existed in China. Early knowledge of western libraries and library education were obtained from the Christian missionaries. These missionaries came to China after the Opium War to spread Western culture and the Christian doctrine. Public libraries, whose existence indicated the superiority of Western culture, were opened to Chinese church members and foreigners (Liao, 2006). In this way, early missionaries introduced public-oriented library practices to China and

Table 1. Various types of libraries in 1935.

Category	Number
Public libraries	933
Popular libraries	1002
School libraries	497
Special libraries	377
Foreign	9
Total	2,818

(Source: Wu, 1936, p. 950).

therefore helped lay the groundwork for library reform in the following decades.

One significant figure among the Christian missionaries of this period was Mary Elizabeth Wood. She was the first leading figure to introduce modern library science to China, and was entitled ‘The Queen of the Modern Library Movement in China’ by Li Yuanhong, the second president of the Republic of China (Zhong Hua Min Guo) (Cheng, 2000). She first worked as an English teacher in Boone School, Wuchang. Observing the extremely limited access by students to books and libraries, she suggested setting up a library in the school (Samuel, 1933; Xiao, 2007) and initiated China’s library management. She also assisted two graduates, Shen Zurong and Hu Qingsheng, to study library science in New York State Library in 1914 and 1917 respectively (Tsay, 1999).

Shen was the first student sent to America to study library science. Soon after he graduated, he returned and worked with Miss Wood to establish the first library school in China. Shen believed that libraries could not serve users well without qualified managers. By ‘qualified library manager’ he meant those who had been systematically trained and were committed to this profession (Shen, 1922). Realizing that sending large numbers abroad to study library science was unrealistic, Shen established China’s own library school. Considering China’s unique cultural tradition, he believed that such schools should be tailored to the country’s own needs (Shen, 1922).

Wood and Shen were convinced of the superiority of American education and wished to empower their students with American librarianship knowledge, so that they would be able to follow in the path of the most advanced system at that time. In 1920, they founded Boone Library School in Boone College, Wuchang. This school was built strictly on the American model, imitating the system of the New York Library School (Zheng et al., 2010). All the faculty members were either from the US or had been

educated in American schools (Liao, 2009). Boone Library School first recruited university graduates, then senior high school graduates. These students received 2 years of library science professional education and training. The curriculum included Chinese cataloging, Chinese library history, Western library history, introduction to Chinese reference, introduction to Western reference, library administration, library economy, classification, etc. The training focused on techniques and practice. The Boone Library was used as the student internship base. From 1920 to 1953, more than 600 students graduated from this school. The majority of them formed the backbone of modern library development in China.

Following this initiative, Shanghai National University and the University of Nanking (predecessor of Nanjing University) set up their own departments of library of science in the 1920s, and in 1947 Peking University offered a special course in library science. Also, from 1909 a theoretical framework came into shape. Sun Yuxiu (1871–1922) published an article ‘Library’ in *Education Magazine*, systematically discussing what a library is and basic library theories (Fan, 2008). In the 1920s, scholars such as Hong Youfeng, Du Dingyou, Ma Zongrong, and in the 1930s Liu Guojun, also developed their theories based on research into foreign library theories.

The 1930s was the blossoming decade for library science in China. A generation of Master’s students graduated and was devoted to this field; ample research results came out and were applied in practice. However, the progress of library education in China was suspended because of the Japanese invasion. The war blocked the communication of academic research between China and Western countries. Thus, China was soon left behind in the development of library science (Yu, 2004).

1949 to 1977

The social, economic, scientific and political context

The New China faced many challenges at its founding. China was now politically independent, for the first time in more than 100 years. However, the fight against foreign invasion and the civil war left China in an embarrassing economic situation. The conflict between classes, though no longer the center of political concern, still existed as one of the major social problems. Ideological divergence between socialism and capitalism brought tension to Sino-American relations. The confrontation between these two countries on the battlefield in the Korean War (1950–1953) pushed China one more step forward to resisting

imperialism. Meanwhile, sharing the same ideology and the same competitor, the Soviet Union, became a raw model for new China in almost all aspects. Labeled with capitalism, American and Western European librarianship, which had dominated this field for decades, was replaced with Soviet Union librarianship.

However, the close relations between China and the Soviet Union did not last for long. In 1959, China encountered a severe ecological disaster; the ecological disaster from 1959–1962 was a natural disaster which caused crop failure and starvation. Ignoring the crisis, the Soviet Union stopped all economic and technical support, and urged China to clear its debt. The different attitudes held by the two countries towards Cuba in the missile crisis finally revealed the ideological and diplomatic differences between the two socialist countries. Soviet Union librarianship lost its dominant place in China.

The decade from 1966 to 1976, labeled the Cultural Revolution, caused a great regression in modern library development in China. The Cultural Revolution is more appropriately described as an unprecedented catastrophe than a revolution. There are very few, if any, statistics or literature recording what happened to libraries in China during this time. What is known is that class conflict had been immensely maximized. Political fever took over everything, including respect for knowledge. Libraries not only suffered from destruction but also many collections were lost. Many researchers and experts in this field were persecuted. Library education also was forced to a standstill.

The development of libraries and information institutions

From 1949 to 1965, realizing the function of libraries and library service in assisting national development, the government took up library reconstruction and adopted the Soviet Union’s experience, theories and principles to rebuild libraries and library services, making them support socialist construction. The quantity of libraries and collections increased steadily. Because of the massive publication of volumes on Marxism and socialism, collection development planning also endured a change (Wu et al., 1996). The main types of libraries included national libraries, provincial libraries, country libraries, private libraries, academic libraries, government libraries and factory libraries. Table 2 shows the categorical distribution of libraries as of 1950.

In the 1950s, the introduction of the First Five Year Plan (1953–1957) drove China toward modernization and raised the demand for training and education. The

Table 2. Categorical distribution of libraries in 1950.

Category	Number
National	5
Provincial	37
Country	30
Private	44
Academic	132
Government	99
Factory	44
Total	391

(Source: Bureau of Culture Relics, 1951, p. 24–25).

rural and factory libraries, mainly targeted at peasants and workers, flourished. It was reported that rural reading rooms had reached 182,960 units by the end of 1956 (Yu, 2001, p. 256). These reading rooms enabled the peasants and workers to study current government policies and scientific knowledge and technique. The following Great Leap Forward Movement (1958–1962), which declared an acceleration of socialist construction, proved to be unrealistic. Though library construction increased in numbers, most of the libraries and reading rooms established during this period neither had adequate collections nor were they able to provide qualified service. The declaration was suspended in 1962, but the after effects did not disappear until several years later.

The Soviet Union pattern of social development had impacted the organization of the collections, too. Huge amounts of Russian materials on library science, science, and industry, as well as Communist classics, were imported by China through both purchase and exchange. The collection of Russian materials had substantial growth (Yu, 2001), while English language collections dropped to a record low. For example, in 1949, there were 4,163 volumes in Russian in the National Library of China, accounting for less than 2 percent of the holdings of foreign language materials. By 1954, this proportion increased to 32 percent, and in 1958 it reached 59 percent (Yu, 1996). It was not until after the mid-1970s that Western language collections rebounded.

Little was recorded on library and information service development during the Cultural Revolution. Statistics (Wu, 1996) on public libraries above the country level showed a decline in the numbers of public libraries after 1966, but they had begun to recover by 1971 (see Figure 2). Overall, however, there is a lack of statistics on other types of libraries.

Since 1949, Chinese librarians had made a great effort on the standardization of classification systems and the compilation of union catalogs (Lin, 1998). In 1951, Du Dingyou's *New Manual for Library Work*

Figure 2. Total number of public libraries in China 1965–1977.

(Source: Wu et al, 1996, p. 117).

was revised and reissued. In 1953, the first draft of the Chinese People's University Classification Scheme appeared, modeled on the new classification of the National Lending Library in the Soviet Union (Barclay, 1995). It was revised in 1955, 1957, 1961 and 1962. According to Richnell and Nelson (1977), from 1973 to 1975 more than 30 branches under the leadership of National Library of China tried to develop a new classification scheme to replace the decimal system used before the founding of new China, due to political influence. In 1974, the National Library of China published the *Cataloging Rule for Chinese Documents*, and applied them in most libraries.

LIS profession and education

Following the end of World War II and the beginning of the Cold War, the ideological differences between Communism and capitalism forced China to renounce American ideology, including its influence on library education. Chinese library education was mainly influenced by the Soviet Union. Inevitably, it could not avoid the 'pan-politicized' and 'ideologized' features practiced by Soviet Union library education (Cheng, 2001). During 1950–1960, a great number of scholars and publications in library science emerged in China. Liu Guojun, Du Dingyou, Zhou Wenjun, Peng Feizhang were the leading scholars. Restricted by the historical and social context, their research more or less reflected the characteristics of Soviet librarianship and the ideology of the Soviet Union.

In 1958, the first information science education program was commenced at the China Science and Technology University (Xiao, 1988). In addition to Peking and Wuhan universities, 10 other institutions had launched library programs in the 1960s. From

1966 to 1976, China experienced the Cultural Revolution which sought to eradicate the old thoughts, old culture, old customs and old habits of the bourgeois class (Po Si Jiu). The library was classified as a platform of the old culture and was related to the bourgeois complex. So were the educational institutions. Many libraries were destroyed and schools were shut down. The chaos forced library education to once again stagnate.

1978 to 2009

The social, economic, scientific and political context

After the Cultural Revolution, China launched a reform and opening policy. Ever since, economic construction has been the essential task of the Chinese government. In 1978, the Chinese government authorized the re-establishment of a national library association. It has provided widespread support for the rebuilding of libraries, library collections and professional expertise (Fang, 1979).

As the political shackles were smashed, Chinese librarianship picked up diversified development again. Advanced theory, technology and management were introduced to China and have exerted a great influence in research, education and practice.

The development of libraries and information institutions

According to reports from the National Bureau of Statistics of China (National Bureau of Statistics of China, 2010), the number of public libraries in China has increased for the past 30 years (Figure 3).

In the mid-1990s, another significant issue appeared in China, the construction of digital libraries. Since 1995, research on library digitization was started in Tsinghua University, Peking University, Shanghai Communication University, Fudan University, the Southern China Institution of Technology. The China Primary Digital Library Project (CPDLP) was launched in 1996. It was a project funded by the Chinese government and developed by the association of the National Library, Shanghai Library and other public libraries. In 1998, the proposal for the China Academic Library and Information System (CALIS) was approved by the State Council. In 1999, the China Digital Library Project was set up. Meanwhile, many public libraries have developed a digital section and started offering virtual services. For example, the National Library of China now integrates the National Library of China and National Digital Library of China. There's no doubt that, with the pace with the

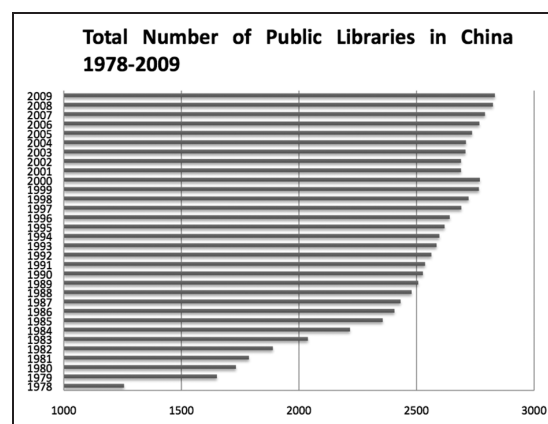

Figure 3. Total number of public libraries in China 1978–2009.

(Source: National Bureau of Statistics of China, 2010).

popularization of the Internet, digital libraries will have a bright future.

LIS profession and education

Soon after the end of the Cultural Revolution, library schools were reopened and Western thoughts were re-introduced into China. This was followed by an upsurge in library theory construction in China. Under the influence of a variety of communication theories, Chinese scholars started to explore the relationship between library science and information science. Theories from a variety of schools co-existed in this period and have raised nation-wide discussion. The clashes between different theories have not ceased since 1990. By contrast, because of the rapid development of information technology and the popularization of the concept 'information society', the situation became more complicated. The 'information wave' swept the existing system. Many researchers believe the introduction of information management will be a great opportunity to promote library science. Therefore, in some schools, the existing library science was replaced by information resource management. The new concept stimulated the public recognition of library and information science; as a consequence, it drew public attention to LIS education.

LIS education in China includes in-service education and regular education. In-service education is carried out through the tutorials mainly provided for employees in library or other information services without the need for formal education or training. The tutorials could be delivered in a variety of approaches: 1) full-time study and certification; 2) part-time study

and certification; 3) distance study; 4) short term training classes.

Regular education covers undergraduate and graduate education. The undergraduate program is a 4-year full time program. The main subjects include library management, information management, and archives management. The core modules are basic knowledge of the library, library management, introduction to information management, research in information use, information resource construction, classification, cataloguing, information retrieval in social science and natural science, consultation and decision-making etc. (Meng, 2008). The practice section includes an internship, site visit and field work, for a total of 10 weeks. By 2007, there were 26 undergraduate programs in LIS nation-wide. A large disparity exists in their geographical distribution (Pan, 2008). There are more in the East than in the West, more in the North than in the South.

The master programs in LIS increased from 21 in 2003 to 42 in 2007 and eight of them were operated by libraries. Table 3 shows the geographical distribution of the master's programs in 2009.

From 2003 to 2005, the number of doctoral programs in library and information science increased from six to eight, and has remained at eight ever since.

The two decades since 1990 show us not only the development of LIS education, but also the challenges. The first challenge is how a school is going to define itself. The Department of Information Resource Management in Nankai University, for example, was named Department of Library Science when first established in 1984. In 1987, it changed its name to Department of Library and Information Science. In 1994, it was Department of Information Resource Management but it resumed the name Department of Library Science in 1999. In 2005, it returned to the title of Information Resource Management. Nankai was not the only one struggling for identity. The same thing happened in Peking University, Zhejiang University, etc. (Xu, 2006). Indecision about these different titles is obvious evidence of the uncertainty about LIS and lack of agreement on the understanding of LIS education.

The second challenge faced by LIS education is employment for students. Dr. Liangzhi Yu, associate professor in the Department of Information Resource Management, has witnessed her students graduating from the top university in China but having trouble finding jobs. These graduates found, as they began their new profession, that they had little advantage when competing with other fields of study, sometimes including those with no

Table 3. Geographical distribution of the master's programs in 2009.

Location	Number	Location	Number
Beijing	5	Shandong	2
Jiangsu	4	Chongqing	2
Shanxi	4	Anhui	1
Shanghai	4	Fujian	1
Tianjin	3	Guangxi	1
Guangdong	2	Hebei	1
Hunan	2	Heilongjian	1
Hubei	2	Liaoning	1
Hunan	2	Shanxi	1
Jilin	2	Sichuan	1
Total		42	

(Source: China Graduate Student Admission Information Net, 2009).

professional training. Dr. Yu could not help asking "What's the future of my students?" She was concerned that if the LIS students would no longer be needed, then "What's the future of Chinese LIS education?" (Yu, 2005).

Academic exchanges between China and Western countries have also resumed. The China Society for Library Science (CSLS) was founded in 1979 and has as a major objective to conduct academic exchange and strengthen cooperation with international library organizations. China has also resumed its membership in UNESCO. In 1981, CSLS resumed its membership in IFLA, and started participating in and playing an active role in international activities. The exchanges provide great opportunities for Chinese librarians and researchers to study abroad.

Conclusion

This essay has reviewed the impacts and influences of social, economic, scientific, and political developments in China as they have impacted library and LIS development from 1840 to 2009. It is a story of both tragedy and triumph—in many instances, repeatedly! Libraries and LIS development could have been instruments of social progress and democracy, but were frequently overcome or thwarted by economic, social, scientific, and political changes. Buffeted by foreign invasions, social revolutions and several economic crises, Chinese libraries and LIS theorists, practitioners, and educators have persisted; though their struggle was sometimes hopeless, they remained largely devoted to the struggle. In retrospect it is clear that a relatively steady society is the best soil for LIS development but China, but seldom was that good 'soil' available. Instead, ideology

promoted by the central government leads the direction of development instead of the theoretical foundation or core philosophy of the field. The expectations of economic growth, political equality and the realization of social welfare have been the main impetus pushing LIS forward and narrowing the gap between China and Western countries. It is to be expected that they will continue to exert significant influence on LIS development in the future.

Acknowledgement

I would like to express my appreciation to Dr. Robert Williams and Dr. Kendra Albright. Without their advice, encouragement, and help, this work would not have been possible. Special thanks to Dr. Samantha Hastings and members of School of Library and Information Science, University of South Carolina, who are always there to support me.

References

- Barclay J (1995) *The seventy-year ebb and flow of Chinese library and information services: May 4, 1919 to the Late 1980s*. Metuchen, NJ, London: The Scarecrow Press.
- Bureau of Culture Relics Library Division (1951) General situation of the Chinese library undertaking: a report of the 1950 Survey of Library Services. *Cultural Relics Reference Materials* 2: 23–26.
- Cheng H (1989) Forty years of progress: a review and outlook of librarianship in the People's Republic of China. [in Chinese] *Library* 5: 3–10.
- Cheng H (1991) The impact of American librarianship on Chinese librarianship in modern times (1840–1949). *Libraries and Culture* 26(2): 372–387.
- Cheng H (2000) *Liang An San Di Tu Shu Guan Guan Li Yu Ji Shu [Library Management and Technology in Mainland China, Hongkong, Macau and Taiwan]*. Macau: Macau Library and Information Management Association.
- Cheng H (2001) The effect of Cold War on librarianship in China. *Libraries and Culture* 36(1): 40–50.
- China Graduate Student Admission Information Net (2009) Master Program Enrollment. Available at: <http://yz.chsi.com.cn/zsm/QueryAction.do> (accessed 29 December 2012).
- Chow T (1960) *May Fourth Movement: Intellectual Revolution in Modern China*. MA: Harvard University Press.
- Fan B (2008) Tu Shu Guan Ji Chu Li Lun De Si Ge Shi Qi [The four period of library theory development]. *Journal of National Library* 63(1): 24–34.
- Fang JR (1979) Libraries in China today: nat'l revitalization effort. *Library Journal* 104(12): 1301–1302.
- Fu X and Xie Z (2001) *Zhong Guo Cang Shu Tong Shi [History of Book Collecting in China]*. Ningbo: Ningbo Publication.
- Gong Y and Gorman GE (2000) *Libraries and Information Services in China*. Lanham, Maryland, and London: The Scarecrow Press.
- Guo Y (1987) Lue Lun Qing Dai Shang Ye Zheng Ce He Shang Ye Fa Zhan [A brief discussion on commercial policy and development in Qing Dynasty]. *Journal of Historical Science* 1: 33–38.
- Li Y and Huang Z (2005) *Zhong Guo Cang Shu Jia Tong Dian [The Dictionary of Chinese Book Collectors]*. Hong Kong: China International Culture Press Limited.
- Lai X (1990) *Zhong Guo Gu Dai Tu Shu Shi Ye Shi [History of Book Collection in Ancient China]*. Shanghai: Shanghai People Publication.
- Liao J (2004) The genesis of the modern academic library in China: Western influences and the Chinese response. *Libraries and Culture* 39(2): 161–174.
- Liao J (2006) The contributions of nineteenth-century Christian missionaries to Chinese library reform. *Libraries and the Cultural Record* 41(2): 360–371.
- Liao J (2009) Chinese-American alliances: American professionalization and the rise of the modern Chinese library system in the 1920s and 1930s. *Library and Information History* 25(1): 20–32.
- Lin S (1985) Historical development of library education in China. *Journal of Library History* 20(4): 368–386.
- Lin SC (1998) *Libraries and Librarianship in China*. Westport, Connecticut; London: Greenwood Press.
- Meng G (2008) Library education. In Ke Sheng Wang. Available at: <http://www.czks.com/lib/name/nn45.htm> (accessed 29 December 2012).
- National Bureau of Statistics of China (2010) *Statistic Report of National Economy and Development 1979–2010*. Available at: <http://www.stats.gov.cn/tjgb/> (accessed 29 December 2012).
- Ni T (2001) China. In Marlow-Ferguson R, ed. *World Education Encyclopedia*. 2nd ed., Vol. 1. Detroit: Gale, pp. 236–255. Available at: <http://go.galegroup.com/ps/i.do?id=GALE%7CCX3409700051andv=2.1andu=colu68650andit=randp=GVR Landsw=w> (accessed 7 May 2009).
- Pan Y (2008) The latest involvement of library, information and archive education in China. *Journal of Library Science in China* 4: 51–58, 62.
- Ren J (2001) *Zhong Guo Cang Shu Lou [Chinese Book Repositories]*. Shenyang: Liaoning People Publication.
- Richnell DT and Nelson H. (1977) Libraries in the People's Republic of China: a Report of a Visit, June 1976. *Journal of Librarianship* 9(1): 1–16.
- Seng STY (1931) Miss Mary Elizabeth Wood: the Queen of the Modern Library Movement in China. *Quarterly of the Boone Library School* 3(3): 8–13.
- Shen STY (1922) Min Guo Shi nian Tu Shu Guan [Libraries in the Past Ten Years]. *Xin Jiao Yu (New Education)* 5(4): 783–797.
- Tang J (2004) Educational reform and the emergence of modern libraries in China—with special reference to the Metropolitan Library of Beijing, 1909–1937. Thesis, University of Western Sydney.

- Tsay MY (1999) The influence of the American Library Association on modern Chinese librarianship 1924 to 1949. *Asian Libraries* 8(8): 275–284.
- Wu K (1936) Library progress in China. *Library Journal* 61: 950–953.
- Wu W, Bao Z, Xin X, Liu X and Liu X (1996) *The Vigorous Advancement of Libraries in China*. Beijing: Bibliography and Documentary Publishing House.
- Wu X (1996) *Cong Cang Shu Lou Dao Tu Shu Guan [From Book Repositories to Libraries]*. Beijing: Bibliography Publication.
- Xiao X (2007) *Tu Shu Guan Xue Yan Jiu Jin Zhan [Development of Library Science Research]*. Wuhan: Wuhan University Press.
- Xiao Z (1988) Professional education in library and information science—its current situation and developing trends. In: Tees M (ed.) *Education and Research in Library and Information Science in the Information Age: Means of Modern Technology and Management*. München: Saur, pp. 31–39.
- Xu Y (2006) Library science: defense the subject? *Journal of Science*. Available at: <http://yz.chsi.com.cn/zsm/queryAction.do> (accessed 5 May 2009).
- Yan W (1983) *Zhong Guo Tu Shu Guan Fa Zhan Shi [The History of Chinese Library Development]*. Xinzhu: Feng Cheng Publication.
- Young H (1983) *The ALA Glossary of Library and Information Science*. Chicago: The American Library Association.
- Yu L (2004) *Introduction to Library Science*. Beijing: Science Publication.
- Yu L (2005) What's the future of Chinese LIS education? In: Chaoping's blog. Available at: <http://mzgw.bokee.com/3859834.html> (accessed 27 July 2013).
- Yu PC (1996) *Chinese Academic and Research Libraries: Acquisitions, Collections, and Organizations*. Greenwich, Conn.: JAI Press.
- Yu PC (2001) Leaning to one side: the impact of the Cold War on Chinese library collections. *Libraries and Culture* 36(1): 253–266.
- Zeng Z (1998) Xi Fang Tu Shu Guan Ren Shi Shi [History of the introduction of Western libraries into China]. *Academic Libraries* 2: 12–19.
- Zheng J, Deng C, Cheng S, Liu W and Wang A (2010) The Queen of the Modern Library Movement in China—Mary Elizabeth Wood [Pre-print]. Emerald Group Publishing Limited.

Author biography

Yao Zhang is a PhD candidate in the School of Library and Information Science at University of South Carolina, USA. She graduated with a BA in English from Nankai University, China in 2006 and obtained her Master degree in Multilingual Information Management from the University of Sheffield, UK. She has worked in the University of South Carolina as a graduate assistant since 2009. Contact details: School of Library and Information Science, University of South Carolina, 1501 Greene Street, Columbia, SC 29208, USA. Tel: 1-803-777-6493. Email: zhang82@mailbox.sc.edu

Două tipărituri basarabene: Catihisisul creștinesc (1844) și Chiriacodromionul (1860) Identificate în sursele buzoiene

Contextul istoric în care apar cele două tipărituri enunțate în titlu – *Catihisisul creștinesc* (1844), zis „cel pre larg” și *Chiriacodromionul* (1860), este marcat de impactul ecleziastic al politicilor imperiale: atât Tipografia Duhovnicească a Basarabiei, cât și cărțile ieșite de sub teascul tiparniței erau sub „ochiul de veghe” al episcopului eparhial, care, la rândul său, se supunea autorităților sinodale din Sankt Petersburg.

Dimitrie Sulima arhiepiscopul (1821-1844), cel așezat în scaunul eparhial de autoritățile sinodale din Sankt Petersburg¹, în opinia mai multor cercetători, este un „ucenic și continuator al activității culturale” a lui Gavriil Bănulescu-Bodoni². Însă, o cercetare mai atentă a activității acestuia l-a determinat pe Ștefan Ciobanu să afirme că în timpul păstoriei lui Dimitrie Sulima „în direcția culturii românești s-a făcut mai puțin decât sub Gavriil”³. De asemenea, Nicolae Popovschi, negăsind nimic valoric în această perioadă a tiparului basarabean (1821-1844), nu a înregistrat nici o tipăritură⁴. La fel, A. Celac avea suficiente motive atunci când afirma tranșant: „între anii 1820 și 1853 în Tipografia Eparhială nu s-au tipărit cărți liturgice”⁵. Astfel, se face, că paradigma

¹ ANRM, F. 208, inv. 1, d. 3428, f. 1-4: Ucazul Sf. Sinod din 12 iunie 1821, privitor la numirea Episcopului de Bender și Akkerman, arhiepiscop al eparhiei Chișinăului și Hotinului; în urma decesului mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni, generalul Ivan Nikitici Inzov (1768-1845), rezidentul plenipotențiar interimar al Basarabiei (1816-1821), va stăru personal pe lângă contele Capodistria ca să fie numit episcopul Dimitrie Sulima la catedra din Chișinău. Rugămintea acestuia a fost adusă la cunoștință țarului în 11 iunie 1821. În aceeași zi, Dimitrie Sulima a fost numit episcop eparhiot printr-un ucaz sinodal. Or, mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni, n-a stăruit pe lângă Sf. Sinod să-l recomande în scaunul eparhial pe vicarul său, Dimitrie Sulima.

² Ion Nistor, *Istoria Basarabiei*, Cartea Moldovenească, Chișinău, 1991, p. 228; Paul Mihail, *Acte în limba română tipărite în Basarabia (1812-1830)*, Editura Academiei Române, București, 1993, p. XVII.

³ Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*, Editura Enciclopedică „Gheorghe Asachi” [ediția a 2-a], Chișinău, 1992, p.53.

⁴ Nicolae Popovschi, *Istoria Bisericii din Basarabia sub ruși*, Tipografia Cartea Românească, Chișinău, 1931, p. 87.

⁵ Celac, A., *Бессарабские богослужебные книги на румынском языке*, vezi: *Revista Societății Istorico – Arheologice Bisericești din Basarabia*, vol. 2, Chișinău, 1909, p.196.

Dr. Maria DANILOV

Abstract:

Historical context of apparition of the two printings specified in headings – Christian Catechesis (1844) and Chiriacodromionul (1860), was marked by ecclesiastic impact of imperial policies: both Bessarabian Eparchial Typography and books printed there where under strict supervision of eparchial episcopo who reported directly to synodic authorities in St. Petersburg.

The Dimitrie Sulima's text of Catechesis (1844) was the source for the Buzău's edition, in 1853. At the same time, Chiriacodromionul (1860) printed in Chișinău was based on original edition printed in Buzău's Episcopal Typography (1839). Thus, the history of these two printings is a part of the history of Romanian religious books and especially of the history of circulation in Romanian provinces of Bessarabian books printed under Russian dominance (1812-1918).

de interpretare asupra activității culturale și/sau spirituale a lui Dimitrie Sulima în Eparhia Chișinăului și Hotinului, se cuvine a fi revizuită spre a crea o posibilitate ca reflecția istorică să depășească imobilismul unor stereotipuri doctrinare, care știut este că, altoiesc falsuri în istorie. Or, ele, falsurile, se altoiesc pe neștiința noastră și se nutresc din complexele noastre⁶. În contextul amintit mai constatăm și altceva: „continuatorul” operei culturale a Mitropolitului Gavriil s-a străduit să tipărească scrieri „de mare preț tălmăcite pre limba moldovenească” de slujbă, de lectură duhovnicească, ce nu erau în numărul cărților tipărite în Moldova și Valahia⁷. Astfel, în circuitul cărților (tipăriturilor religioase) din Basarabia au fost introduse ediții traduse integral după versiunile edițiilor sinodale, necunoscute mai înainte în mediul românesc al provinciei și care aveau drept scop obținerea „unității în practica liturgică” dintre cele două Biserici. Aceste afirmații își găsesc acoperire prin multiple exemple ilustrate din șirul cărților tipărite în perioada păstoriei lui Dimitrie Sulima: *Pentru datorii presviterilor de popor* (1823); *Izvodul de pomenire ce se face pentru Marii Domni Împărați* (1827); *Rânduiala pomenirii pravoslavnicii ostași* (1826)⁸; *Rugăciune de mulțumire* (1826); *Te-deum de ziua Crăciunului* (1826); *Instrucția blagocinului asupra monastirilor* (1828); *Începuturile învățaturii creștinești* (1828; 1843); *Instrucție pentru starostii bisericești* (1829); *Lista de sărbători împărătești și ale zilelor de victorii* (1830); *Priceastna [...]* (1835); *Polihronisimuri* (1843)⁹ ș. a.

În perioada păstoriei lui Dimitrie Sulima (1821-1844), în Tipografia Duhovnicească a Basarabiei apar, pentru prima dată, și ediții bilingve – cărți bisericești de educație moral-duhovnicească. În 1833, a fost scoasă de sub tipar *Învățătura Sfinților Apostoli*, anume scrisă pentru „preotul celui de nou hirotonisit, ca să o cetească în limba moldovenească” (textul aranjat pe două coloane, cel în limba română pe dreapta). O a doua tipăritură de acest gen, se pare, a fost *Catihisul* (1840), zis pe scurt. Nu este întâmplător faptul că, anume acest titlu de carte a fost ales de Dimitrie Sulima pentru varianta bilingvă. Cartea era destinată pentru slujitorii bisericești: preoți, diaconi și clerici „care mai vârtos să le învețe pe de rost când intru ei în slujba bisericii” pentru că, această categorie de slujitori ai bisericii trebuia să însușească, în opinia lui Dimitrie Sulima, „cât mai curând limba rusă”¹⁰.

Catihisul (1844) lui Dimitrie Sulima (ultima carte a ierarhului). Cu anul 1844 este înregistrată ultima carte pregătită pentru tipar

⁶ ANRM, F. 208, inv. 1, d. 3428, f. 1-4; Scegllov, D., Новые данные о Митрополите Гаврииле Банулеско - Бодони, în KEV, 1889, nr. 18, p. 483; nr. 20, 1899, p. 582.

⁷ Silin A. E., Димитрие архиепископ Кишиневский и Хотинский. În KEV, nr. 3, 1867, p. 94-95.

⁸ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 4322, f. 1-2.

⁹ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 4990, f. 1-3.

¹⁰ Вести, С., Жизнь и деятельность Димитрия Сулиммы, în ТБЦИАО, Том 5, Кишинев, 1909, с. 53.

de Dimitrie Sulima – *Catihisul creștinesc*, zis „cel pre larg” și destinat, în primul rând, pentru a se învăța în școli, dar și pentru toți pravoslavnicii creștini. Atrage atenția constatarea lui S. Vesti, că această tipăritură a fost tradusă de un oarecare funcționar din anturajul celor de la Sf. Sinod din Petersburg (!), apoi trimisă lui Dimitrie Sulima pentru a fi corectată¹¹. Nu se cunoaște cine a fost autorul textului tradus în limba română acolo, la Petersburg, însă versiunea primită la Chișinău era dificilă pentru redactare: din cele 195 pagini cuprinse în carte – 149 au fost refăcute integral (începând cu p. 13 până la 162). Aceste detalii referitor la istoricul cărții completează informațiile susținute de Ștefan Ciobanu că arhiepiscopul ar fi găsit în această carte „așa de multe greșeli, încât a fost nevoit să o traducă din nou”¹². Vom reține, că și versiunea tradusă la Chișinău a fost deficitară. Însă, pentru a nu fi părtinitori amintim, în context, că ediția *Catihismului* (1844) – textul prins în redacția lui Dimitrie Sulima – a mai suportat o versiune de redactare, de astă dată, în ediția apărută la Buzău, în 1853¹³. Episcopul Filaret (al Buzăului), care a întreprins o ediție a *Catihismului* după originalul de la Chișinău susține că „tălmăcindu-se în românește s-a tipărit la Chișinău la anul 1844, iar acum îndreptându-se în corectura limbii (s.n. M.D.) s-a tipărit în tipografia noastră episcopală”¹⁴. Motiv pentru tipărirea cărții a servit „lipsa mare de cărți religioase, mai ales din acele din care creștinii să poată dobândi cunoaștere despre credință”, după cum ne sugerează episcopul Filaret în textul „Cuvântare”, așezat la începutul cărții. Informațiile relatate de episcopul de Buzău Filaret reprezintă, credem, un moment deosebit de relevant privit atât sub raportul nivelului lingvistic al cărților apărute în perioada lui Dimitrie Sulima (traducerile acestuia din slavonește), cât și sub un alt aspect istoric – cel al circulației cărții românești tipărite la Chișinău în alte zone ale provinciilor românești.

Observăm, că Dimitrie Sulima nu a fost preocupat de tipărirea cărților liturgice pentru Biserica Basarabiei (cu excepția, bineînțeles, a unor titluri reeditări: *Tipicul*, 1823, *Liturghier*, 1837, amintite deja). Așa cum atestă sursele documentare pe acești ani, bisericile din Basarabia aveau mare nevoie, în primul rând, de cărți de ritual¹⁵. Spre exemplu: protoiereul din jude-

¹¹ Пархомовичь, И., Несколько замечаний об оказавшихся неверностями в молдавском Синодальном переводе книги Пространный Христианский Катихисисъ [...], при рассмотрении его Высокопреосвященным Димитрием, архиепископом Кишиневский и Хотинский, в ТБЦИАО, Том 2-й, 1909, с. 90-91; se afirmă că, ierarhul a întreprins corectura textului începând cu p. 13-162, inclusiv.

¹² Ștefan Ciobanu, Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă..., p. 56.

¹³ Gabriel Cocora, Tipografia de la Episcopia Buzăului. Tipar și cărțurari, Editura Litera, București, 1977, p. 269.

¹⁴ Ibidem, p. 269.

¹⁵ ANRM, F. 208, inv. 2, d. 3082, 1-13, vezi „Переписка протоиерея Григория Петрицкого о ремонте и снабжение церковными книгами церковь с. Котюжаны

țul Soroca Grigore Petritzki, în anul 1839, iulie 26, raporta către Dimitrie Sulima: „În Biserica din Cotujenii – Noi, județul Soroca, nu sunt de fel cărți de ritual: Triod, Penticostar, Octoih, Psaltire și Mineie”, iar preotul de acolo – Ioan Soltan – era nevoit să le împrumute de la altă biserică pentru practicile liturgice¹⁶. În schimb, arhiepiscopul, este inițiatorul aducerii cărților în limba slavonă de la Lavra Pecersk din Kiev, pentru ca acestea să înlocuiască, în perspectivă, cărțile liturgice în limba română. Începând cu anul 1837, pentru bisericile din Basarabia vor fi comandate: *Molevnic*, *Cătihișis*, *Psaltire*, *Panihide* „pentru țări și țarite”¹⁷ etc.

Chiriadromionul (1860). Printre cărțile de lectură duhovnicească tipărite la Chișinău în a doua jumătate a secolului al XIX-lea se înscrie *Chiriadromionul* (1860), cu un volum impunător de 728 pagini. În legătură cu istoricul acestei tipărituri, este necesar să evidențiem două aspecte importante: primul ține de o interpretare greșită referitor la traducerea cărții „din limba slavă”, de aceea vom încerca să stabilim, mai întâi, care este eroarea strecurată în sursele bibliografice locale¹⁸.

O istorie a cărții o găsim consemnată chiar pe pagina de titlu: *Chiriadromion sau „cuvinte morale”*¹⁹ au fost alcătuite „pe limba elino-greacă” de Nikifor, arhiepiscopul de Astrachan; tradusă în rusește și tipărită pentru prima dată la 1819, în Tipografia Sinodală din Moscova, iar de pe această ediție – după cum au consemnat editorii din Chișinău, în prima parte a scrierii – a și fost „tălmăcită pe limba moldovenească”²⁰. Anume acest moment din istoricul cărții, credem, a și provocat unele confuzii în aprecieri. Nu mai puțin important este să decodificăm și un alt moment, de asemenea, consemnat pe pagina de titlu a *Chiriadromionului*. Editorii de la Chișinău s-au mai folosit și de originalul unei alte versiuni „tipărite în Tipografia Episcopiei la Buzeu [...] de învățații dascăli Gherontie și Grigorie, ce au fost mai pe urmă Mitropolit al Țării Românești”. Și iată că ne apropiem de momentul cel mai dificil în explicațiile asupra versiunii textului cuprins în ediția *Chiriadromionului*, deoarece editorii de la Chișinău nu fac explicațiile de rigoare, referitor la faptul că aceștia din urmă au și tradus versiunea românească a cărții după cea scrisă inițial în limba elino-greacă de Nikifor, arhiepiscop de Astrachan. Unica afirmație certă ar fi: „iar de pe acestea, s-au tipărit în Tipografia Casei Arhieresti”. Or, sintagma „de pe acestea” și

presupune că au avut în uz ambele ediții, ceea ce ne determină să afirmăm că *Chiriadromionul* de la Chișinău (1860) cuprinde un text mixt: o parte preluată după ediția sinodală, din 1819, iar o altă parte – reprodusă după edițiile în limba română apărute în țările românești. Apare însă și o altă întrebare, nu mai puțin importantă: cât text „slavonesc” și cât text „românesc” cuprinde versiunea *Chiriadromionului* tipărit la 1860?

Pentru a încerca un răspuns afirmativ la această întrebare trebuie să vedem ce prezintă ediția „de la Buzeu” a *Chiriadromionului*. Este cunoscut că o ediție a *Chiriadromionului* a fost tipărită ceva mai devreme, în 1801, la București. Traducerea (din limba greacă) a fost întreprinsă de dascălii Grigore și Gherontie de la mănăstirea Neamț, ca mai apoi să fie retipărită „de mai multe ori în alte părți”²¹. Ediția de la Buzău (1839) pare a fi a treia ediție cunoscută în spațiul românesc, însă editorii de acolo n-au reprodus integral textul după ediția *Chiriadromionului* de la București, dar au mai întreprins și unele „îndreptări [...], ceea ce a stat pricină de a se tipări numai cuvintele foarte de tâlc [...], făcându-se cartea mai mică ca să poată mai lesne a o avea fie cine și a se folosi din aceste cuvinte morale”, după cum ne sugerează ierodiaconul Dionisie și ieromonahul Ierotei, care au semnat „Prefața” cărții²². Se pare, că editorii din Chișinău au preluat varianta buzoiană (479 pag.), iar o altă parte a textului a fost recuperată – prin traducere – după ediția sinodală din Moscova (1819), încât ediția din Chișinău ajunge la 728 pagini²³. Editorii din Chișinău au căutat să îmbine, de fapt, într-o singură carte două versiuni de text ce exprimau, de altfel, două tendințe sub care a persistat tiparul din Basarabia în perioada secolului al XIX-lea.

În loc de concluzii. S-a scris mult despre circulația vechii cărți românești în provinciile românești aflate sub dominație străină, dar și despre rostul tiparului în păstrarea și consolidarea ideii de unitate a românilor de pretutindeni. S-a scris într-adevăr mult. Nu credem că și îndeajuns. Pentru că, din cele relatate mai sus, ar mai trebui să constatăm că este absolut necesar să reinnodăm, să reinchegăm o pagină de istorie a cărții religioase la români și, anume cea a circulației cărții tipărite în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918), în alte provincii românești.

²¹ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Chișinău, 1993, p. 344; Valentina Pelin, *Biblioteca mănăstirii. Cărți manuscrise și tipărituri vechi* (sec. XV-XIX), în Eșanu, A., Pelin, V., Fuștei, N., Negrei, I., Mănăstirea Căpriană (sec. XV - XX), Chișinău, 2003, p. 384 - 425; V. Pelin susține că prima ediție a *Chiriadromionului* în limba română, tradus de Gherontie și Grigore a apărut la mănăstirea Neamț, în 1811, ceea ce este evident o confuzie (p. 418); Vezi: BRV (II) [1766 -1807], București, 1910, p. 432 [nr. 632]; Un exemplar al ediției de la București (*Chiriadromion*, București, 1801) este atestat în biserica din s. Golești la 1876 (vezi KEV, nr. 17, 1876, p. 617).

²² Gabriel Cocora, *Tipografia de la Episcopia Buzăului*, în *Tipar și cărțurari*, Editura Litera, București, 1977, p. 51.

²³ *Cartea Moldovei* [Catalog] (II), op. cit., p. 187 [nr. 119].

Новые, Сорокского уезда.” - (26 iunie 1839 –26 noiembrie 1840).

¹⁶ ANRM, F. 208, inv. 2, d. 3082, f. 1-2; f. 4 - 11.

¹⁷ ANRM, F. 208, inv. 2, d. 2390, f. 1-22; vezi „Переписка с собором Киево-Печерской Лавры о выписке церковных книг для Кишиневской Епархии.” (7 decembrie 1837- 8 februarie 1846).

¹⁸ *Cartea Moldovei*. Catalog general (sec. XIX - înc. sec. XX), Chișinău, 1992, p. 185 (nr. 119).

¹⁹ *Chiriadromion* (ngr. Kyriakodromion) carte care cuprinde evangheliile de Duminică, adică cazanie specială pentru Dumineci.

²⁰ *Chiriadromion*, Tipografia Duhovnicească, Chișinău, 1860; vezi pagina de titlu.

Monument literar „neajuns la maturitate”: Biblia de la 1936

În istoria culturii românești unitatea de neam, limbă, cultură, credință, religie și adevăr au mers mână în mână de-a lungul veacurilor. „Primele începuturi de scrieri românești religioase s-au făcut – scria Ștefan Ciobanu – dintr-un îndemn intern sufletesc, dintr-o necesitate adânc simțită a vieții religioase, care cerea neapărat înveșmântarea cuvântului dumnezeiesc în limba poporului”.

Sfânta Scriptură (Biblia) – această „carte a cărților” – a fost „piatra cea din capul unghiului” de la cele dintâi începuturi de slovă românească și va rămâne în veci nepieritor monument al limbii și vieții noastre naționale și bisericești. Ea stă mai presus de toate cărțile ce s-au scris și se vor mai scrie vreodată în toate limbile pământului, pentru că le revarsă lumină, căldură și înțelepciune din sfințele și dumnezeieștile ei pagini și e inspirată de Duh Sfânt.

Adevărații deschizători de drumuri - traducătorii textelor *Sfintei Scripturi*, clericii luminați și harnicii cărturari ai vremurilor, ctitori de limbă, cultură și unitate românească – toți cei, ce și-au înveșnicit numele lor pe manuscrise și tipărituri au intrat demult în patrimoniul național și alcătuiesc „salba nestemată a neamului”, creând astfel bazele limbii române, limba vechilor cazanii.

Aici să-i dăm dreptate ilustrului poet M. Eminescu, care în ziarul „*Timpu*” din 10 octombrie 1881 scria : „Biserica a(u) creat limba literară, a(u) sfințit-o, a(u) ridicat-o la rangul unei limbi hieratice și de stat. Primele texte scripturistice în limba română ce datează din prima jumătate a secolului XVI, ajunse pînă la noi, au fost Psalmii” („Psaltirea Scheiană”, „Psaltirea Hurmuzachi” și „Psaltirea Voronețeană”).

Din cele dintâi tipărituri biblice în limba română vom aminti edițiile „*părintelui literaturii române*” diaconului Coresi („*Evangheliarul*”, Brașov, 1561 și „*Psaltirea*”, 1570) „*Noul Testament*” tipărit integral pentru prima dată de Simion Ștefan (Alba-Iulia, 1648), atingând punctul culminant prima traducere integrală a *Bibliei* de la București (1688) numită și *Biblia lui Șerban Cantacuzino* (tipărită cu sprijinul domnitorului) – eveniment cărturăresc de mare anvergură, la traducerea căreia a trudit și

Nina MATEI

Abstract:

The translation of Bible at 1936, as well as that of 1688, was made from Septuaginta, original Greek text (older than that in Hebrew), that remained canonic (because was inspired by Holy Spirit) and authentic (without any changing) forever and ever – the basic text of Jews outside Palestine, of diaspora. That was the eldest translation of Holy Scriptures, made in 72 days by 72 men of science from the 12 tribes of Israel. But the best orthodox editions, the Hebrew one and translations to modern languages (French, English, German, and Slavonic etc.) served only as reference at the bottom of each page (colophon) for comparison, checking and improvement of text in Romanian language. As it is mentioned at the cover of this book: “from Greek original compared with Hebrew one” but, in fact, translators don’t say which exactly Greek or Hebrew sources they used for translation, as it was made at Bible from 1688 (Frankfurt 1597).

compatriotul nostru Nicolae Milescu Spătaru. Au mai apărut și alte traduceri ale *Sfintei Scripturi*: cea a lui Samuil Micu (Clain) de la Blaj (1795), cea de la Petersburg (1819) apărută sub auspiciile lui Gavriil Bănulescu-Bodoni, Mitropolitul Chișinăului și Hotinului după modelul lingvistic al Bibliei de la București (1688) și celei de la Blaj (1795), cea de la Buzău a episcopului Filotei în 5 volume (1854-1856) și cea de la Sibiu (1856-1858) cu textul revizuit de Andrei Șaguna. Între anii 1905-1914 au apărut noi ediții ale Bibliei, dar ele toate au fost mai mult retipări după Biblia din 1688 cu unele îndreptări de text (restilizări) decât traduceri propriu-zise.

Editarea unei noi *Biblie* era imperios necesară. Timpul cerea o traducere științifică și literară, după textele originale, păstrând mireasma vechilor scripturi, un text făcut cu toată grija textului original și frumusețea limbii române, păstrând mărgăritare din graiul poporului ca să fie înțeleasă de toți, așa precum a fost la vremea sa, *Biblia* din 1688. Acest eveniment a avut loc în anul 1936, la București când cu aprobarea Sf. Sinod a ieșit de sub tipar a doua traducere integrală a *Sfintei Scripturi* după cea din 1688. Au reușit să îmbrace Cuvântul lui Dumnezeu în mlădioasa haină a graiului strămoșesc trei mari teologi și traducători români, care au fost legați tangențial și de mult pătimita Basarabie: preotul Pisculescu Grigorie (Gala Galaction, 1879-1961), profesor de teologie la Facultatea de Teologie din Chișinău (1926-1941), decanul acesteia (1928-1930), scriitor, traducător al multor cărți bisericești, cunoscător de ebraică și greacă; colegul său, protoiereul Vasile Radu (1887-1940), profesor la aceeași facultate (1927-1940), superior al bisericii române din Paris (1921-1927), urmând în acest timp cursuri de limbi orientale la Institutul Catolic din Paris, traducător din arabă și ebraică (primul mare orientalist român) și Nicodim Munteanu (din botez Nicolae, 1864-1948), episcop de Huși (1912-1923), stareț al Mănăstirii Neamț (1924-1935), Mitropolit al Moldovei (1935-1939), Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (1939-1948). A fost și loțiitor de Arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului (iunie 1918 - decembrie 1919). A tradus și prelucrat din rusește 5 ediții ale „Noului Testament”, 3 ediții ale „Psaltirii”, dintre care și cea editată la Chișinău (1927), a colaborat cu traduceri la revista „Luminătorul”. Gala Galaction își făcea planuri de a scoate o nouă ediție integrală, după cum ne dovedește conaționalul nostru dr. academician Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, bazându-se pe documente de arhivă încă din martie 1929. Într-o scrisoare autografă, datată

cu 17 martie 1929 și adresată celui dintâi Patriarh al României întregite Miron Cristea (din botez Ilie, 1868-1939), pe lângă alte lucruri interesante, Gala Galaction scria: că „*marea pricină*” pentru care îi scrie este „traducerea Bibliei integrale”, că pentru aceasta ar avea nevoie de 5-6 ani și o subvenție pentru el și pentru preotul Vasile Radu. „*Este a patra oară - continuă el - când propunerea și entuziasmul se izbesc de stâncă și cad sfărâmate!... Trebuie să ajung cu orice preț la țărâmul atât de mult dorit! Trebuie să văz, într-o zi, tradusă întreaga Sfântă Scriptură... Această idee de a traduce întreaga Sfântă Scriptură, o văd pogorând de sus, de la Părintele luminilor!*” Gala Galaction era om ambițios și nu renunța ușor la planurile sale, fiind sigur că Patriarhul, apreciindu-i competența, va fi de acord cu el, așa după cum s-a și întâmplat. Patriarhul dorea ca Gala Galaction să și-l asocieze la traducerea Bibliei pe preotul V. Radu, cu care tradusesese deja „Psaltirea” (1929) și pe Nicodim Munteanu, stareț al Mănăstirii Neamț la acea vreme, ba chiar a și delegat pe V. Radu la Paris pentru a face studii în limba ebraică și a dialectelor siro-chaldaice. Vom aminti că Patriarhul Miron a înființat „Institutul Biblic” (1922) cu editură și tipografie, existent până azi și eparhii noi, printre care și cele de la Bălți și Ismail din Basarabia. Preotul Constantin Dron, secretarul patriarhal, duce tratative cu cei trei traducători pentru traducerea integrală a *Sfintei Scripturi*. Dintr-o scrisoare a lui Gala Galaction, adresată preotului C. Dron, se putea desprinde următoarele: „*prioritatea inițiativei*”, adică dorința de a-i aparține lui ideea unei noi traduceri; El și pr. V. Radu acceptă colaborarea episcopului Nicodim; cereau ca drept de autor 20% din fiecare exemplar tipărit și ei doi (Gala Galaction și V. Radu) să fie ajutați lunar cu 40.000 lei și alte amănunte financiare. Cu aprobarea Sf. Sinod s-a instituit și o comisiune, responsabilă de traducerea Bibliei, avându-l ca președinte și conducător pe P.S. Nicodim, reprezentant al Sf. Sinod, ca să nu se strecoare vreo greșală atât de ordin dogmatic cât și canonic. La 5 mai 1930 a fost semnat contractul de către consilierii referenți din partea Patriarhiei și cei trei traducători, s-au stabilit termenele de predare a manuscriselor pe etape precise și drepturile de autor, care ajungeau la 1.100.000 lei.

Închiși în chiliile lor, gonind somnul nopților, îmbinând ziua cu noaptea și înfruntând multe greutateți, atât de ordin financiar, cât și de alt gen, traducătorii au lucrat productiv și la 3 decembrie 1930 au prezentat personal la București manuscrisul primului volum al Bibliei, pe care Patriarhul Miron a scris următoarele:

„Când am văzut pentru prima dată Noul Testament al lui Simion Ștefan, Mitropolit la Alba-Iulia, am avut un sentiment de rară admirație. Eram teolog la Sibiu. Același sentiment îmi revine acum, când sub îngrijirea „Institutului Biblic”, întemeiat de mine, văd câte o parte din Biblie, tradusă din nou, după cerințele limbii de azi, și un text care redă înțelesul originalului. Aștept cu nerăbdare continuarea traducerii Vechiului Testament și voi număra între cele mai fericite zile ale vieții mele, când voi vedea tipărită întreaga Biblie în tipografia noastră”.

În iunie 1931 prezintă la București încă 4 volume în manuscris însă de data aceasta rezoluția e mai succintă: „Cu plăcere am primit cele 4 volume noi de manuscris traduse din V[echiul] T[estament] (semnat) M[iron]”.

În decembrie a aceluiași an, preotul C. Dron, informează Patriarhul: că trei cincimi din Biblie au fost deja prezentate, iar încă două cincimi vor fi predate până la 1 iunie 1932 și să se ia măsuri de tipărire și să se găsească bani de imprimare și „Întrucât chestiunea tipăririi unei noi Biblii în limba română este un moment cultural de mare însemnătate în țara noastră, cred - scria el - că e bine să se solicite și ajutorul statului, care nu ne va fi refuzat, dat fiind personalitatea genială a actualului prim-ministru al țării, Domnul N. Iorga”.

Traducerea Bibliei din 1936, ca și cea de la 1688, s-a făcut după Septuaginta - textul original grecesc (mai vechi decât cel ebraic), care a rămas canonic (pentru că e inspirat de Duhul Sfânt) și autentic (fără neschimbare) în vecii vecilor - textul de bază al iudeilor din afara Palestinei (diasporă). Este cea mai veche traducere a Sfintei Scripturi efectuată în 72 de zile de 72 de savanți din cele 12 seminții ale lui Israel. Iar cele mai bune ediții ortodoxe - textul ebraic și traducerile din limbile moderne (franceză, engleză, germană, slavonă, etc.) au servit doar ca trimiteri în subsolul fiecărei pagini (colofon) pentru confruntări, verificări și de perfecționare a limbii române. Aceasta se menționează și pe coperta cărții: „după textul grecesc al Septuagintei confruntat cu cel ebraic”, dar de fapt traducătorii nu spun după care ediții grecești sau evreiești s-a făcut traducerea, așa cum s-a procedat la Biblia din 1688 (Frankfurt, 1597).

La 1 septembrie 1932 traducerea a fost realizată. Patriarhul Miron și C. Dron raportează Consiliului Național Bisericesc în legătură cu acest eveniment, probabil ca să se ia măsuri de imprimare.

Pentru imprimarea Bibliei s-a cumpărat la tipografie o mașină nouă de tip american. Gala Galaction și Vasile Radu la 31 ianuarie 1934,

într-o scrisoare către Consiliul Central Bisericesc, vin cu mai multe cerințe și întrebări către Patriarhie și anume: dacă e nevoie de eventuale îndreptări și o ultimă redacție a textului; dacă se va face o redacție generală de un singur traducător sau fiecare își va corecta partea sa și va răspunde și de realizarea tipografică. Pentru acest lucru ei cereau în plus câte 100.000 lei de fiecare, concediu plătit la catedră (din Chișinău) timp de un an și câte 50 de exemplare de carte fiecăruia. Mai cereau să fie tipărită în *Biblie Psaltirea* și *Noul Testament* tradusă de ei doi, iar într-o scrisoare către starețul Nicodim întreabă dacă acceptă ca ei să fie ultimii redactori și corectori ai cărților Sale. Vom menționa că unele corecturi au fost efectuate de P. S. Nicodim și au fost admise. Patriarhul a acceptat propunerea de a li se oferi concediu cu plată și de a li se pune la dispoziție la locul de lucru, după o nouă cerere a lor, cărți, dicționare, comentarii exegetice ș. a., colectate de același C. Dron de la Biblioteca Academiei Române (bibliotecar I.V. Bianu), Biblioteca Fundației Universitare Carol I și de la Internatul Teologic.

Au mai existat neînțelegeri și cu tipografia. Traducătorii cereau ca să se culeagă întreg textul „Noului Testament”, ca mai apoi să se pună la locul lor trimiterile, tipografia însă n-a dat curs propunerii lor și trimitea carte cu carte. Preotul V. Radu se supără și reține la el 9 coli timp de 12 săptămâni și nu le dă „bun de imprimat”, Nicodim Munteanu ține și el mai multă vreme „Plângerile lui Ieremia” și tipografia din acest motiv staționează. Iar când se ajunge cu tiparul la „Noul Testament”, Patriarhul decide de a se imprima traducerea lui Gala Galaction, pe care o găsi bună, nu pe cea a lui Nicodim Munteanu, așa după cum fusese înțelegerea inițială.

La 8 ianuarie 1936 Gala Galaction într-o scrisoare către Patriarh scria: „...Ne-am înțeles la timp și am predat „Noul Testament” tradus de I.P.S. Nicodim. Acest „Nou Testament” a fost hotărât de noi, trei, ca să intre în Biblia ce pregătim”, - mai argumentează, - că „Noul Testament ar trebui să fie tradus de aceeași mână, ce a tradus „Psaltirea”, pentru unitate de stil, ultima fiind deja culeasă și era logic ca și „Noul Testament” să fie a aceluiași traducător”. „Noul Testament” era plin de citate din Psalmi și dacă s-a și tipărit după traducerea lui Gala Galaction, citatele din

„Psalmi” n-ar mai fi fost concordate cu cele din traducerea Mitropolitului Nicodim, iar ediția n-ar mai fi fost unitară și științifică. Era preferabilă o traducere mai slabă din punct de vedere literar, dar cu trimiteri exacte, decât ceea

ce s-a întâmplat. Patriarhul a ales ediția lui Gala Galaction și Mitropolitul Nicodim a trebuit să cedeze. Dar când s-a ajuns să se culeagă laurii, au început și supărările.

În discursul ținut la 27 mai 1936 în ședința solemnă a Academiei Române, Patriarhul Miron va contesta inițiativa sa în apariția Bibliei din al cărei membru de onoare era, susținând că: „Am luat și eu inițiativa, am pregătit toate mijloacele de lipsă și am găsit clericii și cărturarii pregătiți pentru a da neamului românesc și Bisericii sale o nouă traducere a Sfintei Scripturi. Mai departe, – spune Patriarhul, – Biblia apare din inițiativa și sub îngrijirea întâiului Patriarh al țării Miron”, lucru confirmat și în „Cuvântul înainte” al Bibliei Sinodale, unde mai amintește și cei trei traducători, care au lucrat „sub conducerea autorității sinodale și ierarhice a marelui cărturar al Bisericii noastre, Mitropolitul Nicodim al Moldovei”, fiind puși astfel sub conducerea Preasfinției Sale ”post factum”.

Gala Galaction s-a arătat supărat pe Patriarhul Miron, care-și revendicase „inițiativa” editării Bibliei, cinste de care îl lipsise Înalta Preasfinția Sa și pe Mitropolitul Nicodim, pe care mai înainte în mai multe rânduri îl numise „colaboratorul nostru”. Mai târziu el își va vărsa durerea și supărarea în „jurnalul” său, unde amintește că preocupările sale pentru o Biblie nouă încep încă din 1907, se reiau în 1918 și continuă mereu în presă, la radio, în tranzacții cu diferiți bancheri pentru tipărire. Tot aici scrie că Patriarhul Miron „nu era, și nu este vrednic să fie, nici măcar atâta cât a fost, amestecat în punerea la cale a noii traduceri. Lucrurile se vor lămurii cu timpul”. Nu dezapreciem inițiativele lui Gala Galaction, pe care le-am cunoscut pe parcursul lucrului, dar la acea vreme Patriarhul avea nevoie de un Gala Galaction și Gala Galaction de Patriarh, recunoaștem și obolul dat de preotul C. Dron la realizarea acestui monument de cultură „*acest preot prichindel*”, cum a fost numit de Gala Galaction, care a ridicat până la acoperiș, până la turnuri, „*catedrala biblică de azi*” și a făcut „*să crească mușcate în fereastra Patriarhului*”, el rămânând oarecum în umbră, având dreptul măcar de autor moral.

Indiferent a cui a fost inițiativa, principalul e atingerea rezultatului scontat – de a da un text clar, literar și științific, adică de a răspunde cerințelor capitale ale limbii la acel moment, ajunsă la maturitate.

Despre aceasta menționa și Patriarhul Miron în discursul său de la Academie: „*Și vă rog – ca pe frunțașii nemuritori ai culturii române – să o primiți cu dragostea de buni fii ai Bisericii strămoșești și s-apreciați cu aceeași bunăvoință*

cu care ați adunat și îngrijit și cea mai fragmentară și răzleață foaie din vechile traduceri, adeseori pierdute și uitate prin colbul ungherelor nebăgate în seamă. Eu doresc ca ea să contribuie, ca și edițiile înaintașilor – la închegarea neamului, la întărirea conștiinței și unității sale bisericesti, culturale și naționale și să fie și să rămână prin dumnezeieștile sale povește și învățături – ca și în trecut – temelia de dezvoltare a întregii noastre vieți personale, familiare și obștești.”

Pe o foaie din dosarul Bibliei, Patriarhul Miron a notat, că după discursul său a dat o Biblie lui Alexandru Lepădatu, președintele Academiei Române de atunci pentru bibliotecă, și una lui Nicolae Iorga.

În pofida tuturor supărărilor Gala Galaction își prețuia munca depusă la editarea acestei cărți: „*În inima mea - spunea el - eu unul sunt bucuros de această izbândă. Chiar cu greșeli, chiar cu unele pripeli, chiar cu unele părți negrapate îndestul, Biblia cea nouă este un popas mai sus, față de bunică de la 1688*” și supărat fiind pe Patriarh tot în „Jurnalul” său va scrie: „*Poate vre-odată, în viitor, se vor găsi cugete dornice de cercetare istorico-literară și de lumină autentică asupra obârșiei acestei Scripturi din anul 1936*”.

La sfârșitul lui octombrie 1936, tirajul Bibliei Sinodale se epuiza. Sfântul Sinod scria Consiliului Central Bisericesc să ia măsuri de retipărire. Patriarhia pregătea pentru tipar ediția a doua a Bibliei din 1936. Gala Galaction se gândea însă la o revanșă, „inițiativa” Bibliei din 1936 îl rodea cel mai mult. Visa să scoată împreună cu V. Radu, o Biblie a sa, pe care o va numi „Biblia Regală” sau „Biblia Carol al II-lea”, după versiunea canonică a Bibliei englezilor „King James” (1611), fapt ce s-a și întâmplat.

Dar ediția regală ar fi concurat cu cea patriarhală ce se pregătea concomitent și ar fi creat un conflict între Rege și Patriarh. Pentru a evita conflictul Gala Galaction propune de a ruga Înalta Prea Sfinția Sa de a proclama în numele Sf. Sinod această Biblie drept ediția a II-a a Bibliei deja tipărite, dar închinând-o și dându-i numele „Biblia regele Carol al II-lea”.

Patriarhul Miron n-a dat curs propunerii lui Gala Galaction, ba chiar a renunțat la tipărirea Bibliei, ediției a 2-a a Sf. Sinod pentru că în „Prefața” primei ediții își asumase rolul său la traducerea ei și „*dacă această prefață s-ar tipări în Biblia Regală, rolul regelui s-ar diminua, iar dacă nu s-ar tipări, rolul Patriarhului s-ar nimici*”. S-ar fi supărat și Mitropolitul Nicodim dacă în această ediție n-ar fi fost pomenit numele său ca traducător, macăr pentru faptul că Gala Galaction recunoaște că „*noi am utilizat foarte mult textul Înalte Preasfințitului Nicodim*”.

Gala Galaction a editat Biblia sa în 1938, fără prefață, fără introducere, fără cuvânt înainte, ci doar cu o notiță pe verso foii de titlu scrisă cu majuscule, în care se arată că profesorii Vasile Radu și Gala Galaction „din înalta inițiativă a M.S. Regelui Carol al II au tradus Biblia din originalele ebraice și grecești. S-a sfârșit de tipărit în ziua de 10 noiembrie 1938, două sute cincizeci de ani după tipărirea în 10 noiembrie 1688 a Bibliei lui Șerban Cantacuzino”.

Nici pomenire de Patriarhul Miron și Mitropolitul Nicodim și de *Biblia* din 1936, așa de parcă nici n-ar fi existat – de la *Biblia* lui Șerban Cantacuzino direct la *Biblia* lui Gala Galaction și V. Radu.

Dar și această *Biblie* a ieșit cu greșeli de limbă, despre care N. Iorga după moartea preotului V. Radu (1940) va scrie că greșelile de limbă nu se datorează acestuia din urmă, ci va lăsa să se înțeleagă că ele se atribuie lui Gala Galaction, fapt ce l-a întristat și durut mult pe scriitorul academician. Gala Galaction a ținut mult la cartea sa, a fost mândru de ea, considerând-o marea operă a vieții lui. În 1940 el scria : „*Azi mă cheamă Gala Galaction și sunt, dacă nu altcineva, cel puțin traducătorul Bibliei Carol II*”, iar în Testamentul său declară că lasă cărțile lui literare și teologice Facultății de Teologie din Iași și cerea să i se pună în raclă această *Biblie*, ca să-l însoțească pentru eternitate. Mai târziu această ediție se va numi *Biblia* Fundației după editură, ci nu „*Biblia Regală*” sau „*Biblia Carol al II-lea*”, la care regele n-a avut nicio atribuție.

Nu va întârzia a se revanșa nici Mitropolitul Nicodim (acum Patriarh) ceva mai târziu, după moartea Patriarhului Cristea (1939), în 1944 va scoate a 2-a ediție a *Bibliei* din 1936. În introducere va menționa că el a prezidat comisia din 1930 pentru editarea primei ediții integrale; nu va recunoaște existența *Bibliei Carol al II-lea*, o va ignora așa cum a ignorat *Biblia* din 1936; va tipări în ediția a 2-a „*Noul Testament*”, editat de el la Mănăstirea Neamț (1941), nu cel al lui Gala Galaction din ediția întâi, astfel, traducerea din *Noul Testament* și *Psalmi* au fost identice – o îndreptare de primă mărime, ce deosebea ediția a 2-a de cea dintâi.

Biblia din 1936, a doua traducere integrală a ei în limba română, după cea din 1688 a apărut cu truda celor patru sau poate chiar cinci colaboratori, pentru că rolul lor a fost diferit, dar cu egală străduință și pasiune, a trecut prin toate vicisitudinile timpului, a supraviețuit și a ajuns și în acest ungher de țară, pentru care aducem tuturor ostenitorilor și posesorilor ei un bine-meritat prinos de recunoștință. Un exemplar

al *Bibliei* Sinodale (numită și patriarhală) se păstrează în fondurile Serviciului Carte Veche și Rară al Bibliotecii Naționale, în urma achiziționării ei, în anul 1994 (la prețul de 70.000 cupoane rusești), de la Gheorghe Racoviță, scriitor și traducător pentru copii, membru al Organizației Internaționale a Jurnaliștilor, autorul cărții „*Plăvița: Poem folcloric: Călătoria Mioriței în timp*” (Chișinău, 1991) unde se afirmă și ca poet și autor al altor publicații, domiciliat în orașul Chișinău.

Exemplarul dat, după spusele dumnealui, i-a rămas moștenire de la tatăl său Theodor Racoviță din Sadova, Călărași, care de mic copil a rămas orfan și la vârsta de 9 ani a fost luat la mănăstire! A luptat în grelele lupte de la Mărășești cu tatăl regretatului I. P. S. Patriarh al României Teoctist și poetul nostru drag, pe atunci preotul militar Alexei Mateevici, unde a primit contuzie. În ultimii ani de totalitarism ateu a lucrat în biserica de la Leova și acasă. A decedat în 1976. Cartea a intrat în posesia tatălui de la un preot de la Patriarhia României, fapt ce ne confirmă și ștampila rotundă, cerneală violetă cu inscripția „*Sfânta Patriarhie Română*” și, probabil, numărul de inventar 3555. Cartea e editată pe hârtie cu vergeturi.

Traducătorii *Bibliei Sinodale* vor rămâne în istoria culturii românești ca ctitori ai *Bibliei* secolului XX – apariție editorială mult așteptată, acceptată și imperios necesară Bisericii Ortodoxe Române. Limba *Bibliei* din 1936 accentuează progresul uluitor al limbii vorbite la acea vreme, cu păstrarea câtorva forme arhaice devenite sacre. Unele cuvinte au fost înlocuite cu sinonime noi, culese ca niște flori de bună mireasmă duhovnicească din grădina ortodoxiei. Clericii ortodocși de limbă și cultură românească „*au frământat talmăcirile lor ca pe un aluat sfânt*”, le-au dăltuit și îmbrăcat în haină firească și au adus limba în graiul poporului și în altarul Domnului, punând astfel prin scrierile și traducerea lor bazele limbii literare românești.

După cum ne mărturisește Pr. Ioan Dură din România și după cum precizează și protoiereul basarabean Petru Buburuz, *Biblia* din 1936 stă la baza editării tuturor bibliilor apărute în România (la noi nici una) de la al Doilea Război Mondial până la revoluția din decembrie 1989, adică în anii de regim comunist (1968, 1975, 1982, 1988) cu îndreptări de limbă și stil și cu aprobarea Sf. Sinod și editate de Institutul Biblic și de Misiune într-un tiraj de 10 000 exemplare.

Ex-Libris-uri din Colecția Koch

Istoria Ex-Libris-ului (din latină „ex-libris” – „din cărți”) este strâns legată de istoria cărții ca semn al proprietății ce denotă numele proprietarului sau bibliofilului. Se consideră că arta Ex-Libris-ului a apărut în Evul Mediu în Germania unde din timpurile vechi exista tendința însemnării obiectelor valoroase și rare cu simboluri ce indicau apartenența acestora. Re-numitul pictor german Albrecht Durer (1471-1528) efectua gravuri destinate proprietarilor bibliotecilor care în esență și erau primele Ex-Libris-uri. Semnul proprietății a reușit să întru-nească prin elementele sale o multitudine de evenimente istorice, sentimente și gândiri ale epocii și anumite caracteristici ale proprietarilor. Ex-Libris-ul, mai întâi de toate, prezintă o asociere ilustrativă dintre gravor și bibliofil, detaliile compoziției indică atât perioada, stilul executării lucrării, cât și particularitățile vieții deținătorului.

Cărțile din Colecția Koch dețin Ex-Libris-uri imprimate pe fața interioară a copertei, unele publicații păstrează ștampila și semnătura personală a proprietarului Richard Koch – medic, savant, bibliofil german. Două Ex-Libris-uri au aparținut doctorului Koch: „Dr Koch” și „Richard Koch”, dar se întâlnesc și alte Ex-Libris-uri: „Maria Rosenthal”, „I. H. Epstein”, „ELH”, „Georges Dreyfus”, „E. M. 1839”, „I.C.G. Reuss”, „Marchionis Salsae”. Ex-Libris-ul constituie veriga dintre colecționar și carte ce permite de a stabili istoricul apartenenței cărții: câți proprietari a avut și cine a fost ultimul din ei, localizarea păstrării publicației.

(1) Ex-Libris „Dr Koch”
[Sec. XIX-XX]

Tehnica executării:
xilografură sau clișeu gravat mecanic
32x25 mm

Liubovi KARNAEVA,
Valeriu HERȚA,
Augustin STEPANOV,
Nona ȘOROC

Abstract:

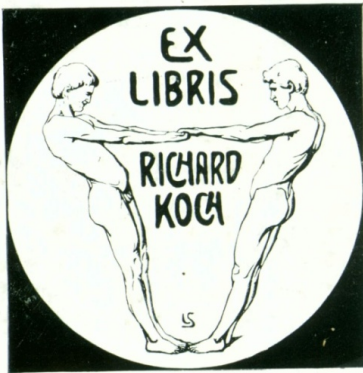
There are presented bookplates (also known as ex-librises) placed to the old and rare books from Koch Collection. More than 2600 editions from Koch Collection have bookplates of the owner – „Dr. Koch” and „Richard Koch”, but other bookplates of the previous owners could also be met: „Maria Rosenthal”, „I. H. Epstein”, „ELH”, „Georges Dreyfus”, „E. M. 1839”, „I.C.G. Reuss”, „Marchionis Salsae”. Communication contains description of composition elements of these bookplates.

Proprietar – Richard Koch. Este imprimat pe majoritatea cărților din Colecția Koch. Anul creării lipsește, nu figurează cuvintele „Ex-Libris”. Astfel de Ex-Libris-uri se mai întâlnesc pe unele cărți din bibliotecile medicale din Polonia.

Este o compoziție asimetrică de formă ovală situată în poziție verticală. Elementele imaginii țin preponderent de tematica medicală: partea de sus – cupa și șarpele; partea de jos – craniul. Simbolul „cupa și șarpele” se deosebește de cel tradițional, șarpele fiind proporțional cu mult mai mare decât cupa, inițial încolăcindu-se pe o coloană, iar capul este plecat deasupra cupei. De coloană este sprijinit un disc de formă ovală înfipt în pământ, în care este dat textul: Dr. Koch. Ovalul are o bordură îngustă, formată din ceruțele unite consecutiv. Înaintea ovalului este craniul, iar în partea din urmă se află rămurelele unui arbust cu 2 floricele. Compoziția Ex-Libris-ului se presupune că reprezintă o piatră funerară.

În partea dreaptă de jos a coloanei se află inițialele gravurului – TG. Nu se cunoaște tirajul, posibil să fie tiraj de o singură dată.

Ex-Libris-ul este imprimat la mijlocul copertei interioare pe hârtie cu dimensiunile 97x65 mm.

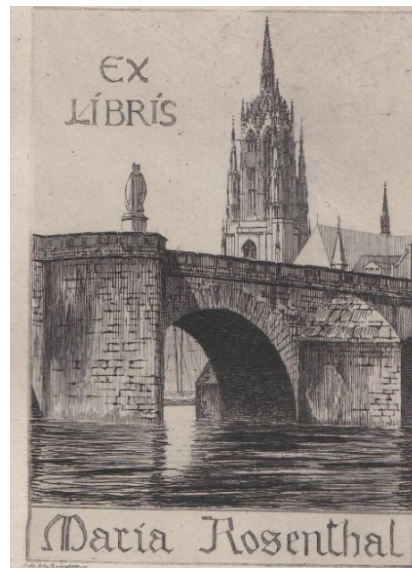
(2) Ex-Libris „Richard Koch”
[Începutul sec. XX]

Tehnica executării: desenul cu penița și pensula și pe urmă efectuat clișeu mecanic
60x60 mm

A aparținut aceluiași proprietar – Richard Koch. Este imprimat pe unele cărți din Colecția Koch. Anul creării lipsește.

Se presupune că a fost efectuat la începutul sec. XX (după tehnica executării). Compoziția se înscrie într-un cerc alb pe fundal întunecat.

Imaginea prezintă două figuri umane (doi tineri), care stau în poziție ce indică echilibrul (transmit ideea echilibrului). Poziționarea: tinerii formează o piramidă cu vârful în jos, se țin de mâini, vârfurile picioarelor se ating. În partea de sus – este textul *Ex-Libris*, în partea de jos (în triunghiul format de corpuri figurează numele proprietarului - Richard Koch). Textul este scris cu caractere ce imită scrisul de pensulă (Bell Gothic), îmbinarea literelor *CH* fiind deosebită în compoziția textului. Inițialele autorului Ex-Libris-ului - LS se află pe centru în partea de jos. Toată compoziția este simetrică. După umbrele figurilor – iluminare de sus din față. Încleiat pe partea interioară a copertei pe foaie cu dimensiunile 91x86 mm. Lipsește nr. tirajului și semnătura personală a gravurului. După tehnica executării și anul editării cărților pe care este imprimat Ex-Libris-ul - este mai nou decât celălalt Ex-Libris a lui Richard Koch.

(3) Ex-Libris „Maria Rosenthal”
[Sec. XIX-XX]

Tehnica executării: acvaforte
10x8 mm

Proprietar – Maria Rosenthal (soția lui Richard Koch – Maria Koch-Rosenthal). Este imprimat pe unele cărți din Colecția Koch. Compoziția se desfășoară pe verticală. Imaginea prezintă un pod din piatră, amplasat în fața turnului unei catedrale gotice care se reflectă în apă. În partea de sus în stânga figurează cuvintele *Ex-Libris*, jos – numele proprietarului Ex-Libris-ului și în partea stângă jos - numele gravurului.

(4) Ex-Libris „I. H. Epstein”
[Sec. XIX]
Tehnica executării: xilogravură
10x7,7 mm

Proprietarul – I. H. Epstein. Este imprimat pe o singură carte din Colecția Koch (Morison, A. *Sketches of the physiognomy of mental diseases*).

Ex-Libris-ul prezintă o compoziție pe verticală, în partea dreaptă jos este numele gravurului (indescifrabil). Imaginea prezintă interiorul unei biblioteci particulare, în care se află un bărbat citind în fotoliu.

(5) Ex-Libris „ELH”
[Începutul sec. XX]
Tehnica executării: se presupune a fi clișeu mecanic
84x56 mm

Lipsește numele proprietarului Ex-Libris-ului. Este imprimat pe o singură carte din colecția Koch (Sulzbach, A. *Bilder aus der jüdischen vergangenheit*. – Frankfurt, 1923). Se presupu-

ne că gravorul a executat acest Ex-Libris pe care l-a vândut, lăsând un chenar pentru a fi scris manual numele proprietarului. În partea de jos a compoziției figurează cuvintele Ex-Libris, iar în stângă jos sunt inițialele ELH.

Este o compoziție cu tematică medievală ce ilustrează un călăreț pe fundalul unei cetăți, înconjurată de un curcubeu.

(6) Ex-Libris „Georges Dreyfus”
[Începutul sec. XX]

Tehnica executării: desen manual după care a fost făcut clișeu mecanic
10x7 mm

Proprietarul – Georges Dreyfus. Autorul Ex-Libris-ului figurează în partea stângă jos – M. Rusche, în partea dreaptă jos este numărul cărții – № 380. Compoziția se desfășoară pe verticală, după elemente imaginea se apropie de stilul Art nouveau. Imaginea prezintă o lumânare arzând, în jurul lumânării este un trandafir, forma lumânării fiind neobișnuită în formă de corp transparent în care se vede funia împletită în centru.

(7) Ex-Libris „E. M. 1839”
Datează a. 1839.
Tehnica executării: gravură în metal
91x86 mm

Proprietarul – E. M. (Eugen von Maucler). Este imprimat pe o singură publicație din Colecția Koch (Martens, Franz. *Theorie des Gehirn-und Schadelbaues.* – Leipzig, 1803). Lipsește fraza-cheie Ex-Libris, dar totuși este un Ex-Libris deoarece arată apartenența cărții către biblioteca personală a lui Eugen von Maucler. În anul 1839 Maucler a adunat o bibliotecă considerabilă în castelul său din Oberherrlingen, recunoscută în toată lumea datorită Ex-Libris-ului heraldic cu inițialele sale E.M. și anului 1839.

Prezintă o compoziție heraldică: un cerc pe fundalul pătratului. Textul „BIBLIOTHEK OBERHERRLINGEN” - scris pe perimetru în interiorul cercului, în partea de sus este o coroană, în partea de jos a coroanei – un oval în care vedem pe orizontală o bară cu capetele rotunjite peste un triunghi. În partea de sus a barei sunt 2 frunzulițe de trifoi, iar în partea de jos – încă una. În jurul ovalului sunt motive ornamentale.

(8) Ex-Libris „J.C.G. Reuss”
Datează a. 1805
Tehnica executării: *acvaforte*
7,5x6 mm

Proprietar – J.C.G. Reuss (1742-1825). În compoziție nu figurează cuvintele Ex-Libris, numele gravorului lipsește. Este imprimat pe o singură carte din Colecția Koch (Stahl, Georgii. *Theoria medica vera physiologiam et pathologiam.* – Halae, 1708).

Ex-Libris-ul mic și simpatic al profesorului J.C.G. Reuss prezintă o marcă heraldică, desfășurată pe verticală. Compoziția reprezintă o urnă cu capac (se presupune funerară), din ambele părți figurează măști umane pe care este aplicată stema: un oval, în interior în partea de sus – imaginea unui cal până la jumătate ridicat în 2 picioare, în partea de jos – niște elemente

ornamentale ce conțin 4 fâșii verticale, 2 din ele sunt cu motive florale. Urna se află pe un piedestal cu datarea anului în stil roman – MDCCCV (1805). Lângă piedestal sunt elemente vegetale – în stânga ceapă, firele unei plante asemănătoare cu orzul și un șarpe încolăcit pe o bară sprijinită de urnă; în partea dreaptă pe planul al II-lea este o imagine cu arbuști.

(9)
Ex-Libris „Marchionis Salsae”
[Începutul sec. XVIII]
Tehnica executării: *acvaforte*
98x68 mm

Proprietarul – Marchizul de Salsae. Ex-Libris-ul este aplicat pe o singură publicație din Colecția Koch (Des-Cartes, R. *Opuscula posthuma, physica et mathematica.* – Amstelodami, 1701).

Compoziția se desfășoară pe verticală, simetrică. Este o lucrare heraldică încununată de o coroană, mai jos – în dreapta și stânga – sunt 2 steme, ambele în formă de oval ornamentat. Primul are o panglică pe centru sub care se află figura unui cerb, iar deasupra acesteia – o stea cu 6 colțuri și 2 simboluri de crin – un motiv frecvent în heraldica europeană asociată frecvent cu familia regală. Al doilea oval reprezintă un scut, vultur bicefal, deasupra căruia este încă un element asemănător cu un scut.

Textul „Marchionis Salsae” este amplasat în partea de jos al semnului *Ex-Libris*. Toată compoziția se înscrie într-o formă ovală cu elemente florale pe contur.

Se presupune că Ex-Libris-ul reprezintă 2 familii unite prin coroană.

Autorul gravurii nu este indicat. Cerneala folosită pentru imprimarea gravurii este albastru-verzuie. Tirajul nu se știe.

(10) Compoziție heraldică „Comme je fus”
[Începutul sec. XVIII]
Tehnica executării: acvaforte
42x54 mm

La sfârșitul aceleiași cărți este și o compoziție heraldică a proprietarului Marchizul de Salsae, care prezintă 2 figuri cu îngeri, în centru este un scut cu coroană deasupra, pe scut sunt figuri de lei stilizați și cruci. În partea de jos este o panglică cu inscripția „Comme je fus” (cea ce reprezintă un motto „Așa cum am fost”).

Indispensabil de carte, Ex-Libris-ul, devenind un element al cărții, a parcurs aceeași cale de-a lungul secolelor. Semnul proprietății reprezintă un punct de pornire în cercetarea componenței și istoriei colecțiilor publice și particulare, oferind posibilitatea de a stabili apartenența cărții sau întregii bibliotecă unui sau altui colecționar. Un singur Ex-Libris poate deveni un impuls în căutarea bibliotecilor foștilor proprietari și contribuie la identificarea bibliotecilor savanților, scriitorilor, bibliofililor.

Bibliografie:

Olteanu, Virgil. Din istoria și arta cărții. Lexicon. – București, 1992.

Экслибрис в собрании Научной библиотеки Московского государственного университета: Альбом-каталог. – Москва, 1985.

ТАСС. Фолианты доктора Коха // Кавказская здравница. – № 32. – 1972. – с. 4.

http://de.wikipedia.org/wiki/Eugen_von_MaucleB

<http://www.zvab.com/buch-suchen/autor/reuss-j-c-g-eigner-1742-1825>

<http://www.hugendubel-marktplatz.de/app/detail.php?id=A01xlGa001ZZI>

Moștenirea muzicală a lui Dimitrie Cantemir

... *Muzica este ...nemărginită ...*
Dimitrie Cantemir

Dimitrie Cantemir, Domnitorul Țării Moldovei (1693, 1710-1711), a fost o personalitate marcantă a culturii autohtone și universale de la finele secolului al XVII-lea – începutul secolului al XVIII-lea. Varietatea preocupărilor lui Dimitrie Cantemir poate să creeze în aparență im-

presia că muzica a ocupat în viața savantului enciclopedist un loc marginal, pentru că activitatea sa în domeniul artei sunetelor rămâne, și până în zilele noastre, nejustificat, eclipsată de alte activități bine cunoscute la noi și în străinătate. Și dacă preocupările lui Dimitrie Cantemir în domeniul științei reflectau înclinațiile și predispozițiile sale intelectuale, interesele sale muzicale izvorau dintr-un talent înnăscut pentru această artă, fiind cultivate cu precădere în albia muzicii orientale.

Dimitrie Cantemir s-a remarcat în așa măsură în arta muzicii, încât numele lui a rămas peste veacuri ca o glorie a muzicii turcești: **Kantemir-oghlu** (fiul lui Cantemir), afirmându-se ca teoretician erudit, compozitor de prestigiu, instrumentist virtuoz și pedagog dotat.

Faima de muzician a prințului moldovean cuprinsese cercurile de seamă ale societății turcești. Iată ce scrie cronicarul Nicolae Costin: „Fiind el om isteț, știind și carte Turcă bine, se vestise acmu în tot Țarigradul numele lui, de lă chîema Agii la ospetele lor cele Turcesci, pentru prieteșugă ce avea cu dânșii. Alții dicu, știind bine în tambur, îl chîema Agii la ospete pentru dicături” (3, P. 89)

Opera muzicală a lui Dimitrie Cantemir este recunoscută prin tratatul de muzică turcească pe care l-a scris la Constantinopol în jurul anului 1700 (1695 -1700?) cu titlul *Kitâb-ü'ilm-il mûsirîvedjh-il hurûfât* (*Cartea științei muzicii după felul literelor*). În istoriografia turcă, lucrarea figurează sub titlul „Edvâr-i Kantemir-

Aliona TOSTOGAN

Abstract:

Dimitrie Cantemir, a well-known scientist and a person of profound knowledge, was an exemplified person in the history of Turkish music. His musical creations were inspired by the Oriental tradition and his prolific personality embraced many aspects in music: he was theoretician, composer, performer and musical ethnographer. Dimitrie Cantemir was one who created a modern basis to theory of classic Turkish music, initiating system of alphabetical notation as a starting point of the universe of music theory.

*Musical heritage of Dimitrie Cantemir contains of two works attached to each other. First is a theoretical tractate, and the second is a collection of melodies that were signed with the use of alphabetical notation, invented by him. The theoretical tractate is called *Kitâb-ü'ilm-il mûsirîvedjh-il hurûfât* („The Book of Music Science by Way of Letters”) and belongs to collections of the library of Turkology Institute in Istanbul.*

This tractate was the first one, written in scientific style, focused on an objective defined quite clear and it is, exactly - formulation and fixing of theoretical and practical rules of the Turkish music, as well as creation of system of writing of Turkish music, invented by Dimitrie Cantemir. This tractate remains a fundamental and exceptional historical source which helps us to study theory, style and forms of Ottoman music from the 18th century. It also offers a large panoramic view of musical life of this leading Eastern nation.

oglu” („Tratatul lui Cantemir-oglu”). *Edvâr-i* – înseamnă în muzicologia turcă orice carte despre teoria muzicii din epoca otomană.

Tratatul lui Dimitrie Cantemir a apărut în rezultatul unor investigații îndelungate, atât în domeniul pur teoretic, analitic, cât și în cel practic, acesta din urmă conjugând atât prezențele lui Cantemir în calitate de interpret iscusit, cât și activitatea sa muzical-didactică.

Cartea științei muzicii după felul literelor a urmărit un obiectiv bine precizat, și anume, formularea și fixarea regulilor teoretice și practice, privind muzica turcească, precum și elaborarea sistemului de notație a muzicii turcești, pe care l-a și realizat.

Cartea este scrisă în limba turcă și este una dintre primele lucrări ale savantului domnitor, concepută în perioada vieții acestuia din Istanbul. Lucrarea cuprinde un studiu aprofundat al muzicii otomane laice și religioase, cu explicația notației inventate de Cantemir și culegerea de melodii notate după sistemul său.

Există cinci exemplare în manuscris ale tratatului, cunoscute până în prezent. Toate se află în Turcia. Numai două dintre ele conțin culegerea cu melodii notate cu semne alfabetice: manuscrisul original, analiza căruia se va face în articolul de față și manuscrisul denumit *Culegerea lui Kevseri* (Kevseri medjmu’asi), după numele posesorului și compilatorului, care se află în colecția muzicologului Rauf Yekta (1871-1935).

Alte două exemplare ale tratatului lui Cantemir se găsesc în Biblioteca Universității din Istanbul. Aceste manuscrise prezintă o singură versiune care se deosebește mult față de manuscrisul original și față de culegerea lui Kevseri.

Al cincilea exemplar se află în colecția muzicianului Prof. Șefik Gürmeriç (1908-1967). Versiunea aceasta cuprinde textul tratatului fără note alfabetice.

Manuscrisul original și autograf *Kitâb-ü’ilm-il mûsiri’vedjh-il hurûfât* (*Cartea științei muzicii după felul literelor*) se conservă în Biblioteca Institutului de Turcologie din Istanbul sub cota Y.2768.

Acest manuscris provine din biblioteca muzicologului H. S. Arel (1880-1955), care l-a achiziționat de la un anticar din Constantinopol. Împreună cu alte cărți rare și manuscrise din biblioteca lui H. S. Arel, exemplarul lucrării lui Dimitrie Cantemir face parte din „Donația H. S. Arel”, fapt confirmat de ștampila aplicată în lucrare pe paginile 1, 2, 3 (1-2), 20 (10), 348 (170), 349-350.

Însuși manuscrisul are dimensiunea de 185 mm pe 137 mm, este legat în copertă de car-

ton presat de culoare maro închis. Coperta este ornamentată sobru cu desene de tip vegetal și are o ramă simplă. Cotorul este de piele, iar coperta poartă amprentele colțarelor.

Manuscrisul este afectat de agenți patogeni micotici, specifici cărților vechi. Forțașul este defectat și sunt de față urme de restaurare nereușită – este lipit cu bandă adezivă. Lipsește un șir de pagini la începutul și sfârșitul manuscrisului. Foile sunt substituite cu hârtie în pătrățele.

Manuscrisul este numerotat în pagini – 347 de pagini. Mai are și o numerotare convențională recentă, în creion, luând în calcul 2 fețe – 170 de pagini. Hârtia este gălbuie, iar textul este scris cu cerneală neagră. Scrierea este cursivă și elegantă, având trăsături fine și proporționate. Pe fiecare pagină sunt impriimate câte 23 de rânduri de text. Titlurile sunt scrise cu cerneală roșie, în text și pe marginea

paginii, între chenar și limită. Textul imprimat pe pagină este încadrat în chenar roșu. Fiecare pagină este însoțită de însemnări marginale de culoare roșie.

Manuscrisul nu cuprinde nici o dedicație și nu are prefață. De asemenea, nu este datat.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

După cum este alcătuit volumul, și din paginație, putem conchide că manuscrisul a fost legat ulterior în forma în care se găsește, de către posesorii lui. Două file preced tratatul. Pe ele se află ștampila donației lui H. S. Arel „H. S. Arel armağani” (Donația H. S. Arel), cota actuală 2768 și tabla de materii a modurilor din tratat, scrisă de H. S. Arel.

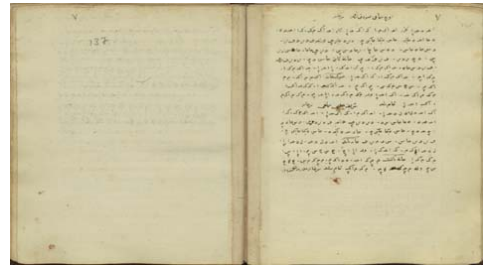
Pe prima pagină a tratatului (pagina a doua convențională) se găsește, în partea stângă sus, sigiliul în formă de pălărie de derviş, cu calotă înaltă. Pe acest sigiliu este imprimat un text.

Manuscrisul este alcătuit din două părți. *Partea I* (paginile 1-123) cuprinde tratatul teoretic, *Partea a II-a* (paginile 124-348) conține culegerea de melodii instrumentale, notate în sistemul inventat de Dimitrie Cantemir.

Atât în prima, cât și în a doua parte se observă câteva omisiuni de pagini și particularități. Fragmentul de la paginile 69 (35 convențional),

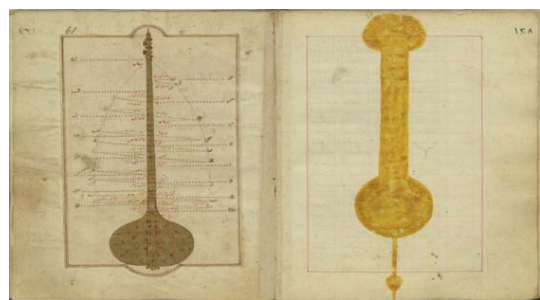
71-80 (36-40 convențional), 274, 276 (137-138 convențional), 343 (168 convențional), 347 (170 convențional) a lipsit din original atunci când H. S. Arel a intrat în posesia manuscrisului, fiind completat ulterior, după alt manuscris și intrat în corpul tratatului. Bineînțeles, pe paginile inserate nu se mai întâlnește scrisul autentic, ci intervin fragmente de melodii sau melodii întregi notate, cu aceleași semne alfabetice, de posesorii ulteriori ai cărții.

Paginile 82 (41), 98 (49) 110 (55), 126 (63), 134 (67), 273 (137) 323-326, 331 (164), 335-336, 337-338 (166), 343-344 (169), 345 (169), 348 – sunt curate, albe.

După acestea urmează câteva pagini (349-360) arbitrare sau nenumerate cu table de materii a melodiilor din culegere, în ordinea numărului modului, cu numărul paginii respective, întocmită de H. S. Arel.

Pe pagina 121-122 (61) este prezentat tamburul, o specie de cobză cu gâtul lung. Tamburul înfățișat de Dimitrie Cantemir are cutia de rezonanță în formă de pară turtită, gâtul subțire și foarte lung. Are două coarde duble și una simplă. Tastiera este prevăzută cu bare transversale, dispuse la distanțe inegale, din ce în ce mai dese spre cutia de rezonanță.

În *Tratat*, de la filele 85-90 (43-45), 102-118 (50-59), Dimitrie Cantemir prezintă ritmurile muzicii în cercuri. Metoda de a scrie ritmurile în cercuri era consacrată în literatura muzicii islamice și pornea de la conceptul mișcării în cerc a modurilor melodice și ritmice. În centrul cercului Cantemir scrie numele ritmului, iar pe suprafața figurii, împărțită în trei cercuri concentrice, înseamnă simbolul bățăilor, numele lor, sub ele, cifrele corespunzătoare numărului

timpilor. Deasupra numelor bătailor Cantemir pune semne auxiliare, indicatoare ale calității bătaii. [17, 109-110]

Dimitrie Cantemir a adoptat literele alfabetului turcesc (arab) pentru a exprima sunetul notelor. Elaborând sistemul de notație, Dimitrie Cantemir și-a pus scopul ca acest sistem de notație să corespundă exigențelor stilului nou al muzicii clasice turce, incluzând, bineînțeles, și modalitățile respective de interpretare.

Creatorul notației turcești inițiază un sistem de scriere muzicală alfabetică și numerică, folosind 33 de semne alfabetice combinate, din alfabetul arab, pentru notația înălțimilor celor 33 de sunete din scara muzicală posibilă ale instrumentului tambur, cu o întindere de două octave și un ton, și cifrele arabe de la 1 până la 8, pentru notarea duratei sunetelor. Unitatea de timp este durata cea mai mică care se echivalează cu optimea și ne dă următorul indice al valorilor: 1=optime, 2=pătrime, 3=pătrime cu punct, 4=doime, 6=doime cu punct, 8=notă întregă.

Cifra respectivă este pusă sub semnul notei a cărei valoare o reprezintă. Atunci când durata se divide între două note, cifra se pune între cele două semne. Utilizând acest sistem, Cantemir introduce în circuitul artistic melodii orientale din secolul al XVII-lea și al XVIII-lea. Acest sistem a funcționat în cultura muzicală turcească până la mijlocul secolului al XIX-lea, deși nu a fost unul perfect, ba chiar destul de dificil. Acest sistem permitea notarea doar celor doi parametri muzicali: durata și înălțimea. Intensitatea, lungimea, timbrul sunetelor se nota pe câmpuri.

Spiritul analitico-creativ al lui Dimitrie Cantemir se manifestă atât în alcătuirea culegerii de melodii, cât și în compozițiile sale originale. Inițial, a fost întocmit un tabel general al repertoriului, inclus în partea întâi a tratatului, care cuprinde nomenclatorul musical nominal, pe cât posibil de complet la acea vreme.

Autorul ne prezintă repertoriul sub forma unor tabele verticale, orânduite după numele

modului, care este scris într-un cerc. Pe două coloane sunt scrise titlurile peșrevurilor, într-o coloană cele prezente, în cealaltă cele absente. Peșrevurile prezente sunt cele pe care Cantemir le cunoștea și le notase în Partea a II-a a tratatului, absente fiind cele pe care le cunoștea numai după nume, sau avea date sumare despre ele.

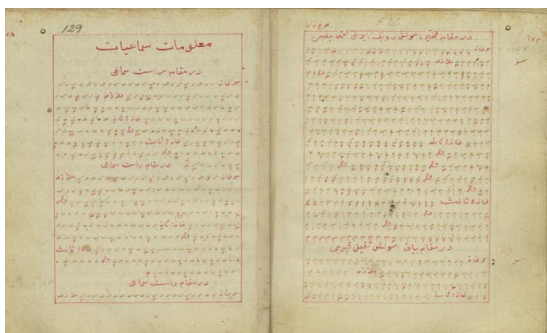

Cele prezente au o cifră care indică numărul paginii din Partea a II-a a tratatului unde se află notate cu semne alfabetice. (17, p. 127)

Multe melodii instrumentale (peșrevuri), care sunt supranumite ca absente poartă deasemenea numărul paginii unde pot fi găsite. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că aceste peșrevuri au fost cunoscute ulterior de Cantemir și incluse în culegerea cu note alfabetice. Iar acestea sunt transcrise, în notația sa alfabetică, în Partea a II-a a tratatului, care este anexa muzicală a lucrării.

Repertoriul melodiilor instrumentale (peșrevurilor) din tabele verticale cuprind circa 450 de titluri și este cea mai completă enumerare a melodiilor instrumentale pentru epoca pe care o reprezintă.

Revenind la Partea a II-a a Tratatului, menționăm că ea conține melodii notate cu simboluri alfabetice, în număr de 354 de melodii instrumentale: 318 peșrevuri și 36 de sâz semâ'si. Toate piesele au înscris în titlu numele modului și ritmului, denumirea melodiei, când ea era cunoscută sub un anumit nume și numele autorului când era știut. Printre ele sunt și compozițiile lui Dimitrie Cantemir, din care 13 piese au înscris numele autorului: Kantemir-oglu.

Sistemul de notație muzicală, elaborat de Dimitrie Cantemir, a jucat un rol important

pentru timpul său în cultura muzicală turcă, în ceea ce și ezidă importanța sa istorică. Totodată, nu poate fi subapreciată și valoarea practică a ei.

Dimitrie Cantemir, culegător de melodii, înfăptuiește o selecție de aleasă valoare, aducând cele mai prețioase creații ale genului instrumental clasic. Totodată, culegerea cu note alfabetice salvează din umbra uitării o serie de autori, cu melodiile lor, ale căror nume au intrat în istoria muzicii turcești, în felul acesta fiind păstrate și transmise posteriorității modele unice ale muzicii turcești.

Referințe bibliografice:

Burada, Teodor T. Scrierile muzicale ale lui Dimitrie Cantemir Domnitorul Moldovei / Teodor T. Burada. – București, 1911. – 114 p.

Cojocaru, Teodor. Cantemir – muzician de geniu / Teodor Cojocaru // Univers musical. – 2003. – Nr. 4. – P. 6-10.

Costin, Nicolae. Leatopisețul Țerei Moldovei de la Stefanu sin Vasile-Vodă // Kogalniceanu, Michail. Cronicele Romaniei seŃu Letopisețele Moldaviei și Valahiei : Tomu II. – București, 1872. – 421 p.

Dimitrie Cantemir - savant de dimensiune europeană : 300 de ani de la plecarea din domnie : simpozion național – Târgoviște, București, Constanța , 2011 / ed. coord. : Gheorghe F. Anghelescu. – București : Mica Valahie, 2012. – 177 p. – Mod de acces : . https://books.google.md/books?id=i73YQenh2W0C&pg=PA44&lpg=PA44&dq=cantemir+%C8%99i+muzica&source=bl&ots=RfBTaexgX8&sig=htiPtJMKArmyO5CO85KwObPeL1A&hl=ru&sa=X&ei=e1_wVKuTE4O7abGPgaAM&ved=0CDIQ6AEwAzgK#v=onepage&q=cantemir%20%C8%99i%20muzica&f=false

Dimitrie Cantemir – „călător la porțile Răsăritului” // <http://vox.publika.md/politica/dimitrie-cantemir-calator-la-portile-rasaritului-98691.html>

Dimitrie Cantemir // http://ro.wikipedia.org/wiki/Dimitrie_Cantemir

Dimitrie Cantemir // <http://cantemir.asm.md/dimitrie/muzica>

Dimitrie Cantemir, domn al Moldovei (1673-1723) // http://istoria.md/articol/52/Dimitrie_Cantemir_domn_al_Moldovei

Dimitrie Cantemir. Creații musicale / ed. pregătită și prefațată de E. Tcaci. – Chișinău : Literatura artistică, 1980. – 119 p.

Ghilaș, Victor. Creația muzicală cantemiriană / Victor Ghilaș // Buletin științific. Etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2005. – Nr. 3 (16). – P. 191-200.

Ghilaș, Victor. Dimitrie Cantemir în istoria culturii muzicale / Victor Ghilaș. – Chișinău : Epigraf, 2004. – 279 p.

Ghilaș, Victor. Dimitrie Cantemir – muzicianul în contextul culturii universale : Autoreferatul tezei de doctor habilitat în studiul artelor / Victor Ghilaș. – Chișinău, 2013. – 54 p.

Ghilaș, Victor. Etosul Modal În Opera Muzicală A Lui Dimitrie Cantemir / Victor Ghilaș // Arta. – 2012. – P. 46-50. – (Seria Arte Audio-vizuale).

Ghilaș, Victor. Opera lui Dimitrie Cantemir – sursa de cercetare organologică / Victor Ghilaș // Arta. – 2004. – P. 57-60. – (Arte plastice. Arhitectură. Muzică. Teatru. Cinema).

Muzicologia otomană clasică și aportul cantemirean. – Mod de acces: <https://vanitologia.wordpress.com/2014/10/07/muzicologia-otomana-clasica-si-aportul-cantemirean/>

Panaiteescu, P. P. Dimitrie Cantemir. Viața și opera / P. P. Panaiteescu. – București, 1958. – P. 62-66.

Popescu-Judet, Eugenia. Dimitrie Cantemir. Cartea științei muzicii / Eugenia Popescu-Judet. – București : Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor, 1973. – 303 p.

Savall, Jordi. Istanbul. Dimitrie Cantemir „Cartea științei muzicii” și tradițiile muzicale sefarde și armene / Jordi Savall // www.icr.ro/.../9177_1_Cartea%20stiintei%20

Spinei, Marcel. Contribuții inedite cu privire la activitatea de muzician: compozitor, interpret, folclorist, teoretician al muzicii, muzicolog și pedagog <http://literaturasiarta.md/pressview.php?l=ro&idc=188&id=2416&zidc=2>

Personalitatea savantului, medicului-bibliofil german Richard Koch reflectată în colecția personală păstrată în fondul Bibliotecii Științifice Medicale a USMF „Nicolae Testemițanu”

Una dintre puținele colecții personale de carte veche și rară ale emigranților scoase din Germania în perioada instaurării regimului național-socialist, care a putut supraviețui în exil, este Colecția Koch care se păstrează în fondul Bibliotecii Științifice Medicale USMF „Nicolae Testemițanu”. Alte colecții, sau rămășițele acestora, se găsesc în Estonia, Serbia, Bulgaria. Regimul nazist n-a reușit să distrugă identitățile culturale, în plus, aceasta este o parte a tragediei multor „persoane-cărți” determinate să emigreze, în înțelegerea lor, ei erau germani până în miez, însă li se nega anume această identitate. Cărțile – însoțitorii lor pentru îmbogățirea spirituală – au putut să le încălzească sufletele fără adăpost, agitate și dezrădăcinate în exil. Bibliotecile și colecțiile private permit o privire informativă despre interesele, pasiunile și tendința de posesivitate a stăpânilor lor.

Richard Koch (născut în anul 1882 în Frankfurt pe Main, decedat în anul 1949 în Essentuki, Caucaz, URSS) - savant, medic, bibliofil german de origine evreiască. A studiat medicina în München, Lausanne, Heidelberg, Berlin și Londra. Fondator al Institutului de istorie a medicinei pe lângă Universitatea Goethe.

R. Koch - voluntar la Karlsruhe, serviciul militar

1909 - la Leipzig i se conferă titlul de Doctor în Medicină;

1920 - a fost cofondatorul Casei de Predare Iudaică, activând în calitate de docent în or. Frankfurt pe Main;

1927 - înființează Institutul de istorie a medi-

cinei pe lângă Universitatea Goethe din orașul său natal;

1935 - odată cu instaurarea regimului nazist în Germania, Koch este supus constrângerilor: i s-a interzis activitatea didactică, Institutul de istorie a medicinei a fost închis; locuința – luată sub supraveghere, iar o parte din valoroasa sa bibliotecă a fost confiscată în Universitate;

**Liubovi KARNAEVA,
Nona ȘOROC,
Augustin STEPANOV**

Abstract:

Huge diversity of editions from Koch Collection helps to elucidate the complexity of personality of its owner, Richard Koch, German medical doctor, scientist, bibliophile. Next to precious compilation of the medical information, there is a rich content of reference materials, publications from philosophy, religion, social sciences, mathematics and natural sciences, law, military art, belletristics that arise intense interest of bibliographers and book lovers.

1936 - cere azil politic în Uniunea Sovietică;
 1937 - se refugiază în URSS împreună cu familia, aducând cu sine utilaj medical performant și o valoroasă colecție de carte. A activat ca medic-consultant la stațiunea balneară din Essentuki, continuând și activitatea științifică. Aici se ocupa intensiv de cultura evreiască, traducea psalmi și scria reflecții despre Hagada;

1942 - în timpul ocupației fasciste a Caucasului de Nord, este evacuat în Georgia. În această perioadă biblioteca i-a fost jefuită;

1944 - cărțile care au supraviețuit au fost transmise Bibliotecii Institutului de Medicină nr. 2 din Sankt-Petersburg, evacuat în Kislovodsk în timpul războiului, care a fost transformat în Institutul de Medicină din Kislovodsk și în 1945 a pus bazele Institutului de Medicină din Chișinău;

1948 - Academia de Științe Medicale a URSS i-a conferit titlul de doctor în medicină;

1949 - Richard Koch s-a stins din viață la vârsta de 67 de ani.

Medic-savant

Richard Koch este considerat unul dintre cei mai semnificativi teoreticieni ai medicinei din sec. XX. S-a profilat cu reflecțiile sale în primul rând la noțiunile fundamentale științifico-teoretice ale medicinei despre înțelegerea istorică a medicinei umane și a publicat peste 70 de lucrări științifice, dintre care câteva monografii de o valoare mondială. Unele dintre lucrările sale se păstrează în colecție:

1. Koch, Richard. *Irrtümer der allgemeinen Diagnostik und Therapie sowie deren Verhütung* = [Erori de diagnostic, tratament și prevenirea acestora]. - Leipzig: Thieme, 1923. - 85 p.;

2. Koch, Richard. *Zur Funktionsprüfung der Leber nach der Methode von K. Glaessner. Inaugural-Dissertation* [Investigarea funcțională a ficatului după metoda Glassner. Teza de inaugurare]. - Leipzig: Lehmann, 1909. - 34 p.;

3. Koch, Richard. *Die ärztliche Diagnose. Beitrag zur Kenntniss des ärztlichen Denkens* [Diagnostic medical. Contribuția în cunoașterea gândirii medicului]. - Wiesbaden: Bergmann, 1917. - 127 p.;

4. Koch, Richard. *Das ALS-OB im Ärztlichen denken* [ALS-OB în gândirea medicului]. - München, 1924. - 101 p.

În afară de domeniul său de activitate științifică - neurologia și terapeuica - zona lui de interes medical se extinde asupra istoriei medicinei, chirurgiei, anatomiei, bolilor infecțioase, farmacologiei, medicinei interne și dermatologiei, balneologiei etc. Diversitatea acestor științe se întâlnește în numeroasele publicații din colecție.

Unele opere complete medicale, sec. XVIII:
 1. Boerhaave, Hermann. *Praelectiones academicae*. T. 1-6. - Gottingae, 1740-1744;

Compendiul marelui clinician olandez Hermann Boerhaave (1688-1738) „Prelegeri academice” în 7 volume despre istoria și dezvoltarea medicinei, fiziologiei, patologiei, semioticii, igienei și terapiei.

2. Swieten, Gerard. *Commentaria in Hermannii Boerhaave aphorismos de cognoscentis et curandis morbis*. T. 1-5. - Hildburghusae, 1747-1773;

„Comentarii la aforismele lui Boerhaave despre diagnosticarea și tratamentul maladiilor” în 5 volume ale savantului austriac Gerardi van Swieten (1700-1772).

3. Haller, Albrecht. *Bibliotheca anatomica qua scripta ad anatomen et physiologiam facientia a rerum initiis recensentur*. T. 1-2. - Tiguri, 1774-1777;

Studiul de fiziologie generală în mai multe ediții ale ilustrului savant în medicină al sec. XVIII - Albrecht Haller (1708-1777).

4. Heisters, Lorenz. *Chirurgie, in welcher alles, was zur Bundartzney*. Bd. 1-2. - Nürnberg, 1779.

Studiul medicului german Lorenz Heister (1683-1758) „Chirurgia” reprezintă un compendiu didactic în 2 volume, conține numeroase ilustrații ale instrumentelor chirurgicale.

5. Stoll, Maximilian. *Ratio medendi in Nosocomio pratico Vindobonensi*. P. 1-7. - Viennae, 1777-1790;

Operele în diferite ediții ale medicului și savantului german Maximilian Stoll (1742-1788), în care sunt descrise maladiile cronice și se recomandă diverse remedii, rețete corespunzătoare.

6. Lieutaud, Joseph. *Inbegriff der ganzen medicinischen Praxis*. T. 1-6. - Frankenthal, 1785;

Studiul medicului anatom francez Joseph Lieutaud (1703-1780) „Esența medicinei prac-

tic” în 6 volume despre maladiile interne.

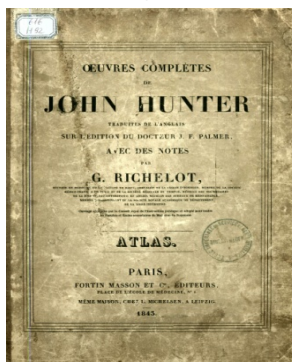
7. Bernstein, Johann. *Praktisches Handbuch fur Wundarzte*. T. 1-8. – Frankenthal, 1786-1787;

Studiul celebrului medic-chirurg german Johann Bernstein (1747-1835) „Compendiu practic pentru chirurghi” în 8 volume.

8. Ploucquet, Wilhelm. *Initia bibliothecae medico-practicae et chirurgicae*. T. 1- 8. – Gotta, 1793-1797.

Lucrarea bibliografului celebru, profesurului de medicină Wilhelm Ploucquet (1744-1814) „Biblioteca medicinei practice și a chirurgiei” reprezintă un indice de medicină în 8 volume.

În colecție se întâlnesc atlasuri din diverse domenii medicale: chirurgie, oftalmologie, dermatologie etc.

Oeuvres complètes de John Hunter traduites de l'anglais avec des notes par G. Richelot: Atlas. – Paris, 1843. – 62 p.

Opera lui John Hunter (1728-1793) – chirurg și anatomist scoțian, era folosită ca material didactic pentru toate facultățile de medicină.

Publicații periodice din domeniul medicinei generale:

Colecția deține peste 300 de exemplare ale „Anuarului medicinei generale autohtone și străine” fondat de medicul german Carl Christian Schmidt (1792-1855). Publicațiile conțin informație despre inovațiile în medicină și ultimele rezultate ale cercetărilor.

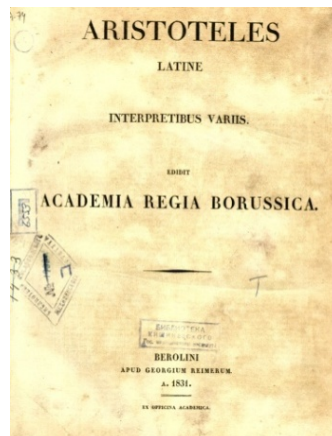
Schmidt's Jahrbücher der In- und Ausländischen Gesammten Medicin. Bd. 1 – 332. – Leipzig, 1836-1920.

Dimensiunea filosofică

După medicină, compartimentul cel mai vast din colecție îl constituie filosofia.

Menționăm prezența unor opere în mai multe volume ale personalităților marcante: Aristotel, Platon, Kant, Schopenhauer, Nietzsche, Montaigne etc.

Opera lui Aristotel în 5 volume editate în limbile greacă și latină.

Aristoteles. T. 1-5. – Berolini, 1831-1870.

T. 1. *Aristoteles: Graece. Ex Recensione Immanuelis Bekkeri*. Academia Regia Borussica. – Berolini, 1831.

T. 2. *Aristoteles: Graece. Ex Recensione Immanuelis Bekkeri*. Academia Regia Borussica. – Berolini, 1831.

T. 3. *Aristoteles: Latine. Interpretibus variis*. Academia Regia Borussica. – Berolini, 1831.

T. 4. *Scholia in Aristotelem: Collegit Christianus Augustus Brandis*. Academia Regia Borussica. – Berolini, 1836.

T. 5. *Aristotelis: Opera*. Academia Regia Borussica. – Berolini, 1870.

Existența operelor filosofice dovedesc aprofundarea în disciplina cunoașterii formelor și proceselor gândirii. În activitatea sa științifică, R. Koch a îmbinat într-un mod deosebit filosofia cu teoria și istoria medicinei, fiind unul din fondatorii acestei direcții în medicina germană a sec. XX.

Adept al iudaismului

Prezența edițiilor iudaice mărturisesc despre apartenența la cultura poporului evreu și preocupările sale de religia iudaică: „Talmudul babilonian”, „Enciclopedia Iudaică”, ghidul „Evreii contemporani și comunitatea evreiască”, „Îndrumarul cunoștințelor iudaice” etc.

Volumele Talmudului babilonian cu includerea Mishnei editat în limba germană și ebraică cu un ingredient în limba arameică.

Der Babylonische Talmud mit Einschluss der vollstaendigen Mishna. T. 1,2,3,4,5,6,8. - Berlin und Wien, 1925.

Unul dintre cele mai prețioase volume este opera renumitului istoric evreu-roman *Josephus Flavius (37-100 e.n.)* „Istoria poporului evreu”. Lucrări masive editate în limba olandeză cu coperta solidă, frumos ornamentată, executată în pergament. Se deosebesc prin aspectul grafic deosebit, iar paginile conțin numeroase ilustrații biblice.

Vervolg op Flavius Josephus of Algemene Historie der Joodische Naatsie, Behelzende Ene Uitvoerige Beschryving. T. 1-2. - Te Amsterdam, 1727.

Personalitate multilaterală

Un bogat fond de referință include enciclopedii generale și specializate, dicționare enciclopedice, dicționare poliglote în germană, latină, greacă, franceză, rusă etc.

Ediții de referință vechi și rare:

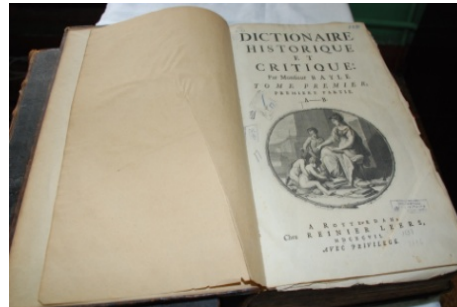
1. Stephano, Henrico. *Lexicon graecolatinum*. – Lugdunensium, 1607.

„Lexicon greco-latin” de Stephano Henrico (1528-1598) se deosebește prin coperta frumos ornamentată, executată în pergament.

2. Castellus, Bartolomeo. *Lexicon medicum graeco-latinum*. – Lipsiae, 1613.

„Dicționarul greco-latin medical” al savan-

tului italian Bartolomeo Castellus (1551-1607) conține enumerarea termenilor medicali în 6 limbi.

3. Bayle, Pierre. *Dictionaire historique et critique*. T. 1-2. – Rotterdam, 1697.

„Dicționar istoric și critic” – foliante în 2 volume de Pierre Bayle (1647-1706), poartă un caracter enciclopedic.

4. *Dictionnaire de l'Academie Francois*. – Berlin, 1801.

„Dicționarul Academiei Franceze” – dicționar explicativ, ediție nouă.

5. Grimm, William. Grimm, Jacob. *Deutsches Worterbuch*. – Leipzig, 1862.

„Marele dicționar explicativ al limbii germane” de Jacob și William Grimm. Dicționarul conține explicația și proveniența cuvintelor.

6. *Allgemeine Deutsche Biographie*. T. 1- 56. – Leipzig, 1875-1912.

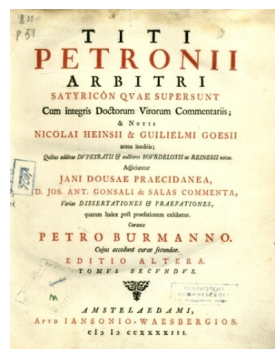
„Biografia Generală Germană” - cuprinde date biografice a 26.500 persoane din spațiul de răspândire al limbii germane.

7. *Meyers Groes konversation lexikon*. T. 1- 22. – Leipzig, 1906-1909.

„Dicționarul enciclopedic Meyers” - una din cele mai importante enciclopedii germane.

În colecție sunt publicații în peste 10 limbi, ceea ce dovedește faptul că colecționarul cunoștea mai multe limbi europene, orientale și vechi: germana, franceza, greaca, latina, ebraica etc.

Alte părți esențiale ale culturii sale multilaterale sunt reflectate prin prezența operelor somităților : Voltaire, Petronius, Montesquieu etc.

Petronii, Arbitri. *Satyricon*. T. 1-2. – Amstelaedami, 1742-1743.

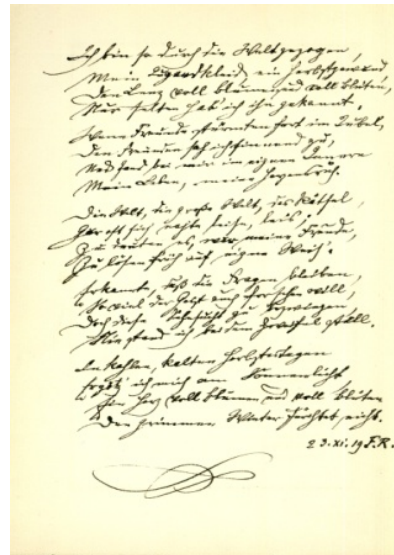
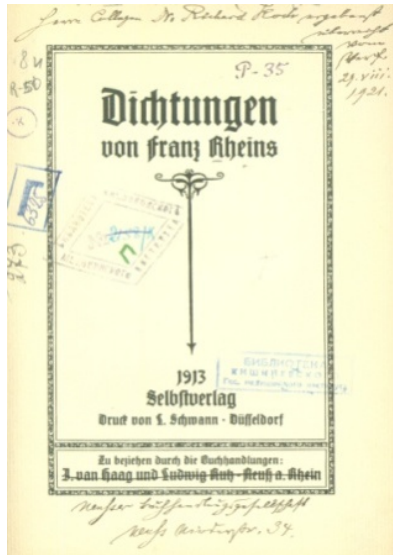
Opera lui Petronius (aprox. 27-66) „Satyricon” este neconvențională și unică în literatură, abordând o varietate de stiluri. Ediție în 2 volume în limba latină, coperta executată în pergament.

Aprecierea comunității științifice

Majoritatea cărților din Colecția Koch conțin însemnări deosebite, notițe marginale, ceea ce confirmă intențiile științifice precum și pro-

filul intelectual al colecționarului, iar dedicațiile cu autografele autorilor demonstrează aprecierea personalității lui Richard Koch de către medici, savanți, scriitori.

Valoarea Colecției Koch constă nu atât în unitățile individuale, cât în integritatea sa, iar analiza ei ne permite să elucidăm complexitatea personalității proprietarului – Richard Koch.

Dispersarea patrimoniului de carte veche românească (sec. XIX-XX). Colecții și colecționari din străinătate

Odată cu apariția statelor medievale românești are loc și cristalizarea în strânsă legătură cu centrele ortodoxe din Balcani a structurilor ecleziastice de la nord de Dunăre. Prin grija voievozilor și înalților demnitari de stat, a unor clerici, destul de rapid se organizează structurile ecleziastice locale, apar biserici, schituri, mănăstiri, episcopii și mitropolii. Dacă instituțiile de stat aveau nevoie de oameni instruiți și de cărți, pentru a-și organiza activitatea de divers ordin intern și internațional, apoi cele ecleziastice – pentru a oficia întreg spectrul de servicii divine. La începuturi prin sec. XIII-XIV aceste nevoi erau satisfăcute prin aducerea de oameni știutori de carte mai ales din mediul bizantin sud și est slav unde structurile respective laice și ecleziastice aveau tradiții mai vechi. Tot din sudul Dunării au fost aduse și primele cărți de cult, dar și clerici știutori de carte de regulă slavonească sau grecească, în care era copiat timp de secole întreg spectrul de carte religioasă, inclusiv, Evanghelii, Liturghiere, Mineie, Octoihuri, Psaltiri, Vieți de Sfinți, Trioade, Ceasoslovuri, Trebnice, Apostole, dar și coduri de legi, cronici și cronografe, cărți de înțelepciune ș.a.

Întrucât, odată cu fondarea unui număr tot mai mare de centre religioase ortodoxe crește necesitatea de oameni instruiți în cele bisericesti, dar și în carte religioasă, pe lângă mai multe mănăstiri din Țările Românești încă din sec. al XIV-lea apar primele scriptorii în care copiiști din rândurile monahilor, buni mănăstitori de condei copie tot mai multe cărți din spectrul arătat mai sus. În paralel, cu fondarea altor mănăstiri, episcopii numărul scriptoriilor crește încât pe parcursul secolelor XV-XVII numărul cărților copiate, atât pe pergament, cât și pe hârtie crește destul de mult, unde mai punem că la aceste manuscrise se mai adăugau altele aduse cu diferite ocazii din țările vecine.

Deseori în calitate de comanditari de cărți copiate erau domnii români, boieri, clerul înalt, care de regulă le dăruiau fie cu ocazia acțiunii de ctitorire, fie întru pomenirea înaintașilor, fie cu alte ocazii bisericilor, schiturilor, mănăstiri-

**Acad. Andrei EȘANU,
Valentina EȘANU**

Abstract:

Research „Dispersion of the old Romanian book heritage (19-20 centuries). Collections and collectors from abroad” proves that during the Middle Ages a huge number of the books has been copied and typed in the Romanian Principalities. A part of them disappeared as the result of foreign invasions and some natural disasters, and other part reached to hands of book collectors, ecclesiastical and state institutions from abroad. The majority of the old Romanian books reached to Russia. By effort of Romanian and foreign specialists this book heritage was found and catalogued.

lor, episcopiiilor din țările lor, încât cu timpul numărul codicelor copiate și depozitate în aceste instituții a crescut destul de mult, ajungând să atingă cifre de zeci, sute și chiar mii. Pe lângă cele mai importante mănăstiri și nu numai, se formează adevărate biblioteci medievale. Drept urmare mai ales mănăstirile au devenit importante focare de instruire, educație și cultură în spiritul vremii.

Încă din ultimele decenii ale sec. al XV-lea, dat fiind faptul că manuscrisele necesare bisericii costau deosebit de scump, fiind copiate luni și chiar ani de-a rândul. Odată cu inventarea tiparului în Occident, în țările române începe să pătrundă cartea religioasă tipărită. Este vorba de aducerea pe diferite căi a primelor cărți tipărite în slava veche bisericească la Cracovia (1491-1493) și Cetinje (1493-1495), apoi și din Veneția (în primele decenii ale sec. al XVI-lea). În scurtă vreme, datorită legăturilor cu centrele balcanice și venețiene apare o primă tipografie destul de timpuriu și în Țara Românească – la Târgoviște, unde sunt tipărite primele cărți în limba slavonă: *Liturghierul* (1508), *Octoihul* (1510) și *Evanghelia* (1512), cărți care au ajuns în scurtă vreme în toate cele trei țări românești. Ceva mai târziu pe parcursul sec. al XVI-lea au activat în Țara Românească și Transilvania și alte tipografii, care au produs un număr destul de mare de cărți în limbile slavonă, greacă, română care s-au răspândit, atât în țările românești, inclusiv în spațiul dintre Prut și Nistru, cât și la popoarele slave din Balcani și cele din estul Europei. Acest efort a fost continuat în sec. al XVII-lea când au apărut și alte tipografii românești, între care și cele de la Iași sub mitropolia Varlaam și Dosoftei.

Aceste cărți, fie manuscrise, fie tipărite ajungeau în bisericile satelor și orașelor, în mănăstiri și schituri, precum și în mâinile unor persoane mai avute care își permiteau să le procure. De multe ori, judecând după numeroasele însemnări lăsate pe vechile codice și tipărituri, cărțile erau procurate pentru o biserică dintr-o localitate sau alta, uneori chiar de întreaga comunitate, fiecare aducându-și obolul după putință.

Bineînțeles, acest patrimoniu ca urmare a activităților de fiecare zi, an de an, se uza, se distrugea. Uneori le juca festa și neglijența

oamenilor, căci sunt cunoscute nu puține cazuri când vechile bibliotecile bisericești și mănăstirești erau mistuite în focul incendiilor sau inundațiilor și altor cataclisme naturale.

Pe lângă acestea, dat fiind faptul că țările române fiind situate „în calea tuturor răutăților”, secole de-a rândul erau supuse unor numeroase invazii și jafuri din partea hoardelor străine. Dintre obiectele care erau jinduite și nimereau în mâinile cotropitorilor erau deseori și cărțile, mai cu seamă cele ferecate în aur și argint sau împodobite cu pietre scumpe. Aceste relicve au intrat în limbajul oamenilor de atunci „drept cărți robite” de tătari, cazaci¹, unguri ș.a. Doar unele din ele se întorceau la lăcașele lor fiind răscumpărate de creștini pe bani grei. Drept exemplu, poate servi celebrul „Tetraevanghel” dăruit de Ștefan cel Mare Mănăstirii Humor (1473), care pe la mijlocul sec. XVII a fost răpit de cazaci și ulterior a fost răscumpărat și reînțors mănăstirii², un alt „Tetraevanghel” din sec. XVI „robit de păgânii tătari” e răscumpărat de pan Ioan Golâi, mare logofăt din Iași cu 1200 aspri, iar pe un „Minei cu Prolog pe luna mai” din sec. XVI citim însemnarea precum că a fost răscumpărată de la unguri de Ieremia Murguleț „și iar au dat în sfânta biserică la Arhanghel în Suceava, de unde au fost”³. După cum reiese dintr-o însemnare de pe o „Evanghelia” din 1682 de la biserica Adormirii din Huși, aceasta a fost robită de trei ori și răscumpărată de creștini din partea locului⁴.

La toate acestea poate fi adăugată încă o împrejurare care s-a răsfrânt negativ asupra acestui patrimoniu, valoarea căruia a fost conștientizată și estimată mult mai târziu. Este vorba de trecerea treptată, pe parcursul sec. al XVII-lea, la oficierea slujbei religioase în limba română, când tot mai puțini clerici cunoșteau limba slavonă și drept urmare renunțau la utilizarea vechilor codice și tipărituri slave în biserică, acestea fiind date uitării.

Odată cu declanșarea procesului de închinare a vechilor mănăstiri din Țara Moldovei și Valahia, acestea fiind diriguite și gospodărite de monahi străini, alte cărți din bibliotecile mănăstirești ajungeau în cele ale lăcașelor sfinte de la Muntele Athos, Orientul Mijlociu și din altă parte. Într-un cuvânt, datorită acestor fac-

¹ Turdeanu, Emil, **Manuscrise robite de cazaci, la 1653**: în Turdeanu Emil, *Oameni și cărți de altă dată*. Ediție îngrijită de Ștefan S. Gorovei și Maria Magdalena Székely, București, 1997, p. 353-384.

² Vezi: Valentina Pelin, **Manuscrise din domnia lui Ștefan cel Mare (II)**, în *Analele Putnei*, IV, nr. 2, 2008, Putna, p. 266-267.

³ Valentina Ovcinovicova (Pelin), „**Această carte ... o au cumpărat Irimia Murguleț ...**” (Note marginale la un Minei din secolul XVI), în *Patrimoniul. Almanahul bibliofililor din Moldova*, vol. 1, Chișinău, 1987, p. 91-96.

⁴ **Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei**. Ed. de Ioan Caproșu și Elena Chiaburu, Vol. I (1429-1750), Iași, 2008, p. 87, 410.

tori negativi din vechiul patrimoniu de codice și cărți vechi tipărite au supraviețuit doar o parte. Totodată nu este mai puțin adevărat că mai mulți din voievozii moldoveni și munteni au dăruit numeroase codice frumos împodobite mănăstirilor și schiturilor de la Muntele Athos și celor din mediul sud și est slav din Orientul Apropiat, exemplul lor a fost urmat de mulți boieri. În același timp, unii înalți demnitari refugiindu-se în străinătate (boierii moldoveni, de exemplu, luau drumul pribegiei de cele mai multe ori, în Polonia), duceau cu sine de rând cu alte lucruri de preț și cărțile. Să ne amintim în această privință de logofătul Mihul și frații săi (1457); a logofătului Albotă (1572); cu urmări grave s-a soldat refugiul mitropolitului Dosoftei, care în 1686 refugiindu-se în Polonia a luat cu sine întregul tezaur de documente, cărți și odoare ale Mitropoliei, tezaur căruia i s-a pierdut urma; de anexarea Bucovinei în 1775, acțiune în urma căreia cea mai mare parte a vechilor mănăstiri din nordul Moldovei au fost închise, iar averile, inclusiv și bibliotecile lor au fost confiscate sau naționalizate, încât numeroase codice și tipărituri vechi moldovene au ajuns în cele din urmă în bibliotecile din Lviv, Viena ș.a. Să nu uităm, că și Nicolae Milescu Spătarul, Dimitrie Cantemir sau mitropolitul Antonie de asemenea au dus cu sine în Rusia bibliotecile lor acumulate de decenii.

Întrucât formarea unor biblioteci și arhive de tip modern s-au format în țările române apoi și în România modernă, relativ târziu, aceste comori ale culturii și spiritualității românești rămăneau la discreția unor monahi, preoți și alți clerici, nu rareori iresponsabili, care nu-și dădeau seama de adevărata valoare a vechiului patrimoniu de carte. În schimb, mult mai rapid și mult mai devreme aceste structuri de stat, care luau sub ocrotirea lor aceste capodopere ale culturii noastre medievale s-au format în țările vecine, mai ales în Rusia țaristă. Încă din sec. al XVIII-lea în această din urmă țară pe lângă marele universități, arhive și biblioteci imperiale în rândurile nobilimii, negustorilor și intelectualității universitare rusești se înrădăcinează patima colecționării de codice, cărți vechi tipărite, documente, obiecte și alte rarități. Aceste instituții și colecționari trec treptat de la acumularea de relicve din trecutul rusesc la manifestarea de interes față de tot ce era de valoare, inclusiv cartea veche din Occi-

dent, Orient, din sud-estul Europei și din țările române. Or, în urma numeroaselor războaie, pe care le ducea armata țaristă pe meleaguri străine, comandanții, ofițerii aceștia se întorceau nu numai acoperiți de glorie militară, dar și cu bogate trofee de război, între care și numeroase incunabule, codice medievale și vechi tipărituri. La aceasta s-a adăugat altă armată țaristă, de astă dată de colecționari, care și-au dezvoltat treptat o întreagă rețea de agenți-informatori, pe parcursul sec. al XIX-lea, care le aduceau la cunoștință despre tot ce întâlneau mai de preț în calea lor în materie de rarități antice și medievale. Acest fenomen a luat proporții impresionante în Rusia mai ales în sec. al XIX-lea – încep. sec. al XX-lea. În paralel, universitățile rusești, între care cele din Moscova, Sankt-Petersburg, Kazan, Kiev, Harkiv, Odesa, Novosibirsk pregătind specialiști pentru diferite domenii de cunoaștere, inclusiv istorie, filologie, literatură și cultură teologică, își trimiteau discipolii la îndelungate stagii și călătorii de studiu în sud-estul Europei, inclusiv și în țările române, de unde se întorceau cu adevărate mari colecții de carte veche și alte rare materiale, care la început constituiau temelia unor cercetări de specialitate pentru sine și catedrele pe care le fondau și care ulterior ajungeau în fondurile unor mari biblioteci universitare și imperiale. În acest sens vom aminti doar în treacăt pe profesorii V. I. Grigorovici, A. I. Iațimirski, P. Sârcu ș.a., care în urma unor asemenea stagii s-au ales cu bogate colecții de codice vechi provenite din Balcani și țările române. Toți acești colecționari, fie direct, fie prin agenții lor procurau de cele mai multe ori pe un preț de nimic sau chiar le sustrăgeau, profitând de lipsa sau slaba evidență a tot ce se păstra în materie de carte și documente vechi pe la anticariate, mănăstiri și schituri românești.

Fenomenul a căpătat proporții deosebit de mari în Basarabia, unde după anexarea la Imperiul țarist după primul mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni au fost întronizați în scaunul episcopal al Basarabiei și Hotinului doar ierarhi ruși, care după încheierea misiunii lor la Chișinău se întorceau în Rusia cu bogate colecții de rarități, inclusiv și de carte, care ulterior au intrat în bibliotecile eparhiale și teologice rusești din Moscova, Sankt-Petersburg, Kiev, Irkutsk, Pskov ș.a.⁵

O mare năpastă s-a abătut asupra vechiu-

⁵ Vezi de exemplu: Яцимирский А.И., *Опись старинных славянских и русских рукописей собрания П.И. Щукина*, Москва, 1896-1897. Тихомиров М.Н., *Южнославянские и молдаво-валашские записи на рукописях Государственного Исторического музея*, в Тихомиров М.Н., *Исторические связи России со славянскими странами и Византией*, Москва, 1969, С. 285-335. Богач Г. *Алте пажинь де историографие литерарэ*, Кишинэу, 1984, 214 п.

lui patrimoniu de carte din Basarabia în urma războaielor ruso-otomane din sec. al XVIII-lea – încep. sec. al XIX-lea. Astfel, după trecerea mănăstirii Căpriana (închinată în 1698 mănăstirii Zograf de la Muntele Athos) în subordinea mitropoliei Basarabiei (1813), monahii athoniți s-au retras ducând cu sine numeroase valori materiale dar și cărțurărești, fenomen repetat și în 1917, când a dispărut din vechea mănăstire basarabeană celebra *Evangelhie de învățătură* dăruită Căprianei (1545) de domnul Moldovei Petru Rareș și Elena doamna.

Un adevărat dezastru s-a abătut asupra vechilor biblioteci mănăstirești basarabene, unde se mai păstra încă un bogat patrimoniu de carte veche, în 1944-1962, când autoritățile sovietice de stat și de partid închizând mănăstirile au distrus, au furat și au dispersat fondul de carte⁶.

Un ultim acord în această privință au constituit cele două mari expediții (1973-1974; 1987) organizate de biblioteca Universității de Stat „M.V. Lomonosov” din Moscova prin RSS Moldovenească și regiunea Odesa cu numeroase localități românești unde „au măturat” tot ce a mai rămas în vechile biserici și de la populație. Astfel, pe această cale un număr destul de mare de codice și tipărituri vechi din sec. XVI-XIX, au constituit actualul fond „colecția moldo-ucraineană” (молдавско-украинская коллекция) în Biblioteca „A.M. Gorki” a Universității moscovite⁷. De exemplu, în urma expediției din 1973-1974 au fost ridicate din spațiul mai sus arătat 64 manuscrise⁸ și 49 vechi tipărituri din anii 1553-1654⁹; iar în 1987 - 79 cărți manuscrise, tipărituri vechi chirilice din sec. XVI-XVII¹⁰.

Din marele colecții rusești în care au ajuns pe diferite căi codice și vechi tipărituri românești în limba slavă veche și română fac parte cele ale lui A.I. Iațimirski, F.F. Mazurin, M.P. Pogodin, P.I. Șciukin, V.M. Undolski, P.A. Sârcu, V.I. Grigorigovici, P.A. Ovcinikov, A.I. Hludov, E.E. Egorov, A.C. Uvarov ș.a., precum și diferite instituții ecleziastice (mănăstirea Sf. Simon (Симоновский монастырь), Biblioteca Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse din Moscova, Academia du-

hovnicească din Moscova și Academia duhovnicească din Kiev, ș.a.), societăți (Societatea de Istorie și Antichități ale Rusiei, Societatea de Istorie și Antichități din Odesa ș.a.), arhive (Biblioteca Arhivei Ministerului de Externe al Rusiei, Arhiva Centrală de Stat de Acte Vechi a Rusiei (РГАДА) ș.a.), muzee (Muzeul Rumeanțev din Moscova, Muzeul Istoric ambele din Moscova ș.a.) din imperiul țarist.

Treptat multe din colecțiile personale luând proporții considerabile, unele până la mii de exemplare și neavând condiții adecvate de păstrare, fie că erau vândute, fie dăruite marilor biblioteci, muzee și arhive din imperiu, formând pe această cale fonduri aparte, care le poartă până astăzi numele (*Fondul Pogodin* în Biblioteca Națională a Rusiei (РНБ) din Sankt-Petersburg; *Fondul Iațimirski* în Biblioteca Academiei de Științe a Rusiei, Filiala din Sankt-Petersburg; *Fondul Mazurin* în РГАДА din Moscova; *Fondul Șciukin* în Muzeul Istoric de Stat din Moscova; *Fondurile Undolski, Grigorigovici, Ovcinikov, Egorov* ș.a. în Biblioteca de Stat a Rusiei (РГБ) din Moscova; *Fondul Tihomirov* în Biblioteca Academiei de Științe a Rusiei, Filiala din Novosibirsk; *Fondurile Grigorigovici* din Biblioteca Universității din Kazan și din Biblioteca Regională „A.M. Gorki” din Odesa, ș.a.). Alte colecții personale, dar mai ales cele ale instituțiilor ecleziastice, care posedau bogate fonduri de codice și cărți vechi tipărite, între care și cele provenite din țările române, au fost naționalizate, confiscate în urma evenimentelor din 1917-1920 din Rusia și trecute în posesia unor instituții de stat cum ar fi marele biblioteci, muzee și arhive, acestea adăugându-se ca fonduri aparte la vechile colecții. Bineînțeles un anumit număr dintre aceste vechi relicve fie că s-au pierdut ori au fost distruse, fie au fost sustrase, pierzându-li-se urma până astăzi.

Pe de altă parte, un anumit număr de cărți vechi manuscrise și tipărite provenite din spațiul românesc s-au precipitat către epoca modernă și contemporană în mari colecții, biblioteci din Polonia, Cehia, Germania, Austria, Franța, Grecia, Anglia și chiar Statele Unite ale

⁶ Mănăstiri și schituri din Republica Moldova. / Coord. acad. Andrei Eșanu, Chișinău, 2013, passim.

⁷ Поздеева, И.В., Ерофеева, В.И., Шитова, Г.М., Кириллические издания XVI век – 1641 год. Находки археографических экспедиций 1971-1993 годов, поступившие в научную библиотеку Московского университета, Москва, 2000, 406 с.

⁸ Круглова, Т.А., Краткое описание рукописей, найденных в 1973 г. на территории Молдавской ССР и Одесской области УССР, в Из истории фондов научной библиотеки Московского университета, Москва, 1978, с. 152-158.

⁹ Поздеева, И.В., Кашкарова, И.Д., Леренман, М.М., Каталог книг кирилловской печати XV-XVII вв. Научной библиотеки Московского университета, Москва, 1980, с. 294-301.

¹⁰ Археографический ежегодник за 1987, Москва, 1988, с. 321.

Americii, încât aria de răspândire a vechiului patrimoniu de carte este deosebit de vastă¹¹.

Cu începere din sec. al XIX-lea odată cu formarea unor mari colecții și fonduri a început în Rusia sporadic întocmirea de cataloage speciale¹², în care erau trecute vechile codice și cărți tipărite, inclusiv și cele provenite din mediul cultural-spiritual românesc. Această muncă a căpătat o deosebită amploare în veacul următor, încununându-se cu deosebite rezultate la început de secol al XXI-lea¹³.

Treptat în această muncă de inventariere și evidență a monumentelor de cultură și artă

veche românească s-au inclus din ultimele decenii ale sec. al XIX-lea și specialiștii români¹⁴, muncă care continuă până în prezent. Aceștia din urmă efectuând investigații de proporții în marele biblioteci și arhive rusești¹⁵, din Occident, Balcani¹⁶, Orientul Apropiat¹⁷ depistând un număr considerabil de vechi codice și tipărituri slavo-române și românești, pe care le-au descris și le-au adunat în mai multe cataloage și ediții speciale¹⁸. Un anumit aport la descrierea și catalogarea patrimoniului de carte veche din România l-au avut și unii istorici și filologi străini¹⁹.

¹¹ Яцимирский, А.И., *Описание южнославянских и русских рукописей заграничных библиотек*, т. 1, Вена-Берлин-Дрезден-Лейпциг-Мюнхен-Прага-Люблина, Петроград, 1921.

Cândea, Virgil, *Mărturii românești peste hotare. Mică enciclopedie de cărți românești și de izvoare desmere români în colecții din străinătate*. În 2 vol. București, 1991-1998.

Cândea, Virgil, *Mărturii românești peste hotare. Creații românești și izvoare despre români în colecții din străinătate. Seria nouă*. În 4 volume, București, 2010-2012.

Cândea, Virgil, *Mărturii românești peste hotare. Creații românești și izvoare despre români în colecții din străinătate. Seria nouă*, vol. II, București, 2011.

¹² Сопиков, В.И., *Опыт российской библиографии или Полный словарь сочинений и переводов, напечатанных на славянском и российском языках от начала заведения типографии до 1813 года*, Спб., 1813. Строев, П.М., *Библиотека Императорского Общества истории и древностей российских*, Москва, 1845. Леонид Кавелин архм., *Славяно-сербския книгохранилища на Афонской Горе*, в *Чтения в Императорском Обществе истории и древностей*, 1875. Каратаев, И.П., *Описание славяно-русских книг, напечатанных кирилловскими буквами*, Спб., 1878.

¹³ *Издания кириллической печати XV-XVII вв. (1494-1688) для южных славян и румын. Каталог книг из собрания Государственной публичной библиотеки им. М.Е. Салтыкова-Щедрина*, Ленинград, 1979.

Издания кириллической печати XV-XVII вв. (1494-1600). Каталог книг из собрания Г[осударственной] П[убличной] Б[иблиотеки], Санкт-Петербург, 1993. Немировский, Е.Л., *Славянские старопечатные книги кирилловского шрифта в книгохранилищах Великобритании*, Москва, 1993. Гусева А.А., *Издания кириллического шрифта второй половины XVI века. Сводный каталог*. Книга 1-2, Москва, 2003. Немировский, Е.Л., *Славянские издания кирилловского (церковнославянского) шрифта 1491-2000*. Инвентарь сохранившихся экземпляров и указатель литературы, том I (1491-1550), Москва, 2009. Немировский, Е.Л., *Книги кирилловской печати 1491-1550. Каталог*, Москва, 2009.

¹⁴ Hașdeu, V.P., *Din călătoria mea prin Serbia, Ungaria, Austria, Boemia, Bavaria și Franca*, în *Iunie-August 1868, în Traian*, an. I, nr. 14. [Tocilescu Gr.], *Raportul d-lui Grigore Tocilescu asupra misiunii sale istorice în Rusia, citit în ședința Soc. Academice Române din 24 aug. 1878 (Manuscripte cantemiriene. Corespondența lui Dimitrie Cantemir și alte documente istorice. Portrete ale familiei cantemirești. Glosare)*, în: *Monitorul oficial al României*, București, nr. 193, 1/13 sept. 1878, p. 5040-5046.

¹⁵ Démeny, Lajos, Démeny, Lidia A., *Tipărituri românești din sec. al XVI-lea în bibliotecile și muzeele din Moscova și Leningrad*, în *Studia Valachica, Studii și materiale de istorie și istoria culturii*, Târgoviște, 1970, p. 143-163+ 39 de ilustrații. Damaschin, Mioc, *Manuscrise slavo-române în biblioteci din străinătate*, în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, București, VI, 1973; VII, 1974. Godorogea Ștefan, *Manuscrise, cărți și documente românești aflate peste hotarele României*, în *Valori bibliofile din patrimoniul cultural național. Cercetare și valorificare*, vol. I, București, 1980. Démeny Lajos, Démeny Lidia A., *Carte, tipar și societate la români în secolul al XVI-lea*. Studii, articole, comentarii, București, 1986.

¹⁶ *Bibliografia românească veche, 1508-1830*, de Ioan Bianu și Nerva Hodoș, În 4 volume, București, 1903-1944; Cioabanu Ștefan, *Din bibliotecile rusești (Note mărunte)*, în *Comisiunea Monumentelor istorice. Secția Din Basarabia. Anuar*, Chișinău, 1924. Mihailovici, Paul, *Manuscrise și cărți românești în Iugoslavia*, în *Arhivele Basarabiei*, Chișinău, 2, 1930, nr. 3. Mihailovici, Paul, *Mărturii românești din Bulgaria și Grecia*, Chișinău, 1933. Beza, Marcu, *Bibliotecile mănăstirești la Muntele Athos*, București, 1934. Beza, Marcu, *Urme românești în răsăritul ortodox*, București, 1935.

¹⁷ Beza, Marcu, *Biblioteci mănăstirești în Palestina, Chipru și la Muntele Sinai*, în *Analele Academiei Române. Memoriile Secț. Lingvistică*, Ser. III, t. 6, 1932-1934, p. 207-215.

¹⁸ Cândea, V., Simionescu, C., *Prezențe culturale românești Bulgaria, Iugoslavia, Grecia*, București, 1987.

Turdeanu, Emil, *Oameni și cărți de altă dată*. Ediție îngrijită de Ștefan S. Gorovei și Maria Magdalena Székely, București, 1997, 400 p.+36 planșe. Constantinescu, Radu, *Manuscrise de origine românească din colecții străine. Repertoriu*, București, 1986, 298 p. Mircea Ioan Radu, *Répertoire des manuscrits slaves en roumanie. Auteurs byzantins et slaves*. Révision du texte slave Pavlina Bojčeva. Révision du texte français Svetlana Todorova, Sofia, 2005, 260 p. Démeny Lajos, Démeny Lidia A., *Carte, tipar și societate la români în secolul al XVI-lea*. Studii, articole, comentarii, București, 1986. Démeny Lajos, Démeny Lidia A., *Tipărituri românești din sec. al XVI-lea în bibliotecile și muzeele din Moscova și Leningrad*, în *Studia Valachica, Studii și materiale de istorie și istoria culturii*, Târgoviște, 1970, p. 143-163 + 39 de ilustrații. Dudaș, Florian, *Vechi cărți românești călătoare*, București, 1987.

¹⁹ Safarik, P.J., *Geschichte der serbischen Schriftthums*, Prag, 1865. Яцимирский А.И. *Славянские и русские рукописи румынских библиотек*, Спб., 1903. Цонев Б., *Опис на ръкописите и старопечатните книги в Софийската народна библиотека, том I, София, 1910*.

În paralel s-au întreprins investigații de mare amploare în bibliotecile, arhivele, muzeele, mănăstirile, bisericile și alte instituții din România²⁰ și Republica Moldova²¹. Rezultatele acestei vaste munci de inventariere s-a materializat prin publicarea de numeroase cataloage de vechi codice și tipărituri²². În ultima perioadă efortul specialiștilor români a fost sprijinit de mai mulți specialiști din Bulgaria²³, Serbia²⁴, Grecia²⁵, Polonia²⁶, Rusia²⁷, Marea Britania²⁸ ș.a. Încât către începutul sec. al XXI-lea s-au profilat în mare parte proporțiile precipitării în colecții străine a vechiului patrimoniu de carte românească în limbile slavonă, română și greacă.

Realitățile care se desprind din această mare panoramă informativă europeană ne duc spre concluzia că de-a lungul secolelor încă din Evul Mediu, dar mai ales în plină epocă modernă în numeroase țări, mai ales din Europa, au ajuns

și sunt inventariate un umăr impunător de manuscrise și cărți vechi. De exemplu, din cele circa 20²⁹ manuscrise copiate sau atribuite celebrului gramatic și miniaturist moldovean Gavriil Uric 8 se păstrează în colecții din România, 2 în Republica Moldova³⁰, iar 10 în străinătate³¹. Dintre cele 84 de codice slavo-române copiate în domnia lui Ștefan cel Mare păstrate până în prezent, 38 se află în România, și 46 în străinătate³². Din cele 25 codice copiate de ultimul mare copist și miniaturist de limbă slavonă din Țara Moldovei, mitropolitul Anastasie Crimca în prezent în România se păstrează doar 9, iar în străinătate - 16³³. Toate aceste manuscrise se disting prin bogate ferecături în aur și argint, prin eleganța și frumusețea executării scriiturii, ornamentelor și vinietelor fiind considerate adevărate capodopere ale culturii scrise universale.

²⁰ Ștefănescu, Melchisedec, *Notițe istorice și arheologice adunate de pe la 48 mănăstiri și biserici antice din Moldova*, București, 1885, 320 p. Iorga, Nicolae, *Inscripții din bisericile României*, vol. I - II, București, 1905-1908. Odobescu, Al., *Despre unele manuscrise și cărți tipărite, aflate în mănăstirea Bistrița (districtul Vâlcea în România)*, în *Revista română de istorie a cărții*, București, An. V, 2008, nr. 5.

²¹ *Каталогул жeneral ал манускриселор молдовенешть пэстрате ын УРСС. Колекция библиотечий мэнэстирий Ноул-Нямц (сек. XIV-XIX) / Сводный каталог молдавских рукописей, хранящихся в СССР. Коллекция Ново-Нямецкого монастыря (XIV-XIX) / Алкэт. Валентина Овчиникова-Пелин, Кишинэу, Штиинца, 1989, 438 p. Cartea Moldovei. Sec. XVII- începutul sec. XX. Vol. I. Ediții vechi (Sec. XVIII- începutul sec. XIX). Catalog general / Coordonator și redactor științific Andrei Eșanu, Chișinău, Ed. Știința, 1990, 252 pag.+105 ilustrații.*

Danilov, Maria, *Cartea românească în colecțiile Muzeului Național de Istorie a Moldovei, 1683-1918, Catalog*, Chișinău, 2002, 223 p. Cereteu, Igor, *Cartea românească veche și modernă în fonduri din Chișinău. Catalog*, Iași, 2011, 407 p. *Mănăstiri și schituri din Republica Moldova / Coord / acad. Andrei Eșanu, Chișinău, 2013, 800 p.*

²² Mitric, Olimpia, *Cartea românească veche în județul Suceava. Catalog*, Suceava, 2005, 360 p. Iufu, Ioan, Brădulescu, Victor, *Manuscrise slavo-române din Moldova. Fondul mănăstirii Dragomirna*. Ed. de Olimpia Mitric, Iași, 2012, 272 p.

²³ Цонев, Б., *Опис на ръкописите и старопечатните книги в Софийската народна библиотека*, том I, София, 1910. Цонев Б., *Славянски ръкописи и старопечатни книги на Народната Библиотека във Пловдив*, София, 1920. Райков Божидар, Кожухаров Стефан, Миклас Хайнц, Кодов Христо, *Каталог на славянските ръкописи в библиотеката на Зографския манастир в Света Гора*, София, 1994, 448 с.

²⁴ Богдановић, Д. *Каталог ћириловских рукописа манастира Хиландара*. Медаковић Д. *Старе штампане књиге манастира Хиландара*, Београд, 1978.

²⁵ Mischevca, V., Marinescu, Florin, *Cărțile românești din biblioteca mănăstirii Athonite Sfântul Pavel*, Atena, 2010, 286 p.

²⁶ *Рękopisy cerkiewnosłowiańskie w Polsce. Katalog*. Wydanie drugie zmienione. Opracowali Al. Naumow, oraz A. Kaszlej, Krakow, 2004, 560 с.

²⁷ *Издания кириллической печати XV-XVII вв. (1494-1688) для южных славян и румын. Каталог книг из собрания Государственной публичной библиотеки им. М.Е. Салтыкова-Щедрина*, Ленинград, 1979.

²⁸ Cleminson R. A. *Union Catalogue of Cyrillic Manuscripts in British and Irish Collections*. London, 1988. *Cyrillic books printed before 1701 in British and Irish Collections: A Union Catalogue*, Compiled Ralph Cleminson, Christine Thomas, Dilyana Radoslavova, Andrej Voznesenskij, London: The British Library, 2000.

²⁹ *Гавриил*, в *Православная энциклопедия*, том. 10, Москва, 2010, с. 207-209.

³⁰ *Каталогул жeneral ал манускриселор молдовенешть пэстрате ын УРСС. Колекция библиотечий мэнэстирий Ноул-Нямц (сек. XIV-XIX) / Сводный каталог молдавских рукописей, хранящихся в СССР. Коллекция Ново-Нямецкого монастыря (XIV-XIX)*. Алкэтуитор Валентина Овчиникова-Пелин, Кишинэу, Штиинца, 1989, nr. 6, 7, 8. După teza de doctor în istorie autoarea indică 2 codice la Noul Neamț și al treilea păstrat tot acolo până la 1888, sustras de A. Iațimirski și păstrat astăzi în fondul care-i poartă numele din Biblioteca Academiei de Științe, filiala din Sankt-Petersburg, vezi: (Valentina Pelin, *Bibliotecile mănăstirilor Neamț și Noul Neamț în contextul culturii românești (sec. XV-XIX). Studii și texte*. Teza de doctor în științe istorice. Manuscris, Biblioteca Universității din București, 1997, p. 70-71).

³¹ Valentina Pelin, *Bibliotecile mănăstirilor Neamț și Noul Neamț în contextul culturii românești (sec. XV-XIX). Studii și texte*. Teza de doctor în științe istorice. Manuscris, Biblioteca Universității din București, 1997, p. 70-71.

³² Pelin, Valentina, *Manuscrise din domnia lui Ștefan cel Mare*, în *Analele Putnei*, III, 2007, nr. 2, p. 105-121; VI, 2007, nr. 2, p. 249-326.

³³ Păcurariu, Mircea, *Crimca Anastasie*, în *Enciclopedia Ortodoxiei Românești*, București, 2010, p. 227.

Dintre tipăriurile primului tipograf român Macarie, cea mai mare parte dintre exemplarele cunoscute până în prezent, de asemenea, se păstrează peste hotare, după cum urmează: *Liturghierul*, Târgoviște 1508 - 5 exemplare în România, 7 în străinătate; *Octoihul* din 1510, cunoscute doar 2 exemplare, unul în România și altul la Muntele Athos; *Evangheliarul* din 1512 - 4 exemplare în România și 27 peste hotare ș.a.m.d. Din cele trei exemplare cunoscute ale *Evangheliarului* tipărit de Filip Moldoveanu în 1546 la Sibiu, toate sunt păstrate în biblioteci străine³⁴. Dintre operele cunoscute în original și copii posterioare a unor asemenea mari cărțurari români cum ar fi Nicolae Milescu Spătarul, Dimitrie Cantemir ș.a. majoritatea absolută se păstrează în colecții străine.

În continuare aducem o serie de alte informații grăitoare în această privință, care au fost puse în circuitul științific de diverși cercetători români și străini privitoare la numărul de exemplare și fondurile de păstrare a codicelor slavo-române din sec. XIII-XVIII. Astfel *Fondul Pogodin* din BNR include 34 manuscrise (mss) slavo-române; *Colecția Muzeală* (Музейное собрание, BSR) – 26 mss; *Fondul Șciukin* - 25 mss; *Fondul mănăstirii Sf. Simon* – 19 mss; *Fondul Uvarov* – 18 mss, toate din Muzeul Istoric de Stat din Moscova; *Fondul Egorov* – 20 mss; *Fondul Ovcinikov* – 15 mss, ambele din BSR; *Fondul Iațimirski* – 13 mss din Biblioteca Academiei de Științe a Rusiei, Filiala din Sankt-Petersburg; *Fondul Undolski* – 11 mss. Multe alte fonduri constituite în Rusia, Ucraina și Belorusia includ de la 1 până la 5 exemplare

de manuscrise³⁵.

După unele calcule preliminare în PTB se păstrează 97 manuscrise slavo-române din sec. XV-XVI; în Muzeul Istoric din Moscova – 51 mss; în ПГАДА – 11 mss; în Biblioteca Universității „M.V. Lomonosov” din Moscova – 7 mss³⁶. Întrucât multe dintre marea colecții de manuscrise medievale ale Bibliotecii de Stat a Rusiei din Moscova (*Fondurile Bahrușin, Vostreakov, Muzeal, De notație liniară* (Певческий), *Sokolov, Suvorin, a Mănăstirii Donskoi*), care numără peste 8000 unități de păstrare încă nu au descrieri științifice arheografice, încât numărul codicelor slavo-române păstrate în această importantă instituție de cultură rusă poate fi cu mult mai mare³⁷. Pe lângă aceasta, achizițiile de manuscrise și vechi tipăriuri continuă până în prezent la această din urmă bibliotecă, cât și la cea a Universității „M.V. Lomonosov” din Moscova, acestea fiind reflectate în periodicele acestor instituții.

Astfel, pe diferite căi cartea manuscrisă și tipărită românească a ajuns în numeroase depozite din întreaga Europă și de pe alte continente. Fenomenul migrației în străinătate a acestor monumente de cultură veche românească a căpătat proporții deosebit de mari în sec. al XIX- început sec. al XX-lea, când s-a manifestat un interes sporit față de acestea din partea colecționarii ruși, datorită cărora, într-o anumită măsură, aceste valori s-au păstrat până astăzi. Procesul de depistare, de cercetare și catalogare a acestor bunuri spirituale continuă până în prezent.

³⁴ Славянские издания кирилловского (церковнославянского) шрифта 1491-2000. Инвентарь сохранившихся экземпляров и указатель литературы, том I (1491-1550), Москва, 2009, с. 518, № 73.

³⁵ Sistemizare efectuată după catalogul **Mărturii românești peste hotare**, întocmit de Valentina Pelin, lucrare rămasă în manuscris și pusă la dispoziția noastră de regretata cercetătoare.

³⁶ Паскаль, А., **Заметки о славяно-румынских рукописях хранилищ Москвы**, в *Romanoslavica*, București, XXX, 1992, p. 307-323.

³⁷ Паскаль, А., **Заметки о славяно-румынских рукописях хранилищ Москвы**, в *Romanoslavica*, București, XXX, 1992, p. 318, nota 1.

Organizarea și completarea Bibliotecii Muzeului de Zemstvă din Basarabia: 1889 – 1917

Biblioteca Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală face parte din întregul sistem de biblioteci științifice din Republica Moldova. Ea a fost, după felul și scopul formării sale, prima încercare de a prezenta sistematic și centralizat informația despre cartea muzeală. Noțiunea de bibliotecă înseamnă colecție de cărți și de manuscrise așezate într-o anumită ordine, instituție care colecționează cărți, reviste, manuscrise, etc, pentru a fi utilizate de cititori¹.

De acum în secolul al XIX-lea muzeele din România și Basarabia au devenit nu numai cunoscute instituții de păstrare a patrimoniului cultural, etnografic și natural, dar și centre istorice de păstrare și valorificare a cărților. Colectarea și păstrarea literaturii științifice, manuscriselor în muzeele Basarabiei și României deveniseră o tradiție a muzeografiei românești care venea din centrele muzeografice ale antichității. Se știe, de exemplu, că cea mai celebră bibliotecă din antichitate, a fost cea din Alexandria, care cuprindea până la 700 000 de volume. Această bibliotecă a funcționat ca parte componentă a Muzeului din Alexandria. Ea a fost exemplu pentru toate țările din Europa în activitatea lor de promovare a muzeelor și bibliotecilor populare și științifice muzeale.

Nu este întâmplător faptul că o anumită direcție în activitatea oamenilor de cultură, muzeografilor, a constituit-o organizarea și completarea bibliotecii Muzeului de Zemstvă din Basarabia (1889-1917). În condițiile grele ale regimului țarist au existat mulți intelectuali, care au încercat să schimbe lucrurile, să facă ceva pentru Basarabia. În 1889 baronul Alexandru Stuart a organizat la Chișinău un mare muzeu de istorie naturală din Basarabia. Totodată el a contribuit la organizarea Bibliotecii de pe lângă Muzeul de Zemstvă.

Biblioteca Muzeului de Zemstvă a fost organizată în 1889, odată cu fondarea Muzeului. Atunci când se făcea colectarea vestigiilor și exponatelor muzeale s-a început și colec-

Dr. hab. Anton MORARU

Abstract:

The library of the National Museum of Ethnography and Natural History is a part of system of scientific libraries in the Republic of Moldova. By its type and purpose, this library was the first one to present information, systematically and centralized, about the museum books. Concept of the library means the collection of books and manuscripts set in a certain order, and, also, an institution that collects books, journals, manuscripts etc. to be used by readers.

Library of Zemstvo Museum was created in 1889, simultaneously with the Museum foundation. At the same time when relics and exhibits for the museum were collected, the completion of books from Bessarabian donators began. These books had a double significance: acquired as museum exhibits, they were the part of the Museum library.

Creation of the Museum library started when the agricultural exhibition was organized in Chișinău in 1889. Zemstvo of Bessarabia aimed this exhibition to stimulate development of agriculture and industry in Bessarabia.

All the literature in the Zemstvo of Bessarabia Museum Library, which in 1916-1917 counted more than 2030 volumes, had the scientific character. It means that to 1917 Zemstvo of Bessarabia Museum Library became a scientific centre of studying of the most complicating problems in zoology, comparative anatomy, geology, mineralogy and paleontology, botanic and forestry, gardening, wine growing and culture, physics and meteorology, crafts and classic handicraft.

¹ Șăineanu, Lazăr. Dicționar universal al limbii române, București, 1998, P. 95.

tarea cărților de la unii donatori basarabeni. Cărțile acestea aveau o semnificație dublă: erau achiziționate ca exponate muzeografice și totodată făceau parte din Biblioteca Muzeului de Zemstvă.

Formarea Bibliotecii Muzeului de Zemstvă a început odată cu organizarea expoziției agricole din Chișinău în 1889. Zemstva Basarabiei a organizat această expoziție pentru a stimula dezvoltarea agriculturii și industriei basarabene. În componența Comitetului pentru organizarea expoziției au intrat: Alexandru Constantinovici, guvernatorul Basarabiei, Ivan Katarji, liderul nobilimii, Ivan Kristi, președintele Upravei guberniale; baronul Alexandru Stuart, Fiodor Semigradov, membrii Upravei guberniale din Basarabia; C. Cazimir, I. Cerkez, A. Cotruța, C. Leonard, M. Derojinski, I. Fiodasiu, I. Tomuleț, I. Buzni, C. Russo, P. Lazo și alți nobili basarabeni². Toți acești nobili și oameni de stat au ajutat la formarea Muzeului de Zemstvă și a Bibliotecii de pe lângă acest Muzeu.

La expoziția agricolă din Chișinău a funcționat secția a X-a care se numea „Secția științifică”. Cu exponatele expuse în această secție se începe formarea Bibliotecii muzeale. Din această secție au fost dăruite bibliotecii câteva lucrări tipografice ale lui F. V. Gruzințev, bun specialist în arta tipografiei din Chișinău. Mai apoi a fost depus la păstrare în Bibliotecă un text cu privire la descrierea gospodăriei agricole a lui Matei Derojinski din Călărași; s-a adunat un set de fotografii prezentate de către Pavel Kondrațki din Chișinău; a fost prezentat modelul unei mașini cu aburi „Locomobil”, construit de Iacob Ostankov din Simferopol; au fost puse la păstrare planurile construirii gradurilor pentru cai, pentru porcine, vitele mari cornute, proiecte de construire a stânilor etc. Aceste documente, proiecte au fost prezentate de către Vladimir Soliskii din Chișinău³. Ele conțineau o anumită informație pentru cititorii Bibliotecii. Toate aceste exponate au devenit primele achiziții pentru Biblioteca Muzeului de Zemstvă. Fiecare nobil, bun gospodar, care dorea să-și construiască un grajd pentru cai sau o stână pentru oi, venea la Biblioteca Muzeului și consulta aceste proiecte științifice.

Specific este faptul că Biblioteca a păstrat primele descrieri, texte cu privire la gospodăriile

mai multor nobili, gospodari, buni agricultori, inclusiv a lui Grigorie Kristi din Teleșeu, Orhei; Ignatie Cerkez din Chișinău și alții.

Aceste materiale s-au păstrat pe rafturile Bibliotecii ca primele materiale, documente manuscrise bibliografice. Cu părere de rău unele din tipăriturile tipografice și multe alte documente, scheme, planuri, desene, proiecte nu s-au păstrat, dar principalul constă în faptul că au rămas unele date, precizări, descrieri care au fost în Biblioteca muzeală.

După fondarea Bibliotecii, de completarea și întreținerea ei s-au ocupat nemijlocit baronul Alexandru Stuart, Franz Osterman (custodele muzeului) și Albina Osterman. După părerea noastră Albina Osterman a fost primul director al Bibliotecii Muzeului de Zemstvă. Muzeograful Grigorie Vrabie scrie că „Albina Osterman s-a ocupat de colectarea acestor materiale, literaturii necesare”. Nu există în muzeu secție, grup de obiecte, sau chiar singuratiche obiecte, care să nu fi venit în atingere cu Albina I. Osterman. Acest mare specialist în muzeografie a îmbogățit muzeul, a creat din nou sau organizat prin munca personală sau în colaborare cu F. F. Osterman mai multe expoziții, excursii cu vizitatorii muzeului⁴.

În 1894 Biblioteca s-a completat cu diferite cărți, printre care lucrări capitale precum au fost: lucrarea lui Lauche „Deutsche Pomologie” în 6 volume; Frank „Kramkheiten der Pflanzen”; Bois „Dictionnaire d'Horticulture”; Moullepert, „Traite des arbres et arbrisseaux”; Zolotareov P. P. „Flora tepliti”; Simirenko L. P. „Opât issledovania krâmskogo plodovodstva” și altele⁵.

În 1895-1897 Biblioteca Muzeului s-a completat cu cele mai noi ediții, inclusiv „Anale de istorie naturală” din Viena în zece volume, unde director al muzeului lucra cunoscutul prof. Gauer; Batalin A. F. „Botaniceskii atlas”, Ghintervalidner, „Rukovodstvo k sostavleniu estestveno-istoriceskih colecții”; Șmaligauzen I. V., „Flora srednei i iujnoi Rossii”, S. P. P., 1897 și multe altele.

În total în 1895-1897 au fost aduse în Biblioteca Muzeului peste 50 de lucrări⁶. Toate aceste cărți erau studiate, valorificate în procesul descrierii a mai multor teme științifice din istoria naturală a Basarabiei. În 1898, Biblioteca Muzeului s-a completat cu 12 cărți, inclusiv

² Каталог Бессарабской выставки 1889 г., Кишинёв, 1889, с. III-V.

³ Каталог Бессарабской выставки 1889 г., Кишинёв, 1889, с. 73-74.

⁴ Vrabie, Gr., Câteva pagini glorioase din trecutul Muzeului Național din Chișinău. Albina Iosifovna Ostermann (1856-1936), Chișinău, 1936, p. 9.

⁵ Отчет Музея Бессарабского Земства за 1894 год, Кишинёв, 1895, с. 13.

⁶ Отчет Музея Бессарабского Земства за 1895-1897, с. 35-37.

„Faune de France”, de A. Aclogne în 3 volume; Bronson K. „Vrednâe nasecomâe” în 2 volume; „Pasteur et ses eleves”, de Boutet; „Manuel de pasteurisation des vins” de Malvezin; „Allgemeine Physiologie” de Max Verworn și altele⁷.

În 1900-1901 în Biblioteca Muzeului au fost aduse încă 10 cărți, inclusiv M. Ballasa „Vinodelie v Rossii”, în 5 volume; Dekkenlean, „Gribî Bessarabii”; K. N. Rossikov „Pereleotnaia sarancea” etc⁸.

În următorul an, 1902, Biblioteca s-a completat cu 40 de cărți, printre care prezentau un anumit interes lucrările: Iacob Șreiner „Vajnejšie vraghi podsolnecinika” și „Iablonevaia moli i meri boribi s neiu”; K. N. Rossikov „Pereliotnaia ili aziatskaia sarancea”; N. N. Sokolov, „Juki povrejdaiuşcie derevo”; I. Berkosi, „Prakticeskaia zootomia Bezzubka”⁹.

În 1903-1906 Biblioteca s-a completat cu mai multe cărți dăruite de baronul A. Stuart, iar o parte din cărți au fost cumpărate. Printre acestea: V. Vagner, „Voprosî zoopsihologii”; M. Meterlin, „Jizni pciol”; M. M. Bllavenet, „Glinovedenie” și altele. Baronul A. Stuart a donat Bibliotecii muzeului o mie de cărți de o mare valoare științifică, inclusiv lucrările cunoscuților specialiști pentru acea perioadă precum au fost: A. Klasovschi, K. L. Bronson, F. Reif, E. Ghekeli, V. Gaake, V. Kokentali, V. Șimkevici, A. Brauner, P. Noel, I. M. Krasilşci, Frank Benton, A. Korotnev, E. A. Rihner, A. Kovalevski, V. Şturm (о лесах Бессарабии), P. I. Şreder, I. Laverdo, E. A. Carrere, Fred Cazzalis (arta de a face vinul), V. G. Lupanov (Viile Chişinăului), I. Popa (Vinograd) etc¹⁰.

În 1910-1911 pentru Biblioteca Muzeului au fost procurate 10 lucrări, inclusiv, „Pocivovedenie” de Glinka; „Russkii ogorod” de Şreder; „Orudie i maşini” de Arţibeaşev; „Jivotnovodstvo” de Cervinskii; „Flora Evropeiskoi Rossii” de Fedcenko etc¹¹. După cum vedem, biblioteca se completa cu lucrări necesare agricultorilor din Basarabia.

Mai apoi Biblioteca s-a completat treptat. În 1894 lucrătorii Muzeului au achiziţionat - 5 cărți, 1897 - 60 de cărți, 1898 - 16 cărți, 1903-1906 - peste 230 de cărți, 1911 - 11 cărți. Către 1914 în total în Biblioteca erau 791 de cărți.

În 1906 au fost donate Bibliotecii 248

cărți de către medicul Franz Miller, activist al Asociației Naturaliștilor din Basarabia. În 1917, după cum am relatat mai sus, au fost donate peste 1000 de cărți din Biblioteca personală a Baronului Alexandru Stuart după ce acesta a decedat. În total după datele noastre către 1918 în Biblioteca Muzeului de Zemstvă erau circa 2030 de cărți. În principiu, Biblioteca Muzeului de Zemstvă a devenit un centru de cercetare și oglindire a istoriei naturale a Basarabiei, de propagare a cunoștințelor privind dezvoltarea vieritului, pomiculturii, grădinăritului, zootehniei, producerea vinului, etc.

De menționat, că Biblioteca Muzeului a fost inițiatorul colectării și păstrării fotografiilor din acea perioadă. Primele fotografii au fost colectate în 1889 de la Pavel Moisei Kondrațki, care a donat Muzeului diferite fotografii, imagini cu privire la împrejurimile Chişinăului. Pentru acea perioadă fotografiile se prezentau ca document, ca o expresie reală a naturii, dealurilor Chişinăului. În prezent aceste fotografii au devenit o raritate documentară pentru a cerceta istoria Basarabiei, deoarece s-au schimbat componentele naturii basarabene, câmpiile, pădurile, agricultura, viile au devenit cu totul alte reprezentări ale Basarabiei contemporane. Dar imaginea fixată, prin fotografiere, pe hârtie fotografică, a păstrat conținutul și coloritul specific al naturii Basarabiei din secolul al XIX-lea.

În 1902 Albina Osterman a creat prima fototecă muziografică, incluzând 150 de fotografii și alte imagini din localitățile rurale. Cu fotografierea multor obiecte s-a ocupat în special Albina Osterman.

Un rol considerabil l-a jucat Biblioteca Societății Naturaliștilor din Chişinău, fondată în 1904. Către 1914 în această Bibliotecă erau 373 de cărți¹². În 1914-1915 au fost aduse încă 90 de cărți din diferite orașe ale Rusiei, inclusiv din Astrahan, Kiev, Bender, Moscova, Saratov, Harkov, Iuriev, Tomsk, Taşkent.

Au fost primite unele ediții de la București, Viena, Berlin, Graz, Göttingen și alte orașe ale Europei. După moartea savantului F. F. Miller, soția acestuia a dăruit Societății Naturaliștilor 248 de cărți, ediții de o mare însemnătate științifică și practică¹³. Această Bibliotecă a lui F. F. Miller conținea multe lucrări despre

⁷ Отчет Музея Бессарабского Земства за 1898 год, с. 10.

⁸ Отчет Музея Бессарабского Земства за 1900-1901, с. 7.

⁹ Отчет Музея Бессарабского Земства за 1902 год, с. 14-16.

¹⁰ Отчет Музея Бессарабского Земства за 1903-1906, Кишинёв, 1906, с. 35-50.

¹¹ Отчет по Бессарабскому губернскому Земскому Музею за 1910-1911, с. 28.

¹² Bulletin de la Société Roumaine des Sciences. Vol. XXIII, nr. 1-6, 1914 și Vol. XXIV, nr. 4; Revista de viticultură, nr. 59, 62-63-64-65, București, 1915 Annales Scientifiques de l'Universite de Iassy. Tom V, nr. 1-4, tom XI, nr. 3-8, Iasse, 1914.

¹³ Труды Б.О.Е.Л.Е. том VI, 1914-1915, с. 9-16.

științele botanice, zoologice, agricultură, geologie, fizică, chimie, grădinărit, lupta cu filoxera, tutunăritul, meșteșugăritul în Rusia, psihologia omului, învățământul public, didactica populară, metodică studierii limbii ruse, problemele sportului, legile universului ceresc etc.

Analizând cantitatea și calitatea cărților acumulate în Biblioteca Muzeului de Zemstvă din anii 1889-1917, noi am stabilit că toată această literatură a avut unele trăsături specifice care erau caracteristice pentru perioada dominației administrației țariste în Basarabia. Sistemul colonial a avut un impact negativ, nu numai asupra vieții politice, economice și sociale dar și asupra patrimoniului muzeal și, în special, asupra fondurilor de carte din bibliotecile Basarabiei.

Toată literatura din Biblioteca Muzeului de Zemstvă, care număra în 1916-1917 peste 2030 de cărți avea un conținut științific. Aceasta însemna că Biblioteca Muzeului de Zemstvă deveniseră către 1917 un centru științific de cercetare a celor mai complicate probleme ale științelor zoologice, anatomiei comparate, geologie, mineralogie și paleontologie, botanicii și silviculturii, grădinăritului și legumiculturii, vieritului și vinificației, fizicii și meteorologiei, meșteșugăritului și artizanatului clasic.

De menționat că savanții din Basarabia și unii din Odesa, nu cunoșteau limba română și nici nu încercau să studieze literatura savanților români. Am analizat lucrările mai multor savanți, precum I. Homenko, P. Panteleev, V. Laskarev, A. Prendei, N. Lebedev și altor cercetători, care au scris despre geografia, fauna, climatul Basarabiei, dar n-au studiat literatura din România, deoarece bibliotecile din Chișinău, Odesa nu aveau literatura românească necesară. Printre lucrările savanților ruși, publicate în revista Societății Naturaliștilor din Chișinău se distinge doar lucrarea lui Teodor S. Porucik cu privire la orografia Basarabiei, în care sunt exemplificate și materiale din Moldova de peste Prut¹⁴.

Toată literatura Bibliotecii era în limba rusă, având și unele ediții în limbile franceză, germană și engleză. De această literatură se foloseau mai mult specialiștii în științele naturale și lucrătorii Muzeului de Zemstvă și ea exprima interesele culturale, științifice ale societății ruse sau a celei rusificate.

În fondurile Bibliotecii Muzeului de Zemstvă aproape lipsea literatura în limba română. În 1903-1906 în Biblioteca Muzeului au fost aduse peste 187 de cărți, inclusiv 52 de cărți în domeniul zoologiei și anatomiei, 5 cărți de geologie și mineralogie, paleontologie, 17 cărți din domeniul botanicii și silviculturii, 18 cărți despre grădinărit și legumicultură, 6 despre meșteșugărit și 17 cărți despre fizică și meteorologie. Din 187 de cărți erau în limba germană 17, în limba franceză – 34, iar 136 de cărți erau în limba rusă și nici o carte în limba română.

Literatura adusă în Biblioteca Muzeului de Zemstvă era citită, cercetată, valorificată de specialiștii, savanții de la acest Muzeu, inclusiv Franz Osterman, Albina Osterman, V. A. Bezvali și de către membrii Societății Naturaliștilor și Amatorilor de Științe Naturale F. Miller, I. Tehanovici, S. Filearskii, G. Gorodețkii, P. Tutâskin, S. Javrațki, A. Brauner, N. Zubovski, N. Goronovici, A. Iarosevici și alții.

Unele lucrări scrise de I. Homenko, P. S. Panteleev, Eduard Miller, Albina Osterman prezentau un mare interes științific, deoarece ele oglindeau istoria naturală a Basarabiei. Acești autori au folosit pe larg fondurile Bibliotecii Muzeului de Zemstvă și a Bibliotecii Societății Naturaliștilor din Basarabia.

În 1914-1915 Biblioteca Societății Naturaliștilor a achiziționat 90 de cărți din diferite orașe ale Rusiei, inclusiv din Arhanghelsk, Voronej, Irkutsk, Kiev, Moscova, Sankt-Petersburg, Odesa, Soroca, Bender, Tașkent și altele.

De asemenea au fost achiziționate mai multe cărți din Berlin, Bern, Bordeaux, Bruxelles, Viena, Zagreb, Göttingen, München etc. Din România au fost primite numai „Buletinul Societății Române de Știință” (1915, nr. 4) și „Analele Științifice de la Universitatea din Iași”, T. VII, nr. 1-2-3-4, Tomul IX, nr. 3-4, 8¹⁵. Însă, în continuare Biblioteca Muzeului n-a fost abonată la nici o revistă din România. Printre 248 de cărți ale prof. F. F. Miller în 1914-1915 n-am găsit nici o carte în limba română. Era un lucru anormal când un savant sau mai mulți savanți negau literatura științifică din România. Ei se foloseau mai mult de literatura Bibliotecii Muzeului de Zemstvă.

Muzeul de Zemstvă n-a putut să cumpere pentru Biblioteca sa cărțile necesare pentru

¹⁴ Труды Бессарабского общества естествоиспытателей и любителей естествознания, том VI, Кишинёв, 1917, с. 87-118.

¹⁵ Труды Бессарабского общества естествоиспытателей и любителей естествознания, том VI, Кишинёв, 1917, с. 3-8.

a studia istoria Basarabiei, în general literatura cu privire la istoria politică, economică și socială a Basarabiei nu se studia la acest Muzeu. Era necesar de a întocmi un Îndreptar bibliografic asupra tuturor studiilor etnografice, folclorice, sociale și muzeale. Dar nu s-a reușit. Secția de etnografie și meșteșugărit a Muzeului era cel mai săracă, deoarece nu se procura literatura necesară. Biblioteca nu se completa cu literatură necesară asupra problemelor etnografice și muzeale. Savantul Leon Berg scria în 1918 că „s-au organizat în toate țările biblioteci de scrieri etnografice și muzee”, pe când orașul Chișinău rămânea un centru al „obscurantismului colonial rusesc”¹⁶.

În același timp, P. Pantelev a publicat în 1908 o mare lucrare despre „Climatul Chișinăului” în care nici n-a amintit de temperatura și definițiile atmosferice din Iași sau Galați și București. Savantul P. Pantelev a adus comparativ depunerile atmosferice dintr-un an din orașele: Sankt-Petersburg, Pavlovsk, Akmolinsk, Astrahan, Tașkent, Lugansk, Odesa și Chișinău, dar n-a comparat aceste depuneri atmosferice cu orașele Iași, București, Galați sau Cluj-Napoca¹⁷. Și aici e vorba nu numai de Biblioteca Muzeului de Zemstvă, ci

de toate bibliotecile din Basarabia anilor 1812-1917. Cartea românească era aproape interzisă. Cartea românească n-o găsim nici în bibliotecile particulare. Cunoscutul prof. al medicinei F. F. Miller, după cum am spus mai sus, avea o bibliotecă de 248 de cărți în care nu era nici o carte în limba română. Aceste cărți au fost donate Bibliotecii Muzeului de Zemstvă, iar mai apoi s-au păstrat în fondurile Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală.

Considerăm că istoria Bibliotecii Muzeului de Zemstvă din Basarabia trebuie să fie studiată începând cu 1889 și terminând cu perioada contemporană. De evidențiat și de apreciat nu numai literatura rusă, germană sau franceză dar și literatura română. Trebuie de restabilit legăturile bibliotecilor din Basarabia cu cele din România și de propagat literatura română mai activ în centrele bibliografice din Republica Moldova. Avem toată posibilitatea de a arăta rolul baronului A. Stuart, Franz Ostermann, Albina Ostermann, Nicolae Frolov, Paul Gore, Iosif Lepsi, Maria Pocora, V. Bezvali, Grigorie Vrabie, Petre Ștefănuță și Nicolae Moroșan în formarea și dezvoltarea de mai departe a Bibliotecii Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală.

¹⁶ Берг Л.С. Бессарабия, 1918, с. 224, 296.

¹⁷ Труды Б.О.Е.Л.Е., том I, часть 3, Кишинёв, 1908, с. 253.

Biblioteca mănăstirii Chistoleni

Mănăstirea Chistoleni, așezată în partea de sud a spațiului dintre Prut și Nistru, pe teritoriul satului Sadaclia, a fost fondată în anii 1932-1933, prin inițiativa și contribuția Mitropolitului Gurie Grosu. Deoarece este înființată relativ recent, în comparație cu altele din centrul Basarabiei, o istorie detaliată a acesteia nu a fost scrisă încă. Menționăm aici contribuția de caracter publicistic a lui Iulian Proca¹, care încearcă să pătrundă în trecutul acestui centru monahal și să stabilească anumite realități istorice, încărcate pe alocuri cu numeroase informații descriptive, de caracter publicistic. Prima contribuție științifică despre mănăstirea Chistoleni a fost elaborată și publicată de Marina Guțu în anul 2013², în care sunt adunate date din arhivă despre istoria mănăstirii de la Sadaclia, informație care merită utilizată în procesul de cercetare.

Potrivit acestor informații, schitul Chistoleni a fost înființat în anul 1932, dar din însemnarea scrisă pe filele unui *Triodion*, identificat în biblioteca schitului, acesta a luat ființă în anul 1933. Cert este că schitul s-a constituit pe pământul dăruit de un locuitor al satului Sadaclia, Vasile Pistol, de la care provine și denumirea mănăstirii, de *Chistoleni*. A avut o perioadă scurtă de existență deoarece, din 1938 a fost transformată în închisoare pentru preoții bănuiți de colaborare cu legionarii. Mănăstirea a funcționat și în 1941-1944, perioadă în care a fost populată cu monahi. În perioada sovietică sediul mănăstirii a avut alte destinații decât cele firești, fiind spital pentru bolnavi de tifos, depozit pentru gospodăria agricolă din Sadaclia, timp în care mănăstirea a fost distrusă. Conform unei tradiții, înainte de redeschiderea ei, nu se cunoștea nici locul pe care era amplasată mănăstirea și datorită unei întâmplări feric-

1 Proca, Iulian. *Mănăstirea Chistoleni. O mănăstire care a renăscut*, [s.l., s.a.].

2 Guțu, Marina. *Mănăstirea Chistoleni*, în *Mănăstiri și schituri din Republica Moldova: studii enciclopedice* / colectiv de aut.: Andrei Eșanu (coord.), Mihai Adauge, Alexei Agachi [et. al.]; red. șt. Andrei Eșanu; cond. de proiect Constantin Manolache; resp. de ed. Mihai Adauge, Ion Xenofontov; Acad. de Științe a Moldovei, Inst. de Studii Enciclopedice, Chișinău, Institutul de Studii Enciclopedice, 2013 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”), p. 220-226

Dr. Igor CERETEU

Abstract:

The Hermitage Chistoleni was founded in 1932, but from the written identification on the sheets of a Triodion, kept in its library, it was founded a year later. The Hermitage is located in the southern part of the Republic of Moldova, in the village Sadaclia, Basarabeasca district. In the autumn of 2012 the author visited the monastery to study old books from its library. Although it is a monastery with a more recent history, we have also identified some old books that are of interest to researchers. The nun Nicolaia showed us the collection of icons and books from the library. We found a positive attitude towards the old books, which are kept in a new room, in good conditions. Some books are restored.

ite, adică vizita stareșului mănăstirii Cocos din România, care s-a refugiat din Chistoleni în 1941, a fost posibilă identificarea locului. Astfel, la 28 iulie 1997, preoții Ioan Jelihovschi, Valerian Jelihovschi, împreună cu stareșul mănăstirii Țăpova, Policarp, au sfințit locul pe care trebuia să fie reînălțată mănăstirea.

În toamna anului 2012 am vizitat mănăstirea pentru a cerceta cărțile vechi din biblioteca ei. Deși este o mănăstire renăscută și cu o istorie mai recentă, am identificat și unele cărți vechi, care prezintă interes pentru cercetători. Monahia rasofoară Nicolaia ne-a arătat colecția de icoane și cărțile din bibliotecă.

Potrivit unui document de arhivă, valorificat de Marina Guțu³, în anul 1942 mănăstirea dispunea de: *un octoih, un triod, 2 cărți cu funie, un mineu de obște și (loc deteriorat) prologuri, o sfântă Evanghelie*. Deci, în 1942 biblioteca mănăstirii era săracă în vestigiile bibliofile. Din această listă de cărți putem presupune că octoihul este ediția acestei cărți.

1. Antologhion, București, Tipografia Mitropoliei, 1736

Bibliografia Românească Veche, II, nr. 212, p. 50

Note generale: Exemplarul prezintă f. 15-410. Dimensiunile cărții: 28 x 20,5 x 6 cm. Pagină culeasă: 24,5 x 16 cm. Copertile: carton, pânză cafenie. Tipar cu negru și roșu, pe două coloane, cu 40 de rânduri în coloană. Stare bună de conservare a cărții. Colligatum cu *Octoih*, București, Tipografia Mitropoliei, 1736.

Însemnări: P. 406: „Să s(ă) știe de când au prădat tătarii, velet să s(ă) știe 7276 <1768>”.

F. 410: „Acesta l-au cumpărat priotul Ion din București să hii pomană și ficiorilor mei, cine a agiunge să-l săvârșască până atunce, let 7263 <1755>”.

F. 410^v: „Să s(ă) știe de când am învățat eu Năstasăe glasurile, când îmbla velet 7264 <1756>”.

2. Octoih, București, Tipografia Mitropoliei, 1736

BRV, II, nr. 213, p. 51; IV, p. 238

Note generale: Prezintă [1] f., 82 f. Lipsește sfârșitul. Dimensiunile cărții: 28 x 20,5 x 6 cm. Pagină culeasă: 25 x 16 cm. Foaia de titlu – încadrată. Pe verso foi de titlu stema dublă cu versuri. Pe verso foi 2 numerotată gravură cu chipul Sfântului Ioan Damaschin. Tipar cu negru și roșu, pe două coloane, cu 40 de rânduri în coloană. Copertile: carton, pânză cafenie. Stare bună de conservare a cărții. Colligatum cu *Antologhion*, București, Tipografia Mitropo-

liei, 1736.

3. Evanghelie, Râmnic, Tipografia Episcopiei, 1784

BRV, II, nr. 576, p. 361; Igor Cereteu, *Cartea veche românească veche și modernă în fonduri din Chișinău. Catalog*, Cuvânt înainte Prof. univ., Dr. Iacov Mârza, TipoMoldova, Iași, 2011 XCVI, p. 125-126

Note generale: Exemplarul prezintă [3] f., 159 f. Dimensiunile cărții: 31 x 21 x 2,8 cm. Pagină culeasă: 24 x 15,5 cm. Lipsește sfârșitul cărții. Foaia de titlu este încadrată într-un chenar care imită două coloane, iar prin părți gravuri cu chipurile sfinților. În partea de sus se încheie cu icoana Sfânta Treime. Pe verso foi de titlu: stema Țării Românești cu stihuri politice. Urmează *Viața lui Ioann din Sofronie*, iar pe verso – *Viața lui Ioann Evangelistul*. Următoarea pagină este curată, iar pe verso icoana Sfântului Ioan. Tipar cu negru și roșu pe două coloane, cu 40 de rânduri în coloană. Textul este încadrat în chenare de linii. Gravuri în text, frontispicii, inițiale, viniete. Greșeli în numerotarea tipografică: în loc de 34 figurează 31. Copertile: carton, hârtie. Cotorul – pânză neagră. Cartea este în stare bună de conservare.

Însemnare: F.t.^v: „Eremia”. F. 77 lateral: „În această Evanghelie ni se arată cum să te porți ca să poți lua locul cel dintâi”.

4. Evanghelie, Râmnic, Tipografia Episcopiei, 1784

Note generale: Prezintă [2] f., 154 f., Dimensiunile cărții: 31 x 20,5 x 4,5 cm. Nu are foaie de titlu. Copertile: lemn, catifea. Pe centrul primei coperti – un medalion metalic. S-au păstrat două medalioane pe colțuri cu chipuri de evangheliști. Cotorul: catifea. Urme de cheutori din metal. Cartea este desprinsă în mai multe locuri.

Însemnări: Pe primul forzaș: „Капсомун Василий Фё. Передай привет” <Capsomun Vasiliu Fe. Transmite salutări>.

5. Octoih, București, Tipografia Mitropoliei, 1792

BRV, II, nr. 498, p. 311-312

Note generale: Prezintă f. 13-341. Dimensiunile cărții: 30 x 20,5 x 6,5 cm. Pagină culeasă: 24,7 x 15,8 cm. Copertile: carton, pânză cafenie. Tipar cu negru și roșu, pe două coloane, cu 40 de rânduri în coloană. Cotorul – piele cafenie. Cartea a fost restaurată. Are semn de carte o panglică tricolor.

Însemnări: „...<să o aducă> la meni, sau nefiind eu la vre-un niamu al meu, acela să fie ertat de melostivul Dumnezău și de Precurata

³ Ibidem, p. 225

Maică și de toți sfinții. Mă afluam trăitori în sat în Sănătăuca, la malul Nistrului, ținut Sorociei, fiind în mult(ă) vreme căpit(an) de margineni atunci la ace vreme. Ioniță Roșca post(elnic)”.

6. Triodion, Blaj, Tipografia Mitropoliei, 1800

BRV, II, nr. 629, p. 420; 98. Eva Mârza, Doina Dreghiciu, Gabriela Mircea, *Pietre pentru zidirea românității moderne. Vechile tipărituri blăjene de la Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia (1747-1830)*, Alba Iulia, Editura HACO INTERNATIONAL, 2007, p. 43-44; I. Cereteu, *Catalog*, CV, p. 136.

Note generale: Prezintă 630 p. Nu are foaie de titlu. Dimensiunile cărții: 33 x 20 x 8,5 cm. Pagină culeasă: 25,5 x 15,5 cm. Tipar cu negru și roșu pe două coloane, cu 42 de rânduri în coloană. Copertile și cotorul – din carton, pânză neagră. Cheutori din piele. Text cu negru și roșu, pe două coloane, cu 42 de rânduri pe pagină. Inițiale mari cu roșu, frontispicii, viniete. Pe copertă este aplicat din hârtie titlul scurt al cărții: ТРИОДИОН. Colligatum cu: *Strastnic*, Blaj, Tipografia Mitropoliei, 1804. Cartea a fost restaurată.

7. Strastnic, Blaj, Tipografia Mitropoliei, 1804

BRV, II, nr. 674, p. 452; Eva Mârza, Doina Dreghiciu, Gabriela Mircea, *Pietre*, p. 43; I. Cereteu, *Catalog*, CXIII, p. 141-142.

Note generale: Prezintă [1] f., 216 p. Are foaie de titlu, lipsește sfârșitul cărții. Dimensiunile cărții: 33 x 20 x 8,5 cm. Pagină culeasă: 25,7 x 15,5 cm. Copertile și cotorul – din carton, pânză neagră. Cheutori din piele. Tipar cu negru și roșu, pe două coloane, cu 42 de rânduri pe pagină. Inițiale mari cu roșu, frontispicii, viniete. Pe copertă este lipit din hârtie, titlul scurt al cărții: ТРИОДИОН. Colligatum cu: *Triodion*, Blaj, Tipografia Mitropoliei, 1800. Cartea a fost restaurată.

8. Antologhion, Iași, Tipografia Mitropoliei, 1806

BRV, II, nr. 690, p. 472-475; CM, I, nr. 43, p. 180; I. Cereteu, *Catalog*, CXXIV, p. 147-149

Note generale: Exemplar incomplet. Prezintă 2-399 f., 119 f., 167 f. Lipsește foaia de titlu, [3] f. de la începutul cărții. Dimensiunile cărții: 29,5 x 19,5 x 10 cm. În 399 f. sunt incluse lunile septembrie-februarie, iar în 119 f. lunile martie-august. Copertile: carton, pânză cafeenie. Cartea a fost restaurată. Tipar cu negru, pe două coloane, cu 37 și 50 de rânduri pe pagină.

9. Viețile sfinților pe luna octombrie, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1809

BRV, III, nr. 773, p. 15-20

Note generale: Exemplar incomplet.

Prezintă f. 4-170. Dimensiunile cărții: 34,5 x 22 x 3,5 cm. Copertile: carton, pânză verde, cotorul percal de culoare neagră. Coperta străină. Pe copertă este imprimat la rece: PROLOG. Cartea a fost restaurată. Textul este încadrat în chenare de linii. Tipar cu negru, pe o coloană, cu 34 de rânduri pe pagină. Frontispicii, inițiale mari cu negru, viniete.

10. Viețile sfinților pe luna martie, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1813

BRV, III, nr. 838, p. 87-92

Note generale: Prezintă [6] f., 297 f. Dimensiunile cărții: 25,5 x 22 x 4,5 cm. Pagină culeasă: 27 x 16 cm. Foaia de titlu este încadrată în ramă din ornamente vegetale. Pe verso acestei foi – stema Moldovei, cu zece stihuri. Urmează o prefață a starețului mănăstirilor Neamțului și Secului Silvestru, închinată Mitropolitului Moldovei Veniamin. Tipar cu negru, pe o coloană, cu 42 de rânduri pe pagină. Textul este încadrat în chenare de linii. Frontispicii, inițiale mari. La sfârșitul textului – o vinietă cu semnul lui Mihail Strilbițki. Copertile: carton, pânză cafeenie. Cotorul percal roșu. Pe copertă este scris MARTIE 1813.

Însemnări: F. [4] – 11: „Această carti, luna martie, a arhimandritului Daniil Teutu din mănăstirea Curchi, cumpărată cu 15 ruble, cincisprezăci ruble 1905, 20 zile martie. Cine ar voi si o înstrăinezi si fi(e) supt ble(s)temu și ne er-tat până o va aduci la mănăstiri înapoi”.

F. 2: „Принадлежит Курковскому Монастырю. N. 20/1” <Apărține mănăstirii Curchi. N. 20/1>.

11. Apostol, Blaj, Tipografia Mitropoliei, 1814

BRV, III, nr. 845, p. 95; Eva Mârza, Doina Dreghiciu, Gabriela Mircea, *Pietre*, p. 8-9; I. Cereteu, *Catalog*, CXLI, p. 159.

Note generale: Prezintă [1] f., 264 f. Are foaie de titlu. Dimensiunile cărții: 33 x 20,5 x 3 cm. Pagină culeasă: 26 x 16 cm. Foaia de titlu este încadrată în chenar de gravuri. Pe verso foii de titlu – gravură cu chipul Sfântului Evangelist Luca. Tipar cu negru și roșu, pe două coloane, cu 42 de rânduri în coloană. Pagina culeasă este înadrată în chenare de linii, coloanele sunt despărțite de linii. Frontispicii, inițiale mari cu roșu, viniete, filigrane. Copertile: carton, pânză. Pe marginile primei coperti – un chenar cu galben, pe centru – crucea. Cartea a fost restaurată.

Însemnări: Pe primul forzaț: „Садаклия, диакон Алексей”.

F. 1: „Caragasani, 1951”.

Pe o foaie la sfârșitul cărții: „Acest Sf. Apostol este proprietatea bisericeii din sat Abaclia,

raionul Basarabeasca, a fost luat de cântărețul Seuman Gheorghie din sat Carabetovca și folosit în satul care-i arătat de dânsul mai jos: Biserica Acoperemântul Maicei Domnului din satul Caragasani. 6 iulie, anul 1951. După care la cererea preotului Iurco Petru a fost reîntors înapoi la 16 noiembrie 1954”.

12. Strastnic, Buda, Tipografia Universității, 1816

BRV, III, nr. 920, p. 157; I. Cereteu, *Catalog*, CXLVIII, p. 176

Note generale: Prezintă [1] f., 110 f. Dimensiunile cărții: 37 x 23 x 7 cm. Pagină culeasă: 28 x 18 cm. Copertile: lemn, piele. Cotorul: piele, fragmentat. Urme de cheutori din piele și metal. Chenar din elemente vegetale, aplicat prin presare la rece. Text cu negru și roșu pe două coloane, cu 40 de rânduri în coloană. Colligat cu *Triodion*, Buda, Tipografia Universității din Pesta, 1816. Cartea necesită restaurare.

Însemnări: Pe f. 110: „1933, fevr. 16. Din numărul cărților a Egumenului Paisie starețul Sf. Mănăstirei Căpriana de la 1929, fev. 16. Născut la 1888 Iulie 4. Frate cu ucuz în mănăstirea Curchi 1912, oct. 23. Tuns în călug. în Casa Arhiep. Chișinău 1918 decemb. 18. Hirot. în Ierod. 1919 oct. 13. Ierom. 1922 decem. 11. Gratificat cu Nabeder. 1925 Iul. 31; cu Crucea aurită 1927. Econom la Mănăstirea Hârjauca de la 1919-1927 ianuarie 31; detașat la Casa Arhiep. Chișinău ca blagocin până la 1929, fevr. 16. Mi s-au făcut donație sf. carte de către părintele meu duhovnicesc Arhimand. Serafim Hâncu, în lume cu nume de Ștefan Hâncu, fost frate în Mănăstire(a) Curchi și secretar de la 1898-1918 ca econom la Casa Arhier. Chișinău 1918-1919, ca stareț la sf. Mănăstirea Hârjauca, după care au și demisionat din stăreție, având vârsta de 64 de ani”.

Pe o foaie la sfârșitul cărții: „Să să știi de când s-au cutremurat pă<mân>tul noapte(a) înspre sfânta arătari a Domn<ului> nostru I(su)s Hr(istos) la anul 1832, ghenari. Iftemi Ciolan dascal”.

13. Triodion, Buda, Tipografia Universității, 1816

BRV, III, nr. 921, p. 157; I. Cereteu, *Catalog*, CL, p. 176-177

Note generale: Prezintă [1] f., 320 f. Dimensiunile cărții: 37 x 23 x 7 cm. Pagină culeasă: 28,5 x 18 cm. Copertile: lemn, piele. Cotorul: piele, fragmentat. Urme de cheutori din piele și metal. Chenar din elemente vegetale, aplicat prin presare la rece. Tipar cu negru și roșu, pe două coloane, cu 40 de rânduri în coloană. Colligat cu *Strastnic*, Buda, Tipografia Universității din Pesta, 1816. Cartea necesită restaurare.

Însemnări: F. 1-23: „1935, 16 februarie. Se donează acest Triodion schitului Mitropolit Gurie, județu(l) Tighina, înființată în anul 1933, având primu(l) stareț Ieromonahul Ioachint pentru pomenire ca ctitor la sfințele rugăciuni pentru ertarea păcatelor a Arhimandritului Serafim și a Igumenului Paisie starețul Sfintei Mănăstirei Căpriana de la 1929, februarie 16”.

14. Biblia, Sankt-Petersburg, Tipografia lui Nic. Grecea, 1819

BRV, III, nr. 1031, p. 289-290; *Cartea Moldovei. Ediții cu caractere chirilice (sec. XIX - inc. sec XX). Catalog general*. Vol. II. Alcătuitori: V. Farmagiu, N. Matei, C. Slutu. Cu un studiu introductiv de A. Eșanu, Chișinău, „Știința”, 1992, nr. 16, p. 73-75, 66; A. David, *Tipărituri românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918). Bibliografie*. Vol. I (1814-1880), Chișinău, Tipografia clericilor ortodocși din Basarabia, 1934, nr. 17, p. 45.

Note generale: Prezintă p. 3-1249, [1] f., 294 p. Nu are foile de titlu. Dimensiunile cărții: 23 x 13 x 8. *Noul Testament* are foile încurcate. Copertile: carton, pânză culoare verde întunecat. Pe centrul primei coperti este imprimat semnul crucii. Cartea a fost restaurată.

Însemnări: Pe o foaie curată de la sfârșit: I. „Am citit cartea, anu(l) 2000, luna aprilie. Pranițchi Isachi”.

II. „Această carti, ci să numești Biblii, esti dreaptă a me a lui Vasilie Brânză din satul Zagorâni, cumpărată di la dascălu(l) Theodor Tiosa din satu(l) Gura Căinariului la 1861, ocromvri(e) 8 zili”.

15. Minei de obște, Chișinău, Tipografia Exarhicească, 1819

BRV, III, nr. 1040, p. 304-306; CM, II, nr. 17, p. 75-76; A. David, *Tipăriturile*, nr. 21, p. 50; P. Mihail, Z. Mihail, *Acte în limba română tipărite în Basarabia, I, 1812-1830, precedate de Bibliografia tipăriturilor românești din Basarabia (BTRB), 1812-1830*, București, Editura Academiei Române, 1993, nr. 51, p. 8; I. Cereteu, *Catalog*, CLXIV, p. 190-195.

Note generale: Prezintă 3 f., 221 f., 18 p. Nu are foaie de titlu. Dimensiunile cărții: 32 x 20 x 4,5 cm. Copertile: carton, pânză cafenie. Cotorul: piele. Pe prima copertă este imprimat: СЛУЖБА ДЕ ОБШЕ. Cartea a fost restaurată.

16. Molitvenic, Chișinău, Tipografia Exarhicească, 1820

BRV, III, nr. 1077, p. 333; CM, II, 19, p. 78-79; A. David, *Tipăriturile*, nr. 23, p. 56; P. Mihail, Z. Mihail, *Acte*, nr. 61, p. 9; I. Cereteu, *Catalog*, CLXVII, p. 198-201

Note generale: Exemplarul prezintă [3] f., 541 f. Dimensiunile cărții: 21 x 16,5 x 8,5

cm. Coperțile: carton, pânză verde. Cotorul – pânză neagră. Cartea a fost restaurată. Foaia de titlu este încadrată, titlul pe două pagini. Pe următoarele două foi nenumerotate – cuprinsul cărții. Pe f. [3]^v, gravura *Sfânta Treime*. Tipar cu negru, pe o coloană, caractere de două mărimi, cu 21 și 25 de rânduri pe pagină. Textul este încadrat în chenare de linii. Frontispiciu la începutul capitolelor.

17. Cei doisprezece psalmi, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1836

BRM, III, nr. 49435, p. 1087.

Note generale: Prezintă [4] f., 123 f., [1] f. Dimensiunile cărții: 16,5 x 11,5 x 2,5 cm. Pagină culeasă: 11,5 x 8 cm. Coperțile: carton, piele neagră. Cotorul – pânză neagră. Pe coperti – un chenar, iar pe centru este imprimată crucea. Foaia de titlu – încadrată în chenar identic cu cel de la *Liturghia* tipărită la Chișinău, în 1815. Pe f. [2]-[3] *Înainte cuvântare către cetitoriu*. Urmează pe o pagină *Însemnare de ceale ce să află în cârticica aceasta*. Pe verso-ul acestei foi – gravura *Înălțarea*. Text cu negru, pe o coloană, cu 18 rânduri pe pagină. Cartea a fost restaurată.

Însemnări: Pe o foaie la începutul cărții: „Asc. Svetlana”.

F. 2-8: „Această cârticică este drept a maicii stăriții Fevronii. Sora Ilenuța Frunza”.

18. Liturghie, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1837

BRM, III, nr. 32948, p. 106; P. Mihail, *Tipărituri românești de la 1812 până la 1918*, București, Imprimeria națională, 1941, nr. 100, p. 62; A. David, *Tipăriturile*, nr. 56, p. 78; CM, II, nr. 67, p. 127-128; I. Cereteu, *Catalog*, CCXVIII, p. 231-233

Note generale: Prezintă [2] f., 360 f. Dimensiunile cărții: 17 x 9 x 4,5 cm. Pagină culeasă: 12,5 x 7,3 cm. Titlul cărții este pe trei pagini, încadrat în chenar din ornamente tipografice. Urmează pe patru pagini *Însemnare pentru ce să află întru această carte*. Înaintea textului – gravura *Răstignirea lui Iisus Hristos*, încadrată în chenare. Text cu negru și roșu, pe o coloană, cu 20 de rânduri pe pagină, încadrat în chenare de linii. Coperțile: carton, pânză neagră. Cartea a fost restaurată. Legat cu un fragment de *Molitvenic*, neidentificat.

19. Ceaslov, Iași, Tipografia Mitropoliei, 1846

BRM, I, nr. 11703

Note generale: Prezintă [2] f., 288 f., 11 pl. Coperțile: carton, pânză albastră. Pe centrul primei coperti este aplicat prin presare cu galben semnul crucii. Cartea a fost restaurată. Este o copie xerox.

20. Penticostarion, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1853

BRM, III, nr. 44757, p. 814; P. Mihail, *Tipărituri*, nr. 154, p. 88; A. David, *Tipăriturile*, nr. 73, p. 111; CM; II, nr. 99, p. 158-159; I. Cereteu, *Catalog*, CCLXII, p. 258-263

Note generale: Prezintă [1] f.t., 214 f. Dimensiunile cărții: 36 x 21 x 5,5 cm. Pagină culeasă: 27,5 x 16 cm. Coperțile și cotorul: carton, pânză neagră. Foaia de titlu – încadrată în chenar floral, colțare florale și geometrice. Pe verso foi de titlu gravură cu scena Învierii. Text pe 2 coloane, în negru și roșu, caractere de două mărimi, cu 40 și respectiv 46 de rânduri pe pagină.

Însemnări: Pe primul forzaț: „Mănăstirii în dar de la Stăpânul Anatolie. 4.10.1998. Mon. Valeria”.

Pe o foaie albă, la începutul cărții: „Penticostari esti din s. Abaclădgiaba. 1889”.

21. Penticostarion, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1853

Note generale: Prezintă [1] f.t., 214 f. Dimensiunile cărții: 34 x 20,5 x 4,5 cm. Coperțile: carton, percal cafeniu. Pe prima copertă este imprimat din interior titlul cărții: ПЕНТИКОСТАРИОУЙ. Cotorul din percal roșu. Cartea a fost restaurată.

22. Prolog [septembrie-noiembrie], Tipografia Mănăstirii Neamț, 1854

BRM, III, nr. 49298, p. 1077-1078; CM, II, nr. 101, p. 160-161; I. Cereteu, *Catalog*, CCLXXII, p. 266

Note generale: Exemplarul prezintă [1] f.t., [3] f., 238 f. Dimensiunile cărții: 31 x 20 x 3,4 cm. Pagină culeasă: 26 x 15 cm. Foaia de titlu este încadrată în chenar din medalioane cu chipuri de sfinți, în partea de sus – gravura *Sfânta Treime*, iar jos – *Înălțarea*. Pe verso-ul foi de titlu – gravura *Înălțarea lui Hristos*, încadrată în chenar din ornamente tipografice. Urmează pe [2] f. o precuvântare. Pe f. [3] – o epigramă la cartea aceasta și versuri despre carte către cititori. Pe verso-ul acestei foi – gravură cu chipul lui Iisus Hristos, semnată Ghervasie mon: 1833: Tipar cu negru pe o coloană, cu 37 de rânduri pe pagină. Frontispiciu, viniere, inițiale mari cu negru. Coperțile: carton, pânză verde, cotorul – pânză neagră. Pe prima copertă – titlul scurt al cărții: PROLOG. Cartea a fost restaurată. Însemnarea este tăiată la restaurarea cărții.

Însemnări: F. 1-10: „<Această sfântă carte> Viețile sfinților este data mei de ... Nestorov Crasniuc”.

23. Psaltire, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1857

BRV, III, nr. 49478, p. 1089; P. Mihail, *Tipă-*

rituri, nr. 170, p. 97; A. David, *Tipăriturile*, nr. 80, p. 116; I. Cereteu, *Catalog*, CCXCIV, p. 278-279.

Note generale: Note generale: Prezintă f. 4-23, 236 f., 81 f. Lipsesc 2 f. de titlu, primele 3 f. (din 23), f. 24 din același compartiment și f. 82 de la sfârșitul cărții. Dimensiunile cărții: 18,5 x 15 x 4,7 cm. Coperțile: carton, percal roșu. Cartea a fost restaurată. Stare bună de conservare. Tipar cu negru, pe o coloană, caractere de două mărimi, cu 18 și respectiv 23 de rânduri pe pagină. Coperțile: carton, pânză vișinie. Pe centrul primei coperti este aplicat cu galben semnul crucii. Cotorul – pânză neagră. Stare bună de conservare a cărții.

24. Tipicon, Chișinău, Tipografia Duhovnicească, 1857

BRM, IV, nr. 68568, p. 578; P. Mihail, *Tipărituri*, nr. 169, p. 96; A. David, *Tipăriturile*, nr. 81, p. 118; CM, II, nr. 110, p. 172-173; I. Cereteu, *Catalog*, nr. 836-849, p. 280-282.

Note generale: Prezintă [1] f.t., [3] f., [2] f., 438 f. Dimensiunile cărții: 34,5 x 21,5 x 8 cm. Pagină culeasă: 29,5 x 17,8 cm. Titlul cărții, pe două pagini, încadrat în chenar din ornamente tipografice stilizate. Urmează pe 3 p. cupinsul cărții. Tipar cu negru și roșu pe o coloană, cu 39-42 de rânduri pe pagină. Frontispicii, inițiale mari cu roșu, viniere. Coperțile din carton, pânză cafenie și are imprimat: ТВИШКОНЪ și АWHЗ. Stare bună de conservare a cărții.

25. Ceaslov, Tipografia Mănăstirii Neamț, 1874

BRM, I, nr. 11668, p. 664; CM, II, nr. 130, p. 195-196; I. Cereteu, *Catalog*, CCCXLVI, p. 314

Note generale: Prezintă [4] f., 357 f. Nu are foaie de titlu. Dimensiunile cărții: 32 x 21,5 x 6,5 cm. Pagină culeasă: 22,5 x 14,5 cm. Urmează pe foile nenumerotate *Înainte cuvântare către cetitori*, semnată de starețul mănăstirilor Neamțul și Secul Timothei. Textul este încadrat în două rânduri de chenare. Pe verso f. [5] gravura *Înălțarea Domnului*, semnată de Theodosie mo: 1854. Text pe o coloană, în negru și roșu, caractere de două mărimi, cu 32 și 37 de rânduri pe pagină. Gravuri în text, semnate de Ghervasie mon: 1833, Theodosie 1821, Theodosie monah 1833, Theodosie monah 1834. Frontispicii de dimensiuni mari și variate. Inițiale, ornate frumos în roșu, viniere în negru. Coperțile: carton, pânză vișinie. Cotorul – piele. Pe copertă este scris СФОНТЪ КАРТЕ. Cartea a fost restaurată.

26. Evanghelie, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1909-1911 (în limba găgăuză)

Fiecare fascicolă are un scurt titlu

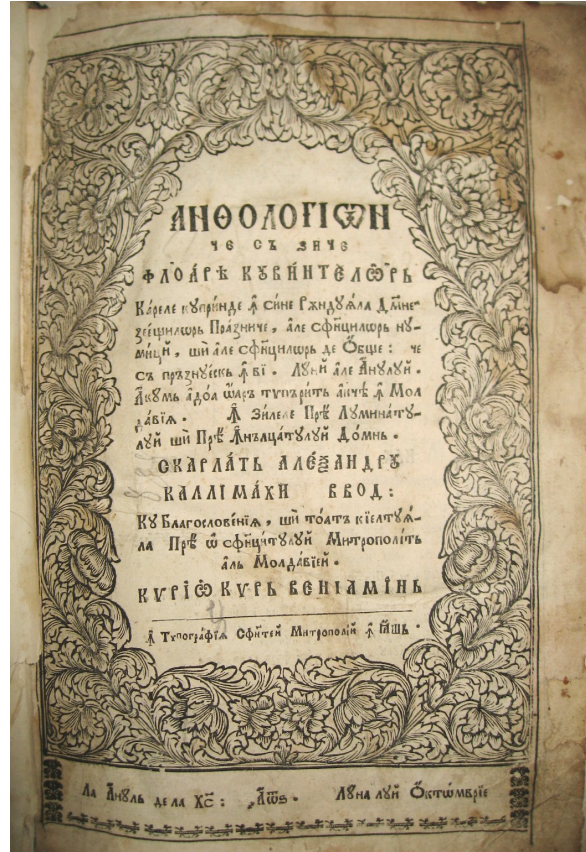
Note generale: Cartea este în limba găgăuză. Prezintă o colecție a 24 de fascicule, care au fost tipărite în perioada 1909-1911, la Chișinău, în tipografia eparhială, censor fiind protoiereul Mihail Ceachir. Fiecare fascicol include câte opt pagini text. Dimensiunile cărții: 24 x 16,5 x 1,5 cm. Pagina culeasă: 20 x 14,5 cm. Coperțile: carton, pânză roșie. Pe centru - semnul crucii aplicat prin imprimare. Stare bună de conservare. Pe p. 1 este aplicată o ștampilă ovală cu următorul conținut: БИБЛИОТЕКА Протоиерея Белоуса Ю.П. (se repetă pe ultima pagină).

1. Octoih, București, 1736

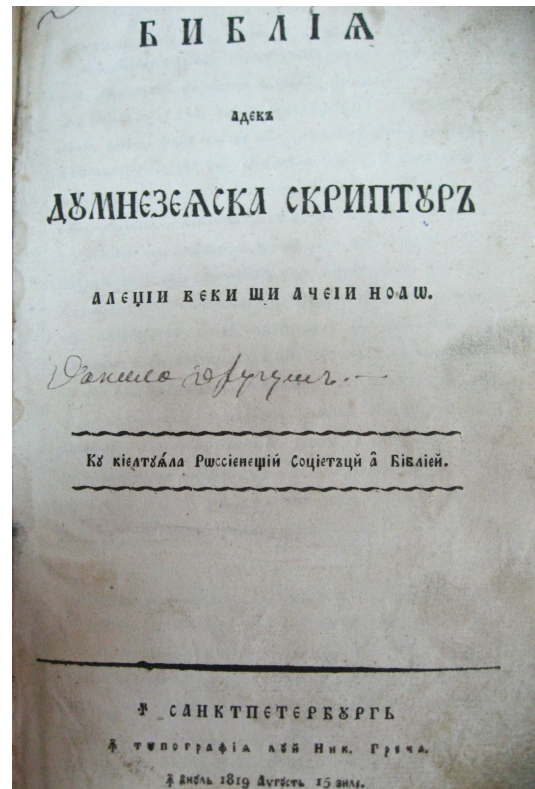
2. Evanghelie, Râmnic, 1784

3. Antologhion, Iași, 1806

4. Triodion, Buda, 1816

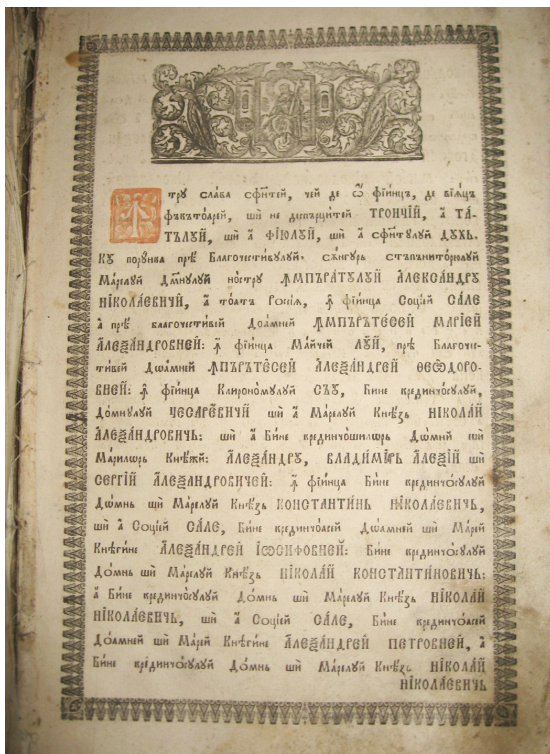
5. Biblia, Sankt-Petersburg, 1819

6. Molitvenic, Chișinău, 1820

7. Prolog, Mănăstirea Neamț, 1854

8. Tipicon, Chișinău, 1857

9. Ceaslov, Mănăstirea Neamț, 1874

Relația dreptului bisericesc cu istoria cărții - furtul cărților vechi

Fără cunoașterea istoriei Bisericii, cercetătorul cărții vechi rămâne un semidoct, în sensul literal al termenului, adică doar „pe jumătate știutor”. Cartea fiind un produs al Bisericii, înțelegerea corectă a istoriei sale presupune raportarea la contextul cultural-istoric adecvat, or evoluția cărții vechi a fost influențată de Sinoadele Bisericii primare ce au fixat regulile canonice care i-au determinat dezvoltarea și locul în societate, multe dintre ele valabile și astăzi. Numai că, rezultat al jumătății de secol de ateism agresiv care a urmat celui de-al Doilea Război Mondial, subiectul este dominat de formularea unor clișee istoriografice privitoare doar la fațetele naționalist-politice, ignorându-se aspectul esențial că, până târziu, la începutul secolului al XIX-lea, în Țările Române cultura a fost dominată de teologia ortodoxă, iar instituțiile fundamentale au fost în egală măsură Domnia și Biserica. Nu în ultimul rând, trebuie ținut seama de faptul că evoluția Bisericii de Răsărit a fost diferită de a cea de Apus chiar înainte de Marea Schismă din anul 1054 (amintim doar că din cele 102 canoane ale Sinodului trulan, Biserica romană a recunoscut numai primele 60), iar după despărțirea din 1054 în Biserica Ortodoxă nu s-au mai ținut Sinoade ecumenice, ea rămânând cu normele elaborate până atunci. Din aceste motive, instrumentele istoriografiei occidentale nu se pot aplica *tale quale* în istoria cărții românești, așa cum în mod eronat se întâmplă în ultima vreme.

Subiectul face parte dintr-o preocupare a noastră mai veche, nematerializată încă prin tipărirea unui studiu amplu : în câteva comunicări anterioare am dovedit aplicarea canonului 68 trulan (asupra folosirii cărților în Biserică) în predosloviile și însemnările făcute pe cărțile românești vechi¹, am probat folosirea normelor canonice în cazul unui episod insuficient lămurit din istoria tiparului românesc al cărui protagonist a fost preotul tipograf Stoica

Dr. Elena CHIABURU

Abstract:

The use of books in churches was established from the 7-th century A.D. The 6-th Trulan Synod legislated, in the 68-th Canon, the ban of damaging or selling books to those who didn't use them for Holy purposes. The canonical basis of the religious censorship is stipulated also in the Canon 103 of the 8-th local Synod in Cartagena.

Church Law regulated even the cases of stolen books - they must be returned to their owner.

By settling on sanctions against those who could affect, one way or another, the integrity of the books, the Canons also offer the necessary basis for understanding the role of the curses written on the books. The application of these canonic rules was introduced in the Romanian territories too, the reference area for this was Moldova; the documentary basis, beside the Church law books, also includes the notes written on the books.

¹ Simpozionul Național „Istorie, cultură, Patrimoniu”, Ediția a IV-a, Muzeul Literaturii Române, Iași, 27 - 28 septembrie 2011.

Iacovici² și am argumentat succint felul cum dreptul bisericesc a reglementat cazul cărților furate și găsite ulterior în diferite locuri și care trebuiau înapoiate posesorului inițial³.

În cele ce urmează, după câteva precizări de terminologie religioasă necesare asigurării coerenței lucrării, vom extinde aria de cercetare și vom examina reflectarea normelor dreptului bisericesc cu privire la furtul cărților, în pre-dosloviile și însemnările făcute pe manuscrise și tipărituri. De obicei, astfel de informații sunt conținute în blestemele prin care se asigură protecția cărților: înfățișând motivele ce puteau atrage sancțiunea divină, cei care blestemă pun în evidență, de fapt, reguli de drept ecleziastic ce sancționează practicile prin care cărțile puteau fi înstrăinate - vânzarea, furtul, luarea pentru sine și conexiunea acestora cu normele privitoare la averea clericilor. Lucrurile stau astfel din cauză că *ex-libris*-urile cu blestem scrise pe cărțile vechi sunt, cu precădere, de natură cultă: sursa lor este teologia biblică creștină, sunt inspirate de lecturile scriitorilor și cititorilor, iar autorii lor erau în proporție covârșitoare clerici.

Zona geografică investigată este Țara Moldovei, până la mijlocul secolului al XVIII-lea. Temeiul documentar este reprezentat de cărțile înseși, manuscrise și tipărite, ale căror pre-doslovii, colofoane și însemnări marginale oferă suportul științific necesar. Din multitudinea de însemnări de carte cu blestem au fost folosite cele mai complexe și mai expresive, pentru a oferi, totodată, și exemple din cultura teologică a celor care scriau. Spre a obține rotunjimea necesară coerenței, am folosit și lucrări de drept general, canonic și bisericesc, și de istoria cărții ce vor fi indicate la locul potrivit. În plus, ca urmare a dobândirilor informaționale de când cercetăm istoria cărții, vom nuanța și corija inclusiv unele ipoteze emise de noi în anumite scrieri de început.

1. Terminologie canonică

Sub influența dreptului roman, bunurile ecleziastice mobile și imobile au fost împărțite în concordanță cu scopul vieții exterioare a Bisericii și anume: săvârșirea serviciului divin, răspândirea învățaturii creștine și păstrarea ordinii în organismul bisericesc. Concret, împărțirea averii bisericești se face astfel: cea destinată direct și exclusiv cultului divin constituie *res sacrae* – lucruri sfinte: biserica, altarul, antimisele, sfintele vase, icoanele; cea destinată indirect cultului constituie *res benedictae* – lucruri sfințite: veșmintele, cărțile, praporii, cimitirul, ograda bisericii etc.; cea destinată întreținerii persoanelor și lucrurilor formează *res ecclesticae*: fondurile religioase, casa parohială, pământuri, bani, fabrica de lumânări, tipografia etc.

Averii bisericești i se aplică principiului juridic al inalienabilității, iar canoanele și legile romano-bizantine din primul mileniu de existență al Bisericii conțin dispoziții foarte aspre pentru păstrarea destinației bunurilor ecleziastice și interzic înstrăinarea lor. Astfel, canonul 38 apostolic îl oprește pe episcop să-și însușească sau să vândă ceva din lucrurile Bisericii; canonul 15 *Ancira* stabilește dreptul Bisericii de a cere înapoi bunurile vândute de preoți în timpul vacanței scaunului episcopal; canonul 24 *Antiohia* dispune păstrarea cu grijă a bunurilor Bisericii; canonul 24 al Sinodului IV ecumenic hotărăște că bunurile dăruite mănăstirilor rămân ale acestora, iar interzicerea înstrăinării averii ecleziastice a fost definitiv stabilită prin canoanele 26 și 33 al Sinodului de la Cartagina și 12 al Sinodului VII ecumenic. Pentru a pune de acord legile civile cu dispozițiile canonice, împărații bizantini au hotărât și ei inalienabilitatea averii ecleziastice, cel care a generalizat interzicerea înstrăinării bunurilor bisericești fiind împăratul Iustinian, printr-o serie de novele⁴.

Canoanele prevăd și pedepse împotriva

² International Conference on Library and Information Science *BIBLIO*, Brașov, 6 – 8 iunie 2012 și Conferința „Text și discurs religios”, Univ. „Al. I. Cuza”, Iași, Facultatea de Litere, 9-10 noiembrie, 2012.

³ *Relațiile dreptului bisericesc cu istoria cărții românești vechi – cărțile găsite*, în Revista „Transilvania”, nr. 5-6, 2013, p. 96 – 100.

⁴ Novelele 46, 67, 120 - este oprită înstrăinarea tuturor bunurilor ecleziastice, atât a celor imobile: clădiri, ogoare, grădini (can. 12 al Sin. VII ec.; Nov. 7, cap. 1 și 3 § 2), cât și a celor mobile: vase, veșminte, cărți. Există, totuși, câteva excepții bine motivate: a) pentru procurarea vaselor necesare săvârșirii cultului (Cod. Just. I, 2, 17); b) pentru plata datorită bisericești și a impozitelor către fisc (Nov. 46 cap. 1; Cod. Just. I, 2, 21; Nov. 120 cap. 6, 7, 10); c) pentru construirea de noi imobile, repararea și întreținerea celor existente, dar deteriorate (Cod. Just. I, 2, 7; Nov. 120, cap. 6, § 2); d) mai ales pentru răscumpărarea captivilor, situație în care se îngăduie vânzarea chiar a vaselor sfinte (Cod. Just. I, 2, 21; Institutiones II, 1 § 8; Nov. 7, cap. 8, Nov. 120 cap. 9 și 10; f) pentru ajutorarea săracilor (Nov. 65 cap. 1 § 5) și a bisericilor ajunse la mare lipsă; g) pentru ajutorarea Statului când s-ar afla în vădită strâmtorare. Potrivit dispozițiilor lui Iustinian, bunurile bisericești nu pot fi nici trecute de la o biserică la alta; numai în virtutea dragostei se pot ajuta între ele bisericile locale dintr-o eparhie, sau eparhiile între ele (Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe: note și comentarii*, ediția a 3-a, Sibiu, 2005, p. 190-191, 279-280, 282 și 493; idem, *Drept canonic ortodox*, București, 1990, vol. I, p. 451, 472 și 494; Ierom. Nicodim Sachelarie, *Pravila bisericească (Manual pentru duhovnicie)*, Iași, 2009, p. 303).

membrilor Bisericii care încalcă normele de comportament stabilite. Din punctul de vedere al dreptului canonic, orice abatere îmbracă întâi o calificare religioasă - morală și abia în al doilea rând una juridică, iar în materie de constrângere, Biserica se servește numai de mijloace spirituale. Datorită acestui fapt, toate abaterile sunt socotite păcate, fiind denumite în mod tradițional „fără-de-Lege” sau „încălcarea Legii”⁵.

Potrivit canoanelor 73 apostolic, 13 al Sinodului VII Ecumenic și 10 al sinodului al nouălea local de la Constantinopol (anul 861-862), clericii care înstrăinează sau fură averea ecleziastică sunt pedepsiți cu caterisirea, iar laicii se afurisesc. **Caterisirea** este prima treaptă a pedepsei și constă din oprirea de la săvârșirea funcțiilor preoțești simultan cu pierderea numelui și demnității de cleric. Ea poate fi temporară (greșeli mici de care vinovatul se poate îndrepta) și definitivă (greșeli mari). A doua treaptă a pedepsei este **afurisirea** sau **excomunicarea**, adică excluderea clericului din Biserică, când nu vrea să se supună superiorilor sau calcă învățăturile Bisericii din rea voință. Afurisirea presupune oprirea temporară de la Sf. Împărtășanie sau de la cuminecare (*comunicare, communicatio; ex-communicatio* - excomunicare) și este exercitată numai de arhieru și de Sinod, care au dreptul să o ridice când vinovatul s-a îndreptat. Sf. Vasile cel Mare, în Canonul 61 stabilește pedeapsa de un an de oprire de la Sfânta Împărtășanie pentru hoțul care și-a mărturisit fapta sau de doi ani când fapta a fost dovedită de altcineva. Se întâmplă astfel din cauză că furtul obiectelor care formează proprietatea Bisericii nu este un simplu furt, ci unul mai grav, numit *ierosilie* sau *sacrilegiu*, iar canonistul Balsamon arată că hoțul, chiar dacă s-a pocăit și a restituit lucrul furat, nu încetează de a se numi hoț, adică îi rămâne cazierul.

Cea mai grea pedeapsă religioasă ce se poate aplica atât unui cleric, cât și unui laic este **anatema**. În cazul clericilor, anatema se dă după caterisire și afurisire, dar Biserica uza de această pedeapsă doar pentru delictele cele mai grave și numai în caz extrem, dacă nici un alt mijloc nu mai ajută la îndreptarea respectivului. Era

echivalentă cu pedeapsa capitală de astăzi și se aplica prin rostirea unui blestem asupra celui vinovat. Nici una din pedepsele bisericești nu se dă pentru veșnicie, decât în cazul când cel vinovat persistă cu îndărătnicie în săvârșirea fărădelegii. Pedepsele vremelnice încetează la îndeplinirea termenului sau la îndreptarea păcătoșului, iar modificarea și ridicarea pedepselor bisericești stabilite de instanțele de judecată constituie un drept exclusiv al episcopului sau al sinodului⁶.

Revenind la istoria cărții, Sinodul al optulea local de la Cartagina din anul 419 a hotărât ca toate cărțile privitoare la credință și morală să fie analizate și aprobate de autoritatea bisericească, pentru a se împiedica răspândirea unor scrieri dăunătoare. Consecința a fost apariția cenzurii bisericești, a cărei bază spirituală se găsește în canonul 103 al acestui Sinod. Sinodul VI trulan sau quinisept (691 - 692), prin canonul 2 a hotărât condamnarea publică a cărților în care s-au strecurat idei „neadevărate”; canonul 63 a decis chiar arderea lor, iar canonul 68 a reglementat întrebuițarea cărților în Biserică. Sinodul VII ecumenic, prin canonul 9, a stabilit și pedepsele aplicate celor care ar folosi ori ar tăinui cărți condamnate oficial de autoritatea ecleziastică⁷.

2. Aplicație la istoria cărții românești

Regulile canonice enumerate anterior au fost cunoscute și aplicate în spațiul românesc. Dintre culegerile de drept bisericesc, cea mai completă și intens folosită până spre mijlocul secolului al XIX-lea a fost *Îndreptarea legii*, tipărită la Târgoviște în 1652, care s-a preluat integral *Pravila lui Vasile Lupu* (Iași, 1646). Abia în anul 1844 s-a imprimat la Mănăstirea Neamț *Pidalionul* tradus de Mitropolitul Veniamin Costachi, dar și până atunci cunoaștem manuscrise și tipărituri de *Pravile, Prăvilioare* și alte lucrări mai ample sau mai reduse, în care erau explicate clerului inferior și credincioșilor cum trebuiau să se poarte în diferite împrejurări. Referindu-ne doar la imprimate, după tipărirea cărții moldovenești *Șapte taine besericii* din 1644 și a celei muntene *Mistirio* din 1651, s-au mai imprimat destule lucrări de o proporție mai mare sau mai mică în care se lămureau o mul-

⁵ Mitropolitul Antim Ivireanul, de pildă, în *Predica a IV-a, La Duminica Vameșului*, își avertiza contemporanii: „Vă voi pedepsi bisericește, cu Pravila” (Cf. C. Erbiceanu, „Didahiile” ținute în Mitropolia din București de Antim Ivireanul, *Mitropolitul Ungrovlahiei, 1709 - 1716*, București, 1888, p. 25 - 26).

⁶ Nicodim Milaș, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, Arad, 1936, vol. I, partea I, p. 296, 343 - 344, 508 - 509; Floca, *Drept canonic ortodox*, vol. II, p. 238 - 244; idem, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, p. 14 - 15, 47 și 451-455; Zosima Târâlă, Haralambie Popescu, *Pidalion cu orânduire nouă și tâlcuiri*, București, 1933, p. 240 - 241; Nicodim Sachelarie, *Pravila bisericească*, Cernica, 1940, p. 115 - 116 și 163.

⁷ Milaș, *Dreptul bisericesc oriental*, p. 363; Târâlă, Popescu, *Pidalion*, p. 154 și 240 - 241; Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, p. 159; Sachelarie, *Pravila bisericească*, p. 163.

țime de chestiuni canonice, dar îndeosebi chestiunea ispovedaniei. Astfel, avem: *Învățătura bisericească* a lui Antim Ivireanul din 1710 și *Capete de poruncă* din 1714, repetate în 1775⁸; *Adunarea celor șapte taine* (Iași, 1751), *Adunare de multe învățături* (Iași, 1757); *Învățături pentru ispovedanie* (București, 1764), *Prăvilioară de taina ispovedaniei* (București), *Prăvilioară* (Iași, 1784); *Datoria și stăpînirea blagocinilor și protopopilor* (Iași, 1791, reeditată în 1808); *Tilcuirea celor șapte taine* (1807); *Instrucția blagocinului bisericilor* (Chișinău, 1827); *Manual de pravilă bisericească* (București, 1852). O lucrare mai completă în legătură cu taina ispovedaniei este *Cartea folositoare de suflet* (București, 1799), o traducere făcută de Gherontie și Grigorie după o carte în limba greacă apărută la Veneția în 1794⁹.

Mai mult, astfel de norme sunt valabile și astăzi, doctrina canonică necunoscând mecanismele prin care încetează sancțiunea unei legi profane (abrogare - desființarea sau scoaterea completă din vigoare; derogare - desființarea temporară și parțială; subrogare - adăugarea unei părți noi la o lege existentă; obrogare - scoaterea unei părți și înlocuirea parțială cu alte norme; prorogare - prelungirea valabilității unei legi, dată numai pentru o anumită perioadă), dar în zilele noastre aplicarea se bazează în primul rând pe spiritul, nu pe litera normelor. De obicei, acțiunea unei norme canonice încetează prin desuetudine, neaplicare, nemaieștând mobilul care a dus la formularea ei¹⁰.

Cărțile făcând parte din averea bisericească, explicația valorii lor mari, spirituală și financiară, cât și blestemele scrise pe paginile lor trebuie căutate mai întâi în normele de drept bisericesc¹¹. Cunoașterea acestor norme conduce la înțelegerea corectă a unor aspecte privitoare la cenzură, distribuția, posesorii, circulația și chiar tirajul cărților vechi.

Un subiect dominat încă de șabloane istori-

ografice și interpretări eronate este cel al **furtului de cărți**. Răpirea cărților în timpul năvălirilor străine este destul de bine documentată¹², dar, pentru perioada de care ne ocupăm, din ansamblul însemnărilor editate, cele privitoare la furtul cărților de către oamenii de rând, fie ei clerici sau mireni, nu dețin o pondere prea mare, însă aspectul nu este corect sesizat de unii cercetători. Noi înșine, în câteva lucrări mai vechi, tributară fiind nivelului de cunoștințe deținut în perioada de început a cercetării, nu am dat înțelesul convenit în mod real acestei chestiuni¹³. Pentru Țara Moldovei, cea dintâi carte cunoscută este *Tetraevanghelul* terminat de scris de către Gavriil Uric la 30 martie 1429 (păstrat azi la Biblioteca Bodleiană din Oxford, Marea Britanie), dar abia peste un secol, la 25 mai 1528, monahul Evloghie, dăruind un *Apostol* Mănăstirii Sălăgeni, trece în rândul faptelor rele și **furtul**: „*Cine va îndrăzni să strice sau va risipi dania și întărirea noastră sau o va fura, ori o va vinde*, să fie blestemat de Dumnezeu făcătorul cerului și al pământului și de Preacurata lui Maică și de cei 12 Sfinți Apostoli de frunte și de 318 Părinți care sunt la Niceea. Și să-i fie soarta cu Iuda și cu anatema și sângele lui Dumnezeu asupra lui”¹⁴.

Pedeapsa pentru furt a fost stabilită de Sf. Vasile cel Mare prin Canonul 61, întregit prin Canonul 41 al Sf. Ioan Postitorul. **Din punct de vedere canonic, furtul** obiectelor aflate în stăpânirea Bisericii, nu constituie un simplu furt, ci unul grav, din categoria *ierosiliei* (sau *sacrilegiu*). *Pravila lui Vasile Lupu* (Iași, 1646), definește ierosilia astfel: „Toate feliurile de greșeale cu cite să atinge omul de besearică, toate acelea să cheamă ierosili”¹⁵, păcat pe care Canonul 8 al Sf. Grigorie de Nyssa îl consideră de aceeași gravitate cu uciderea. Săvârșește ierosilie cel ce fură obiectele consacrate Bisericii, deci și cărți. Conform Canonului 10 al sinodului al nouălea local de la Constantinopol din anul 861 - 862,

⁸ S-au descoperit documente interne în care se folosesc formularele acestei pravile (Valentin Al. Georgescu, *Bizanțul și instituțiile românești pînă la mijlocul secolului al XVIII-lea*, București, 1980, p. 120).

⁹ Șt. Gr. Berechet, *Legătura dintre Dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I: *Izvoadele*, Vaslui, 1937, p. 142 - 143.

¹⁰ Nicodim Milaș, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, vol. I, partea I, p. 47.

¹¹ Se consideră că în Răsăritul Europei, codificarea dreptului canonic s-a încheiat în anul 883, când a apărut *Nomocanonul în 14 titluri*, diferitele norme emise după această dată de fiecare Biserică ortodoxă în parte nu se mai numesc canoane, dar împreună cu acestea formează dreptul bisericesc.

¹² Emil Turdeanu, *Manuscrisele robite de cazaci la 1653*, în „Ființa Românească”, Revistă de cultură, nr. 4, Paris, 1966, p. 118 - 148; Stelian Dumistrăcel, *Cartea robită*, în „Dacia literară”, vol. 19 (2008), iulie, p. 28-29.

¹³ Elena Chiaburu, *Carte și tipar în Țara Moldovei până la 1829*, Iași, 2005, p. 101 și urm.

¹⁴ Ioan Caproșu, Elena Chiaburu, *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei. Un Corpus*, vol. I, Iași, Editura Demiurg, 2008, 45 - 46.

¹⁵ *Carte românească de învățătură* <Iași, 1646>, ediție critică coord. de Andrei Rădulescu, București, 1961, glava 35, zaceala 1, p. 136, preluată în *Indreptarea Legii*, Târgoviste, 1652, ediție critică coord. de idem, București, 1962, glava 258, zaceala 1, p. 257.

clericii se pedepsesc cu caterisirea dacă își însușesc sau înstrăinează orice bun sfințit și cu afurisirea, dacă doar întrebuințează pentru vreun scop oarecare un bun al bisericii¹⁶.

Însemnările de pe marginea cărților fac referire cu precădere la posibilitatea virtuală ca acestea să fie furate și destul de rar înfățișează un furt deja consumat. De asemenea, din multitudinea de însemnări cercetate nu am întâlnit încă mențiunea unei pedepse fizice sau bănești aplicată unui hoț de cărți, deși colecțiile de drept bisericesc folosite în spațiul românesc medieval prevăd astfel de pedepse. De pildă, în *Pravila de la Govora* din 1640, în materie de penalizare mirenească apare și bătaia la spate și peste tâlpi a **hoțului de biserică**¹⁷, iar *Pravila lui Vasile Lupu* (Iași, 1646), la pricina 12, zaceala 99 stipulează: „dooă certări să dau furului: o certare iaste în bucatele lui, ce să dzice să întoarcă înapoi tot ce va fi furat; altă certare iaste asupra trupului său pentru greșală și răutate ce va fi făcut”. Aceeași *Pravilă* detaliază chestiunea, luând în calcul circumstanțele producerii faptei în pricina 13, zaceala 109: „**carele va fura den besearică vreun lucru ce va fi svințit**, macar de va fi furat atunce întâi, <...> **să-l spînzure**”. În alt loc, la zacealele 149 și 150, legiuitorul nuanțează: „**oricine va fura lucru sfințit den loc ca acela cinstit și svînt**, pre acela să-l spînzure, sau să-l ardă de viu în foc; *de aceasta după cum va fi voia giudețului*”. În continuare, zaceala 150 este și mai explicită: „**cela ce va fura lucru svințit den loc nesfințit sau lucru nesvințit den loc svințit, să va certa după cum va fi voia giudețului, iară să nu i să ia vîiața, alegînd de va fi făcut acest lucru de dooă, trei ori, după cum spune pravila**”¹⁸. Severitatea pedepselor este justificată în mod deslușit de Dimitrie jitnicerul, fiul lui Filip Tudoranovici, după 1606, când a cumpărat manuscrisul intitulat *Patru împărați* (sec. XV) „și l-a dat la Biserica Albă, în târgul Iași, unde este hramul Cinstitei Nașteri a Sfântului și Slăvitului Proroc și Înainte Mergător și Botezător Ioan, pentru pomenirea sa și a părinților lui”. Jitnicerul menționa fără ocolișuri paguba produsă lăcașului de cult de cel care ar fi luat cartea de unde a așezat-o el : „**cine o va lua de**

la biserică și nu o va da iarăși la biserică și va fi paguba sfintei biserici, el să dea răspuns înaintea cumplitei și nefățarnice judecăți a lui Hristos, amin”¹⁹. Toate acestea sugerează faptul că furtul din biserică a apărut ceva mai târziu în rândul tranzacțiilor cu cărți și, dată fiind încadrarea sa canonică de gravitate egală cu omorul, era destul de rar.

O chestiune gravă era și **cumpărarea unei cărți furate**, cumpărătorul fiind obligat să o returneze chiar dacă a fost de bună credință și nu știa acest lucru. *Îndreptarea legii* (Târgoviște, 1652), în glava 349, zaceala 29, care se referă la obiectele de cult, prevede în mod expres **obligativitatea confiscării**: „**cela ce va cumpăra lucru de furat și acel lucru va fi de besearică, măcar de n-are fi nice știut, tot să dea în besearică și să nu-și ia banii ce-au dat**”²⁰.

Furtul prețiosului obiect reprezentat de carte era un păcat extrem de greu, dar dacă cel care își recunoștea greșeala **putea fi iertat dacă o aducea înapoi**. *Îndreptarea legii* (Târgoviște, 1652), glava 346, zaceala 21, prevede că „de va fura neștine vreun lucru ceva și de va grăi să-l întoarcă al cui au fost, până nu l-au întrebat, acela să fie iertat de greșală, de-ar fi cît lucru mare, iară deaca vor trece o zi, doao, și-l va da atunce înapoi, și mai virtos cînd va fi umblat de va fi cercat și va fi întrebat cela cu paguba, atunce de-ar și întoarce, tot se va certa ca un fur, după prețul aceluia lucru, veri va fi mare, veri mic, veri mult, veri puțin”²¹. Din acest motiv, în 1705, s-a scris pe un *Triod* sl. (Lvov, 1699), că „este a sfintii bisarici a Banului din Iaș, iar cine ar fura-o sau ar lua-o fără) știre preuților să fie afurisit și blăstămat de Domnul Dumnezeu și de Maica Precista, **iar cine ar aduce-o** la bisărică(ă), să fie iertat și blagoslovit”²².

În concluzie, înțelegerea corectă a istoriei cărții românești vechi este inseparabil legată de tradițiile culturale și de regulile canonice ale Bisericii ortodoxe, deoarece folosirea cărților a fost reglementată încă din primele secole ale Bisericii primare. Cărțile făcând parte din averea bisericească, explicația valorii lor mari, spirituală și financiară, cât și blestemele scrise pe paginile lor trebuie căutate mai întâi în nor-

¹⁶ Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, p. 47, 343-344, 419-420, 455, 492; Milaș, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, vol. I, partea I, p. 295-296; Sachelarie, *Pravila bisericească*, p. 162-164 și 176-177.

¹⁷ Berechet, *Legătura dintre Dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, p. 103.

¹⁸ Carte românească de învățătură <Iași, 1646>, p. 64, 67 și 71, preluat în *Îndreptarea Legii*, Târgoviște, 1652, glava 345, zaceala 5, p. 317, glava 346, zac. 8 și 9, p. 318 și zac. 48 și 49, p. 320.

¹⁹ Ioan Caproșu, Elena Chiaburu, *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi*, I, p. 141.

²⁰ Carte românească de învățătură <Iași, 1646>, pricina 16, zaceala 247, p. 80, preluată în *Îndreptarea Legii*, Târgoviște, 1652, p. 330.

²¹ *Îndreptarea Legii*, Târgoviște, 1652, p. 319.

²² Ioan Caproșu, Elena Chiaburu, op. cit., p. 375.

mele de drept bisericesc. Din cauza unei insuficiente cunoașteri atât a mecanismelor societății medievale în general, cât și a istoriei Bisericii, subiectul este dominat încă de șabloane istoriografice și interpretări eronate, ignorându-se faptul că furtul obiectelor aflate în stăpânirea Bisericii nu constituie un simplu furt, ci unul grav, din categoria *ierosiliei* (sau *sacrilegiului*). Prevăzând și pedeapsa împotriva celor care ar contribui într-un fel sau altul la distrugerea ori la înstrăinarea cărților, dreptul bisericesc oferă, totodată, fundamentul necesar înțelegerii blestemelor scrise pe cărți. Din punctul de vedere

care ne interesează aici, însemnările cu blestem denotă instruirea celor care scriu, afuriseniile cele mai strașnice fiind veritabile mostre de cultură teologică, pe de o parte, de drept civil și canonic, pe de alta. Nu în ultimul rând, pentru obținerea perspectivei corecte asupra chestiunii, trebuie ținut seama de faptul că evoluția Bisericii de Răsărit a fost diferită de cea a Bisericii de Apus, astfel încât nu se pot aplica *tale quale* instrumentele istoriografiei occidentale în istoria cărții românești.

Vestigii europene păstrate în fondurile serviciului Carte veche și rară al BNRM

Războaiele au fost dintotdeauna dușmanii cărților și bibliotecilor. Dar, uneori, în ciuda impactului inexorabil și iremediabil, bibliotecile au supraviețuit, datorită faptului că erau acaparate drept trofee de război. Acesta este și cazul Bibliotecii Palatina, dar la început câteva cuvinte despre fondatorul ei și vremurile în care a fost constituită.

Fondatorul a fost cunoscutul conte Otto Heinrich (n.1502 – m.1559) din renumita dinastie Witelsbah, cu reședința în orașul universitar Heidelberg. Era cel mai recunoscut bibliofil, colecționar și mecena al timpului. Bazele bibliotecii personale au fost puse în anul 1543, bibliotecă la care avea acces, atât populația orașului, cât și comunitatea universitară. Căile de achiziție și completare erau cele mai diverse: de la literatura dogmatică protestantă aflată în gestiunea catedralei Sfântului Duh, în care era localizată biblioteca din motiv că era foarte spațioasă și luminoasă (se putea citi liber datorită ferestrelor impunătoare, prin care trecea lumina zilei, fără a arde lumânări), cărțile veneau și din zestrea femeilor căsătorite cu reprezentanții acestei familii, precum și din averile amanetate ale nobililor scăpați. Un exemplu elocvent este achiziția bibliotecii personale a bancherului Ulrich Fugger, care și-a găsit biblioteca în schimbul protecției și cazării în Heidelberg în 1567. Evenimentele istorice ce s-au derulat mai târziu, au avut impact nefast asupra bibliotecii Palatina. Războiul de Treizeci de Ani (1618-1648) inițiat din ambițiile ducelui Maximilian de a deveni Elector Imperial, ambiții ce au fost finanțate substanțial de Papa Grigore al XV-lea. După cucerirea Heidelbergului biblioteca Palatina a fost transmisă sancțiunii papale, în semn de recunoștință pentru susținerea acordată. Biblioteca a fost estimată la acea vreme cu valoarea de 80.000 de coroane, o sumă considerabilă pentru secolul al XVI-lea. Astfel 3.700 de manuscrise medievale și 13.000 de volume tipărite au ajuns la Biblioteca Vaticană în august 1623. Odată ajunsă la noua locație, Biblioteca Apostolică de la Vatican, toate cărțile din această bibliotecă au fost stocate în nouă diviziuni conform criteriului lingvistic: Cod Pal. latină (Codex Palatinus Latinus), Cod Pal. Graec. (Codex Palatinus graecus), Cod Pal. germanice (Codex Palatinus Germanicus) și Cod Pal. EBR. (Codex Palatinus ebraicus). Biblioteca a fost numită „Palatina”, în amintirea renumitei biblioteci antice din Templul lui Apollo Palatinus din Roma Antică.

Veronica COSOVAN

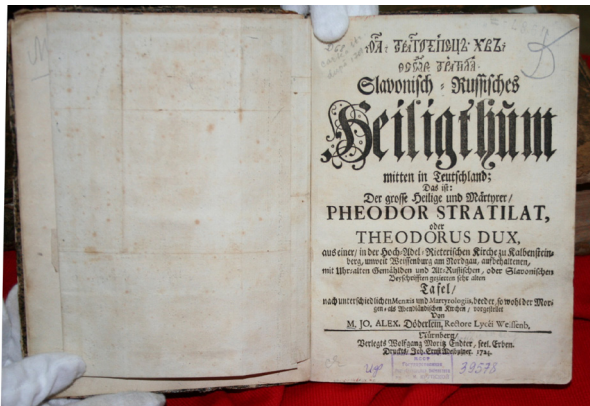

Abstract

The invention of printing in Germany in 15th century facilitated mass consolidation and dissemination of scientific researches, geographic discoveries and helped to develop literature and adjacent disciplines. From the moment of printing of the first book in Europe and up to 1500 about 40 thousand books were published in 260 European cities. In 16th-17th centuries appeared famous dynasties of talented typographers such as Estiennes (France), Elsevier (Belgium), Manutius (Venice) etc. who deeply influenced to work of publishers and booksellers during the centuries. In collection of the National Library of the Republic of Moldova are hold relics of the European book printing from 16th-17th centuries, which form the documental heritage of the Republic of Moldova. In olden times castels and churches were built specially for them, Windhagiana and Palatina libraries are nice examples of it. Once being trophies of war, now old books are bibliophile editions of world-class rate.

Oamenii de știință moderni au calificat valoarea bibliotecii ca o sursă foarte importantă pentru studierea istoriei și evoluției reformei religioase ce luase amploare în secolul al XVI-lea. În zilele sale de glorie Biblioteca Palatina avea o importanță națională, numită adesea în memoriile istoricilor secolului al XVI-lea „mama tuturor bibliotecilor”. Astăzi colecțiile ei se află dispersate în două țări : Germania și Italia.

În fondurile serviciului Carte veche și rară al BNRM se regăsește lucrarea istoricului, filologului și savantului german **Johann Alexander Döderlein** (1675–1745), editată în 1724.

Pagina de titlu a lucrării „Slavonisch-Rußisches Heiligthum mitten in Teutschland : das ist: der grosse Heilige u. Märtyrer, Theodor Stratilat, oder Theodorus Dux”, realizată cu caractere gotice.

Lucrarea reprezintă primul studiu european, consacrat unui monument de artă rus. Cu această lucrare se deschide șirul bibliografiilor în domeniul dat din Europa.

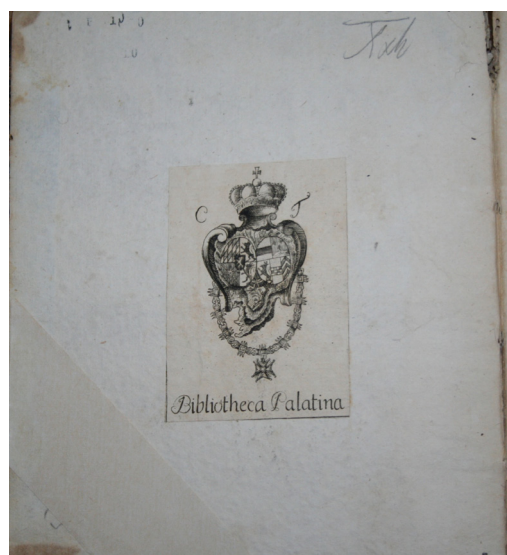
Cartea posedă un șir de gravuri tăiate în cupru, după prototipul celei mai vechi icoane a lui Teodor Stratilat, din Europa de Vest, care spre sfârșitul secolului al XIX-lea a trezit un interes vădit în rândurile specialiștilor. Icoana se află în biserica localității Kalbenshtaynberge începând cu secolul al XV-lea. Se presupune că ar fi fost adusă aici de un reprezentant al familiei Rieter, un oarecare Philip (1566-1633/35).

Gravura icoanei Sf. Mucenic Teodor Stratilat 19 x 24 cm. Tehnica realizării – încrustarea pe placă de cupru. Liniile sunt stricte și precise. Astăzi obiect de artă în spațiul vest-european în domeniul iconografiei.

Cea mai mare gravură reprezintă imaginea Sf. Mucenic Teodor, executată în manieră bizantină, unde toți ostașii-mucenici sunt îmbrăcați în haine „civile” iar în mână au armă. Interpretarea dată reprezenta simbolic arma din care a fost ucis însuși Iisus Hristos. Pentru iconografi, reprezintă interes centura-medalion de pe corpul lui Teodor, executată în formă mitologică, care avea scop să intimideze adversarul, element aplicat și în armurile europene din evul mediu. Urmează și alte 12 gravuri ce reprezintă momentele cruciale din viața mucenicului, de la naștere până la moarte.

Gravurile au fost executate de reprezentantul familiei de gravori flamanzi – Raphael Sadeler (1612-1670), ca și ex-libris-ul etichetă plasat pe verso primei coperte.

Ex-libris heraldic etichetă

Ex-libris-ul a fost realizat la comanda ducelui Maximilian de care am amintit mai sus, și este compus dintr-un cartuș poziționat simetric, în care se regăsesc elemente reprezentative ale blazonului Ducelui, ornamentat cu elemente baroce, însoțit de o înscricție *Bibliotheca Palatina*. În partea de sus, conturul este realizat în forma amforelor grecești, însoțit de două genii înaripate pe care se sprijină coroana ducală. Conform părerii istoricului Leinengen-Westerburg, ex-libris-urile create de Sadeler, ocupă locul doi ca valoare artistică după Durer. De fapt Sadeler a pus începuturile gravării în metal în Germania, și tot acolo au și apărut primele ex-libris-uri etichetă. Dacă e să credem ipotezelor stipulate în studiul realizat în anul 1972 de Stephan Kellner, a existat o variație de modele a însemnului de carte menționat.

Evoluția culturală din evul mediu a facilitat dezvoltarea învățământului. Această tendință a dus la crearea bibliotecilor particulare, care nu

erau altceva decât teren propice pentru studiu, cercetare și educație a generațiilor în succesiune.

Biblioteca Universității din Viena are la baza sa una din cele mai renumite biblioteci a secolului al XVII-lea - Bibliotheca Windhagiana. A fost constituită de nobilul bibliofil și iubitor de artă Joachim Enzmilner (1600-1678), pentru care a construit special un castel - castelul Windhaag (1656-1670). O parte din cărți el le-a moștenit de la tatăl său iar o parte le-a achiziționat de la librarii timpului. Se știe că avea un contract de colaborare cu un legător de cărți, special pentru a repara cărțile deteriorate. Nedorind ca cărțile să fie învăluite în praful uitării, le-a lăsat prin testament Universității din Viena, cea mai renumită instituție universitară europeană din secolul al XVII-lea. Datorită catalogului tipărit în 1733 la Viena de Dominik Ferdinand Edler von Guarient Raall, știm că biblioteca includea 16.000 exemplare de carte. Biblioteca Windhagiana a fost cea mai importantă bibliotecă din Viena la vremea ei, localizată în trei săli mari, bine arcuite, dotate pe lateral cu ferestre înalte, mari. Cupolele boltite au fost împodobite cu picturi renumite la acea vreme. Intrarea bibliotecii era sigilată cu o ușă imensă și grea de fier, pe care se regăsea pictura zeului Mercur. Pe ambele laturi ale ușii erau amplasate statui ale divinităților considerate patroni ai teologiei și jurisprudenței precum Hipocrate (reprezentând medicina) și Aristotel (reprezentând filozofia). Pe cornișele acoperișului erau fixate principalele instrumente ale matematicii și eticii.

Biblioteca era împărțită în trei părți. În prima sală se afla Bibliotheca Antiqua - conținea numai cărți de la începutul tiparului (incunabule), până în anul 1550, împărțite în zeci de departamente domeniiale: teologie, juridică, medicină, istorie, matematică, filosofie, etică, retorică, poetică și lingvistică. Din această bibliotecă făceau parte și cărți interzise de cenzură, clasificate ca „Privilegio spiritual ciudat”. O altă sală cuprindea Bibliotheca Nova care includea cărți din perioada anilor 1550-1650, împărțită de asemenea în zeci de departamente și decorate cu reprezentări potrivite al divinităților antice.

Bibliotheca Moderna depozita cărți publicate începând cu 1650. Pe lângă bibliotecă exista și o tipografie ce-i purta numele - Tipografia Windhagiana.

Pentru a identifica mai ușor cărțile din biblioteca Winhagiana, specialiștii europeni au stabilit trei criterii distinctive precum : super ex-libris-ul, ex-libris-ul și însemnările marginale. Prezența super-ex-libris-ului este cel mai

cert criteriu de apartenență a documentelor din biblioteca Winhagiană. Este aplicat pe ambele coperti. Pe prima copertă super-ex-librisul reprezintă stema heraldică a familiei lui Joachim de Winhag, împărțit în patru.

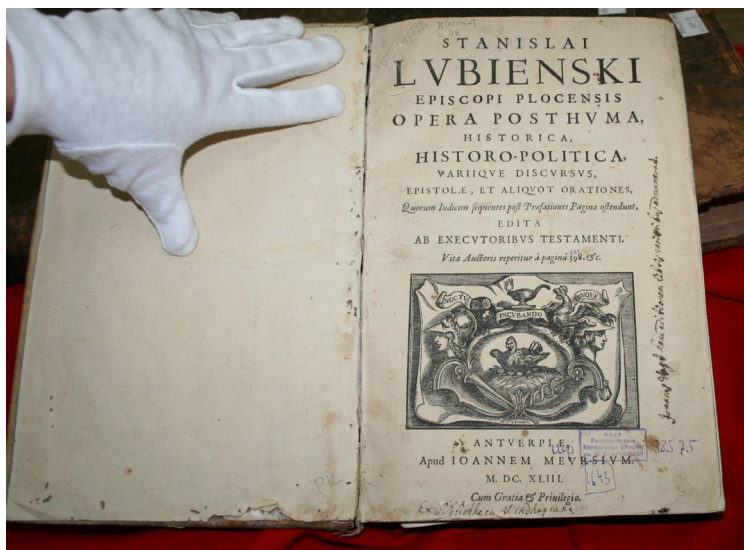
Pe prima copertă-supra ex-libris heraldic al lui Joachim de Winhag

Cu totul altă interpretare are super ex-librisul de pe a doua copertă.

Pe coperta a 2-a în oval, supra ex-libris „Joachim Freyherr von Windhag herr auf Pragtal und Saxenegg .K.M.R.V.Regent DN. O.L.1651”

În ceea ce privește însemnările marginale de pe pagina de titlu a fiecărei cărți atunci se crede că au fost aplicate de bibliotecarii universității ulterior. Pentru a fixa apartenența cărților.

Pagina de titlu a lucrării episcopului Lubienski Stanislaw. „Opera posthuma, historica, historo- politica, variique discursus, ...” scrisă în latină. În partea de jos a paginii inscripția autografă „Ex Bibliotheca Windhuqiana”, în partea dreaptă pe verticală însemnarea ” Ioannes Voqt hanc editionem libris rarioribus adnumerat”, ambele scrise cu cerneală neagră.

Exemplarul, păstrat în colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, are ambele însemne caracteristice bibliotecii Windhagiene. Coperta este îmbrăcată în pergament. Pe cotor se mai păstrează urme ale sistematizării, la care au fost supuse de bibliotecarii universității vieneze. Pe pagina de titlu se regăsește marca tipografică a editorului Joan Meurs, care a activat în perioada 1631-1647 în Antwerpen, oraș unde a și fost publicată cartea. Autorul descrie eve-

nimentele istorice, multe din ele la care a fost chiar însuși el martor, în calitatea sa de secretar al regelui polonez Sigismund al III-lea.

Odată transferată la Universitate, integritatea bibliotecii Windhagiene a suferit enorm. Urmele ei se regăsesc, atât pe continentul european, cât și pe cel american. Astăzi se încearcă la nivel mondial restabilirea acestei biblioteci de dnii Klaus Graf și Martin Roland.

Bibliografie

Garberson, Eric. Bibliotheca Windhagiana : a seventeenth-century Austrian library and its decoration // Journal of the history of collections .vol. 5(2) - Oxford, 1993. - P. 109-128.

Graham, Darby. Războiul de Treizeci de Ani. – București, 2004. – P. 64.

Кондаков, Н. П. Русская икона. т. 2. – Прага, 1929. - С. 20, 62.

Сорокатый, В. М. Икона «Феодор Стратилат в житии» в Кальбенштайнберге (Германия) // Ферापонтовский сборник. вып. VI. — М., 2002. - С. 190–222.

Творогов, О. В. Мучение Феодора Стратилата // Словарь книжников и книжности Древней Руси. вып. I. - Л., 1987. - С. 268–271.

[http://www.liveinternet.ru/users/2010239/post311328652//](http://www.liveinternet.ru/users/2010239/post311328652/)

http://de.wikipedia.org/wiki/Johannes_van_Meurs

How library and information science academic administrators perceive e-learning in LIS schools: A qualitative analysis

International Federation of
Library Associations and Institutions
2014, Vol. 40(4) 254-266
© The Author(s) 2014
Reprints and permission:
sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav
DOI: 10.1177/0340035214541401
ifla.sagepub.com

Md. Shiful Islam

University of Dhaka

Susumu Kunifuji

Japan Advanced Institute of Science and Technology (JAIST)

Motoki Miura

Kyushu Institute of Technology

Tessai Hayama

Kanazawa Institute of Technology

Abstract

How library and information science (LIS) academic administrators perceive e-learning (EL) in LIS schools is examined, particularly what LIS academic administrators see as the merits and demerits of using EL, what types of constraints they face in using EL to provide LIS education, and how they overcome the constraints of EL systems in LIS schools. An exploratory online email interview was conducted, using a link to a questionnaire, with 85 LIS academic administrators around the world in order to gather perceptions and experiences regarding EL usage in LIS schools. The respondents reported some major merits, demerits, and some constraints, which they face in using EL systems in their schools. They also proposed the design of a long-range plan for EL growth, the implementation of interactive and online office hours, and the establishment of consortia across universities to overcome constraints on EL usage in LIS education. The respondents had neither highly-positive nor highly-negative opinions about EL usage in LIS schools.

Keywords

e-learning, LIS education

Background

Higher educational institutions have a long tradition of using information and communication technologies (ICTs). As early as in the 1970s, institutions had started to embrace electronic media such as audio tapes or radio broadcasting as an alternative means for the distribution of learning materials (Schroeder, Minocha and Schneidert, 2010). What are now called e-learning (EL) technologies have had also a huge impact on the world economy, corporate management, and globalization trends, and they bear a tremendous potential to reshape the nature of study

environments of both conventional and distance-teaching institutions everywhere (Guri-Rosenblit, 2005). For many years, library and information science (LIS) schools throughout the globe have also been embracing and adopting the technologies to provide education. E-learning in LIS programs

Corresponding author:

Md. Shiful Islam, PhD, Associate Professor, Department of Information Science and Library Management, University of Dhaka, Dhaka-1000, Bangladesh.
Email: shifuldu@gmail.com

commenced at the beginning of the 1990s (Islam, Kunifuji, Hayama and Miura, 2011a). However, online learning is now about 17 years old (Andrews and Haythornthwaite, 2007, see also, Haythornthwaite et al., 2007: 2). The University of Illinois offered courses via the Internet in the 1990s, the Emporia State University was the first to reach beyond their state boundaries with intensive onsite courses in the 1980s, and the University of Arizona was the first to partner with a cable provider to deliver courses nationally in the 1990s (Barron, 2002). In addition, the LIS schools of Australia, New Zealand, Canada, Japan, the UK, Germany, Taiwan, Thailand, India, and South Africa are also adopting and embracing EL to provide education.

Research motivation and questions

E-learning has become a widely-accepted and frequently-used mode of learning in higher education and company training in recent years (Cloete, 2001; Hodgson, 2002; McPherson, 2005; Nishino, Toya, Mizuno, Aoki and Fukumura, 2009). But the meaning and perceptions of EL are still somewhat vague to many LIS professionals, as well as to academics. Furthermore, there is a lack of studies about the perceptions of LIS academic administrators (e.g., LIS school deans, head or chairperson of the department, program directors, coordinators, conveners, unit leaders, etc.) with regard to EL concepts, usage, and applications in LIS schools. To explore the perceptions of LIS academic administrators regarding their understanding of EL concepts, merits, demerits, and constraints on use of EL in LIS schools, the following research questions were addressed:

- How do LIS academic administrators perceive the EL concept?
- What do they feel regarding merits and demerits of using EL in LIS schools?
- What types of constraints do LIS academic administrators face in using EL to provide LIS education?
- How do they overcome the constraints of EL systems in LIS schools?

Literature review

Existing research has focused on EL concepts, its advantages and drawbacks, its impact on LIS education and practices, and the perceptions of instructors, students, staff, and employers about EL. It is helpful to draw a conceptual map of existing works related to EL research on the following three major streams: EL concepts and its advantages and drawbacks; EL

and its impact on LIS education and practices; and perceptions of instructors, students, staff, and employers about EL.

EL concepts, and its advantages and drawbacks

In the existing literature, EL has been defined as “learning via the Internet” (Zhang and Nunamaker, 2003: 207), as “collaborative learning” (Bleimann, 2004: 193), “anytime-anywhere learning” (Mccombs and Varkili, 2005: 1587), “inside and outside classroom learning” (Aldhafeeri, Almulla and Alraqas, 2006: 713), “computer-assisted instruction” or “Internet-based” learning (Ruiz, Mintzer and Leipzig, 2006: 207), “ICT-facilitated and supported learning” (Chowdhury and Chowdhury, 2006: 75), “self-directed learning” (Manjunath and Patil, 2006: 3), “web-based interactive learning” (Hamada, 2007: 877), “innovative approach to distance-learning” (Sacchandan, 2008: 1), “ubiquitous learning” (Lau and Tsui, 2009: 324), “a broad range of online learning” (Zimnas, Kleftouris and Valkanos, 2009: 811), an “innovative way of learning to most people” (Zhang, Wen, Li, Fu and Cui, 2010: 1428), and “any type of learning delivered electronically” (Assareh and Bidokht, 2011: 791), among other terms. “The term ‘e-learning’ has also been used to encompass computer-based learning, computer-based training, technology-enhanced learning, technology-mediated learning, web-based education, or virtual learning environment” (Wang, Vogel and Ran, 2011: 261).

The advent of the World Wide Web and sophisticated ICTs has made it easier to implement an EL curriculum, and has facilitated student learning without the constraints of time and distance, giving students more opportunities to control their learning (Wang, 2007: 171). Thus, “from playing a supplementary role, it has now permeated core teaching and learning in universities” (McGill and Hobbes, 2008: 191). Over the past few years, digital media have enriched teaching and learning experiences, and have become commonplace with university students and lecturers. Within only a few years, the use of EL—that is, the application of digital media for teaching and learning (Liaw, Huang and Chen, 2007)—has increased rapidly (Paechter and Maier, 2010), due to benefits such as lower costs, EL enhanced business responsiveness, consistent or customized messages, more timely and dependable content, and learning that is always available (Rosenberg, 2001: 30).

While “the potential advantages of EL make it appealing, there are also a number of potential drawbacks, and successful implementation requires significant planning and effort” (Welsh, Wanberg, Brown

and Simmering, 2003: 249). Their study found four barriers to EL. The first was the learners, whose problems can be subdivided into financial, motivation, assessment of progress, isolation from peers, inadequate skills and experience in distance learning, affection, and social domain. The second was the teachers, with subdivision barriers such as lack of adequate knowledge about the e-teaching environment and difficulty assessing progress. Third, the curriculum barrier includes ambiguity, quality resource, the teaching process, and evaluation. Fourth, the school barrier includes organizational and structural factors (Assareh and Bidokht, 2011: 791).

EL and its impact in LIS fields

E-learning has brought great changes in all aspects of continuing education for LIS staff, and provided opportunities for renewing and expanding professional knowledge (Bhabal, 2008: 631; Song, 2005: 44). In particular, the teaching and learning that is emerging from the changing landscape of ICTs includes an active and motivated teaching corps that has worked to derive new approaches to teaching (Haythornthwaite et al., 2007: 1). Students enter online communities, learning through collaborative and peer-to-peer interaction with classmates distributed across states, countries, and time zones. Faculty enter new instructional environments, often coupled with new pedagogical approaches that stress learner-based responsibility and computer-supported collaborative learning (Koschmann, 1996; Koschmann, Hall and Miyake, 2002). Administrators oversee the introduction and management of new computer-based educational environments, negotiating with faculty and technology staff for a place in online education markets (Kazmer and Haythornthwaite, 2005: 7). E-learning has also brought many changes in library and information services, in particular, the areas of library automation, information storage and retrieval, office automation, and resources-sharing networks (Manjunath and Patil 2006: 8). In addition, some university libraries have organized web resources in a manner that suits the students' needs in relation to specific activities (Chowdhury and Chowdhury, 2006: 77).

Perceptions of instructors, students, staff, and employer about EL

The participants of one survey reported that web-based distance learning was a satisfying experience, perceived as equivalent or in many regards superior to comparable face-to-face classroom experiences. The results of the survey affirmed the

role and value of distance courses for students in master's degree programs (Carey and Gregory, 2002). Similarly, Kuntoro and Al-Hawamdeh (2003) found that the majority of respondents had a positive feeling about the future of EL in Indonesia, and they foresaw that EL would continue to exist in the country, although the adoption and development process might take longer compared to other countries. Another study found that frustrations with technology, lack of face-to-face interaction, and perceived missed professional opportunities, while troublesome, were not enough to dissuade a majority of respondents from earning a degree in a distance-education environment (Wilde and Epperson, 2006: 246). However, existing research has focused to only a limited extent on the perceptions of LIS academic administrators with regard to EL concepts, merits, demerits, and constraints on the use of EL in LIS programs worldwide.

Research method

An exploratory online email interview was used to gather experiences and data from LIS academic administrators. Meho (2006) described the advantages of using e-mail interviewing in qualitative research as a method that can provide quick, convenient, inexpensive, and high-quality data.

Research setting

In a previous study, the authors selected 370 LIS programs, based on their programs at the graduate level and web access to their homepages in the English language, to explore EL offerings worldwide. The findings revealed that 85 of the LIS programs (around 23 percent) offered EL to deliver educational services (Islam, et al. 2011a). To understand more about the state-of-art of EL in LIS schools, it was decided to explore the perceptions of LIS academic administrators in those 85 LIS schools (see Appendix-A).

Data collection

A questionnaire was created that included both open- and close-ended questions in four major sections. An online link to the questionnaire was made to facilitate collecting data automatically and easily from the respondents. An email was sent to 85 LIS academic administrators that included a brief description of the research project, an invitation to participate, and the link to the questionnaire. The email was sent during the July and August 31, 2010, and sent again, either as a reminder to non-respondents, or to substitute respondents, until October 31, 2010. Forty-four responses were

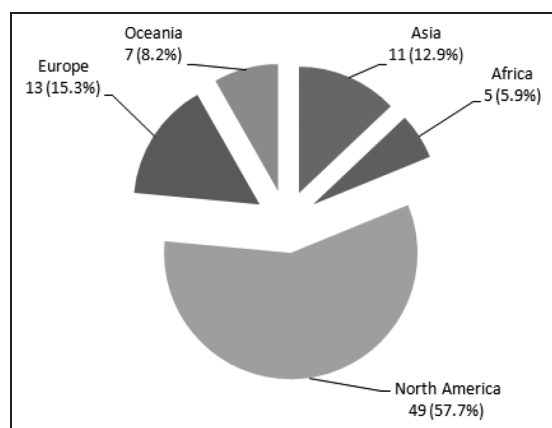

Figure 1. Geographic distribution of the sample LIS academic administrators.

received, giving a response rate of 52 percent; the number of valid responses was 43 (51 percent).

The geographic distribution of the 85 LIS academic administrators included 49 (58 percent) in North America, 13 (15 percent) in Europe, 11 (13 percent) in Asia, seven (8 percent) in Oceania, and five (6 percent) in Africa, as shown in Figure 1.

Data analysis

A wealth of data and information was accumulated through the email questionnaire, not all of which is reported here. The closed-ended questions in particular were analyzed in a different paper using SPSS 16.0 for descriptive analysis (Islam, Kunifuji, Hayama and Miura, 2011b). Presented here is data from a series of open-ended questions that probed LIS academic administrators' perceptions and experiences of EL in LIS schools. Responses to the open-ended questions were coded to identify common ideas and patterns that were observed repeatedly in the responses.

Findings

The analysis attempted to ensure that the themes emerging from the data were not unique to individual programs, but were common to multiple respondents; however, not all findings could be applied to all programs and not all demerits and constraints applied universally.

Academic and/or administrative positions of the respondents

Responses were received from five categories of respondent, in accordance with their academic and/or administrative position, as shown in Table 1.

The highest percentage of responses (35 percent) came from the director category, followed by head (33 percent), dean (14 percent), and coordinator (12 percent). Three responses (7 percent) came from professors who did not hold administrative positions but to whom the survey had been forwarded by the original addressee because they had experience with EL or as an administrator of the school or department.

Geographic distribution of the respondents

The respondents were categorized in five broad geographical regions: Asia, Africa, North America, Europe, and Oceania (see Figure 2).

Figure 2 indicates that the highest number of responses, 26 (59 percent), came from North America, including 25 from the United States and one from Canada. The second highest number of responses, 6 (14 percent), were received from Asia, including four from India, and one each from Taiwan and Thailand. This was followed by five (11 percent) from Europe, including three from the UK and one each from Estonia and Germany. Five (11 percent) were from Oceania, including four from Australia and one from New Zealand; and two (5 percent) were from Africa, with one each from South Africa and Kenya.

Understanding of the EL concept

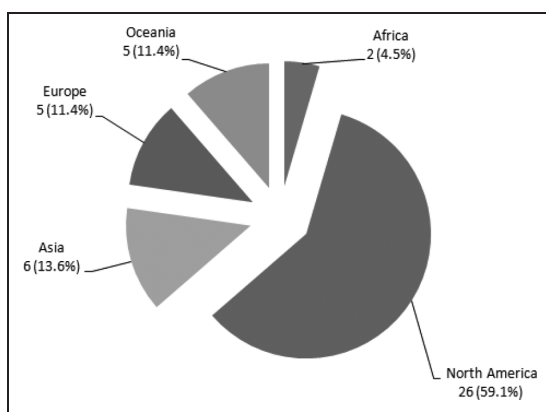
Based on the understanding of the respondents, their notions of EL were categorized in the following ways.

EL as a process of learning and teaching using ICTs. One program coordinator reported that EL is "the process of learning using information and communication technologies. The companion to EL is e-teaching, and usually the term 'e-learning' relates to both. EL can be accomplished using asynchronous modes. EL can be pure (i.e., the sole means of learning) or hybrid, that is, in combination with face-to-face teaching and learning." Similarly, one LIS school head stated that EL is "the process of teaching and learning using information and communication technologies or electronic media distributed over the Internet." Another said that the use of ICTs to provide "anyone-anytime any-where learning" is called e-learning, while a dean stated that EL is the application of ICTs by teachers and/or students to both learning and teaching (knowledge creation, storage and transfer).

EL as a technology or tool to support learning. One LIS school director reported that EL is the use of technology to provide educational services to students unable to come to campus. Another said: "E-learning is learning that is facilitated by the use of digital tools

Table 1. Academic and/or administrative positions of the LIS academic administrators.

Academic and/or administrative position	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Associate Professor/Professor and Head/Acting Head/Chairman/Chair/Chairperson (head)	14	32.6	32.6
Professor and Dean/Associate Dean/Assistant Dean (dean)	06	14.0	46.6
Professor and Director/Associate Director/Assistant Director/Acting Director (director)	15	34.8	81.4
Professor and Program Coordinator/Convener/Unit Leaders (coordinator)	05	11.6	93.0
Professor and presently no administrative position (professor)	03	7.0	100
Total	N = 43	100	

Figure 2. Geographic distribution of the respondents.

and content. It can include whole courses or programs delivered over the Internet, or it can involve components within otherwise face-to-face courses that use digital tools and content.”

EL as electronic media, means, or events of learning. One associate dean stated that “EL is the delivery of education and/or training through electronic means, and the range of interactions that occur as people use and engage with these materials, and, where appropriate, in communicative exchanges with instructors and fellow learners.” A director reported that “EL is the continuous assimilation of knowledge and skills by learners, stimulated by synchronous and asynchronous learning events, which are authored, delivered, engaged with, supported, and administered using web technologies.”

EL as a computer-based and networked digital environment for teaching and learning. One acting director argued that learning to use the Internet and computers can be defined as EL, while a dean reported that EL is learning that takes place via the Internet. EL is often

used interchangeably with online learning or web-based learning. Another LIS school head stated that:

“E-learning, as I understand it, is teaching and learning in the computer-based and networked digital environment which offers access to manifold knowledge resources, and where different forms and methods for knowledge construction can be used.”

Major merits of using EL systems in LIS schools

The merits of EL systems in LIS schools are categorized as follows, according to the responses:

EL systems enhance the speed, efficiency, and dynamism of information access and delivery. One LIS school director reported that, in an EL system, content can be delivered anywhere in the world immediately, as soon as it is developed and ready to use. It is a perception of some administrators that EL enables learners to learn three times faster, either by reducing learning time by three, or by increasing the effectiveness of learning by three. EL is always available anywhere, anytime. It works across geographic continents and time zones.

EL increases the diversity of educational opportunities and expands them for students. One director of an LIS school reported that EL expanded the geographic diversity of the student body, and better met the educational needs of working people, while an acting head reported that EL enabled his school to maintain the quality and diversity of curriculum against continuing decreases in funding.

Provide flexible schedules and programs tailored to the area of interest. There are many reasons why people turn to online learning communities (Haythornthwaite and Kazmer, 2001). One LIS school director stated that flexibility with respect to time, space, and instructor are essential and that EL is also very responsive to the needs of learners, while a dean stated that:

“Asynchronous interaction/learning, can be accessed anytime, anywhere, fits into students’ own schedules, encourages shy learners to participate and possibly to pay more individual attentions for students, conversely in synchronous learning, EL is more comfortable and natural in participation, and visual and immediate feedback to comments or questions is possible.”

EL enables students to gain technological knowledge and different types of skills. Online learning communities rely heavily on technology to support their members’ activities and to communicate with one another, and students must learn to use the Internet and new technology, and gain experience in distanced interaction, as well as learning the subject matter of the program (Haythornthwaite, Kazmer, Robins and Shoemaker, 2000; Kazmer, 2005). For example, one LIS director stated that digital content is essential for LIS students to grasp, and that LIS students need to be practiced users of digital technology, while one chairperson of an LIS department stated that EL enhanced search, communication and teamwork skills and increased the ability to manage time.

Some significant demerits of using EL systems in LIS schools

One LIS school director reported that EL required significant initial investments and there was no single world class end-to-end EL solution that dominated the world market. EL remains a supply-and-demand driven market, instead of needs-driven. The perceptions of LIS academic administrators regarding the demerits of using EL systems in their school are summarized under the following themes:

Disadvantages of synchronous and asynchronous interactions. One program coordinator remarked that in their school, one of the negative points of EL was that they taught synchronously, therefore overseas students may have had to attend class at very odd hours, such as 2:00 a.m. In addition, one dean perceived that in asynchronous mode, feedback on comments or questions was delayed. It was the perception of some administrators that learners from different geographical locations faced difficulties in scheduling, and some administrators reported that instructors faced the problem of managing the interaction process in large groups of students/learners.

Expensive and time-consuming to prepare EL resources and maintain the infrastructure. One LIS school director reported that it could be expensive and time-

consuming to prepare and deliver EL materials. Some administrators perceived that some students did better learning in groups, and it was hard to facilitate group work in an e-learning environment. An associate dean reported that there were significant up-front costs to get these types of courses up and running. There was also significant support costs required to maintain the technical infrastructure.

Poor pedagogical practices and over-reliance on tutor-prepared notes. One head of an LIS school reported that a significant demerit of EL is “poor pedagogical practice,” while another director said that:

“EL often leads to expectations that everything a student needs to know is available on the EL system, which leads to over-reliance on tutor-prepared ‘notes’ and an unwillingness to search comprehensively for relevant answers—students experience anxiety if there are no notes, and this can place a huge burden on lecturers to re-write the book for every lecture.”

Communication anxieties and faculty resistance. One head of an LIS department asserted that there was slight tension in the teaching staff between those who wished to adopt every new piece of technology, and those who felt that they were perhaps overburdening students with different things that they might not, or could not, use. Furthermore, one LIS school director stated that faculty resistance to teaching online was one of the significant demerits of EL.

Constraints faced by LIS schools in using EL

The responses of LIS academics regarding the constraints they faced in using EL are analyzed below:

Time constraints. One program coordinator reported that the main constraint was time. EL takes more time than face-to-face teaching because instructors teach in multiple modes. In their core courses, they often have face-to-face classes for on-campus students, online classes for distance students, and a hybrid of some face-to-face and some online classes for students in a large city. It all takes time. Some administrators expressed the perception that sometimes the teacher would use a feature only once or twice a year, so forgot how to do it the next year, and it was time consuming to figure it out.

Constraints of technical support and technological infrastructure. One LIS professor reported that additional technical support personnel were needed to assist faculty with establishing and maintaining online components of courses, such as assistance with

courses being delivered through Skype. Responses received from the directors of two LIS schools were respectively “lack of IT experts” and “technical support services need improvement,” while a head of school stated that “technological infrastructural problems” were major constraints of EL.

Lack of formal training and technically-trained/appropriate staff. One departmental head reported that a lack of formal training for faculty members on EL tools and their applications and technology use, was one of the important constraints of EL, while a coordinator stated that developing and improving technical skills and additional competencies were one constraint on providing LIS education through EL. A program director stated that lack of technically-trained staff was a major constraint for EL.

Frustrations and discomfort with EL. It was a perception of some respondents that instructors find EL frustrating due to the lack of face-to-face contact; it was hard to get to know students other than as a name and photograph on a screen. Some administrators said that students were often frustrated in the same regard, and that there was student resistance to and discomfort with EL.

Recommendations of some suitable means to overcome the constraints of EL systems

The recommendations and suggestions received from the respondents are categorized under the following headings:

Preparatory training on ICTs for the teachers to equip them with technological skills. One acting director of an LIS program suggested that “preparatory training on ICTs may be arranged to get the new faculty member used to the EL tools and techniques.” A head of department suggested that the faculty of LIS schools should be more equipped with technological skills in order to be the best mentors for EL.

Financial and administrative support to design a long-range plan for EL growth. One associate dean stated that support and buy-in from the university administration, including financial investment in personnel and equipment, were essential. One professor suggested working collaboratively with the university administration to design a long-range plan for system-wide EL growth.

Emerging tools and motivational system for instructors to improve educational content. One professor reported that the only constraints were the availability of

new and emerging tools, and that his school did their best to secure these tools. An acting head recommended that a motivational system was needed to encourage teachers to use EL more actively, and to value their contribution in using new methods and forms in the teaching process. A chair of an LIS department recommended that improved educational content, such as animations, much better collaboration tools (wikis were seen as too cumbersome), good speech-to-text tools and so forth were essential for effective EL.

Interactive and online office hours, and quality control system. One director recommended real-time contact between students and faculty, and between students and students. Online office hours and dedicated phone time would help in this regard. A dean suggested that students or learners should be more interactive while they were in a synchronous environment. A director recommended a quality control system; quality incentives should be ensured and implemented more sincerely.

Consortia arrangement across universities and gathering experiences. One professor recommended that LIS schools should engage in partnerships within the university system, with consortia arrangements across universities to extend EL opportunities. A program coordinator suggested that LIS schools could overcome the constraints of EL systems by joining consortia like Web-based Information Science Education (WISE), while one program coordinator recommended that administrators in LIS schools read the literature and learn from others in order to see how it was done in other universities.

Discussion

Four research questions were examined. First, how do LIS academic administrators perceive EL concepts? This study found that the respondents understood EL concepts, including the ideas that EL is a process of learning and teaching, or a technology tool to support learning, or an electronic media, or means, or event of learning, or a computer-based and networked digital environment for teaching and learning. The second question asked what LIS academic administrators felt regarding the merits and demerits of using EL in LIS schools. This research demonstrates that the respondents considered the major merits of EL in LIS schools to be that EL enhances the speed, efficiency, continuity, and dynamism of information access and delivery; increases the diversity of educational opportunities for students; provides flexible

schedules and programs tailored to students' areas of interest; and enables students to gain technological knowledge, as well as different types of skills. The reported demerits of EL in LIS education are: the disadvantages of synchronous and asynchronous interactions; expensive and time-consuming preparation of EL resources and maintenance of infrastructure; poor pedagogical practices and over-reliance on tutor-prepared notes; communication anxieties; and faculty resistance.

The third question asked about the types of constraints LIS academic administrators faced in using EL to provide LIS education. The findings indicate that LIS academic administrators face both technical and organizational barriers to EL, which include time constraints, constraints of technical support and technological infrastructure, lack of formal training and technically-trained staff, and frustration and discomfort with EL.

The fourth question was, how do LIS schools overcome the constraints of EL systems? These results show that the respondents recommended that financial and administrative support should be provided for a long-range plan for EL growth; interactive online office hours and quality control systems should be

introduced; and consortium arrangements across universities should be established.

Conclusion

These findings offer benefits to both academics and practitioners. For academia, they show a comprehensive understanding of EL concepts, and the distinctive usages of EL in LIS education. The qualitative analysis of different merits, demerits, and constraints on EL usage in LIS education offers a complete picture of EL usage for academia, particularly for LIS schools. Therefore, the findings would be beneficial for all LIS schools for further enhancement of EL systems or adoption of EL systems. For practitioners (such as teaching faculties, administrators, etc.), these findings are offered as a set of suitable recommendations in order to overcome the constraints on the use of EL in LIS education. The findings confirm that the respondents held neither highly-positive nor highly-negative opinions about EL usage and applications in LIS schools. The respondents also reported both positive and negative aspects of EL, which could be considered in redesigning present EL systems.

Appendix-A

List of E-learning course offerings LIS schools

SL No.	University and Country	Faculty/College/School/ Department/Program	Contact Academic Administrators
1	Alagappa University, India	Department of library and Information Science	Professor and Head of the Department
2	Asian Institute of Technology, Thailand	School of Engineering and technology, Computer Science and Information Management Program	Chair Professor
3	Charles Stuart University, Australia	Faculty of Education, School of Information Studies	Professor and Head of School
4	City University London, UK	School of Informatics, Department of Information Science	Scheme Director, Information studies Scheme
5	Clarion University (of Pennsylvania),USA	College of education and Human Services,Department of Library Science	Professor and Department Chair
6	Curtin University of Technology, Australia	Department of Information Management	Professor and Postgraduate Coordinator
7	Dalhousie University, Canada	Faculty of Management, School of Information management	Associate Professor and Director
8	Dominican University, USA	Graduate school of Library and Information Science	Professor and Dean
9	Dr. Hari Singh Gour University, India	School of Arts, Education and Information Sciences, Department of Library and Information Science	Professor and Head of the Department
10	Drexel University, USA	College of Information Science and Technology, Information School	Professor and i school Program leader

(continued)

Appendix A (continued)

SL No.	University and Country	Faculty/College/School/ Department/Program	Contact Academic Administrators
11	Florida State University, USA	College of Communication and Information, School of Library and Information Studies	Coordinator of Online Learning Technologies
12	Indiana University, Bloomington and Indianapolis	School of library and Information Science	Associate Professor and Associate Dean Bloomington Campus
13	Indira Gandhi National Open University, India	Department of Library and Information Science	Professor and Head of the Department
14	International Islamic University Malaysia	Department of Library and Information Sciences	Associate Professor and Head of the Department
15	Kent State University, USA	School of Library and Information Science (SLIS)	Associate Professor and SLIS Interim Director
16	Kurukshetra University, India	Library and Information Science Program	Professor and Director of Directorate of Distance education
17	Liverpool John Moores University, UK	Department of Information and Library Management	Senior Lecturer and Program Leader for MA/MSC Information and Library Management Program
18	Long Island University, USA	College of Education and Information Science, Palmer School of Library and Information Science (PSLIS),	Director, PSLIS and Associate Dean, College of Education and Information Sciences
19	Louisiana State University, USA	School of Library and Information Science	Professor and Dean
20	Manchester Metropolitan University, UK	Department of Information and Communication	Principal Lecturer and Acting Head of the Department
21	McGill University, Canada	School of Information Studies	Associate Professor and Director
22	Moi University, Kenya	School of Information Sciences, The Department of Library, Records Management and Information Studies	Professor and Head of the Department
23	Monash University, Australia	Faculty of Information Technology, Graduate Diploma in Information and Knowledge Management Unit	Professor and Unit Leader
24	Nanyang Technological University, Singapore	WEE KIM WEE School of Information and Communication	Associate Professor and Head, Division of Information Studies
25	National Taiwan Normal University, Taiwan	Graduate Institute of Library and Information Studies	Professor and Chairperson
26	Open University of Cyprus	Department of Information Systems	Professor and Head of the Department
27	Pratt Institute, USA	School of Information and Library Science	Professor and Dean
28	Royal Melbourne Institute of Technology, Australia	Department of Information Management	Professor and Head of School
29	Rutgers, The state University of New Jersey, USA	School of Information and Communication, Department of Library and Information Science	Associate Professor and Department Chair
30	San Jose State University, USA	School of Library and Information Science	Professor and Director
31	Simmons College, USA	Graduate School of Library and Information Science	Professor and Dean
32	Southern Connecticut State University, USA	School of Education, Information and Library Science Department	Professor and Department Chairperson
33	Syracuse University, USA	School of Information Studies	Trustee professor and Dean
34	Tallinn University, Estonia	Institute of Information Studies	Professor and Director
35	Texas Woman's University, USA	School of Library and Information studies	Professor and Director

(continued)

Appendix A (continued)

SL No.	University and Country	Faculty/College/School/ Department/Program	Contact Academic Administrators
36	The Catholic University of America, USA	School of Library and Information Science	Professor and Acting Dean
37	The Emporia State University, USA	School of Library and Information Management (SLIM)	Program Directors (Emporia and Overland Park)
38	The North Carolina Central University, USA	School of library and Information Sciences	Professor and Dean
39	The Robert Gordon University, UK	Department of Information Management	Professor and Head of the Department
40	The Royal School of Library and Information Science, Copenhagen, Alborg and Denmark	Library and Information Science Program	Professor and Dean
41	The University of Applied Sciences, Germany	Faculty of Information Science	Professor and Dean
42	The University of Arizona, USA	College of Social and Behavioral Sciences, School of Information resources and Library Science	Professor and Director
43	The University of British Columbia, Canada	School of Library, Archival and Information Studies	Professor and Program Chair
44	The University of Buffalo, the State University of New York, USA	Graduate School of Education, Library and Information Studies	Professor and Department Chair
45	The University of Cape Town, South Africa	Faculty of Humanities, Department of Information and Library Studies	Professor and Head of the Department.
46	The University of Illinois at Urbana-Champaign, USA	Graduate School of Library and Information Science	Professor and Associate Dean
47	The University of Iowa, USA	School of Library and Information Science	Professor and Director
48	The University of Maryland, USA	College of Information Studies	Professor and Associate Dean
49	The University of North Carolina at Chapel Hill, USA	School of Information and Library Science	Professor and Associate Dean for Academic Affairs
50	The University of North Carolina at Greensboro, USA	Department of Library and Information Studies	Professor and Department Chair
51	The University of Pittsburgh, USA	School of Information Sciences, Library and Information Science Program	Associate Professor and Chair
52	The University of Southern Mississippi, USA	School of Library and Information Science	Associate Professor and Director
53	The University of Texas at Austin, USA	School of Information	Professor and Dean
54	The University of Western Cape, South Africa	Faculty of Arts, Department of Library and Information Sciences	Head of the Department
55	The University of Western Ontario, Canada	Faculty of Information and Media Studies, Library and Information Science Program	Professor and Associate Dean
56	The University of Wisconsin-Milwaukee, USA	School of Information Studies	Professor and Interim Dean
57	The Victoria University of Wellington, New Zealand	School of Information	Professor and Head of School
58	University of Alabama, USA	School of Library and Information Studies	Professor and Director
59	University of Alberta, Canada	Faculty of Education, School of Library and Information Studies	Professor and Acting Director
60	University of Borås, Sweden	Swedish School of Library and Information Science	Professor and Dean

(continued)

Appendix A (continued)

SL No.	University and Country	Faculty/College/School/ Department/Program	Contact Academic Administrators
61	University of Botswana, Botswana	Faculty of Humanities, Department of Library and Information Studies	Professor and Head of the Department
62	University of Canberra, Australia	Faculty of Arts and Design, Information Management	Senior Lecturer and Convener (both full time and part time online)
63	University of Central Missouri, USA	School of Graduates and Extended Studies, Library Science and Information Services	Professor and Coordinator
64	University of Hamburg, Germany	Department of Information	Professor and Head of the Department
65	University of Hawaii, USA	Colleges of Natural Sciences, Library and Information Science Program	Professor and Program Chair
66	University of Ibadan, Nigeria	Faculty of Education, Department of Library Archival and Information Studies	Head and Coordinator
67	University of Kentucky, USA	School of Library and Information Science	Professor and Director as well as Professor and Assistant Director
68	University of Madras, India	Department of Library and Information Science	Professor and Head of the Department
69	University of Missouri, USA	College of Education, School of Information Science and Learning Technologies,	Professor and Director
70	University of North Texas, USA	College of Information, Department of Library and Information Sciences	Professor and Acting Dean and Interim Department Chair Associate Professor and Associate Dean
71	University of Oklahoma, USA	School of library and Information Studies	Professor and School Director
72	University of Osijek, Croatia	Faculty of Philosophy, Department of Information Sciences	Professor and Head of the Department
73	University of Puerto Rico, USA	Information Sciences and technologies	Professor and Director Interim
74	University of Rhode Island, USA	Graduate school of Library and Information Studies	Professor, Assistant Director and Coordinator of Distance Learning
75	University of Sheffield, UK	Information School, Department of Information Studies	Professor and Head of the Department
76	University of South Florida, USA	College of Arts and Sciences, School of Information	Associate Professor and Director
77	University of Tennessee, Knoxville, USA	College of Communication and Information, School of Information Sciences	Associate Professor and Assistant Director
78	University of Tsukuba, Japan	College of Knowledge and Library Sciences, School of Library and Information Science	Professor and Dean
79	University of Wales, Aberystwyth, UK	Department of information Studies	Professor, Head of the department and Module coordinator
80	University of Washington, USA	Information School,	Director of IT and Informatics program Chair Professor and Director
81	University of Wisconsin-Madison, USA	School of Library and Information Studies	Professor and Director
82	University of Wollongong, Australia	School of Information Systems and Technology	Professor and Head of School
83	Valdosta State University, USA	Department of Information Studies	Professor and Director
84	Wayne State University, USA	School of Library and Information Science	Director and Associate Dean
85	Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, India	Library and Information Science Program	Professor and Director

References

- Aldhafeeri F, Almulla M and Alraqs B (2006) Teachers' expectations of the impact of e-learning on Kuwait's public education system, *Social Behavior and Personality* 34(6): 711–728.
- Andrews R and Haythornthwaite C (Eds.) (2007) *Handbook of e-learning research*. London: Sage.
- Assareh A and Bidokht MH (2011) Barriers to e-teaching and e-learning. *Procedia Computer Science* 3: 791–795. doi: 10.1016/j.procs.2010.12.129
- Baron D (2002) Distance education in library and information science: A long road traveled. *Journal of Education for Library and Information Science* 43(1): 3–5.
- Bhabal J (2008) E-learning in LIS education: Case study of SHPT School of library science. In *6th International Conference CALIBER-2008*:631–638). University of Allahabad, Allahabad, February 28–19 and March 1, 2008. Retrieved September, 22, 2011, from <http://shodhganga.inflibnet.ac.in/dxml/bitstream/handle/1944/1312/67.pdf?sequence=1>
- Bleimann U (2004) Atlantis University: A new pedagogical approach beyond e-learning. *Campus-wide Information Systems* 21 (5): 191–195.
- Carey JO and Gregory VL (2002) Students' perceptions of academic motivation, interactive participation, and selected pedagogical and structural factors in web-based learning. *Journal of Education for Library and Information Science* 43(1): 6–15.
- Chowdhury GG and Chowdhury S (2006) *E-learning support for LIS education in UK*. Paper presented at the 7th annual Conference on the Subject Centre for Information and Computer Science, HE Academy, Trinity College Dublin. Retrieved from http://www.ics.heacademy.ac.uk/Events/HEADublin2006_V2/papers/Gobindapercent20Chowdburypercent2014.pdf
- Cloete E (2001) Electronic education system model. *Computer and Education* 23: 171–182.
- Guri-Rosenblit S (2005) Distance education and e-learning: not the same thing. *Higher Education* 49: 467–493.
- Hamada M (2007) *Web-based active e-learning tools for automata theory*. Paper published in the Proceedings of Seventh IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies, Niigata, Japan, July 18–20, 2007. Doi: 10.1109/ICALT.2007.283
- Haythornthwaite C, Bruce BC, Andrews R, Kazmer MM, Montague RA and Preston C (2007) Theories and models of and for online learning. *First Monday* 12(8–6) Retrieved from <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/1976/1851>
- Haythornthwaite C, Kazmer MM, Robins J and Shoemaker S (2000) Community development among distance learners: Temporal and technological dimensions. *Journal of Computer-Mediated Communication* 6(10). Retrieved from <http://jcmc.indiana.edu/vol6/issue1/haythornthwaite.html>
- Haythornthwaite C and Kazmer MM (2001) Bridging the Internet home: Adult distance learners and their Internet, home and work worlds, In Wellman B and Haythornthwaite C (Eds.) *The Internet in everyday life* (pp. 431–463). Oxford: Blackwells.
- Hodgson VE (2002) The European Union and e-learning: An examination of rhetoric, theory and practice. *Journal of Computer Assisted Learning* 18: 240–252.
- Islam MS, Kunifuji S, Hayama T and Miura M (2011a) Towards exploring a global scenario of e-learning in library and information science schools, *The International Information and Library Review* 43(1): 15–22. doi:10.1016/j.iilr.2011.01.004.
- Islam MS, Kunifuji S, Hayama T and Miura M (2011b) E-learning in LIS Education: An analysis and prediction. *Library Review* 60: 544–559.
- Kazmer MM (2005) How technology affects students' departures from online learning communities. *ACM SIGGROUP Bulletin* 25(1): 25–30. doi:10.1145/1067699.1067704
- Kazmer M. M., and Haythornthwaite C. (2005). Multiple perspectives on online learning. *ACM SIGGROUP Bulletin*, 25(1), 7–11. doi:10.1145/1067699.1067701
- Koschmann T (Ed.) (1996) *CSCL: Theory and practice of an emerging paradigm*. Mahwah, NJ: Laurence Erlbaum.
- Koschmann T, Hall R and Miyake N (Eds.) (2002) *CSCL2: Carrying forward the conversion*. Mahwah, NJ: Laurence Erlbaum.
- Kuntoro RD and Al-Hawamdeh S (2003) E-learning in higher educational institutions in Indonesia. *Journal of Information and Knowledge Management* 2 (4): 361–374.
- Lau A and Tsui E (2009) Knowledge management perspective on e-learning effectiveness. *Knowledge-Based Systems*: 22, 324–325.
- Liaw S-S, Huang H-M and Chen G-D (2007) Surveying instructor and learner attitude toward e-learning. *Computer and Education* 49: 1066–1080.
- Manjunath B and Patil S (2006) E-learning and its impact on library and information services. Paper presented at the DRTC conference on ICT for digital learning environment. DRTC, Bangalore on 11–13 January, Paper: H: 1–12.
- Mccombs BJ and Varkili D (2005) A learner-centered framework for e-learning. *Teacher College Record* 107: 1582–1600.
- McGill T and Hobbs V (2008) How students and instructors using a virtual learning environment perceive the fit between technology and task. *Journal of Computer Assisted Learning* 24: 191–202.
- McPherson MA (2005) Developing innovation in e-learning: lessons to be learned. *British Journal of Educational Technology* 36: 585–586.
- Meho LI (2006) Email interviewing in qualitative research: A methodological discussion. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 57: 1284–1295.
- Nishino K, Toya H, Mizuno S, Aoki K and Fukumura Y (2009) The relationship between the learning styles of the students and their e-learning course adaptability. In *Proceedings of 13th International Conference on Knowledge-Based and Intelligent Information and Engineering Systems*,

- (pp.539–546). Santiago, Chile, September 28–30, 2009, Berlin, Heidelberg: Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- Paechter M and Maier B (2010) Online or face-to-face? Students' experiences and preferences in e-learning. *Internet and Higher Education* 13: 292–297.
- Rosenberg MJ (2001) *E-learning strategies for delivering knowledge in the digital age* (pp.19–38). New York: McGraw-Hill.
- Ruiz JG, Mintzer MJ and Leipzig RM (2006) The impact of e-learning in medical education. *Academic Medicine* 81(3): 207–212.
- Sacchanand C (2008) Putting the learners into e-learning: An experience of Sukhothai Thammathirat Open University (STOU), Thailand. *Paper presented in World Library and Information Congress: 74th IFLA General Conference and Council, Quebec, Canada, August 10–14, 2008*. Retrieved from <http://archive.ifla.org/IV/ifla74/papers/163-Sacchanand-en.pdf>
- Schroeder A, Minocha S and Schneidert C (2010) The strength, weakness, opportunities and threats of using social software in higher and further education teaching and learning. *Journal of Computer Assisted Learning* 26:159–174.
- Song Y (2005) On e-learning and continuing education for LIS staff. Life long education and libraries: *International Scholarly Journals with International Editorial Board. Kyoto University*, (5): 37–45.
- Wang M, Vogel D and Ran W (2011) Creating a performance-oriented e-learning environment: A design science approach. *Information and Management* 48(7): 260–269. Doi:10.1016/j.im.2011.06.003
- Wang TH (2007) What strategies are effective for formative assessment in an e-learning environment? *Journal of Computer Assisted Learning* 23: 171–186.
- Welsh ET, Wanberg CR, Brown KG and Simmering MJ (2003) E-learning: Emerging uses, empirical results and future directions. *International Journal of Training and Development* 7(4): 245–258.
- Wilde ML and Epperson A (2006) A survey of alumni of LIS distance education programs: Experiences and implications. *The Journal of Academic Librarianship* 32(3): 238–250.
- Zhang D and Nunamaker J.F (2003) Powering e-learning in the new millennium: An overview of e-learning and enabling technology. *Information Systems Frontiers* 5(2): 207–218.
- Zhang L, Wen H, Li D, Fu Z and Cui S (2010) E-learning adoption intention and its key influence factors based on innovation adoption theory. *Mathematical and Computer Modeling* 51: 1428–1432.
- Zimnas A, Kleftouris D and Valkanos N (2009) IDEAL-A simple instructional design tool for e-learning. *Paper published in the Proceedings of World Academy of Science, Engineering and Technology*, vol. 37: 366–372.

Author biographies

Dr. Md. Shiful Islam is an Associate Professor in the Department of Information Science and Library Management at the

University of Dhaka in Bangladesh. Dr. Islam achieved both his BA and MA in Library and Information Science from the University of Dhaka, Bangladesh. He also obtained Masters in Computer Applications (MCA) from the University of Comilla (Dhaka campus), Bangladesh. He received his PhD degree in Knowledge Science from Japan Advanced Institute of Science and Technology (JAIST) in Japan. His areas of teaching and research interests include LIS education, e-learning, knowledge management, digital library, new technologies and current trends in information systems, etc. Contact: Department of Information Science and Library Management, University of Dhaka, Dhaka-1000, Bangladesh. Email: shifuldu@gmail.com

Dr. Susumu Kunifuji received BE, ME and DE degrees from Tokyo Institute of Technology, in 1971, 1974, and 1994 respectively. He worked as a researcher at International Institute for Advanced Study of Social Information Science, FUJITSU Ltd. (1974–1982), was chief researcher at Institute for New Generation Computer Technology (1982–1986), Manager at International Institute for Advanced Study of Social Science, FUJITSU Ltd. (1986–1992), and Professor at School of Information Science at JAIST (1992–1998). Currently he is an Emeritus Professor at school of Knowledge Science and Vice-President of JAIST. He is a member of the Board of Directors (International Relation) of Japan Creativity Society and a member of JSAI, IPSJ, SICE, JCS, etc. Contact: Japan Advanced Institute of Science and Technology (JAIST), Asahidai, Nomi City, Ishikawa 923-1292, Japan. Phone: +81-761-51-1715. Fax: +81-761-51-1149. Email: kuni@jaist.ac.jp

Dr. Motoki Miura received his BE, ME and DE degrees in electronic engineering from University of Tsukuba, in 1997, 1999 and 2001 respectively. From August 2001 to March 2004, he worked as a research associate at TARA Center, University of Tsukuba. He worked as a research associate and Assistant Professor at JAIST from April 2004 to March 2008. Currently he is an Associate Professor at Kyushu Institute of technology, Japan. He is a member of JSAI, IPSJ, JSSST, ACM, JSET, and HIS. Contact: Department of Basic Sciences, Kyushu Institute of Technology, Japan. Email: miuramo@mns.kyutech.ac.jp

Dr. Tessai Hayama received his BE degree in knowledge engineering from Doshisha University in 2001, and MS and PhD degrees in Knowledge Science from JAIST in 2003 and 2006 respectively. Currently he is an Assistant Professor in the Department of Information and Computer Science at Kanazawa Institute of Technology. His research interests include creative support systems and human interface. He is a member of JSAI, IPSJ, and JSCE. Contact: Department of Information and Computer Science, Kanazawa Institute of Technology, Japan. E-mail: t-hayama@neptune.kanazawa-it.ac.jp

Information evaluation and the individual's cognitive state: Some insights from a study of British teenaged users

International Federation of
Library Associations and Institutions
2014, Vol. 40(4) 307–316
© The Author(s) 2014
Reprints and permission:
sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav
DOI: 10.1177/0340035214551708
ifla.sagepub.com

Andrew K. Shenton

Independent Researcher

Alison J. Pickard

Northumbria University

Andrew Johnson

Northumberland, Tyne and Wear NHS Trust

Abstract

This paper explores, on the basis of their cognitive states, the likely inclinations of a group of young people in England with regard to evaluating Web-based information. The work draws on data submitted via an online questionnaire by 82 16–18 year-olds. Frequency counts were generated and each participant received a 'trust disposition' score according to their questionnaire responses. The results present a mixed picture in terms of the probable tendencies of young people to evaluate information. The participants' data in relation to some of the issues addressed in the questionnaire suggest that they may be inclined to accept much of what they see without challenging it, although few of their overall trust disposition scores are significantly high.

Keywords

information behaviour, information evaluation, Internet trust, quantitative research, young people

Introduction

Much has been written in library and information science (LIS) about the importance of people evaluating information. The issue has attracted particular attention from both academics studying information behaviour (IB) and practitioners seeking to promote information literacy (IL). Analysis and comment have come, too, from diverse fields far beyond the LIS discipline. In cognitive science, Lewandowsky has made significant contributions to this area in discussing how our brains process information (Lewandowsky, Ecker, Seifert, Schwartz and Cook, 2012; *All in the Mind*, 2012) and, in journalism, Marr (2005) has asked how far it is defensible to rely on the claims of a single source when making a serious allegation.

In LIS, an appreciation of the need to appraise information and, especially, information sources can be traced back over decades. It is evident, for example, in some of the earliest models for teaching

information skills. More than 30 years ago, in a landmark framework, Marland (1981) cited a series of criteria that he stipulated should be borne in mind by young people when taking decisions as to whether to select or reject individual materials for use. Around the same time, in his article on 'the use of the library', Trigg (1981) presented a breakdown of evaluation skills consisting of nine elements.

Much more recently, the widespread availability of the Internet in homes, schools and libraries has raised very substantially the profile of the skill of evaluating information. Indeed, it is now a key aspect within several textbook definitions as to what IL involves. *Harrod's Librarians' Glossary and Reference Book*

Corresponding author:

Andrew K. Shenton, 92 Claremont Road, Whitley Bay, Tyne and Wear, NE26 3TU, England, United Kingdom.
Email: 96shentona@monkseaton.org.uk

declares that IL should be regarded as the “ability to identify, locate, evaluate, organize and use information” (Prytherch, 2005: 351). Today, the evaluation aspect of IL is closely related to the notion of digital literacy (DL). According to Eisenberg, Lowe and Spitzer (2004), DL “considers the broad range of resources that are accessible online and underscores the importance of looking at each of these resources with a critical eye. Emphasis is placed on the format of the information presented and the special considerations that each type of resource presents” (p. 8).

The characteristics of the Internet that have increased the need for users to appraise information rigorously are now well accepted. The sheer volume of material that is available via the World Wide Web, the absence of gatekeepers who would be responsible for ensuring information quality and the fact that the search engines employed by so many users give no indication of the soundness of the material that has been retrieved have all led to major concerns. The controlled world of paper publishing is frequently compared favourably by commentators to the less rigorous and more uncertain environment of the Web. In the words of Madden, Bryson and Palimi (2006): “A sophisticated, well laid out Website may be the product of a professional publisher, or it may have been produced by a technically competent 15 year old with pirate software, who copied the design from another Website. Even the worst of books, in contrast, has been subject to some quality control” (p. 48). The way in which Internet users have progressed to their current status as active creators of content is also highlighted by Lewandowsky, Ecker, Seifert, Schwartz and Cook (2012). Pointing to the popularity of Twitter, YouTube and blogs, the authors affirm that whilst the Internet has revolutionised the availability of information, it has, in addition, facilitated the spread of misinformation. They note, too, the alarming trend that information on the Web “is progressively replacing expert advice” (Lewandowsky, Ecker, Seifert, Schwartz and Cook, 2012: 111).

Children and young adults are popularly portrayed as masters of digital technology, frequently because they have grown up in the electronic age and cannot remember a time before the widespread existence of the Internet. For them, we are often told, the world of keyboards, mice and monitors is as familiar as was that of books to their counterparts in previous eras. Yet, their youth can lead to problems as well. Nicholas suggests that whereas older information users have come to appreciate that traditional information sources are subject to vetting processes which lead to the stamp of quality by publishers and to organisational controls by intermediaries in libraries, many

young people have no mental framework for understanding and measuring quality in the digital environment (*Analysis: Clever.com*, 2009). Malik goes as far as to suggest, “The very people most at home on the web seem also the ones least able to make use of it” (*Analysis: Clever.com*, 2009).

This paper explores the inclination of young people to evaluate the information they retrieve in the Web environment. The following section presents a review of the pertinent literature before attention is turned to a new study of the issue, which has involved the collection of data via an online questionnaire from students aged between 16 and 18 in a high school in north-east England.

Literature review

The tendency of young people to accept without question much of the material they encounter on the Web is a theme that recurs in the literature time and time again. In a significant analysis that scrutinised many significant projects, Williams and Rowlands (2007) report that all too often young people have been seen to pay little regard to the authority of the material with which they come into contact when they search. Reflecting on the findings of research studies of various kinds, the authors conclude that “evaluative skills are barely in evidence” (Williams and Rowlands, 2007: 11). Although there are individual papers that present a different picture, the conclusions drawn by Williams and Rowlands are difficult to refute when the relevant literature is viewed as a whole.

Readers will no doubt recognise for themselves that the key concern lies in identifying why the rigorous assessment of source material is observed so rarely by researchers and information professionals when working with young people. In Bloom’s Taxonomy of Learning Objectives, the skill of evaluation – defined as the making of decisions or exercising of judgement based on criteria or a rationale – is postulated as the most difficult within the cognitive domain (Bloom, Engelhart, Furst, Hill and Krathwohl, 1956). Even in the early 1980s, long before the proliferation of information associated with today’s Information and Communications Technology (ICT), Trigg (1981) acknowledged that the evaluation of information was “an altogether longer and more complex business” than that of finding material (p. 304).

For Lewandowsky, the “default assumption” when people receive information is to accept that the material presented is true. This mindset, he maintains, is partly the result of upbringing – generally, children are raised by parents who tell them the truth for the majority of the time (*All in the Mind*, 2012). There

is firm evidence in LIS literature to corroborate Lewandowsky's stance that, for the most part, young people do not doubt what they are told. Even when children are working with paper sources, Wray and Lewis (1995) note that they often encounter material that is misleading, incorrect or biased, yet they will still "naturally tend to believe that everything they read in books written by adults who know a great deal more than them about a particular topic is bound to be true" (p. 8). The experiences of Brabazon (2007) suggest that the attitudes detected by Wray and Lewis (1995) remain prevalent in the 21st century and among older learners. According to Shenton and Dixon (2004), teenagers generally expect that material which is relevant to their area will be usable, unless, after the most cursory of explorations, "they consider there are good reasons to doubt it" (p. 38). Obvious inadequacy then leads to closer inspection. Clearly, the critical faculties of some young people become engaged at a reactive, rather than proactive, level.

Lewandowsky also maintains that, since recipients of information are inclined to believe the material presented to them, they must make a special effort to tag the information as false if it becomes obvious that it is inaccurate (*All in the Mind*, 2012). Let us assume for a moment that the process of recognising that particular information is incorrect imposes a significant burden on the individual, as Lewandowsky claims. The person's inclination to ignore the extra demand that is made may be viewed as consistent with the 'principle of least effort', which is frequently put forward in the literature to explain the nature of users' interactions with information. On the basis of findings from a range of studies, Dresang (2005) suggests that young people have often been found to display "a propensity to take the easiest path possible" (p. 181) – a course of action which goes some way in explaining the observation that young people may well "simplify Web site evaluation tasks and make credibility judgments that rely heavily on design and presentation features rather than content" (Harris, 2008: 161).

Those who subscribe to Birkhead's argument that "the spoon-feeding-and-teaching-to-the-test culture at school has drained [learners] of independent thought" (Birkhead, 2009), may lay some blame for the tendency of young people not to apply evaluative skills at the door of the education system. The American Library Association (1989) asserts quite unequivocally, "Information prepackaging in schools... encourages people to accept the opinions of others without much thought" (p. 90). This problem may reflect a more fundamental issue – the lack of priority given to IL in schools. Koltay (2010) notes the oddity

that people's lack of information literacy is frequently lamented by information practitioners; considerably less concern is expressed by professionals in education (whom we can understand to include classroom teachers), even though it is in their work with learners that the implications of such deficiencies may be most apparent.

The research of Heinström (2006) may give rise to the theory that, at least in some cases, a lack of thought as to the trustworthiness of information is indicative of insufficient real engagement on the individual's part with either the assignment they have been given or the topic under investigation. Heinström discovered that, in a school situation, intrinsically motivated young people, who have a genuine desire to learn, are more 'attentive to information quality' than extrinsically motivated young people, whose priority is simply to gather enough material to meet the requirements of the set task.

There is also a growing debate as to how the evaluation of information is best taught and some of the criticisms of the kinds of instruction often provided may result in the reader questioning the quality of the teaching. Ostenson (2014) reports that certain scholars have felt that particular models for evaluating information are "inadequate or even inaccurate" (p. 36). They may "encourage shallow thinking" or concentration on "irrelevant features of the source"; prompts designed to stimulate appraisal may not be especially helpful and some criteria may lead to "false negatives" (p. 36). Shenton and Pickard (2012) have also questioned the value of the various models that are used to foster IL.

Undoubtedly, some of the individual strategies for evaluating information are problematic. Graef (2000) maintains that material is frequently selected by users after testing the content in front of them against their past experience. Typically, the information-seeker compares the encountered information with their own knowledge of the subject. Speaking on the BBC radio programme 'The Wikipedia Story' (2007), McHenry, however, argues that such an approach is futile. In his words, "you really have to know the subject you're looking up to the point where you needn't be looking it up." An alternative avenue, and one that is consistent with Paterson's principles, lies in using other sources to verify the accuracy of the information within the work under scrutiny (Paterson, 1981). This strategy is obviously slow to execute, though, and care is needed when making decisions as to which corroborating sources should be consulted. For convenience reasons, when assessing material on a Web page the temptation may well be to compare it with other information available through the Internet. This

kind of evaluation is far from trouble-free, as questions have to be asked of the trustworthiness of the material used to make the comparison, too. The tasks of selecting appropriate sources for verification purposes and applying systematically each quality criterion in a lengthy series can seem unnecessary to an individual who can bring their work on an assignment to a swifter conclusion by merely accepting information which would seem adequate for their purposes.

It may be concluded, then, that the evaluation of information is a much more demanding task than educators tend to acknowledge and it is insufficiently valued in education. Some of the instructional models that are applied in schools have been subject to criticism and the issue of how source appraisal is best promoted remains unresolved. Undoubtedly, many young people spend at least some of their time at school tackling activities in which they feel uninvolved and these would seem especially likely to lead to an uncritical attitude to the use of information. As well as being cognitively challenging, if applied rigorously the evaluation of information is time consuming to the individual, who may not be inclined to expend the effort required to make such an assessment, even if they have taken the important first step of recognising the need to adopt a questioning attitude.

Origin of the research instrument

The questionnaire used to collect data from the teenagers who participated in the study was derived from research undertaken at Northumbria University by Alison J. Pickard, Pat Gannon-Leary and Lynne Coventry. In a project funded by the Joint Information Systems Committee (JISC), the team investigated “how users place their trust in digital information resources in the web environment” (Pickard, Gannon-Leary and Coventry, 2010: 4). The credibility judgements reached by people were found to be determined by three key sets of criteria. These pertained respectively to the individual’s cognitive state, internal cues relating to the material itself and external factors associated with the source but not intrinsically part of it. Shenton and Pickard recognised that it was possible to develop a document devoted to the first area and this could be used for both facilitating information literacy instruction and advancing research into information behaviour. In terms of the former, a carefully constructed questionnaire with prompts which, in their entirety, addressed all 16 of the cognitive state factors identified by Pickard, Gannon-Leary and Coventry (2010), could be used as an aid to stimulate reflection

by older secondary school students (i.e. Sixth Formers) on their particular predispositions in relation to their tendency to trust material they find on the Web (Shenton and Pickard, 2014). In an era when the need to evaluate information has never been so vital, it was recognised that such self-awareness could form an important starting point before the educator seeks to instruct the young people in more specific matters with regard to the appraisal of material and sources. From an information behaviour (IB) perspective, the authors also knew that since the same questionnaire could afford a means of collecting data from ‘real’ students in relation to each of the personal characteristics that had already been identified as significant, further insight could be gained as to the likelihood that people will actually evaluate the material they access in the Web environment. It is the IB project that will be reported in the paragraphs to come.

Study questions and methodology

It was determined that the IB-focused project should address two key questions.

- a) Within a particular sample of young people, how prevalent are the cognitive traits revealed in research by Pickard, Gannon-Leary and Coventry (2010) to be factors in the level of trust individuals place in Web-based information sources?
- b) What can be learnt, via statistical measurement, about the likely inclination of members of the same sample to evaluate information on the Web on the basis of the cognitive state factors identified?

To some extent, the approach taken in the work may be considered typical of the ‘alternative’ paradigm for the investigation of information behaviour often associated with Dervin and Nilan (1986). In a seminal paper, the authors isolate a series of features characteristic of this perspective. One is a focus on internal cognitions, rather than external behaviour. This emphasis is especially pertinent to the evaluation of information since much of the assessment process takes place ‘in the head’ and little may be learnt from observing the individual’s actions. Certainly, the particular territory of interest in this paper – the information user’s cognitive state – is consistent with Dervin and Nilan’s concentration on the “internal” dimension of information behaviour.

The authors also explain that the “alternative” paradigm incorporates the use of qualitative approaches by the researcher (Dervin and Nilan, 1986). Yet, the study

presented here is unequivocally quantitative; no provision was made for the students to record their ideas in their own words – they simply selected appropriate responses from a Likert scale. This stance is justifiable on the grounds that the project was never designed to identify the cognitive state factors that influence how far the individual trusts Web-based information; this has already been done, by Pickard, Gannon-Leary and Coventry (2010). As the questions above indicate, the study was devised with a view to identifying the prevalence, within a certain sample, of these criteria and then measuring, on the basis of the factors involved, the extent to which the participating young people are likely to evaluate the sources they find via the Internet.

Data collection

Having drafted the questionnaire on paper, initially for application in an information literacy context, the authors created, for the purposes of investigating information behaviour, an electronic version using the 'survey' facility provided by the Microsoft SharePoint software package, and the document ultimately created appeared as a Web page on the school intranet.

On 13th December 2013, all students in Years Twelve and Thirteen who would be invited to complete the questionnaire were briefed by the school's Head of Sixth Form on what the task would involve. At the beginning of the following week, the students were asked to fill in a copy of the questionnaire, which could be accessed via their homepage. As a questionnaire was completed, the system created a record of the individual who had replied, together with their data. The questionnaire was not removed from the intranet until the end of the week, when the Christmas holiday provided a natural break in the academic year. At this point, the researchers felt they could be confident that no more responses would be received and the process of data analysis could begin.

Data analysis

The data were analysed in two different ways, each of which was designed to enable the researchers to answer one of the project questions. Question (a) was addressed through the use of SharePoint's 'graphical summary' facility. This function generates simple counts and percentage proportions for each of the answers given in response to a particular question within a survey. The facility is invaluable when answers to multiple choice questions are involved as was the case in this research but it is much less useful when participants are required to submit their own text since the system is insufficiently sophisticated

to recognise when different respondents present in different ways what is essentially the same answer.

All the data from the SharePoint survey were imported into a Microsoft Excel file. Personal scores, or 'trust disposition' values, were then calculated via the use of 'if' statements so as to answer research question (b). In some cases, a maximum mark (i.e. 5 points) in relation to a certain statement resulted from a response that indicated strong agreement; in other instances such a mark accrued from strong disagreement. In broad terms, when the personal characteristics of the individual are considered in relation to each statement, the higher the figure the greater the participant's inclination to trust the information presented to them in the Web environment without evaluating it. An overall trust disposition score was calculated for each participant, based on the sum of their points for their 18 responses.

The school

The institution in which the study took place is a smaller than average secondary school located in northern England. At the time of the research, 560 young people ranging from 13 to 18 years of age were on roll. The Sixth Form, which consists of 156 teenagers aged between 16 and 18, is large and these learners comprise some 28 percent of the school's total student population. Males significantly outnumber females at this level, mainly as a result of the attraction that the school's Sixth Form football academy offers to boys who live in the locality.

At the time when data were collected, the school lacked a traditional library and many of the independent learning tasks that are included in lessons take place in the computer zones which are a feature of the building. Although most of these areas are used only for lessons and must be booked in advance, one – a large, ground floor computer zone that accommodates 72 workstations – is available for use by students during break, lunchtime and before and after school.

The sample

In all, 82 Sixth Formers completed questionnaires and the response rate was around 53 percent. The numbers of participants within the two year groups broadly reflect the wider balance within the Sixth Form. Many more Year Twelve students contributed data than did their Year Thirteen counterparts and this is indicative of the fact that the younger cohort is significantly larger in the school. Of the 82 students who participated, 63 percent were male and 37 percent female. This balance is virtually identical to the boy/girl proportions within the Sixth Form as a whole.

Table 1. Breakdown of student responses to the eighteen questionnaire statements.

Statement	Strongly agree	Slightly agree	Neutral	Slightly disagree	Strongly disagree
On a personal level, I'd say I'm a trusting individual.	40 (49%)	26 (31%)	10 (12%)	3 (4%)	3 (4%)
I'm a natural risk-taker in life.	16 (19%)	29 (35%)	26 (32%)	8 (10%)	3 (4%)
I like to be well informed.	42 (51%)	30 (37%)	7 (9%)	1 (1%)	2 (2%)
I enjoy exploring ideas.	30 (37%)	37 (45%)	13 (16%)	1 (1%)	1 (1%)
I feel I can rely on people to tell me the truth and be honest.	10 (12%)	31 (38%)	24 (29%)	14 (17%)	3 (4%)
Overall, I'd describe myself as of no more than average intelligence at most.	22 (27%)	18 (22%)	23 (28%)	14 (17%)	5 (6%)
I tend to leave jobs to the last moment, rather than tackle them promptly.	9 (11%)	22 (33%)	26 (32%)	16 (19%)	4 (5%)
I've a low opinion of computer-based technology.	6 (7%)	12 (15%)	26 (32%)	21 (25%)	17 (21%)
I'm confident in my understanding of how the Internet and search engines work.	44 (53%)	22 (27%)	10 (12%)	3 (4%)	3 (4%)
I don't enjoy using the Internet.	7 (9%)	6 (7%)	11 (13%)	26 (32%)	32 (39%)
I enjoy exploring information, even if the subject is less than interesting.	6 (7%)	22 (27%)	32 (39%)	13 (16%)	9 (11%)
I tend to accept any new information I encounter as potentially useful.	14 (17%)	35 (43%)	30 (37%)	2 (2%)	1 (1%)
I'm inclined to believe what I read on a Web site if I've often found the site useful in the past.	10 (12%)	38 (47%)	28 (34%)	6 (7%)	0 (0%)
When I find new information, I usually assess it against what I know already.	12 (15%)	45 (55%)	20 (24%)	4 (5%)	1 (1%)
I tend to accept whatever information I can find that seems relevant to my needs when time is short.	13 (16%)	30 (37%)	29 (35%)	9 (11%)	1 (1%)
If I've a positive image of an author or their institution, this usually comes from my past experience of them.	16 (20%)	27 (33%)	33 (40%)	4 (5%)	2 (2%)
I find the task of finding information boring, unless I'm pursuing material for personal interest.	13 (16%)	27 (33%)	26 (32%)	14 (17%)	2 (2%)
When the situation really matters, I question the information I receive.	26 (32%)	30 (37%)	25 (30%)	1 (1%)	0 (0%)

Results and discussion

In terms of question (a)

Table 1 presents a breakdown of the numbers of respondents and percentage proportions within the sample in relation to the frequency with which particular reactions were given to the questionnaire's individual statements. It is illuminating to explore how the various patterns that emerge lead to both positive and negative pictures with regard to the likely inclination of the young people to accept without question the information that they find on the Web. In terms of 'optimistic' evidence, it can be seen that 88 percent of the sample considered that they like to be well informed and 82 percent claimed that they enjoyed exploring ideas. If we assume that people who exhibit these traits may well look for information from different viewpoints rather than simply trust any material they find, these figures are encouraging. Moreover, 80 percent believed that they were confident in their understanding of how the Internet and search engines

work. Educators will hope, then, that these students appreciate the shortcomings of the provision of information on the Web. In view of the possibility that anyone who does not relish a particular task may well be inclined to bring it to a swift conclusion and lack the necessary rigour when undertaking it, the fact that just 16 percent reported that they did not enjoy using the Internet is also highly positive. Conversely, the discovery that 49 percent believed that the task of finding information was boring, unless they were pursuing material for personal interest, is disconcerting and we may wonder how many of the students are inclined to expedite the information-finding process and cut corners. Nevertheless, most of the participants seem well versed in at least one strategy for appraising information – 70 percent maintained that when they found new information, they usually assessed it against what they knew already. Finally, a high proportion of the sample recognised that, at least in some instances, it is unwise merely to accept material

Table 2. Breakdown of student scores by year group and gender.

Range	Number of Students	Composition			
		Year 12 boys	Year 12 girls	Year 13 boys	Year 13 girls
39-42	2	0	1	1	0
43-46	4	2	2	0	0
47-50	6	2	2	2	0
51-54	35	14	9	6	6
55-58	25	13	5	3	4
59-62	8	5	0	2	1
63-66	2	1	0	1	0
Totals	82	37	19	15	11

without challenging it – 69 percent were of the opinion that when the situation really mattered, they questioned the information they received.

Other discoveries, however, are more alarming. 80 percent regarded themselves as trusting individuals, although, curiously, only 50 percent felt they could rely on people to tell them the truth and be honest. Fifty-four percent thought of themselves as natural risk-takers in life. It is, of course, possible to equate risk-taking with a tendency to accept information without checking it thoroughly. If we accept Costa and Kallick's principle that intelligent problem solvers ask questions of source material (Costa and Kallick, 2007), then the fact that only 23 percent rated their intelligence as higher than average may cause concern, unless of course the participants were simply being unduly modest. Clearly, if information-finding tasks are not tackled until near the deadline, little time is left for evaluation, so the acknowledgement by 44 percent that they tend to leave jobs to the last moment would seem to have serious consequences for information behaviour. Moreover, 53 percent admitted to a tendency to accept whatever information they could find and which seemed relevant to their needs when time was short. These revelations have major implications for time management on the part of students. 46 percent disagreed with the statement, "I've a low opinion of computer-based technology." This would suggest that many of the teenagers are not especially sceptical of information that is offered by this means. We can certainly conclude from the discovery that 60 percent adjudged that they tended to accept any new information they encountered as potentially useful that a lot of these individuals do not submit to close scrutiny the material they access. It may also be the case that after a particular source has proved valuable to the student in the past, its new material is not closely evaluated; 59 percent stated that they were inclined to believe what they read on a Web site if they had often found the site useful before. This

discovery that previous personal events were a significant factor in the students' attitudes is underlined by other evidence – 53 percent considered that if they had a positive image of an author or their institution, this usually came from their past experience of them.

It is difficult to draw unequivocal conclusions from the data on one particular issue. Reactions to the statement, "I enjoy exploring information, even if the subject is less than interesting" failed to show any real consensus – 34 percent agreed, either strongly or slightly; 39 percent were neutral in their attitude; 27 percent reported some measure of disagreement.

In terms of question (b)

Once the trust disposition scores had been calculated, it became apparent that the overall range was considerable; 27 points separated the lowest (39 – recorded by a boy in Year Thirteen) and the highest (66 – registered by another male in the same year group). Yet, as can be seen from Table 2, there was much clustering of scores between 51 and 58. The mode was 52, with 10 students registering this score, and the median 54. The frequency of each of the values is shown in Figure 1. The overall pattern exhibits many of the features characteristic of a normal distribution. Since a high trust disposition score is by no means desirable, the fact that so many of the students' figures are to be found around the mid-point of the overall 18–90 scale is encouraging. So, too, is the revelation that there were no values in the top third of the scale (i.e. the 67–90 region). Lewandowsky suggests that, ideally, information users should exercise a certain degree of scepticism when receiving information, as such an attitude helps them to differentiate between what is true and what is false (*All in the Mind*, 2012). If we accept this argument, a low trust disposition score is obviously preferable.

The first time that the questionnaire was implemented was whilst one of the authors was teaching

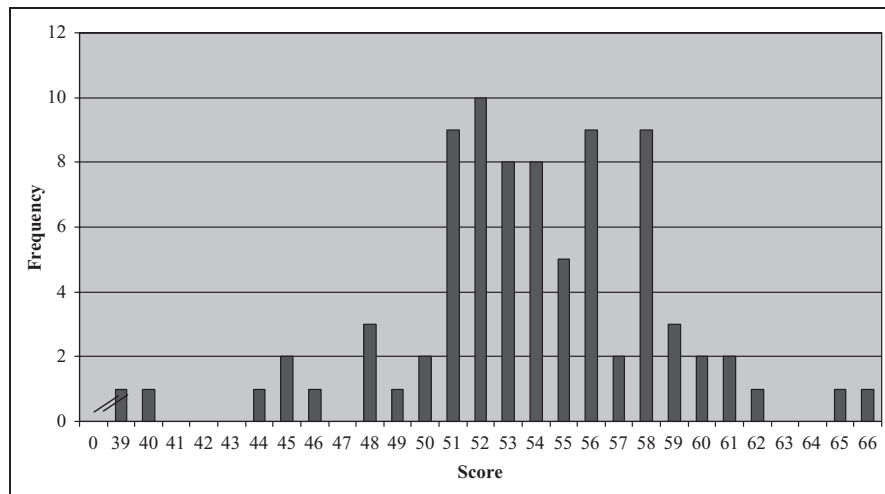

Figure 1. Frequency of the trust disposition scores.

a small group of Year Thirteen students in a session broadly devoted to good academic practice. The class consisted of three learners, whose trust disposition scores were 35, 47 and 52 respectively. When these figures are compared with those of the participants in the research project, it can be seen that 47 and 52 lie in the bottom half of the scale, and no-one taking part in the study registered a score as low as 35. At this early stage, it is difficult to ascertain the point on the scale which may be considered to represent ‘high trust.’ In an article for a teaching magazine in which they presented the questionnaire, Shenton and Pickard (2014) suggest that, with 90 forming the maximum total and 18 the minimum, the term could apply to a figure of 60 or more. If this benchmark is applied to the statistics here, then only seven students (around 9 percent of the sample) would exhibit this characteristic.

Whilst the project reported in this paper was taking place, another was also being staged in the same school. This was a qualitative study that explored student perspectives as to why a traditional library might be needed in the institution. Here, too, findings gave considerable grounds for optimism, with several Sixth Formers making clear their lack of trust in information available via the Internet (Shenton, 2014). It must be admitted, however, that even if young people express misgivings of this kind when contributing data for a research project it cannot be assumed that they will demonstrate comparable scepticism when they actually use the Web for information.

Conclusions

In view of the pessimism inherent in much of the debate relating to young people and the evaluation

of information, academics and practitioners can take considerable heart from the findings of this study. The most striking feature is that the trust disposition scores are not startlingly high. On an 18–90 scale, the biggest value was only 66 and a mere five students recorded scores in excess of 60. Educators can build, too, on some of the discoveries made by the researchers when answering question (a). Here it emerged that large numbers of the participants claimed they were keen to be well informed and they enjoy exploring ideas. It is not difficult to demonstrate that these are best furthered through the use of high quality information. Many of the students do appreciate the need to appraise material, and indeed maintain that they carry out such assessment if the situation is sufficiently important. A lot of the respondents also state that they exercise at least one strategy for evaluating information – they compare material that is new to them with what that they know already. There are, however, areas of concern, too; the willingness of some students to take risks and a lack of regard for time management can have unfortunate repercussions. There are instances where the results present mixed messages. The percentages of students who say that are trusting people are high, yet much lower proportions of the participants agreed with the statement, “I feel I can rely on people to tell me the truth and be honest.” It is difficult to explain this apparent anomaly and the situation can probably be clarified only with the collection and analysis of more data from these young people.

It should be acknowledged that some of the frequency figures relating to individual responses to a particular statement can also be interpreted in contrasting fashions. Many of the young people claimed

to be confident in their understandings of how the Internet and search engines work. Ostensibly, this would seem heartening but some sceptical readers may feel that it is indicative of the widespread tendency of young people to overestimate their ICT/IL knowledge and skills. Latham and Gross (2013) point to the fact that research has shown that even after taking a test students with less than proficient IL skills “are unable to recalibrate their [inflated] self-views” (p. 432). Nevertheless, such a test would have been invaluable in the present study as it would at least have helped the researchers to determine whether the participants’ confidence was justified.

Readers studying the trust disposition scores recorded by the participants here – and teachers/school-based information specialists who use the questionnaire with their own students – may well seek to infer how far the young people in question are generally inclined to accept unquestioningly the information they find on the Web. It should be appreciated, however, that the trust issue is multi-faceted and, as Pickard, Gannon-Leary and Coventry (2010) demonstrate in their research, can be fully understood only if other influences are considered as well. In their overall model, the authors also highlight the importance of internal cues relating to the material itself and external factors associated with the source. Thus, whilst an analysis of the cognitive state of the individual gives us some insight into the person’s tendency to trust information found via the Internet, neither the teacher nor the student in question should believe that the data elicited by the questionnaire presented in this paper offer an entirely comprehensive picture of the situation.

References

- All in the Mind* (2012) BBC Radio 4. 4 December.
- American Library Association (1989) Information literacy: final report of the Presidential Committee. In: Fifteenth Anniversary Task Force, Library Instruction Round Table, American Library Association (1995) *Information for a New Age: Redefining the Librarian*. Englewood, CO: Libraries Unlimited: 89–105.
- Analysis: Clever.com* (2009) BBC Radio 4. 12 March. Transcript at: http://news.bbc.co.uk/1/hi/shared/spl/hi/programmes/analysis/transcripts/12_03_09.txt (accessed 24 March 2014).
- Birkhead T (2009) We’ve bred a generation unable to think. *TES Connect* 6 February, at: <http://www.tes.co.uk/article.aspx?storycode=6008340> (accessed 24 March 2014).
- Bloom BS, Engelhart MD, Furst EJ, Hill WH and Krathwohl DR (1956) *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals – Handbook One, Cognitive Domain*. London: Longmans.
- Brabazon T (2007) *The University of Google: Education in the (Post) Information Age*. Aldershot: Ashgate.
- Costa AL and Kallick B (2007) *Describing 16 Habits of Mind*, at: ftp://download.intel.com/education/Common/au/Resources/EO/Course_Resources/Thinking/Habits_of_Mind.pdf (accessed 4 January 2014).
- Dervin B and Nilan M (1986) Information needs and uses. *Annual Review of Information Science and Technology* 21: 3–33.
- Dresang ET (2005) The information-seeking behavior of youth in the digital environment. *Library Trends* 54(2): 178–196.
- Eisenberg MB, Lowe CA and Spitzer KL (2004) *Information Literacy: Essential Skills for the Information Age*. 2nd ed. Westport, CT: Libraries Unlimited.
- Graef R (2000) *The Illusion of Information* (part one). BBC Radio 4, 23 July.
- Harris FJ (2008) Challenges to teaching credibility assessment in contemporary schooling. In: MJ Metzger, and AJ Flanagan (eds) *Digital Media, Youth, and Credibility*. Cambridge, MA: MIT Press: 155–180.
- Heinström J (2006) Fast surfing for availability or deep diving into quality – motivation and information seeking among middle and high school students. *Information Research* 11(4), at: <http://informationr.net/ir/11-4/paper265.html> (accessed 24 March 2014).
- Koltay T (2010) Library 2.0, information and digital literacies in the light of the contradictory nature of Web 2.0. *Webology* 7(2), at: <http://www.webology.org/2010/v7n2/a78.html> (accessed 24 March 2014).
- Latham D and Gross M (2013) Instructional preferences of first-year college students with below-proficient information literacy skills: a focus group study. *College and Research Libraries* 74(5): 430–449.
- Lewandowsky S, Ecker UKH, Seifert CM, Seifert N and Cook J (2012) Misinformation and its correction: continued influence and successful debiasing. *Psychological Science in the Public Interest* 13(3): 106–131.
- Madden AD, Bryson J and Palimi J (2006) Information behavior in pre-literate societies. In: A Spink and C Cole (eds) *New Directions in Human Information Behavior*. Dordrecht: Springer: 33–53.
- Marland M (ed) (1981) *Information Skills in the Secondary Curriculum*. London: Methuen.
- Marr A (2005) *My Trade: A Short History of British Journalism*. London: Pan.
- Ostenson J (2014) Reconsidering the checklist in teaching Internet source evaluation. *Portal: Libraries and the Academy* 14(1): 33–50.
- Paterson EC (1981) *Information skills 8 to 18*. Hull: Professional Centre, Hull College of Higher Education.
- Pickard AJ, Gannon-Leary P and Coventry L (2010) *Users’ Trust in Information Resources in the Web Environment: A Status Report*, at: http://ie-repository.jisc.ac.uk/470/2/JISC_User_Trust_final_report.pdf (accessed 24 March 2014).
- Prytherch R (ed) (2005) *Harrod’s Librarians’ Glossary and Reference Book*. 10th ed. Aldershot: Ashgate.

- Shenton AK (2014) Just why do we need school libraries? Some insights from students. *New Library World* 115(3/4): 140–159.
- Shenton AK and Dixon P (2004) The development of young people's information-seeking behaviour. *Library and Information Research* 28(90): 31–39.
- Shenton AK and Pickard AJ (2012) The evaluation challenge. *Creative Teaching and Learning* 3(2): 22–28.
- Shenton AK and Pickard AJ (2014) Understanding the trusting self. *eLearning Update* 43: 17–23.
- Trigg S (1981) The use of the library. *School Librarian* 29(4): 302–306.
- The Wikipedia Story* (2007) BBC Radio 4. 24 July.
- Williams P and Rowlands I (2007) *Information Behaviour of the Researcher of the Future: The Literature on Young People and Their Information Behaviour*, at: <http://www.jisc.ac.uk/media/documents/programmes/reppres/ggworkpackageii.pdf> (accessed 24 March 2014).
- Wray D and Lewis M (1995) Extending interactions with non-fiction texts: an EXIT into understanding. *Reading* 29(1): 2–9.

Author biographies

Andrew Kenneth Shenton is a former Lecturer in Northumbria University's School of Computing, Engineering and Information Sciences. He gained a doctorate in 2002 after a wide-ranging investigation of the information-seeking behaviour of children and young people. He has now had 150 papers published in Italy, the USA and his native Britain. They have been widely cited in books, periodical articles, conference papers, reports, dissertations and student seminar presentations, and have formed recommended reading for modules of university courses that have included PhD programmes. He can be contacted by post at 92 Claremont Road, Whitley

Bay, Tyne and Wear, NE26 3TU, England, United Kingdom. He can be e-mailed at: 96shentona@monkseaton.org.uk.

Alison J. Pickard is Director of Quality and Student Experience in the Faculty of Engineering and Environment, Northumbria University. She is also Programme Leader for the Professional Doctorate in Information Science. Dr. Pickard has worked in public and industrial libraries, and currently teaches units relating to learner support, user needs analysis and research methods. She is the author of *Research Methods in Information* – a core text on many LIS programmes internationally and a book that has recently been translated into Italian. Joint Editor of *Library and Information Research* and a member of the Editorial Board of *Performance Measurement and Metrics*, Dr. Pickard regularly delivers CPD workshops to both public and health library staff across the north-east of England. She is also a visiting scholar on the Erasmus Mundus 'Digital Libraries' programme, lecturing in Florence and Parma. She can be e-mailed at: alison.pickard@northumbria.ac.uk.

Andrew Johnson is an Infrastructure Technician with the Northumberland, Tyne and Wear NHS Trust and is based in Gosforth, Newcastle upon Tyne. He previously served as Network Manager at the school in which the research project addressed in this paper took place. In this capacity, he was particularly involved in the design of innovative electronic information systems associated with young people in an education context. He is the joint author of six previous articles, all of which have been written in collaboration with Andrew Shenton. He can be emailed at: e@andrewjohnson.im.

Library adoption of knowledge management using Web 2.0: A new paradigm for libraries

International Federation of
Library Associations and Institutions
2014, Vol. 40(4) 317–330
© The Author(s) 2014
Reprints and permission:
sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav
DOI: 10.1177/0340035214552054
ifla.sagepub.com

Md. Anwarul Islam

Japan Advanced Institute of Science and Technology (JAIST)

Naresh Kumar Agarwal

Simmons College

Mitsuru Ikeda

Japan Advanced Institute of Science and Technology (JAIST)

Abstract

While Web 2.0 tools are increasingly being adopted by academic libraries to connect with patrons, they are not actively used to facilitate knowledge management (KM). This study investigates the awareness and comfort of librarians, their perceived usefulness of KM using Web 2.0, organizational readiness, and the ways in which these affect the library adoption of KM using Web 2.0. The survey questionnaire was completed by 101 librarians from 35 countries in 6 continents. Most respondents had heard of KM, were comfortable with Web 2.0, perceived KM using Web 2.0 to be highly useful, but were not entirely sure if their libraries were ready to adopt KM. Comfort with Web 2.0 was found to impact perceived usefulness, which in turn, strongly affected the likelihood of adoption of KM using Web 2.0. This is the first study that combines KM using Web 2.0 from the perspective of academic librarians globally, and has important implications for theory and practice.

Keywords

Web 2.0, knowledge management, libraries

Background and introduction

Academic libraries are undergoing a period of profound change, with changes in the format of information accessed and provided, and changes in the needs of users and organizational structures, as well as in the role of librarians. This necessitates libraries to become, not just providers of information and periodicals, but knowledge seekers as well – seeking knowledge both from their patrons as well as in-house knowledge of their own employees. Knowledge Management (KM) is “the capability of an organization to create new knowledge, disseminate it throughout the organization, and embody it in products, services and systems” (Nonaka and Takeuchi 1995). In non-profit organizations such as libraries, KM can improve communication among staff and between top management and can promote a culture of sharing (Teng and

Hwamdeh, 2002). The basic goal of KM within libraries is to leverage the available knowledge that may help academic librarians to carry out their tasks more efficiently and effectively (Maponya, 2004). It can help transform the library into a more efficient knowledge sharing organization (Jantz, 2001). The only studies on library and KM have focused on KM in academic libraries (Townley, 2001; Maponya, 2004), the need for KM in libraries (Wen, 2005), the relationship between KM and library (Roknuzzaman and Umamoto, 2009; Sarrafzadeh, Martin and Hazeri,

Corresponding author:

Naresh Kumar Agarwal, Graduate School of Library and Information Science, Simmons College, 300 The Fenway, Boston, MA 02115, USA.

Email: agarwal@simmons.edu

2010), librarians' awareness or perceptions of KM (Siddike and Islam, 2011), knowledge sharing behavior (Islam, Ikeda and Islam, 2013), KM in state-of-the-art digital libraries (Islam and Ikeda, 2014) and mapping KM tools to KM cycle for libraries (Agarwal and Islam, 2014). A few academic libraries have been practicing KM to some extent. Branin (2003) describes an enterprise-wide KM system at the Ohio State University Library in the United States. The library aimed to take a broad and evolutionary approach to KM by responding to new types of digital information assets created on campuses and among individual faculty and students. They created a knowledge bank and sought to extend the expertise of librarians beyond collection management – as knowledge managers for managing all types of information. Maponya (2004) carried out a case study of the KM practices in the University of Natal, Pietermaritzburg Library, South Africa. The library focused on partnerships and collaboration with other libraries to acquire knowledge. There was knowledge sharing to some extent, but little systematic sharing of know-how, expertise and experiences among the library staff. White (2004) conducted a case study of the KM culture at the Oxford University Library Services. The study found that the library had an effective knowledge acquisition culture, they focused on mentoring/coaching for transferring knowledge from long-serving members to new staff members, monitoring of intangible assets, and other KM tools. Despite limited implementations and varying perceptions of the Library and Information Science (LIS) community towards KM, most researchers view it positively and call for full involvement of LIS practitioners in KM (Abell and Oxbrow, 2001; Southon and Todd, 2001).

The advent of Web 2.0 has also brought new opportunities for the library, and the increasing role of the patron in its decisions (Kim and Abbas, 2010). In a digital environment, knowledge can be transferred in the form of knowledge-based services and products including e-mail, Web 2.0, websites, online discussion forums, video-conferencing and other collaboration tools (Agarwal and Islam, 2014). Using these tools, librarians can share their knowledge with colleagues and respond more effectively to user needs (Michael and Maria, 2007). Web 2.0 can be leveraged to support knowledge sharing, creation and other knowledge processes. Web 2.0 applications and tools are important for libraries, especially when they are going through budgetary constraints. This is because many of these Web 2.0 tools can be adopted free, or purchased at relatively low prices. Levy (2009) points out that the features of most Web 2.0 tools have their roots in KM tools. For example, Wiki

as a Web 2.0 tool is part of the KM toolbox. Wikis can be read and edited simultaneously, helping to improve collaboration amongst library staff, between staff and patrons and even across libraries. 'Library Success: A Best Practices Wiki' (www.libsuccess.org) is used by librarians across the world to share their knowledge and successful projects, facilitating collaboration across libraries. Agarwal and Islam (2014) propose a set of technology and non-technology tools that libraries can use to implement KM, and map these to different phases of the KM cycle.

Even with these opportunities provided by KM and Web 2.0, most libraries are yet to fully embrace KM, or to leverage the use of Web 2.0 for KM goals. So far, there is little research in the area of KM using Web 2.0 as applied to libraries. It is unclear how librarians internationally perceive Web 2.0 and KM, and if they are ready to adopt KM in their libraries.

Objective of the study

The objective of the study was to investigate if librarians were aware of KM, if they were comfortable with Web 2.0, and whether their libraries were ready to adopt KM and Web 2.0. The proposition is that the more aware the librarians are of KM, and the more comfortable they are with Web 2.0 tools, the more open they would be to the idea of adopting KM using Web 2.0 in their libraries. However, this would also depend on the right conditions and organizational readiness to adopt KM being prevalent in the library.

The following research questions guide the study:

- RQ1. How aware are academic library professionals about KM and knowledge sharing practices?
- RQ2. How comfortable are they in using Web 2.0 tools?
- RQ3: How do these impact their perception of KM using Web 2.0 for libraries?
- RQ4: Based on their perception, how likely is their library to adopt KM using Web 2.0?
- RQ5: To what extent is this influenced by the library's organizational readiness to adopt KM?

Knowing the perceptions of librarians about KM is the first step in determining whether academic libraries are ready to adopt KM or not. The process of participating in the study itself might prompt libraries to start thinking about KM seriously. This is the first time an effort has been made to measure the perception of academic librarians globally to ascertain library readiness to adopt KM using Web 2.0. Insights gained from the study may trigger more such research in library areas and beyond.

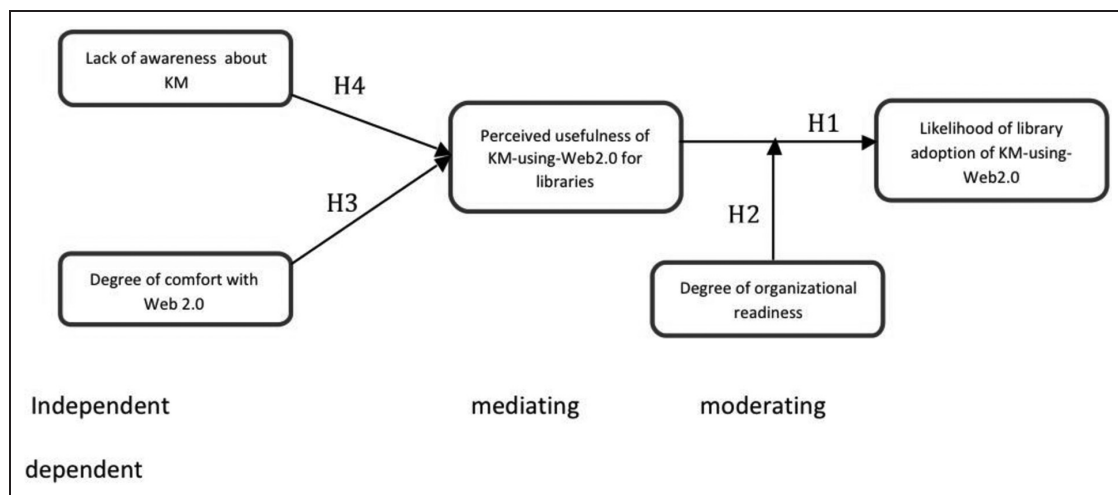

Figure 1. Research Model.

The rest of the paper is organized as follows: In the next section, we present our research model and variables. We then review the literature and arrive at hypotheses. The Technology Acceptance Model (TAM) (Davis, 1989) served as a theoretical lens for the study. This is followed by sections on methodology, findings and discussion, and conclusions and implications.

Research model

A research model is helpful in demonstrating the relationships between the variables of interest in a study. We propose a research model to study the factors affecting the likelihood of library adoption of KM using Web 2.0. It has two independent variables – ‘lack of awareness about KM’ and ‘degree of comfort with Web 2.0’, and one variable ‘perceived usefulness of KM using Web 2.0 for libraries’ that mediates the relationship between the independent variables and the dependent variable ‘likelihood of library adoption of KM using Web 2.0’. The ‘degree of organizational readiness’ is the moderating or interacting variable that moderates the relationship between ‘perceived usefulness’ and ‘likelihood of adoption’. The mediator and the dependent variable are based on the Technology Acceptance Model (TAM) by Davis (1989).

Literature review and hypotheses

‘Web 2.0’ refers to the social revolution (Birdsall, 2007) ushered in by the second generation of the web that facilitates communication, information sharing, interoperability and user centered design (King and Brown, 2009). Web 2.0 tools can be used to enhance

library services by being more proactive and personalizing outreach (Miller, 2005; Huffman, 2006; Stephens, 2006; Bradley, 2007; King and Porter, 2007; LASSIE, 2007; Tedd, 2008; Kumar and Tripathi, 2010). Hanson and Cervone (2007) identified Wiki, blog, Really Simple Syndication (RSS), Instant Messaging (IM) and podcast as the prominent Web 2.0 tools for academic libraries. Kim and Abbas (2010) found RSS and blogs to be widely adopted by academic libraries.

Parirokh, Daneshgar and Fattahi (2007) surveyed 30 American academic librarians to identify the knowledge sharing requirements in their libraries. They found that the majority were friendly towards knowledge sharing and valued its importance. Kim and Abbas (2010) identified specific Web 2.0 technologies used by academic libraries by analyzing 230 library websites. They surveyed 184 users from two universities to find that RSS and blogs were widely adopted by academic libraries, while users utilized the bookmark function. However, their study did not seek the perceptions of librarians. Also, the study was limited to two universities in the US mid-west, and did not take into account global perspectives.

There is an acute gap in the literature and initiatives on KM using Web 2.0 by library practitioners. With the recent emphasis on the creation and dissemination of knowledge with the help of Web 2.0, this study presents the perceptions of librarians on using Web 2.0 for KM in libraries. This is the first time an effort has been made globally to measure this. We hope that this study will trigger more research on this area.

Specific variables identified in the research model (Figure 1) are reviewed below, and the hypotheses arrived at.

Likelihood of library adoption of KM using Web 2.0 (dependent variable)

Intentions are the active, conscious, future aims we perceive another person to have (Rummel, 1976). The theory of planned behavior (Ajzen, 1991) suggests that perceived or behavioral intention is the most important determinant factor in predicting the decision to take a specific action or not. Past studies have used behavioral intention to forecast specific behavior, given the close relationship between intention and behavior (Ajzen, 1991). We define *likelihood of library adoption of KM using Web 2.0* as the perceived intention of the library to adopt KM using Web 2.0 from the point of view of individual librarians.

Perceived usefulness of KM using Web 2.0 for libraries (mediator)

Perceived usefulness is the degree to which the subject believes that the use of a technology will enhance performance (Davis, 1989). We define perceived usefulness of KM using Web 2.0 technologies as the extent to which librarians believe that KM using Web 2.0 will be useful for their libraries. We operationalize this as making library services more effective, making staff feel more valued, leading to increased productivity, helping to create new knowledge in libraries, improving users' satisfaction in libraries and making employee life at work easier. As per the TAM model, which has been validated in numerous studies, perceived usefulness has been found to influence behavioral intention through attitude (Davis, 1989). Therefore, we hypothesize:

Hypothesis 1: The perception of usefulness of KM using Web 2.0 for libraries will have a positive effect on the likelihood of library adoption of KM using Web 2.0.

Degree of organizational readiness (moderating variable)

We define organizational readiness as the set of factors that need to be in place, and in the right balance at the right point in time, before KM can be adopted in libraries. Many studies have found these to be the most common factors: knowledge sharing culture (Rahman, 2011), top management support (Kamath, Rodrigues and Desai, 2011), funding to set up a KM team and infrastructure (Basu and Sengupta, 2007), and timing – the right time to adopt (Holsapple and Joshi, 2000). To operationalize readiness, we include knowledge sharing culture, top management openness to ideas, funding for new initiatives, time taken to approve new initiatives, technology support and

librarians' willingness to invest time and effort. We hypothesize:

Hypothesis 2: Even if a librarian perceives KM using Web 2.0 to be useful for libraries, whether the library is likely to adopt KM using Web 2.0 will depend on the degree of organizational readiness.

Degree of comfort with Web 2.0 (independent variable)

Degree of comfort is the degree of fit between the new technology and the individual's existing experiences and job responsibility (Rogers, 2003). We define degree of comfort with Web 2.0 as the individual ease and experience that librarians feel when using Web 2.0 technologies. Agarwal, Xu and Poo (2011) posit that one's comfort level in using the system, system-knowledge, or computer-efficacy would affect use of the system/tool. The TAM model (Davis, 1989) posits that external factors affect perceived usefulness. Therefore, we hypothesize:

Hypothesis 3: The more comfortable a library staff is with Web 2.0, the more likely s/he is to perceive KM using Web 2.0 as useful for libraries.

Lack of awareness about KM (independent variable)

Awareness is focused on an internal state. We define awareness as whether the librarian has heard about KM and the degree to which s/he understands the concept. Social awareness or influence has been found to influence perceived usefulness and usage (Venkatesh and Davis, 2000). Therefore, we hypothesize:

Hypothesis 4: The more aware a library staff is about KM, the more likely s/he is to perceive KM using Web 2.0 as useful for libraries.

Methodology

We relied upon the survey questionnaire method for collecting data for this study, as the questions related to the perceptions of librarians, for which the survey method is the best suited.

Study population and sample

The target population of the study is academic librarians across the world. The scope of the study is limited to academic libraries because they have played a significant role in supporting information dissemination activities, and faculty and students stimulate the creation and transmission of knowledge. However, as it would be difficult to obtain a sampling frame consisting of academic librarians across the

world, we utilized convenience sampling to reach out to librarians. The study population was academic libraries worldwide that were accessible using the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) mailing list (IFLA Mailing Lists, 2014) and the IFLA KM section mailing list. Apart from these, we also reached out to academic librarians in the UK (listing maintained by University of Wolverhampton, n.d.), the USA (listing maintained by University of Texas, n.d.), Canada (Universities in Canada, n.d.), Australia (Universities in Australia, n.d.) and other countries such as Malaysia, India, Bangladesh, Norway, Denmark, where universities were found using Web search. The purpose was to reach out to a wide pool of academic libraries from different countries whose contact details were accessible online. This ensured coverage of diverse socio-economic and educational environments. The librarians reached out to were those who had registered themselves to be part of these mailing lists, as well as those whose email addresses could be obtained from the resources referenced above. Data was gathered using a web-based questionnaire. The collected data was statistically analyzed using psychometric procedure to determine support for our hypotheses.

Instrument development

The items developed for the five variables of our research model, as well as other control variables on Web 2.0 experience, knowledge retention and training, and demographic variables, are listed in Table 1 below. The control variables were not of theoretical interest but were included to see if they had any effect on the dependent variable.

Where possible, survey items were taken from prior studies or adapted to suit the needs of this study. For other cases, the items were self-developed. The questionnaire used the 7-point Likert scale (1 = strongly disagree, 7 = strongly agree). An introductory paragraph defining knowledge management in libraries was included in the survey. The face validity of the survey items was ascertained through discussion.

Data collection and analysis

The survey instrument was pre-tested to check for any question wording issues. The questionnaire and the design of the study were approved by the Institutional Review Board of Simmons College. Participation was voluntary. Filling out the questionnaire implied consent. A web-based version of the instrument was created using Google form. None of the questions was made compulsory. Thus, a participant could choose not to answer a question s/he was uncomfortable with.

In order to protect the identity of the librarians, no names, email addresses or library names were gathered.

Based on the names of universities gathered, the respective library websites were searched. From the listing of library staff, email addresses of librarians were gathered and collated. While some library websites listed emails of individual staff members, others had a common contact email for all external mails. We obtained the names and email addresses of 563 librarians in the UK, USA, Australia and Canada. Individual personalized emails were sent to all these. Apart from these, individual librarians were also contacted in other countries such as Malaysia, India, Bangladesh, Norway and Denmark. Mails were also sent to the IFLA and IFLA KM mailing lists. About 600 librarians were individually contacted, with the rest in mailing lists.

In total, 101 librarians from 35 countries in 6 continents filled out the questionnaire after multiple follow-up emails and efforts at reaching respondents and mailing lists. As the survey was anonymous, it was not easily to distinguish how many of the responses were from individual emails and how many from mailing lists. Thus, it would be difficult to arrive a precise number for the response rate. The response rate would be $101/(600 + \text{those registered in the mailing lists})$. For the sake of calculation, if we were to disregard the number of people in the mailing lists, the response rate would be $101/600$ or 16.83 percent. However, since there are likely to be hundreds of librarians registered in the mailing lists (some of whom might have been individually contacted), and assuming that one or more responses were from those registered in the mailing lists, the actual response rate would be even less than the 16.83 percent figure based on our calculation. As the responses were difficult to get, and the response rate not too high, no separate pilot data was gathered. Rather, exploratory factor analysis was done on the main data itself once the responses stopped coming in. Data was gathered between August 2013 and February 2014.

PSPP 0.8.2, the open source alternative to SPSS, was used for statistical data analysis. The authors also had access to IBM SPSS 22. The results generated by PSPP were found to be equivalent, and sufficient for the analysis.

Demographics

Table 2 shows the demographic distribution of the survey respondents.

The survey was truly international, with respondents coming from 35 countries in all continents excluding Antarctica. The participants were distributed almost equally between Asia and Europe (22 and 20 percent

Table 1. Variables and items included in the questionnaire.

Variable	Coding	Question	Source
Likelihood of library adoption of KM using Web 2.0 (dependent)	INTN1	I expect that I will apply Web 2.0 based KM in my library-based work in the future.	Adapted from Wang and Liu (2009)
	INTN2	I am likely to recommend to my library to adopt KM using Web 2.0 in the near future.	Self-developed
	INTN3*	It is likely that my library will adopt KM using Web 2.0 in the short term.	Adapted from Agarwal, Wang, Xu and Poo, (2007); Jarvenpaa, Tractinsky and Saarinen (1999)
	INTN4	It is likely that my library will adopt KM using Web 2.0 in the longer term.	
	INTN5	It is likely that my library will adopt KM using Web 2.0.	
Perceived usefulness of KM using Web 2.0 for libraries (mediating)	PU1	Implementing KM using Web 2.0 in libraries will make library services more effective.	Adapted from Ajjan and Hartshorne (2008)
	PU2	Implementing KM using Web 2.0 in libraries will make the library staff feel more valued.	Self-developed
	PU3	Implementing KM using Web 2.0 in libraries will lead to increase in productivity.	Adapted from Ajjan and Hartshorne (2008)
	PU4	Implementing KM using Web 2.0 will help to create new knowledge in libraries.	Adapted from Panahi, Watson and Partridge (2013)
	PU5	Implementing KM with Web 2.0 will improve users' satisfaction in libraries	Adapted from Ajjan and Hartshorne (2008)
	PU6	Implementing KM with Web 2.0 will make my life at work easier.	Self-developed
	PU7	Implementing KM using Web 2.0 is useful for libraries.	
Degree of organizational readiness (moderator)	READY1	In my library, we always ask each other for work-related knowledge.	Adapted from Agarwal, Xu and Poo (2011)
	READY2	Most colleagues in my organization are ready to share their knowledge.	
	READY3	I think my library has a knowledge sharing culture.	
	READY4*	The top management of the library is always open to new ideas.	Self developed
	READY5*	My library usually gets the money for new initiatives it wants to take up.	
	READY6 ⁺	In my library, it takes a very long time to get any new initiative approved.	
	READY7	My library is well supported in its technology.	Neches et al (1991)
	READY8*	Once they understand the value of KM, library staff will be ready to invest time and effort for KM in our library.	Adapted from Matschke, Moskaliuk and Cress (2011)
	READY9	If my library were to implement KM, I think we have all the right things in place.	Self developed
Lack of awareness about KM (independent)	AWR1*	I had never heard of KM until now.	Self-developed
	AWR2	I have heard of KM but am not exactly sure of the concept.	
	AWR3	I have heard the term Knowledge Management but it has been a challenge for me to understand the area.	Adapted from Ajiferuke (2003)
	AWR4 ⁺	I have good knowledge about KM.	Self-developed

(continued)

Table 1. (continued)

Variable	Coding	Question	Source
Degree of comfort with Web 2.0 (independent) (blogs, wikis, social networking sites)	CFT1	I feel comfortable using Web 2.0 technologies.	Adapted from Kumar and Tripathi (2010)
	CFT2	I am able to clearly communicate using Web 2.0 technologies.	Self developed
	CFT3	I consider myself a heavy user of Web 2.0 technologies.	
	CFT4*	I think most of my library colleagues are comfortable with Web 2.0 technologies.	Adapted from Kumar and Tripathi (2010)
	CFT5	My library communicates with users using Web 2.0 tools.	Self-developed
Web 2.0 experience (control)	W2LIB_YRS	How long has Web 2.0 been around in your library?	Self-developed
	LIB_□	In what forms have Web 2.0 been implemented in your library?	
	PERS_□	Which Web 2.0 tools do you use most frequently?	
Knowledge retention (control)	RETAIN	How does your library retain the knowledge of people who leave or resign from the library?	Self-developed
Training (control)	TRNG	How does your library provide organizational knowledge to new employees?	Self-developed
Demographics (control)	EMP_CNT	No of employees in the library	Agarwal, Xu and Poo (2011)
	LOC	Library location – city, country	
	ROLE	Work role / position	
	DEPT	Department working in	Self-developed
	YRS_FLD	No of years in the library field	
	GEN	Gender	Agarwal, Xu and Poo (2011)
	AGE	Birth Year 19 __	
	EDN	Education	

Note: * These items were dropped after factor analysis.

+ These items were negatively worded, and thus, reverse coded.

Table 2. Demographics and library experience.

Gender	Age (years)	Education	No. of years in the library field	No. of employees in library
Male: 24 (23.76%)	Mean: 44.83	PhD: 9 (8.91%)	Mean: 15.58	1-19: 42 (41.58%)
Female: 76 (75.25%)	SD: 11.74	Masters: 69 (68.32%)	SD: 9.68	20-49: 14 (13.86%)
unspecified: 1 (0.99%)	Min: 25	Bachelors: 13 (12.87%)	Min: 1	50-100: 18 (17.82%)
	Max: 79	Diploma: 10 (9.9%)	Max: 37	101-500: 27 (26.73%)
	N = 90	Others 0		
	(unspecified 11)			

respectively), with the rest coming from the other four continents (see Table 3). Along with individual librarians reached out from university libraries in specific countries, this distribution also reflects the international nature of the mailing lists targeted.

The work roles or positions specified by the respondents were classified into three categories based on hierarchy (see Table 4).

Forty-three percent of the respondents did not specify a specific department but said they worked in the overall library in general (see Table 5).

Exploratory factor analysis

Psychometric analysis was performed as per the procedure recommended by Anderson and Gerbing

Table 3. Library location.

Continent	Countries
Asia: 22 (21.78%)	Bangladesh 6; India 4; Vietnam 3; Pakistan 2; Malaysia, Lebanon, Iran, UAE, China, Philippines and Laos 1 each
Europe: 20 (19.8%)	UK 9; Germany 2; Denmark, Belgium, France, Switzerland, Estonia, Slovenia, Italy, Hungary and Romania 1 each
South America: 16 (15.84%)	Brazil 15; Colombia 1
North America: 15 (14.85%)	USA 8; Canada 4; Puerto Rico, Jamaica and Mexico 1 each
Australia: 14 (13.86%)	Australia 14
Africa: 13 (12.87%)	Zimbabwe 4; Kenya and South Africa 3 each; Ghana 2, Nigeria 1 unspecified 1

Table 4. Work role / position.

Category	Designation
Director / Head: 20 (20%)	Head Librarian / Head of Library / Branch Head / Department Head 8; Chief Librarian / Librarian-in-chief / Bibliotecaria Chefe 4; Library Director 4; Associate Director 2; Acting / Deputy Director 2
Librarian: 65 (65%)	Librarian / Bibliotecaria 22; Academic / University / Faculty / Liaison / Research / Subject Librarian 16; Reference Librarian 6; IT / Systems / Technology / Web Applications Librarian 7; Library Services Manager 5; Head / Manager of Scholarly Communication 2; Library Coordinator 2; Senior Librarian 2; School Librarian 1; Serials Librarian 1; Lawyer 1
Library Assistant: 15 (15%)	Assistant / Sub Librarian 7; E-Repository / Institutional Repository Administrator 2; Chief Library Assistant 1; Executive 1; Junior Librarian 1; Professional Assistant 1; Returns Assistant 1; Management Support 1 unspecified 1

Table 5. Department working in.

Department	Count (%age)	Other terms used for department
Library	43 (42.57%)	information services
Reference	12 (11.88%)	information / learning / research services
Technical services	11 (10.89%)	serials / resources / collection development
Technology	10 (9.9%)	IT / systems / automation / digital library / institutional repository / media / design
Customer service	8 (7.92%)	service desk / inquiry / reader services
Administration	3 (2.97%)	library administration
Innovation	2 (1.98%)	information management and innovation / planning
Legal	1 (0.99%)	
unspecified	9 (8.91%)	

(1988). Exploratory factor analysis (EFA) is a technique within factor analysis used to uncover the underlying structure and relationships between measured variables (Norris and Lecavalier, 2009). EFA with principal component analysis (Hair et al., 1995) was used to extract the factors, followed by Varimax rotation. Six survey items – CFT4, AWR1, READY4, READY5, READY8 and INTN3 (see Table 1) were found to be problematic (both statistically and conceptually), and removed. All items loaded correctly on their respective variables. This indicates a high degree of convergent

and discriminant validity, and thus construct validity for the five variables.

A reliability analysis was carried out using Cronbach's alpha. Table 6 below shows the descriptive statistics and Cronbach's α for the five variables in the research model. The internal consistency was above 0.8 for comfort, awareness and perceived usefulness, and close to 0.8 for likelihood of adoption. This was lower for organizational readiness as it is a multi-dimensional variable.

The participants exhibited a high degree of comfort with Web 2.0 (5.49 on a scale of 1-7) and disagreed

Table 6. Descriptive Statistics and Cronbach's alpha.

Variables	No. of items	Mean (1-7 scale)	Standard Deviation	Reliability (Cronbach's α)
Degree of comfort with Web 2.0	4	5.49	1.16	0.82
Lack of awareness about KM	3	2.95	1.48	0.81
Perceived usefulness of KM using Web 2.0 for libraries	7	5.75	.98	0.93
Degree of organizational readiness	6	4.85	.91	0.7
Likelihood of library adoption of KM using Web 2.0	4	5.35	1.15	0.79

Table 7. Results of Hypothesis testing.

Part of research model analyzed	Independent Variable	Dependent Variable	Standardized Coefficients			Hypothesis
			β	t	Sig. (p)	
Effect of CFT and AWR on PU	CFT	PU	0.24	2.37	0.02	H3 *supported
	AWR	PU	-0.14	-1.38	0.17	H4 not supported
Effect of only AWR on PU	AWR	PU	-0.2	-2.03	0.05	*supported
Effect of PU and PU*READY on INTN	PU	INTN	0.39	3.13	0	H1 ***strongly supported
	PU*READY	INTN	0.15	1.19	0.24	H2 not supported
Effect of only PU*READY on INTN	PU*READY	INTN	0.39	3.8	0	***supported

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ *** $p < 0.0001$.

that they were unaware of KM. Thus, they had some exposure to KM. Most participants thought that KM using Web 2.0 would be useful for libraries. While they tended to agree that their organizations were ready for KM, it was a relatively low level of agreement (4.85 on a scale of 1-7). Finally, the participants thought that their libraries were likely to adopt KM using Web 2.0.

Hypothesis testing

After completing the validity and reliability analysis, hypothesis testing was done using multiple linear regression. It is a procedure used to attempt the relationship between two or more independent variables and a dependent variable by fitting a linear equation to observed data. Table 7 lists the results of the hypothesis testing. The leftmost column shows the part of the research model (Figure 1) analyzed in the four iterations of the regression analysis. The next two columns show the cause-effect relationship between the variables in question. The number in the significance (p) column tells what the probability of error is. The hypothesis is supported if the probability of error is less than 5 percent i.e. $p < 0.05$.

First, the left side of the research model was analyzed, looking at the effect of the two independent variables – *lack of awareness about KM* (AWR) and *degree of comfort with Web 2.0* (CFT) – on the mediating variable *perceived usefulness of KM using Web 2.0 for libraries* (PU). Hypothesis 4 (effect of AWR on PU) was not supported, while H3 (effect of CFT on PU) was supported ($p < 0.05$).

To test for Hypothesis 4 again, we analyzed the effect of only AWR on PU. Now, the effect of AWR was found to be significant ($p = 0.05$).

Next, we analyzed the right side of the model. It has two relationships. H1 shows the relationship between the mediating variable *perceived usefulness of KM using Web 2.0* (PU) on the dependent variable *likelihood of library adoption of KM using Web 2.0* (INTN). H2 is a moderating effect. It shows the relationship of the interaction between PU and the *degree of organizational readiness* (READY) on the dependent variable INTN. The moderated relationship or the interaction was modeled by including a product term (PU*READY) as an additional independent variable (Irwin and McClelland, 2001), along with PU, to see their effect on the dependent variable INTN. H1 was found to be strongly supported ($p < 0.0001$), while H2 was not supported.

We analyzed the effect of only the moderator (PU*READY) on the dependent variable (INTN). When analyzed separately, H2 was found to be strongly supported ($p < 0.0001$).

After the hypothesis tests, additional tests were carried out to see: a) any potential effect of the control variables *age, gender, education, no. of employees in the library* and *no. of years in the library field* on the dependent variable INTN; b) the direct effect of READY on both INTN or PU; c) the individual items for specific variables that had been deleted; and d) the nine individual items of READY on INTN. None of these were found to be significant. The only (strongly) significant effect was of READY4 (the top management of the library is always open to new ideas) on INTN ($\beta = 0.43$, $t = 4.53$, $p < 0.0001$).

Findings and discussion

In this study, we set out to answer a few research questions on the perceptions of academic library professionals about Web 2.0 and the degree to which the library is ready to adopt KM. The findings addressing the research questions and the results of hypotheses testing were summarized in Tables 7 and 8.

RQ1. How aware are academic library professionals about KM and knowledge sharing practices?

More than 71 percent of the participants strongly disagreed that they had never heard of KM, while another 10 percent disagreed. Thus, most librarians had heard of KM in some form. More than 31 percent of the participants indicated that they had good knowledge of KM. Only about 12 percent of the respondents indicated that they had heard of KM but were not exactly sure of the concept, or found it a challenge to understand. Overall, the mean response for lack of awareness was 2.95 (on a scale of 1-7; standard deviation 1.48). If we reverse *lack of awareness* to awareness, the mean response would be 5.05. The participations agreed that they were aware of KM and knowledge sharing practices, but did not consider it to be a strong agreement. Thus, most participants exhibited a relatively high degree of awareness about KM and KM practices. This is in line with past studies, e.g. by Siddike and Islam (2011), who found that 93 percent of their respondents had heard about KM in the literature. It is significant that about one-third of librarians internationally claim a good degree of knowledge in KM, which demonstrates that KM is slowly but surely finding its way in libraries.

RQ2. How comfortable are they in using Web 2.0 tools?

More than 43 percent of the respondents indicated a very high degree of comfort with Web 2.0 (those who chose 6 or 7 on a scale of 1-7). The mean response for *degree of comfort* was 5.49 with a standard deviation of 1.16. Thus, the participants were largely comfortable with Web 2.0. Of the 1.3 billion active Facebook users as of early 2014, many of these would be librarians as well. This individual comfort explains why libraries are embracing Web 2.0 (as found by Kumar and Tripathi, 2010).

RQ3. How do these impact their perception of KM using Web 2.0 for libraries?

More than 46 percent of the respondents perceived KM using Web 2.0 to be highly useful for libraries (responses of 6 and 7, on a scale of 1-7). The mean response for perceived usefulness was 5.75 with a standard deviation of .98. The relatively low standard deviation indicates that the respondents all agreed that KM would be useful for their libraries.

H3 was supported, while H4 found conditional support. The individual degree of comfort with Web 2.0 (H3) was found to affect the perceived usefulness of KM using Web 2.0 for libraries. This finding is consistent with Agarwal, Xu and Poo (2011), who found an individual's inherent lack of comfort with an information source to negatively affect the amount and order of use of that source. Thus, if a librarian likes using Web 2.0 technologies, s/he is likely to think it would be useful for libraries overall.

Finally, on its own, lack of awareness about KM (H4) was found to negatively affect the perceived usefulness of KM using Web 2.0 for libraries. If a librarian does not know enough about KM, s/he is unlikely to find KM using Web 2.0 useful for libraries. However, when analyzed along with degree of comfort with Web 2.0, the effect of AWR on PU was found to be insignificant. This might be because comfort with Web 2.0 is based on individual experience (which one can more strongly vouch for), while awareness is more subjective. Thus, between Web 2.0 comfort and KM awareness, the former is a more important factor for the librarians to perceive KM using Web 2.0 to be useful for libraries.

RQ4. Based on their perception, how likely is their library to adopt KM using Web 2.0?

About 37 percent of the participants strongly agreed that their library was likely to adopt KM using Web 2.0 (mean 5.35, SD 1.15). About 28 percent strongly

agreed that the library was likely to adopt KM using Web 2.0 in the short term, while most of them only showed a slight agreement (mean 4.46, SD 1.68). Kim and Abbas (2010) had earlier compared academic library and user utilization of Library 2.0 features in the KM perspective and found that the adoption rate greatly differs for each Library 2.0 application. Some of the library-initiated knowledge transfer functions (e.g., RSS feeds, podcast) are widely adopted among academic libraries, while some of the user-initiated functions (e.g., Tagging, Wiki, etc.) are at a burgeoning stage.

H1 was strongly supported. The strong support for H1 is intuitive as libraries are likely to adopt KM using Web 2.0 only if they perceive it to be useful. This finding is consistent with the Technology Acceptance Model (Davis, 1989), where perceived usefulness has been shown to have a significant effect on intention.

RQ5. To what extent is this influenced by the library's organizational readiness to adopt KM?

The mean value for the degree of organizational readiness was 4.85 (with a standard deviation of 0.91). Thus, the participants did not have a strong opinion on whether they thought their library was ready or not to adopt KM using Web 2.0, though they tended to think that it was.

However, the reliability of this variable was low (0.7) because it consists of multiple dimensions. We operationalized organizational readiness in terms of knowledge sharing culture (READY1-3; Cronbach's $\alpha = 0.82$), top management openness to ideas (READY4), funding (READY5), time to approve new initiatives (READY6), technology support (READY7), willingness to invest time and effort (READY8) and overall readiness (READY9). Analyzing these dimensions separately, 33 percent strongly agreed that they had a knowledge sharing culture (values of 6 and 7 on a scale of 1-7; mean 5.26, SD 1.21), more than 51 percent strongly agreed that their top management was open to new ideas (mean 5.4, SD 1.49), only 13 percent strongly agreed that they usually got funding for new initiatives, with most people disagreeing (mean 3.75, SD 1.62). About 22 percent strongly agreed that it did not take very long to get new initiatives approved, though a big percentage thought otherwise (mean 3.91, SD 1.70). These findings reflect that while top management were open to ideas, they did not always provide the money or approve new initiatives quickly. About 33 percent strongly agreed that they had technology support (mean 4.85, SD 1.4). More than 33 percent

strongly agreed that library staff would be ready to invest time and effort on KM (mean 5.05, SD 1.19). Finally, in the question for overall readiness, 22.77 percent strongly agreed that their organization was ready to adopt KM (mean 4.69, SD 1.33).

Comparing the means of the seven dimensions (on a scale of 1-7, where 1 = not ready at all and 7 = completely ready), the pecking order of readiness is management openness 5.4, knowledge sharing culture 5.26, willingness to invest time and effort 5.05, technology support 4.85, overall readiness 4.69, time taken to approve new initiatives 3.91 and funding for new initiatives 3.75. Many of these readiness factors have been identified in prior studies – knowledge sharing culture, (Rahman, 2011), top management support (Kamath, Rodrigues and Desai, 2011) and funding to set up a KM team and infrastructure (Basu and Sengupta, 2007).

H2 found conditional support. The moderating effect of READY and PU on INTN (H2) also found strong support. However, this interacting effect (when analyzed along with the effect of PU on INTN) was found to be insignificant. This could be because usefulness was perceived to be a more important factor than readiness. Also, readiness, as a factor, had lower internal consistency as it had multiple dimensions. This finding held even when we considered only one dimension – knowledge sharing culture (READY1-3; Cronbach's $\alpha = 0.82$), where the overall effect was insignificant. Thus, perceived usefulness (H1) has a more important role on adoption than readiness (H2). This finding is in accordance with the TAM Model (Davis, 1989) where numerous studies have found perceived usefulness to affect adoption.

Conclusions and implications

The study found that librarians, in general, are comfortable using Web 2.0. Thus, libraries can expand their reach in this area, making use of this expertise in their staff. Librarians disagreed that they were unaware of KM. Thus, the study shows that the awareness about KM is increasing in libraries. It is time for KM researchers to help more libraries to adopt KM using Web 2.0, as most librarians agree that it would be useful and that, given favorable conditions, the library is likely to adopt KM using Web 2.0. The part where most work is needed is for libraries to further develop their organizational readiness. While the knowledge sharing culture was found to be strong and top management open to ideas, they did not always provide the funding or approve new initiatives easily. This is a bottleneck which needs to be addressed. For KM adoption, teams will need to be formed and both

people and technology infrastructure developed. Thus, along with the openness of top management, libraries need to secure funds for KM. Other research organizations or universities could also help in this area by seeing it as a priority. Finally, libraries need to further improve their processes. They need to become more agile by responding to change quickly and by providing timely support to new initiatives. Overall, the study points to a favorable direction for KM using Web 2.0 in libraries. Adopting KM using Web 2.0 would lead to more agile libraries, service innovation, and libraries moving seamlessly towards the libraries of the future, while surviving budget cuts, competition from online sources such as Google and other difficulties.

The indirect benefits to participants are developing awareness about knowledge management, even as they fill out the questionnaire. Knowing the perceptions of librarians about KM is the first step in determining whether academic libraries are ready to adopt KM or not. The process of filling out the questionnaire itself might prompt libraries to start thinking about KM seriously.

The study also has implications for researchers in the KM, Web 2.0 and library areas. Bringing these together opens up further areas of research, and is a primary contribution of this study. We propose the term KML 2.0 to study the area of 'KM using Web 2.0 in libraries'. Researchers should note the findings and limitations of this study and continue work in this area.

The study had a few limitations. First, a bigger sample than 101 would yield more data. Two of the hypotheses were conditionally supported. A larger sample could help determine if these hypotheses are more fully supported. Second, the use of convenience sampling would limit the generalizability of our findings. Third, the construct validity of the survey items could be further improved by adopting a two-step sorting procedure described by Agarwal (2011), even before the data collection is started.

Future work could be done in a number of areas: Further analysis could be done on the qualitative data obtained on how the library retains the knowledge of people who leave or resign from the library, and how the library provides organizational knowledge to new employees. The data could be further analyzed by individual continents to see how the findings differ across librarians in the six continents. We have looked at Web 2.0 technologies as a monolithic entity. Future studies could build on the work of Kim and Abbas (2010) and investigate individual technologies separately. Finally, the findings of the study could be supplemented with interviews of librarians to get a more

in-depth picture of their perceptions about KM using Web 2.0 for libraries.

References

- Abell A and Oxbrow N (2001) *Competing With Knowledge*. Library Association Publishing: London.
- Agarwal NK and Islam MA (2014) Knowledge management implementation in a library: mapping tools and technologies to phases of the KM cycle. *VINE: The Journal of Information and Knowledge Management Systems* 44(3): In press.
- Agarwal NK (2011) Verifying survey items for construct validity: a two-stage sorting procedure for questionnaire design in information behavior research. In: *Proceedings of ASIS&T 2011 Annual Meeting*, New Orleans, Louisiana, Oct 9-13.
- Agarwal NK, Wang Z, Xu Y and Poo DCC (2007) Factors affecting 3G adoption: an empirical study. In: *11th Pacific-Asia Conference on Information Systems (PACIS)*, Auckland, New Zealand, 3-6 July.
- Agarwal NK, Xu Y and Poo DCC (2011) A context-based investigation into source use by information seekers. *Journal of the American Society for Information Science and Technology (JASIST)* 62(6): 1087–1104.
- Ajiferuke I (2003) Role of information professionals in knowledge management programs: Empirical evidence from Canada. *Informing Science Journal* 6: 247–257.
- Ajjan H and Hartshorne R (2008) Investigating faculty decisions to adopt Web 2.0 technologies: Theory and empirical tests. *Internet and Higher Education* 11: 71–80.
- Ajzen I (1991) The theory of planned behavior, *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 50: 179–211.
- Anderson JC and Gerbing DW (1988) Structure equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin* 103(3): 411–423.
- Basu B and Sengupta K (2007) Assessing success factors of knowledge management initiatives of academic institutions—a case of an Indian business school, *The Electronic Journal of Knowledge Management* 15(3): 273–282.
- Birdsall FW (2007) Web 2.0 as a social movement. *Webology* 4(2). Available at: www.webology.ir/2007/v4n2/a40.html (accessed 10th January, 2014).
- Bradley P (2007) *How to Use Web 2.0 in Your Library*. London: Facet.
- Branin JJ (2003) Knowledge management in academic libraries: building the knowledge bank at the Ohio State University. *Journal of Library Administration* 39(4): 41–56.
- Davis FD (1989) Perceived usefulness, perceived ease of use and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly* 13(3): 319–340.
- Hair JF, Anderson RE, Tatham RL and Black WC (1995) *Multivariate Data Analysis with Reading*. 4th Edition. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

- Hanson K and Cervone HF (2007) *Using Interactive Technologies in Libraries*. New York, NY: Neal-Schuman Publishers.
- Holsapple CW and Joshi KD (2000) An investigation of factors that influence the management of knowledge in organizations. *Journal of Strategic Information Systems* 9: 235–261.
- Huffman K (2006) Web 2.0: beyond the concept: practical ways to implement RSS, podcast and wikis. *Education Libraries* 29(1): 12–19.
- IFLA Mailing Lists (2014) Available at <http://www.ifla.org/ mailing-lists> (accessed February 28, 2014).
- Irwin JR and McClelland GH (2001) Misleading heuristics and moderated multiple regression models, *Journal of Marketing Research* 38(1): 100–109.
- Islam MA and Ikeda M (2014) Convergence issues of knowledge management in digital libraries: steps towards state-of-the-art digital libraries, *VINE: The Journal of Information and Knowledge Management Systems* 44(1): 140–159.
- Islam MA, Ikeda M and Islam MM (2013) Knowledge sharing behavior influences: A study of information science and library management faculties in Bangladesh. *IFLA Journal* 39(3): 221–234.
- Jantz R (2001) Knowledge management in academic libraries: special tools and processes to support information professionals, *Reference Services Review* 29(1): 33–39.
- Jarvenpaa SL, Tractinsky N and Saarinen L (1999) Consumer trust in an Internet store: A cross-cultural validation. *Journal of Computer-Mediated Communication* 5(2): 0.
- Kamath V, Rodrigues LLR and Desai P (2011) The role of top management in using knowledge management as a tool for innovation - a systematic dynamics perspective. In: World Congress on Engineering 2011, Vol. I, WCE 2011, July 6-8, 2011. London, UK.
- Kim YM and Abbas J (2010) Adoption of Library 2.0 functionalities by academic libraries and users: A knowledge management perspective. *The Journal of Academic Librarianship* 36(3): 211–218.
- King DL and Brown SW (2009) Emerging trends, 2.0, and libraries. *The Serials Librarian* 56(1e4), 32e43.
- King DL and Porter M (2007) Collaborating with wikis. *Public Libraries* 46(2): 32–35.
- Kumar S and Tripathi M (2010) Use of Web 2.0 tools in academic libraries: A reconnaissance of the international landscape. *The International Information and Library Review* 42: 195–207.
- LASSIE (2007) Libraries and social software in education project document. Available at <http://clt.lse.ac.uk/Projects/LASSIE.php>. (accessed June 10, 2013).
- Levy M (2009) Web 2.0 implications on knowledge management. *Journal of Knowledge Management* 13(1): 120–134.
- Maponya PM (2004) Knowledge management practices in academic libraries: a case study of the University of Natal, Pietermaritzburg Libraries. *SCECSAL Proceedings* 125–148.
- Matschke C, Moskaliuk J and Cress U (2011) Knowledge exchange using Web 2.0 technologies in NGOs. *Journal of Knowledge Management* 16(1):159–176.
- Michael S and Maria C (2007) Web 2.0, Library 2.0, and the hyperlinked library, *Serials Review* 33: 253–256.
- Miller P (2005) Web 2.0: building the new library. *Ariadne* 45: Available at www.ariadne.ac.uk/issue45/miller/intr.html (accessed 20 February, 2014).
- Neches R, Fikes R, Finin T, Gruber T, Patil R, Senator T and Swartout WR (1991) Enabling technology for knowledge sharing, *AI Magazine* 12(3), Fall.
- Nonaka I and Takeuchi H (1995) *The Knowledge Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*, Oxford University Press: New York, NY.
- Norris M and Lecavalier L (2009) Evaluating the use of exploratory factor analysis in developmental disability psychological research, *Journal of Autism and Developmental Disorders* 40 (1): 8–20.
- Panahi S, Watson J and Partridge (2013) Towards tacit knowledge sharing over social web tools. *Journal of Knowledge Management* 17(3): 379–397.
- Parirokh M, Daneshgar F and Fattahi R (2008) Identifying knowledge-sharing requirements in academic libraries. *Library Review* 57(2): 107–122.
- Rahman RA (2011) Knowledge sharing practices: A case study at Malaysia's health care research institutes. *The International Information and Library Review* 43: 207–214.
- Rogers EM (2003) *Diffusion of Innovations*, 5th ed. New York: Free Press.
- Roknuzzaman M and Umemoto K (2009) How library practitioners view knowledge management in libraries: A qualitative study. *Library Management* 30(8/9): 643–656.
- Rummel RJ (1976) *Chapter Intentions, Attitudes and Interests/ Understanding Conflict and War: Vol. 2: The Conflict Helix*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Sarrafzadeh M, Martin B and Hazeri A (2010) Knowledge management and its potential applicability for libraries. *Library Management* 31(3): 198–212.
- Siddike MAK and Islam MS (2011) Exploring the competencies of information professionals for knowledge management in the information institutions of Bangladesh. *The International Information and Library Review* 43(3): 130–136.
- Southon G and Todd R (2001) Library and information professionals and knowledge management: conceptions, challenges and conflicts. *The Australian Library Journal* 50(3): <http://alianet.alia.org.au/publishing/alj/50.3/full.text/conceptions.challenges.html> (accessed 10 November 2013).
- Stephens M (2006) Exploring Web 2.0 and libraries. *Library Technology Reports* 42(4): 8e14.
- Tedd LA (2008) Editorial. *Program* 42(3): 213–214.
- Teng S and Hawamdeh S (2002) Knowledge management in public libraries, *Aslib Proceedings* 54(3): 188–197.
- Townley CT (2001) Knowledge management and academic libraries. *College and Research Libraries* 62(1): 44–55.

- Universities in Australia (n.d.) Available at <https://www.universitiesaustralia.edu.au/australias-universities/university-profiles> (accessed February 28, 2014).
- Universities in Canada (n.d.) Available at <http://university-canada.net/> (accessed, February 28, 2014).
- University of Texas (n.d.) U.S. Universities, by State. Available at <http://www.utexas.edu/world/univ/state/> (accessed February 28, 2014).
- University of Wolverhampton (n.d.) *UK Active Map of Universities and HE Institutions*. Available at <http://www.scit.wlv.ac.uk/ukinfo/> (accessed February 28, 2014).
- Venkatesh V and Davis FD (2000) A theoretical extension of the technology acceptance model: four longitudinal field studies. *Management Science* 46(2): 186–204.
- Wang WH and Liu YJ (2009) Attitude, behavioral intention and usage: An empirical study of Taiwan Railway's internet ticketing system, Available at <http://www.swdsi.org/swdsi2009/Papers/9C04.pdf> (accessed 10 February, 2014).
- Wen S (2005) Implementing knowledge management in academic libraries: a pragmatic approach. In: *3rd China-US Library Conference*, Shanghai, March 22–25.
- White T (2004) Knowledge management in an academic library: based on the case study KM within OULS. In *70th IFLA General Conference and Council*, Buenos Aires, August 22–27.

Author biographies

Md. Anwarul Islam received his BA (Honors , 2002), MA (2003) and MPhil (2005) in Information Science and Library Management from Dhaka University, Bangladesh. He is currently pursuing his PhD in the School of Knowledge Science, Japan Advanced Institute of Science and Technology (JAIST), Japan. His research areas are knowledge management (KM), KM in digital environments, knowledge sharing, social networking tools, digital library, information literacy and webometrics. He is also an Assistant Professor in Information Science and Library Management at Dhaka University, Dhaka. He was in the Nanyang Technological University, Singapore from August-September, 2013 as an ACRC fellow, and in the University of Antwerp, Belgium from October-December, 2012 as a VLIR-UOS scholar. He has more than 15 peer-reviewed

papers, and has presented in a number of international conferences. Contact: School of Knowledge Science, Japan Advanced Institute of Science and Technology (JAIST), Ishikawa, Japan. Email: anwar@jaist.ac.jp

Naresh Kumar Agarwal is an Assistant Professor at the Graduate School of Library and Information Science at Simmons College, Boston. He earned his PhD from the National University of Singapore (NUS)'s Department of Information Systems, School of Computing. His teaching areas are evaluation of information services, technology for information professionals, knowledge management and web development. Agarwal's research area is Information behavior and knowledge management - the way people look for information and the contextual factors that impact their choice of information sources. He seeks to understand and synthesize the apparent contradictions in this phenomenon and tries to reconcile multiple perspectives. Agarwal has held various leadership positions at ASIS&T - the Association for Information Science and Technology. He is currently a member of the ASIS&T Board of Directors and the Director of the Chapter Assembly. In 2012, Agarwal was awarded the James M. Cretsos Leadership Award by ASIS&T. From 2007-2009, Agarwal served as the chair of the Association of Pacific-Rim Universities Doctoral Students' Network (APRU DSN). Prior to entering the doctoral program at NUS, he worked for six years in technology roles in the voice-over-IP, bioinformatics and digital cinema industries. Contact: Graduate School of Library and Information Science, Simmons College, 300 The Fenway, Boston, MA 02115, USA. Email: agarwal@simmons.edu

Mitsuru Ikeda is a Professor of School of Knowledge Science in Japan Advanced Institute of Science and Technology (JAIST), Japan. He completed his BEng (1982) and MEng (1986) from Utsunomiya University. He received his PhD in Engineering from Osaka University in 1989. His research areas are knowledge engineering, ontology engineering, educational technology, e-learning and knowledge management systems. Contact: School of Knowledge Science, Japan Advanced Institute of Science and Technology (JAIST), Ishikawa, Japan. Email: ikeda@jaist.ac.jp

CENL

Foundation Conference of European National Librarians

CENL in 2013-2014 ANNUAL REPORT

The year covering September 2013 to May 2014 has been a critical one for CENL.

A thorough legal work was undertaken in order to clarify legal issues regarding the Service Level Agreement (SLA) between CENL and Europeana, as well as the Partnership Agreement between CENL and its members for operating TEL services.

However, the one major issue on the agenda concerned the future of TEL. Following the mandate given by the Board to the Executive Committee and the TEL management Committee in Baku, a TEL Taskforce was established to work alongside an independent consultancy to provide scenarios for the implementation of the TEL Assessment Group recommendations and set up a new governance and business model.

To ensure continuity during this transition period, the Board further approved that the current CENL Executive Committee would serve an additional term, and a new CENL Executive Committee would have to be elected and installed at the 2015 CENL annual meeting.

1) Clarifying and updating contractual relationships

A new Service Level Agreement between CENL and Europeana Foundation from 2014

Europeana Foundation took over the operational services of TEL from the Koninklijke Bibliotheek for one year from 1st January 2013.

The agreement signed in 2013 presents a certain number of legal, financial and operational issues:

- Legal risk for qualification of illegal employment.
- Operational risks because of inconsistency between the employer and management responsibilities, accountabilities and reporting.
- Legal risks on intellectual property rights.
- Financial risks for CENL, the agreement including the possibility for TEL to get involved in new projects during the term of the contract, with CENL additional funding, without any amendment or agreement of procedure.

A letter was thus sent to Jill Cousins, Director of Europeana, regarding a revision of the Cooperation Agreement for legal issues and its extension for a transitional six-month period.

The CENL Executive Committee and the TEL Management Committee held a joint conference call in November 2013, discussing the wording of a new agreement, as well as its proposed duration.

As it was decided in Baku that a new business model would take effect from 1st July 2014, after the CENL Board Meeting in Moscow in May 2014, it was proposed that the new CENL-Europeana cooperation agreement should run for 6 months only, till 30th June 2014.

The new Service Level Agreement was approved during the joint CENL EC - TEL meeting in Paris in December 2013.

A revised Partnership Agreement between CENL and its members for TEL services from 2014

During 2013, 6 new members joined TEL: the Bavarian State Library (Germany), University of Sibiu Library (Romania), the National Library of Wales, Gent University Library (Belgium), the Basque Government Digital Library (Spain), and RLUK (Research Libraries UK), a consortium covering 34 UK research and university libraries. By the termination of the Partnership Agreement (PA) on 31st December 2013, it had been signed by 43 national member libraries out of 46, and by all 6 initial research and university member libraries. This PA had been valid for one year, and contained clauses that took the Data Exchange Agreement (DEA) into account with regards to CC0 data, as well as a retroactive provision (to January 2012) that had had to be added concerning the use of metadata.

In 2014, a 7th new member joined TEL, the National Library of Scotland.

A new Partnership Agreement came into effect from 1st January 2014, valid for one year, and contained clauses pertaining to the provision of metadata for distribution under CC0. The 2014 PA was sent out to all member libraries in April 2014. CENL being legally responsible for the metadata provided by its members for aggregation and distribution through TEL, a new Appendix concerning the bibliographic format of the metadata provided for publication in TEL portal and Europeana, as well as possible restrictions and their application, was added.

The 2014 Partnership agreements and the Appendix are currently under signature.

A new mandate for the TEL Management Committee

The enlargement of TEL services to research libraries has led to an opening of the TEL Management Committee (TEL MC) to LIBER and CERL, both organizations having 40% of the vote.

The Mandate given to the TEL MC by the CENL EC had to be redrawn to reflect this new reality.

During the joint meeting between CENL EC and TEL MC in December 2013, a new Mandate letter from the CENL EC to the TEL MC was approved, reflecting the governance changes. The new Mandate spelled out the revised reporting lines and governance structure. After further discussions and revisions, it was signed by the CENL Chair in April 2014.

2) Implementing a new strategy and business model for TEL

In September 2013, the Board gave mandate to the Executive Committee to investigate how to implement a new strategy and business model for TEL

The assessment of TEL had originally been launched in March 2012, and had been extended through a new Mandate letter, issued by the CENL Executive Committee in December 2012, to August 2013. Its work had focused on four key areas: a technical analysis, a financial analysis, a governance analysis and a strategic analysis. Thus, it was decided to set up three taskforces, a library taskforce, a strategic taskforce, and notably an economic taskforce to review TEL finances and the current TEL fee model.

During the 27th CENL Annual Meeting in Baku, the concluding report of the TEL Assessment Group was presented, and the CENL Economic Taskforce presented its recommendations of a new fee structure for TEL. The Assessment Group had considered 5 options, of which Options 1 (do nothing) and 5 (close TEL) were discounted. Option 2 (additional investment) was not sustainable. Option 3 (TEL/Europeana Research -full end-user model) also required too much investment. Option 4 (TEL/Europeana Research - data services model) was recommended by the Assessment Group. Under this model, TEL would stop development of the public interface for end-user researcher access and focus solely on strategic projects such as Europeana Cloud, and offer professional data supply and management services to libraries, library consortia and others requiring data manipulation, enrichment or management services. This would include potential end-user services, in close relation to strategic projects. TEL would be selling services beyond the library community, thus providing sustainability. This option also had the full backing of the TEL Management Committee.

After a presentation of the TEL Management Committee's vision for the future of TEL, the following was approved by the CENL Board: A new strategy for TEL, based on a core of data services to libraries and strategic projects, and potentially end-user products and services, as well as consultancy/advisory services, on a 100 % funding basis. It was stressed that TEL projects chosen were likely to be partly determined by thematic priorities in funding calls. The Board further approved the hiring of a consultant to investigate a sustainable business model for these services. In terms of governance, two scenarios were to be explored: TEL either merging with Europeana, or a 'mixed scenario' involving a partial merging with Europeana for aggregation and offering specific services by an independent TEL structure.

The TEL taskforce, with CENL Executive Committee representation, would oversee this process, in cooperation with Europeana, in order to present recommendations to the CENL Board at the next annual meeting in Moscow, May 2014.

Alongside, a new fee structure was presented by the CENL Economic Taskforce. The Taskforce had worked out 3 different scenarios for the future TEL fees of national libraries,

as the current fee model was outdated, and did not take into account the financial crisis that many libraries were faced with. The Taskforce recommended approval of Scenario 1 for 2014 (a fee band of 500 - 30.000 EUR), with a switch to Scenario 2 for 2015 (a fee band of 500-20.000 EUR). This was approved by the Board.

The CENL EC and TEL MC met five times between September 2013 and May 2014 to follow the recommendations of the TEL Taskforce for implementing a new strategy and business model for TEL.

At the beginning of 2014, a TEL taskforce was established, including representatives of CENL EC and TEL MC. As approved by the Board, the process for hiring a consultant was initiated. In reply to its call for consultancy proposals, CENL had received three bids, which had each been studied and marked up by the TEL Taskforce members. The Taskforce ultimately proposed to choose the Dutch consultancy firm Thaesis. This was approved during a joint meeting between CENL EC and TEL MC on 13th December 2013, and the engagement contract subsequently signed by the CENL Chair on 18th December 2013.

During the period from September 2013 - May 2014, CENL EC and TEL MC met five times:

- 16th September 2013 in Amsterdam, Netherlands
- 23rd September in Baku, Azerbaijan
- 13th December 2013 in Paris, France
- 28th March 2014 in The Hague, Netherlands
- 6th May 2014 in Paris, France

CENL executive committee meetings were held during the morning with the participation of the TEL MC Chair, and two of the meetings were held jointly with TEL Assessment Group representatives (16th September 2013 and 23rd September 2013).

Furthermore, all CENL EC meetings were followed on the same dates in the afternoon by a joint CENL EC and TEL MC meeting. The joint physical meetings were supplemented by a joint conference call on 29th November 2013.

Thaesis Consultancy delivered its first report and conclusions on 7th March 2014, and these were discussed during a joint CENL EC - TEL MC meeting in The Hague on 28th March 2014.

The report and analysis provided by Thaesis was considered by CENL EC and TEL MC alike to provide an accurate identification of the major stakes and challenges facing TEL, with, notably, poor return on investment; stakeholders with different expectations; complexity of governance; and TEL's position within a competitive environment offering the same, if not better, services, such as Europeana, OCLC or Worldcat.

The report concluded that there was potential for income generation and value-added services for TEL to become the leading open data hub for European libraries, which would imply significant investment in research and development, and being part of European

projects in this field. TEL would move towards a pay-for-service business model still based on yearly basic fees, but more modular in nature. The proposed model from Thaesis was that TEL become an independent structure.

As a major stakeholder, the CENL EC pointed out some limits of methodology of Thaesis Consultancy, with a relatively small number of libraries interviewed; an analysis based mostly on 5 workshops held with members of the TEL Office team; one scenario only presented as the future for TEL; and the TEL Assessment Group's recommendations not taken into consideration. The CENL EC also pointed out the number of uncertainties in the report's business model, such as sustainability (which would rely on potential membership of research libraries); funding expected from CEF (The European Commission's 'Connecting Europe Facility', with TEL's eligibility still to be confirmed, as well as for which amount exactly); use of the CENL reserve; and the investment to finance the transition of TEL, which was planned to come mainly from the CENL reserve.

The TEL MC stressed that Thaesis had had very short time to conduct their analysis and deliver their proposition.

The question of governance, legal status and structure of a new independent organisation was still to be addressed, too, as well as the relationship with Europeana, and questions regarding size and skills of the staff team to carry through the transition (which had not been thoroughly assessed).

Financing the transition would involve risks to be shared between stakeholders, and detailed budgets were needed for investment costs, operating costs, human resources and redundancy costs, as well as an estimated income, including a revision of the current fee structure, and the status of aggregation to Europeana. This should be included in a basic and not a premium fee. Such a detailed document should be ready by the end of April.

At the same meeting, the CENL EC presented the conditions for CENL to support the creation of TEL as an independent legal entity. Commitment was needed from CERL and LIBER to cover 40% of the cost, and aggregation must be ensured to Europeana in case the new entity had to close down. Regarding a transition implementation calendar, this new entity should be created as soon as possible; ideally by 1st July 2014, and by January 2015 at the latest. CERL and LIBER offered their support, but no financial commitment.

A decision of principle of support for the transition scenario was obtained from both CENL EC and TEL MC, as well as the decision to validate a detailed transition plan by the beginning of May.

The TEL Taskforce subsequently held a conference call on 9th April 2014, with participation of representatives of the CENL EC and Thaesis Consultancy. Finally, a joint meeting was held in Paris on 6th May 2014 between CENL EC and TEL MC, for which meeting Thaesis Consultancy had provided a more detailed TEL Transition Report, with three different scenarios.

The report recommended Scenario 1 (transition of TEL to independence with a financial support from CENL up to 900 000€). This was rejected by the CENL EC and the TEL MC as too expensive and risky. A decision was reached by both committees to support Scenario 2 (transition of TEL to independence with limited support from CENL with a maximum of 500 000€). CENL pledged to finance the start investment and TEL should put a vigorous effort into lobbying CERL and LIBER for financial commitment and membership of TEL from their members. The alternative would be to close TEL down and reach an agreement with Europeana for aggregation services for national libraries.

In any case, CENL would no longer own TEL. Each library was to sign an individual contract with TEL. If TEL were to fail as an independent structure, aggregation would be taken over by Europeana.

TEL was invited to present a new scenario within the limits of 500 000 EUR for initial investment, including redundancy costs. TEL was recommended to work on scaling down the team and reducing running costs.

On May 14th, a teleconference of the TEL Taskforce took place and, following this, on May 16th, the Taskforce delivered a final proposal. On this basis, the CENL EC held a conference call on May the 17th to prepare the recommendation that would be presented to the CENL Board during the forthcoming annual meeting in Moscow, 26th-27th May, for vote and implementation till the end of 2014.

3) Establishing the future strategy of CENL

The General Assembly to take place in Moscow in May 2014 would be a decisive one; not only regarding TEL, but also regarding the CENL as an organization. The CENL is to define a new vision, in order to address an array of issues and challenges facing national libraries in the digital age. This new strategic plan will be the main topic on the agenda for this General Assembly.

2013 Annual Report & Accounts

Contact

The European Library
Prins Willem-Alexanderhof 5
2595 BE Den Haag
The Netherlands

Phone: +31 (0)70 31 40 685

Contents

Welcome to the Annual Report and Accounts 2013	4
Our strategic priorities 2013-2015	6
Our areas of focus in 2013	6
Highlights of 2013	7
Priority 1: Establish quality data and collections for our users	8
Priority 2: Develop strategic partnerships	9
Priority 3: Embed our services in research and learning communities	10
Priority 4: Offer value-added services for libraries	11
Financial Statement 2013	14
Key performance indicators	18
The European Library team in 2013	22
The 2013 European Library Management Committee	24
Promotional activities	26

Welcome to the Annual Report and Accounts 2013

We are delighted to be addressing this year's report to our members from both national and research libraries.

2013 was a momentous year for The European Library. We opened our service to research libraries, supported by a new governance structure that includes representatives from CENL, LIBER and CERL.

We continued to build a very large dataset of data and content, which formed the bedrock of services such as ARROW, the rights information infrastructure for Europe. We also began the release of the metadata set, with the aim of channelling it into researcher workflows and started work on a shared cloud-based infrastructure, Europeana Cloud.

On behalf of the TEL Office, I thank our member libraries for your loyal support. It is much appreciated.

Louise Edwards
Director
The European Library

'The European Library was initiated as a partnership between Europe's national libraries. At the start of 2013, our service was extended to European research libraries. We have made exciting progress in areas such as linked open data, placing The European Library at the heart of library innovation.'

*Bas Savenije
Director-General of the Koninklijk Bibliotheek/
National Library of The Netherlands
Chair of The European Library Management
Committee*

*National and University Library in Zagreb,
Source: Wikimedia Commons, Free Art License*

Our strategic priorities

In realising our vision, we have established four priorities:

Priority 1: Establish quality data and collections for our users

Building, enhancing and exploiting a very large set of data and content to support scholarship

Priority 2: Develop strategic partnerships

Reaching out to organisations where collaboration furthers our strategic aims

Priority 3: Embed our services in research and learning communities

Playing a major role in the development of European research infrastructures, based on gaining a deeper understanding of research practices and information needs of our target communities.

Priority 4: Offer value-added services for libraries

Offering libraries a high-quality, robust and reliable set of services, sound management of The European Library and a measurable return on investment

Our areas of focus for 2013

1. Building and maintaining our **partnership with libraries**
2. Increasing use of **libraries' data and content**
3. Embarking on **new projects**
4. Establishing a **shared infrastructure**
5. Creating new and enhanced **services to support scholarship**
6. Forging **stakeholder**

Highlights of 2013

- Our first research library members and research library consortium join The European Library
- 157 representatives of partner libraries from 32 countries attend our Annual Meeting in Amsterdam, in September
- A new governance structure comes into existence, representing the interests of both national and research libraries through CENL, LIBER and CERL
- An evaluation of 'Excellent' from external reviewers for our leadership of the Europeana Libraries project, which establishes a large-scale infrastructure for national and research libraries
- A successful first year of the new Europeana Cloud project, led by The European Library, which will create a shared infrastructure for data and content in cultural heritage
- A pilot linked open dataset, which is now growing to millions of records and allow us to place our data in researchers' workflows

Priority I

Establish quality data and collections for our users

Building, enhancing and exploiting a very large set of data and content to support scholarship

Our objectives for 2013

- Extending and improving our very large dataset of Europe's national and research libraries
- Developing our content strategy and showcasing collections
- Improving services to end-user communities

Our achievements in 2013

1. Better data for an enhanced user experience.

We continued our programme of data improvement. Core activities included data enrichment with controlled lists of names, places and subjects, together with data deduplication and clustering.

The results were the improved display of bibliographic data and authority information on the portal, plus automatic query suggestion.

2. Building our content base

The size of our central index grew from 107 million to 125 million over the course of the year, and the number of digital objects grew from 12 million to 20 million.

In addition to aggregating the data of new and existing members, we invested significant resources in ingesting data from projects such as Europeana 1914-18, Europeana Cloud and Europeana Newspapers on behalf of our member libraries.

3. Showcasing content

We continued to profile our libraries and their collections on the homepage of the portal. We also launched a new exhibition, Science and Machines, to mark the end of the Europeana Libraries project. The exhibition featured over 600 digital objects from 21 national and research libraries.

The European Library's future role in the Europeana Newspapers project will involve collaboration with the other project partners to create a centralised index of newspapers.

Through this work, it is hoped that a more user-friendly means of searching across multiple European newspapers can be created.

We undertook extensive work on our collection descriptions, analyzing subject coverage, editing existing descriptions and creating new ones. The collection descriptions were also made browsable and searchable within the portal.

Priority 2

Develop strategic partnerships

Reaching out to organisations where collaboration furthers our strategic aims

Our objectives for 2013

- Building relationships between The European Library and key stakeholders, including other library organisations, research infrastructures, Europeana and commercial partners

Our achievements in 2013

1. A new governance structure

The newly-extended Management Committee of The European Library met at two-monthly intervals.

The Committee is made up of 60% CENL and 40% LIBER and CERL representation. Bas Savenije (CENL) was elected as Chair, with Elisabeth Niggemann (CENL) as Treasurer. Paul Ayris (LIBER) was confirmed as Vice-Chair.

2. Growing connections with research infrastructures

We enjoyed particularly good relationships with research

infrastructures in the humanities, DARIAH and CLARIN.

Louise Edwards is a member of the advisory board of CLARIN. Alastair Dunning is a member of the Europeana Research Coordinators Group, set up as part of the Europeana Cloud project to build contacts across the digital humanities sector.

3. A close relationship with Europeana

The European Library continued as the Europeana aggregator for libraries and accounted for approximately 20% of data held by Europeana. The number of records provided increased from 4.5 to 5 million over the course of the year.

Louise Edwards was re-elected as an officer of the Europeana Network, representing the libraries sector.

4. A fruitful exchange with the commercial sector

We worked with commercial vendors of library management systems, such as Ex-Libris, Proquest and EBSCO, to prepare for our linked open dataset to be distributed into their discovery services.

5. Strengthening our bibliographic dataset in partnership

The ARROW and ARROWplus projects resulted in a mutually-beneficial partnership with rights management organisations and publishers to build a rights information infrastructure for Europe. We cooperated closely with the Electre and Nielsen bibliographic agencies to integrate ISTCs (International Standard Text Codes) into our dataset, to share with our ARROW partners. ISTCs identify text-based works.

In the ARROWplus project, we worked closely with OCLC on the incorporation of ISNIs (International Standard Name Identifiers) into our dataset. These will be shared with our partners in the ARROW entity. The European Library will be joining the ISNI International Agency as a member in 2014.

Priority 3

Embed our services in research and learning communities

Playing a major role in the development of European research infrastructures, based on gaining a deeper understanding of research practices and information needs of our target communities.

Our objectives for 2013

- Developing services for research communities
- Opening up and distributing The European Library dataset
- Promoting services to research and learning communities

Our achievements in 2013

1. Reaching out to research communities

We established particularly strong relationships with the history community, through our participation in the CENDARI project, which is creating an innovative virtual research space for medieval and modern history.

Another research-focused project was DiggCORE, where we partnered with the Open University (UK) to aggregate and mine open access repositories. The CORE collection was integrated into our portal, with a facility to display relevant results.

2. Distributing our dataset into user workflows

We released a pilot linked open dataset of around 5 million records and contacted all our member libraries to request licensing information on their metadata and collections. We made solid progress on increasing the size of our CC0 dataset and expect to release over 50 million records in 2014.

We made sound progress in promoting our API and widget and take-up by libraries was good.

3. Promotion of collections and services

We launched a Library of the Month campaign, where we focused the spotlight on our member libraries and their collections. This attracted considerable attention and was boosted

by our work in social media. Campaigns included the national libraries of Spain, the Netherlands, Croatia and Poland, as well as one of our new members, the Bavarian State Library.

Priority 4

Offer value-added services for libraries

Offering libraries a high-quality, robust and reliable set of services, sounds management of The European Library and a measurable return on investment

Our objectives for 2013

- Building a stronger network of libraries
- Establishing the services required by libraries
- Involving libraries in innovation by securing new projects
- Demonstrating measurable return on investment

Our achievements in 2013

1. Welcoming new and existing member libraries

All national libraries renewed their membership of The European Library for 2013. 5 research libraries joined us and a major consortium, Research Libraries UK.

The 5 research libraries were: the University Library Gent, the Bavarian State Library, the National Library of Wales, the Library of the Lucian Blaga University of Sibiu, and the Basque Digital Library.

2. Successful project leadership

We received the highest possible grade of 'Excellent' for our management of the Europeana Libraries project, which established a large-scale aggregation infrastructure for national and research libraries and opened up governance and membership to research libraries.

3. Innovative new projects

The Europeana Cloud project started in February and is coordinated by The European Library. It will establish a shared, cloud-based infrastructure for Europe's network of aggregators with three of them, The European Library, Europeana and the Polish Digital Libraries Foundation as the first three services to make use of the cloud. We are playing a major part in the discussions on the infrastructure's future strategic, legal and economic planning.

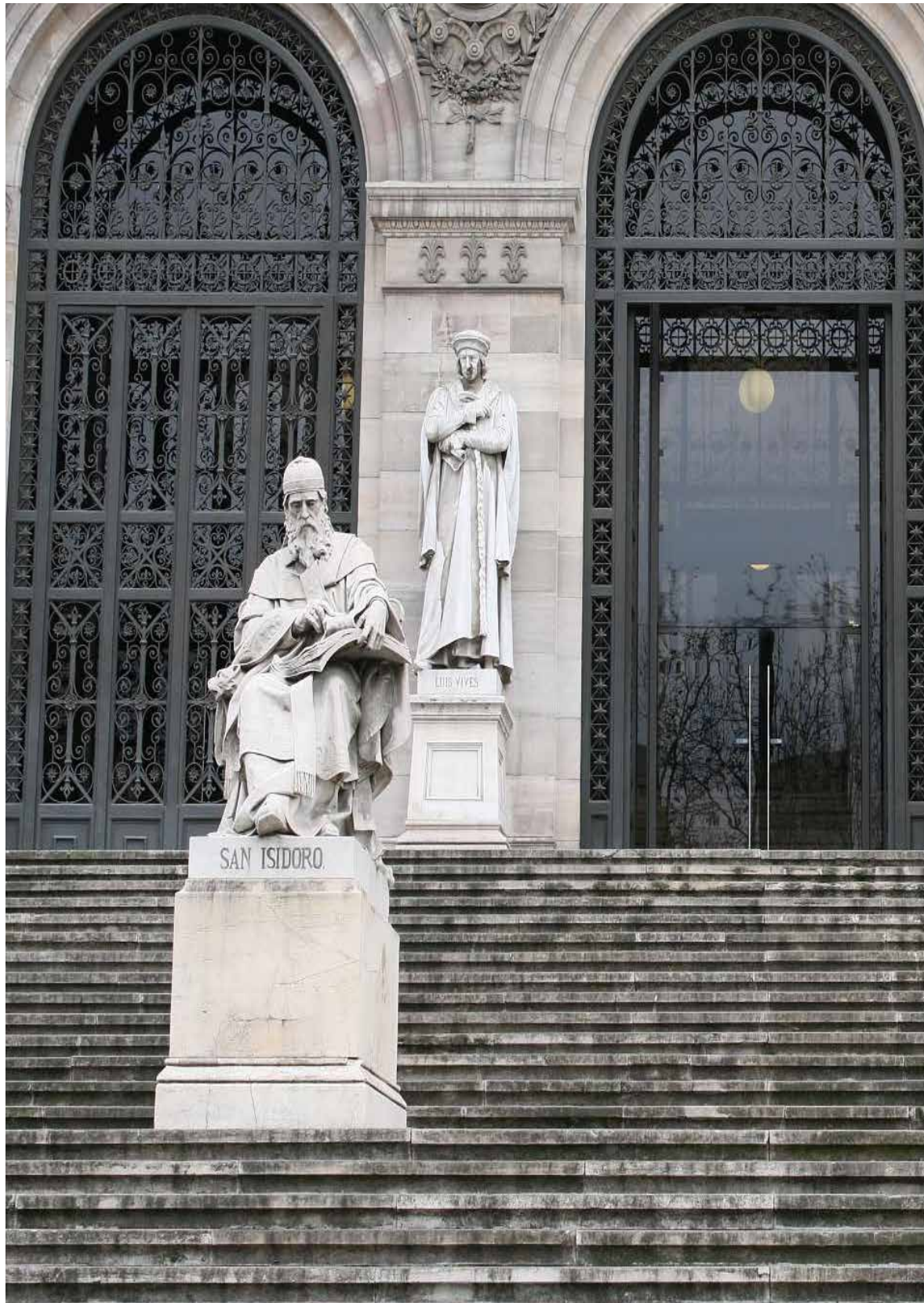
We were funded in 6 European projects, all of which contributed to new know-how for Europe's national and research libraries. In addition, we undertook the aggregation and transformation to EDM (Europeana Data Model) on behalf of national and research libraries that were involved in other projects with Europeana, such as Europeana 1914-1918.

4. Return on investment

We have delivered significant benefits to libraries in our large-scale aggregation of data, saving time and money for our members. The development of cloud facilities for back-end services should also result in economies of scale.

The ARROWplus project ended in December and was positively reviewed by the European Commission. It has established a rights information infrastructure that will facilitate the rights management process in large-scale digitization programmes for libraries.

We reached our target of successfully integrating 16 national bibliographies into ARROW.

'The National Library of Spain was honoured with the opportunity to be the first featured partner in the Library of the Month programme. It proved to be an excellent showcase for our vision and mission, our projects and our history. It also provided a fantastic window through which to glimpse our most valued treasures.'

Marina Jiménez Piano, Digital Library and Information Systems Director at the National Library of Spain

Entrance of the National Library of Spain, in Madrid. Source: Wikimedia Commons, CC-BY-2.0. Photographer: Roberto Garcia

Financial accounts

The European Library Financial Statement 2013				
<i>Report to 31st December 2013</i>				
	Cat.	Budget 2013	Actual 2013	Actual in %
Operating Income				
CENL				
* TEL Income from CENL operating services	A	513.900	522.839	102%
* TEL Income from CENL matching funding for projects		118.600	109.661	92%
* TEL Income from CENL matching funding project in progress				
* TEL reserve		-	141.383-	0%
European Commission				
* Subsidy from the European Commission	B	474.700	438.644	92%
Other Income				
* Other funding	C	124.450	76.947	62%
Total		1.231.650	1.006.708	82%
		Budget 2013	Actual 2013	Actual in %
Personnel costs				
* Staffing	D	1.035.800	834.580	81%
External consultancy				
* Consultancy	E	16.500	6.262	38%
* Financial audit		3.500	4.840	138%
IT Costs				
* Software / Licences	F	2.500	2.750	110%
* Hardware		3.000	2.221	74%
* Hosting / SLA		45.000	51.377	114%
* Domain name registration		500	64	13%
Marketing & Communications				
* Meetings	G	29.500	18.695	63%
* Promotion & Dissemination		3.000	2.534	84%
* Design and branding		-	-	
Travel costs				
	H	33.350	45.767	137%
Other costs				
* Staff training	I	5.000	518	10%
* Other costs		-	-	
Overhead to the Koninklijke Bibliotheek				
	J	29.000	12.100	42%
Overhead payable to Europeana Foundation				
* Costs for HR, Finance and reporting	K	25.000	25.000	100%
* Consumables			16.350	
			8.650	
Total		1.231.650	1.006.708	82%
Result		-	-	

See overleaf for notes

Explanatory Notes to the Financial Statement 2013

General

In 2013, the financial statement shows the total income and total costs for the entire business of TEL, both operational services and projects. In the 2012 financial statement, only costs related to the operational services of TEL were shown. The explanatory notes are therefore describing total income and total costs.

The positive result, based on actual income for 2013 is € 141.383. This surplus will be added to the general reserve of The European Library.

In January 2013, all employees of TEL were transferred from the KB to Europeana Foundation. Europeana took care of the total payroll and financial administration, and overall reporting, including projects.

The result against the budget for 2013 is € 224.941. This result can be broken down as follows:

	Budget 2013	Actual 2013	Difference
* Personnel costs	1.035.800	834.580	201.220
* Consultancy costs	20.000	11.102	8.898
* IT costs	51.000	56.412	5.412-
* Marketing & Communication	32.500	21.229	11.271
* Travel costs	33.350	45.768	12.418-
* Other costs	5.000	518	4.482
* Overhead projects	54.000	37.100	16.900
	1.231.650	1.006.709	224.941

Breakdown between TEL operational services and TEL projects

	Budget TEL OPS	Actual TEL OPS	Spent in %	Budget Projects	Actual Projects	Spent in %
Income						
* CENL Income	513.900	522.839	102%	118.600	109.661	92%
* European Commission	-	-		474.700	438.644	92%
* Other Funding	-	-		124.450	76.947	62%
	513.900	522.839	102%	717.750	625.252	87%
Costs						
* Personnel costs	393.400	251.990	64%	642.400	582.590	91%
* Consultancy costs	3.500	11.102	317%	16.500	-	0%
* IT costs	41.000	38.179	93%	10.000	18.233	182%
* Marketing & Communication	7.000	18.402	263%	25.500	2.827	11%
* Travel costs	10.000	24.165	242%	23.350	21.602	93%
* Other costs	5.000	518	10%	-	-	0%
* Overhead projects	54.000	37.100	69%	-	-	0%
	513.900	381.457	74%	717.750	625.252	87%
Result	-	141.383		-	-	

Explanation of the consolidated financial statement

The notes correspond to the letters A to K on the financial statement.

Income

A. CENL contribution

The contribution from CENL is broken down into two categories:

- Income for the operational services of TEL (€ 522,839)
- Income related to the matching funds for TEL projects (€ 109,661)

This total amount is equal to the budget of € 632,500. The result for 2013, based on total costs for the operational services of TEL, is € 141,383. This amount will be added to the TEL general reserve and must be mentioned in the Annual Report 2013 for CENL.

The calculation of matching funds is based on total costs for all projects. Most of the projects are 80% funded by the European Commission.

B. Subsidy European Commission

The calculation of the subsidy from the European Commission is based on the EU projects ArrowPlus, Cendari, Newspapers Online, Europeana Cloud and Europeana Creative. The total amount is based on actual project costs for 2013, normally 80% is funded by the European Commission. The exception is Cendari, which is an FP7 project and has a different funding model.

C. Other Income

Other income is based on the contribution from The Netherlands Organisation for Scientific Research (NWO) for the Diggicore project and a contribution from Europeana Foundation related to the Europeana V2 project.

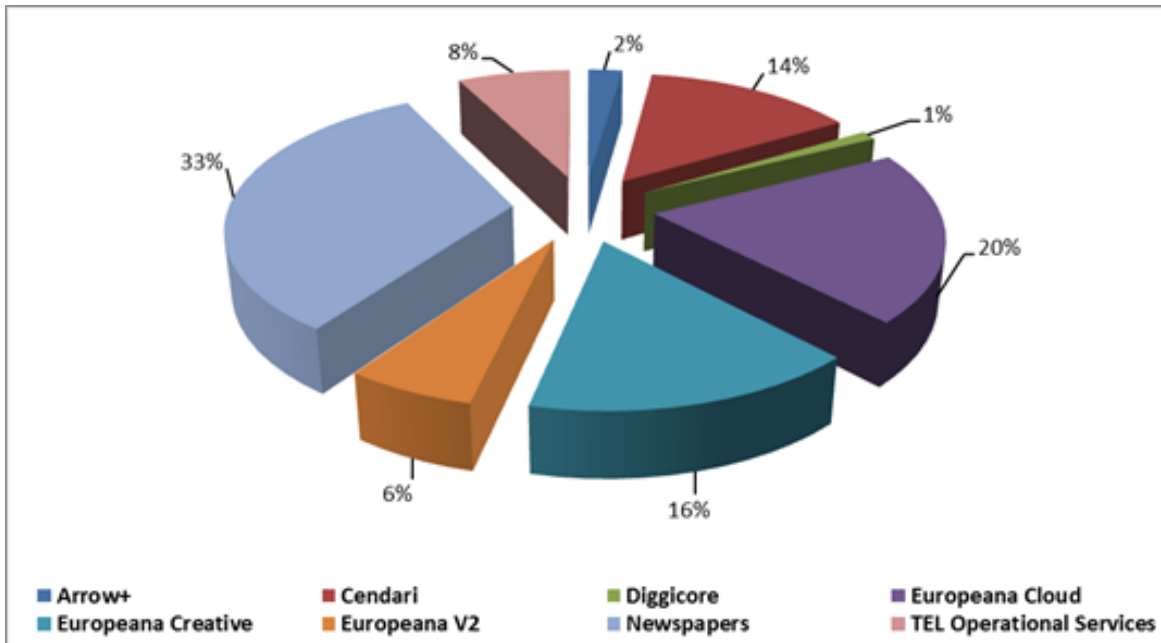
Costs

D. Personnel Costs

Actual costs for personnel staff were € 834,580, 19% lower than budgeted for 2013. This was due to staff vacancies in TEL. At the end of 2013, TEL had 11 employees (10.95 FTE), including 1 intern. In 2013, three people left TEL and during 2013 6 employees joined TEL. There were 3 vacancies carried over from 2012.

In 2013, The European Library started working on two new projects: Europeana Cloud and Europeana Creative. Cendari and Newspaper Online are both EU-funded projects. Diggicore is jointly run by the NOW, the Dutch Organization for Scientific Research, and other international bodies.

The overview underneath shows the personnel effort over all the projects.

E. External consultancy

The costs for consultancy relates to legal advice and the audit for the financial statement 2012. These costs are higher as expected due to extra effort from the auditor.

F. IT Costs

Higher hosting costs were due to extra storage, which also had an impact on the ongoing hosting costs.

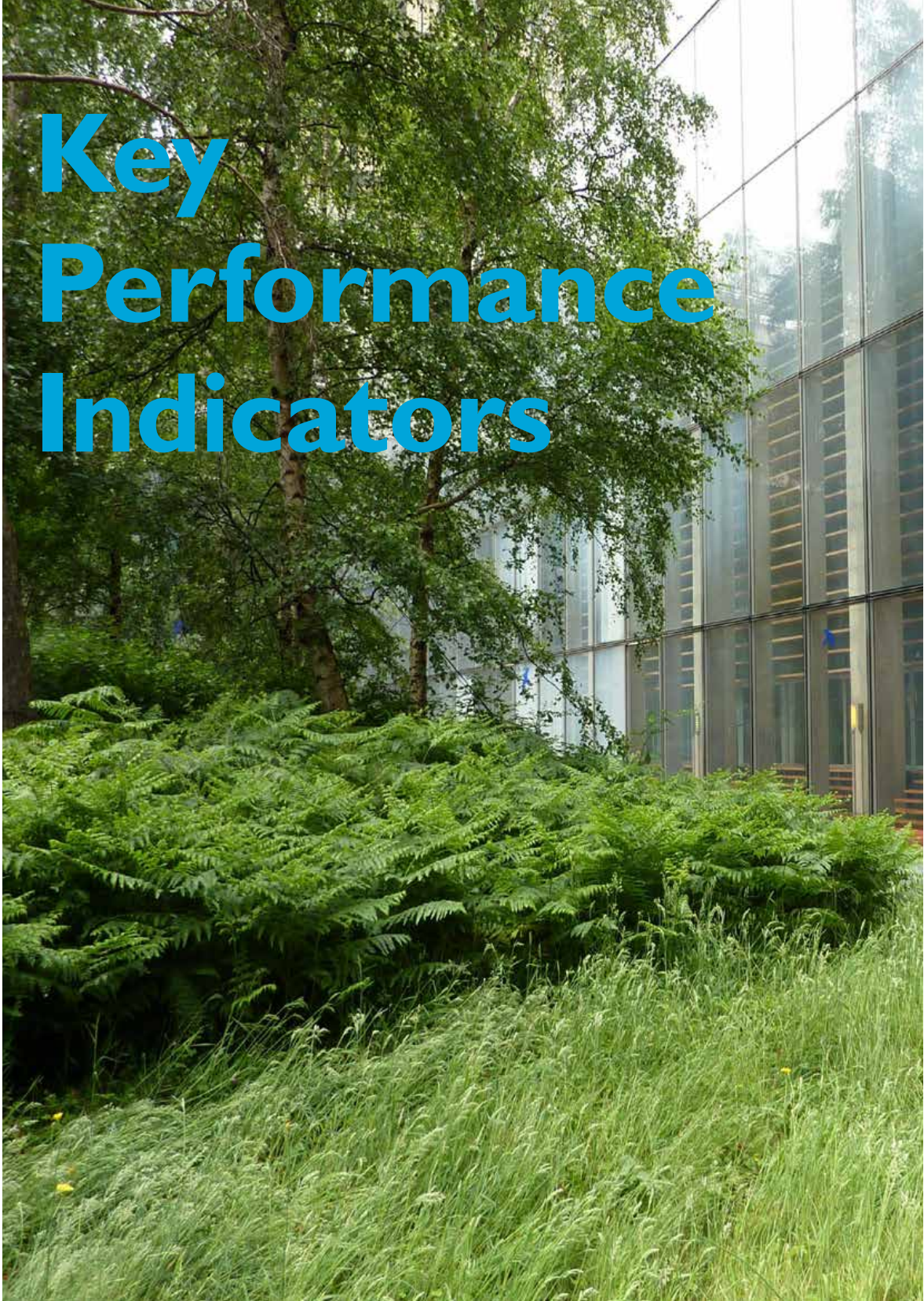
G. Marketing & Communication

Meeting expenses were mostly made for the Europeana Cloud kick-off in The Hague on 4th and 5th March and the TEL Annual Meeting in Amsterdam on 16th and 17th September 2013.

K. Overhead payable to Europeana Foundation

The overhead relates to HR support, financial administration of TEL and reporting. Additional out of pocket costs were made, such as telephone charges, postage, licences and additional office costs.

The Hague, 1 April 2014

Key Performance Indicators

Key Statistics

Since 2010, The European Library has measured its performance using a set of Key Performance Indicators (KPIs). These KPIs were developed by our office, in collaboration with statistical experts, to accurately reflect our work across four key areas.

1. Resources

The budget and infrastructure that is available to provide core services to users.

2. Customers

Measurements that show how much the services of The European Library are used.

3. Efficiency

Illustrates to what extent services are provided in a cost-efficient manner.

4. Development

Assesses our potential to innovate and further develop services.

Bibliothèque Nationale de FRANCE, Site François-MITTERRAND. Source: Wikimedia Commons, CC-BY-3.0

1. Resources

17% Growth Rate Of Central Index

There were **125 million** records in our Central Index at the end of 2013, up from 107 million in 2012. Our long-term goal is a completely centralised index, so that we can manage our data more effectively to support research.

22 Million Digital Objects

By the end of 2013, a total of **22 million digital objects** had been indexed by The European Library. Digital objects are defined as records for which a digitised object can be reached, via the 'access online' link on a record.

2. Customers

Unique Visitors Stable

Our website recorded 306,030 unique visitors in 2013. The **2%** rise from last year shows the success of website and marketing campaigns in retaining the current user base and attracting some new users.

Visits Per Visitor Stable

The number of visits per visitor in 2013 remains stable with **1.41** in 2013 against 1.47 in 2012.

3. Efficiency

98% of Service Availability

The European Library website is checked every five minutes by an external service to ensure that it is responding normally. This record shows the homepage is available **98.2%** of the time in 2013.

Operational Cost Per Visit

The operational cost per visit in 2013 was **0.88 euros** against 1.09 euros in 2012. The figure has a downward trend, showing increased cost-effectiveness.

4. Development

Project Funding As A Proportion Of Budget

Project funding in 2013 was **62%** of income. This compares with 67% in 2012, 42.67% in 2011, 5.4% in 2010 and 10.4% in 2009. This figure can be used to determine The European Library's viability as an innovation-driven service provider.

Innovation Staff As A Percentage Of Total

This figure helps to assess the viability of The European Library to stimulate innovation within the network. The figure in 2013 was **70%** compared to 84% in 2012, 63% in 2011 and only 8% in 2010.

113 Promotional Activities in 2013

As a team, we travelled across Europe in 2013 to promote The European Library and its projects. Our work spanned a wide range of activities, from presenting at conferences to writing journal articles and organising workshops.

The 2013 Team

Alastair Dunning
Programme Manager

Anastasia Gasia
Junior Operations Officer

Alena Fedasenka
Java Developer

Aubéry Escande
Communications Manager

Chiara Latronico
Operations Officer

Elizabeth Joss
Editorial Officer

Friedel Grant
Public Relations Officer

Harry Laoulakos
Technical Developer

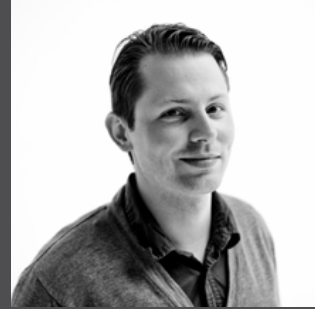
Ina Heinz
Marketing & Editorial Assistant

Jill Cousins
Programme Director

Louise Edwards
General Manager

Markus Muhr
Technical Developer

Nienke van Schaverbeke
Marketing Manager

Nuno Freire
Interoperability Architect

Radha Jainandunsing
Projects & Communications Junior
Officer

Roberta Cacciaglia
Collections Intern

Svetlana Epema
Library Coordination Officer

Valentine Charles
Interoperability Specialist

The 2013 Management Committee

Bas Savenije, *Management Committee Chair*;
Director General of the National Library of The
Netherlands

Paul Ayris, *Management Committee Vice-Chair*; Director
of UCL Library Services and UCL Copyright Officer;
President of LIBER

Elisabeth Niggemann, *Management Committee
Treasurer*; Director of the German National Library

Alexander Visly, Director General, Russian State
Library

Erland Kolding Nielsen, Director General of the
Royal Library of Copenhagen

Hans Petschar, Director of the Picture Archives and
Graphics Department at the Austrian National Library

Jeannette Frey, Director of BCU Lausanne; Vice-Chair
of LIBER

Marie-Christine Doffey, Director of the Swiss
National

Raymond Bérard, Directeur of Inist-CNRS

Ulf Göranson, Former Director
Uppsala universitetsbibliotek; President of CERL

*National Library of the Netherlands - KB,
exhibition space. Source: Wikimedia Commons
CC-BY-2.0. Photographer: Magnus Manske*

Promotional Activities

A complete list of our presentations, publications, media articles, interviews and dissemination activities.

Presentations and Workshops

Dunning, A. "Breaking the Waves". The European Library/ Europeana Discovery Summit, London, 20th February 2013.

Dunning, A. and Edwards, L. "Europeana Libraries: The successes of the Europeana Libraries project". Project Review, The Hague, 6th February 2013.

Dunning, A. "Launch of Welsh Newspapers Online". Cardiff, 13th March 2013.

Dunning, A. "You've Digitised your collection. What next?". 8th Seedi Conference, Zagreb, 15th May 2013.

Dunning, A. "Europeana Newspapers: Surveying Newspaper Digitisation in European Libraries, Then Aggregating Them! LIBER Conference, Munich, 26th June 2013.

Dunning, A. "Europeana Cloud: The Project and the Challenges of Assessing Researchers' Needs in the Cloud and Ensuring Community Engagement". Copenhagen, 27th June 2013.

Dunning, A. "Challenges and Solutions in Creating a European Historic Newspapers Browser". Europeana Newspapers, 17th September 2013.

Dunning, A. "Europeana Newspapers". The European Library Annual Meeting: Promoting innovation in Europe, Amsterdam, 17th September 2013.

Dunning, A. "Open Data at The European library' The European Library Annual Meeting: Promoting innovation in Europe, Amsterdam, 17th September 2013.

Edwards, L. "Market activity analysis for Europeana Creative". Co-Creation and Business Modelling Workshop, 7th-8th March 2013, Prague

Edwards, L. "Multilingual sources: progress and problems". CENDARI Summer School, 22nd-26th July 2013, Florence

Edwards, L. "Innovation in partnership: national and research libraries in Europe". Second Ibero-American Conference of National Libraries, 23rd-25th October 2013, Santiago de Chile

Escande, A. "Broadcasted Debate - Internet, menace ou opportunité pour la culture en Europe ?". Euro Partenaires, Paris, 10th April 2013.

Escande, A. "The European Library – The Multiplier Challenge". LIBER Conference, Munich, 27th June 2013.

Escande, A. "Library of the Month – The Multiplier Effect". The European Library Annual Meeting: Promoting innovation in Europe, Amsterdam, 16th September 2013.

Escande, A. "The European Library – setting the scene". RLUK Conference, London, 24th September 2013.

Escande, A. "Domain Aggregation". EFG1914 plenary meeting, Valencia, 12th December 2013.

Fedasenka, A. and Gasia, A. "Search and Browse Europe's Historical Newspapers: The Europeana Newspapers Content Browser". DISH Conference, Rotterdam, 2nd December 2013.

Freire, N., Charles, V. and Isaac, A. "Europeana and Research: Enabling the Use of Cultural Heritage Objects for Digital Humanities". Open Digital Humanities Workshop, Amsterdam, 17th January 2013.

Freire, N. "Developing Linked Open Data". The European Library Annual Meeting: Promoting innovation in Europe, Amsterdam, 17th September 2013.

Freire, N. "Data interoperability in cultural heritage: the Europeana approach". 2nd EUDAT conference, Rome, 30th October 2013

Latronico, C. "Europeana Cloud: Ingestion and Aggregation Workshop". The Hague, 4th-5th March 2013.

Latronico, C. "The Aggregation Process of The European Library". LIBER Conference, Munich, 27th June 2013.

Latronico, C. and Lefferts, M. "Ingestion Clinic". Europeana Cloud Ingestion Clinic, The Hague, 3th July 2013.

Latronico, C. "Europeana Collections 1914-1918 Ingestion and Aggregation Workshop". The Hague, 18th September 2013.

Latronico, C. "The European Library Metadata Ingestion and Aggregation". Digital Media Technology Class, Leiden University, Leiden, 19th November 2013.

Latronico, C. "The Ingestion and Aggregation Process of The European Library". DISH Conference, Rotterdam, 2nd December 2013.

Muhr, M. "Europeana Newspapers WP4 – Newspaper Aggregation". Europeana Newspapers Review Meeting, Brussels, 15th March 2013.

Muhr, M. "Europeana Newspapers WP4 Aggregation & Indexing Plan". The European Library Annual Meeting: Promoting innovation in Europe, Amsterdam, 16th September 2013.

Muhr, M. "Europeana Cloud Development Process". Europeana Cloud Meeting, The Hague, 28th October 2013.

Muhr, M. "Europeana Cloud New Spaces for Sharing Content". Digital Library: Cultural Heritage in the cloud, Graz, 21st November 2013.

Schaverbeke, N. van "Attracting research libraries into The European Library". The European Library Annual Meeting: Promoting innovation in Europe, Amsterdam, 17th September 2013.

Schaverbeke, N. van "Creating a CCo dataset". The European Library Annual Meeting: Promoting innovation in Europe, Amsterdam, 17th September 2013.

Schaverbeke, N. van "introduction to The European Library RLUK Membership of The European Library". RLUK/TEL Meeting, London, 24th September 2013.

Articles & Press Coverage

ACCESS (2013). "Preparedness for digital preservation: the European library landscape", available at <http://librarylearningspace.com/preparedness-for-digital-preservation-the-european-library-landscape/> [Accessed 24/03/2013].

Access (2013). "Preparedness for digital preservation: the European library landscape", available at <http://librarylearningspace.com/preparedness-for-digital-preservation-the-european-library-landscape/> [Accessed 24/03/2013].

Auxiliar de Biblioteca (2013). "La Biblioteca Nacional de España, primera Biblioteca del mes en The European Library", available at <http://bit.ly/1evCSwM> [Accessed 28/02/2013].

Against the Grain (2013). "Research Libraries UK has joined The European Library", available at <http://www.against-the-grain.com/2013/08/news-you-need-to-start-the-week-78/> [Accessed 19/08/2013].

ARROW (2013). "ARROW in The European Library Standards Handbook", available at <http://www.arrow-net.eu/news/arrow-european-library-standards-handbook.html>

Bavarian State Library (2013). "Science and Machines – Bayerische Staatsbibliothek takes part in new virtual exhibition" available at <http://www.bsb-muenchen.de/News.3782+M5f19355a720.0.html> [Accessed 20/01/2013].

Bibliothèque nationale de Luxembourg (2013). "The European Library: une nouvelle exposition virtuelle", available at <http://www.bnl.public.lu/fr/actualites/articles-actualite/2013/01/Exposition-virtuelle/index.html> [Accessed 23/01/2013].

Biblioteca Nacional de Chile (2013). "Louise Edwards: "Las bibliotecas iberoamericanas y The European Library tienen mucho para trabajar en común", available at <http://www.memoriachilena.cl/602/w3-article-123939.html>

CENDARI (2013). "CENDARI Summer School 2013 – Florence, Italy", available at <http://www.cendari.eu/cendari-summer-school-2013-florence-italy/> [Accessed 18/07/2013].

Culturenet.hr (2013). "NUL's participation in The European Library exhibition Science and Machines", available at <http://www.culturenet.hr/default.aspx?id=50898> [Accessed 14/02/2013].

Digitaal Wetenschapshistorisch Centrum (2013). "Science and Technology 'showcase' at the European Library", available at <http://www.dwc.knaw.nl/english-source-science-and-machines-showcase-at-the-european-library/>

EuroScientist (2013). "Science & Machines exhibition", available at <http://euroscientist.com/2013/03/science-machines-exhibition/> [Accessed 18/03/2013].

Articles & Press Coverage (Continued)

Europeana blog (2013). "Einstein and Early X-Rays Feature In New Virtual Exhibition", available at <http://blog.europeana.eu/2013/01/einstein-and-early-x-rays-feature-in-new-virtual-exhibition/> [Accessed 17/01/2013].

Europeana Newspapers (2013). "Coming up this September: Aggregation and Presentation Workshop", available at <http://www.europeana-newspapers.eu/tag/the-european-library/> [Accessed 16/05/2013].

Europeana professional (2013). "Europe's Libraries Come Together This September", available at <http://pro.europeana.eu/pro-blog/-/blogs/1838567> [Accessed 18/07/2013].

e-lib.Ch (2013). "Nouvelle exposition virtuelle dans la Bibliothèque européenne", available at <http://www.e-lib.ch/fr/Actualites/Nouvelle-exposition-virtuelle-dans-la-Bibliotheque-europeenne> [Accessed 29/01/2013].

ePSIplatform (2013). "The European Library annual meeting", available at <http://www.epsiplatform.eu/content/european-library-annual-meeting> [Accessed 23/07/2013].

Gent University (2013). "Virtuele tentoonstelling Science and Machines", available at <http://www.ugent.be/nl/actueel/nieuws/science-and-machines-tentoonstelling.htm> [Accessed 17/01/2013].

Gaite-lyrique (2013). "Café-débat Sciences Po / Europartnaires Internet, menace ou opportunité pour la culture en Europe ?", available at <http://www.gaite-lyrique.net/evenement/cafe-debat-sciences-po-europartnaires-internet-menace-ou-op> [Accessed 10/04/2013].

GestionCultural (2013). "LA BIBLIOTECA NACIONAL DE ESPAÑA (BNE) PRIMERA BIBLIOTECA DEL MES EN THE EUROPEAN LIBRARY", available at http://www.gestioncultural.org/noticias.php?id_evento=321412 [Accessed 27/02/2013].

Hellenic Foundation for European & Foreign Policy (2013). "European Library", available at <http://www.eliamep.gr/old/eliamep/content/home/library/en/index.html>

IAML International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres (2013). "Digitization", available at <http://www.iaml.info/en/activities/belgium/2013/report>

Illinois Glocal Notes (2013). "Exploring the European Digital Library", available at <https://publish.illinois.edu/iaslibrary/2013/01/11/exploring-the-european-digital-library/> [Accessed 11/01/2013].

Informationsdienst Wissenschaft (2013). "Science and Machines. Bayerische Staatsbibliothek beteiligt sich an neuer virtueller Ausstellung", available at <http://idw-online.de/pages/de/news515544> [Accessed 18/01/2013].

International Centre for the study of the preservation and restoration of cultural heritage (ICCROM) (2013). "Classifieds: January 2014 Events, grants, jobs, etc.", available at http://www.iccrom.org/eng/news_en/2013_en/field_en/misc_en.shtml

IPSAportal. "The European Library a new Pan-European library service", available at <http://ipsaportal.unina.it/?p=7>

Jisc Information (2013). "Discovery Summit", available at http://www.jisc.ac.uk/inform/inform36/DiscoverySummit2013.html#Uv4ph_I5OEp

JOINT CONFERENCE ON DIGITAL LIBRARIES (2013). "The Europeana Data Model and Collections", available at <http://jcdl2013.org/tutorials> [Accessed 22/07/2013].

Koninklijke Bibliotheek (2013). "The European Library", available at <http://kb.nl/nieuws/nieuwsarchief-2013/the-european-library-0> [Accessed 27/11/2013].

Koninklijke Bibliotheek (2013). "Speuren in The European Library", available at <http://blog.kb.nl/collecties/digitalisering-en-data/speuren-european-library> [Accessed 18/11/2013].

KU LEUVEN (2013). "European Library presenteert nieuwe webtentoonstelling over wetenschap", available at <http://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2013/european-library-presenteert-nieuwe-webtentoonstelling-over-wetenschap> [Accessed 18/02/2013].

L'Histoire (2013). "European library", available at <http://www.histoire.presse.fr/web/vu-sur-le-web/european-library-25-04-2013-54721> [Accessed 25/04/2013].

LIBER (2013). "Europeana Libraries Virtual Exhibition: Science & Machines", available at <http://www.libereurope.eu/news/europeana-libraries-virtual-exhibition-science-machines> [Accessed 16/01/2013].

LIBER (2013). "APARSEN Workshop: Preparedness for Digital Preservation", available at <http://www.liber2013.de/index.php?id=66> [Accessed 20/06/2013].

LIBER (2013). "The extent of Newspaper Digitisation in European Libraries", available at <http://www.libereurope.eu/news/the-extent-of-newspaper-digitisation-in-european-libraries> [Accessed 15/03/2013].

LIBER (2013). "Communicating Effectively With Your Stakeholders (Workshop Report from LIBER 2013)", available at <http://www.libereurope.eu/blog/communicating-effectively-with-your-stakeholders-workshop-report-from-liber-2013> [Accessed 03-07-2013].

Loughborough University (2013). "Information for Staff", available at http://www.lboro.ac.uk/staff/news/articles/2013/Apr_Oppenheim.html [Accessed 10/04/2013].

MARCA ESPAÑA Spain Today (2013). "THE MIGUEL DE CERVANTES VIRTUAL LIBRARY RECEIVES STANFORD PRIZE FOR INNOVATION", available at <http://marcaespana.es/es/espana-al-dia/100/la-biblioteca-virtual-miguel-de-cervantes-premio-stanford-de-innovacion> [Accessed 01/03/2013].

National and University Library Zagreb (2013). "The European Library's report on the successful presentation of the NUL as TEL Library of the Month", available at <http://www.nsk.hr/en/the-european-library%E2%80%99s-report-on-the-successful-presentation-of-the-nul-as-tel-library-of-the-month/>

National Library of Denmark (2013). "The European Library", available at <http://www.kb.dk/da/nb/tel.html>

National Library of Zagreb (2013). "Press gathering on the occasion of the selection of the NUL as Library of the Month", available at <http://www.nsk.hr/en/press-gathering-on-the-occasion-of-the-selection-of-the-nul-as-library-of-the-month/>

National Library of Iceland (2013). "Science and Machines at The European library" available at <http://landsbokasafn.is/index.php/news/477/15/Science-and-machines-at-the-European-Library> [Accessed 17/01/2013].

National Library of Latvia Catalogue (2013). "EINSTEIN AND EARLY X-RAYS FEATURE IN NEW VIRTUAL EXHIBITION", available at <http://www.lnb.lv/en/einstein-and-early-x-rays-feature-new-virtual-exhibition> [Accessed 16/01/2013].

National Library of Sweden (2013). "Einsteins brevväxling och Wilhelm Röntgens tidiga röntgenbilder i virtuell utställning", available at <http://www.cisionwire.se/kungl--biblioteket/r/einsteins-brevvaxling-och-wilhelm-rontgens-tidiga-rontgenbilder-i-virtuell-utstallning.c9357955> [Accessed 17/01/2013].

National Library of Ireland (2013). "The European Library", available at <http://www.nli.ie/en/european-digital-library.aspx>

Nederlandse Boekhistorische Vereniging (2013). "Bijeenkomst: European Library-conferentie in Amsterdam", available at <http://www.boekgeschiedenis.nl/default.asp?id=851&nieuwsid=649> [Accessed 13/06/2013].

National Library of Ukraine (2013). "International Annual Conference «Promoting innovation in Europe: The European Library partnership of research and national libraries»", available at <http://www.nbu.gov.ua/node/859> [Accessed 27/09/2013].

Nieuwsbank (2013). "The European Library", available at <http://www.nieuwsbank.nl/inp/2013/11/27/T146.htm> [Accessed 27/11/2013].

Opencultuurdata (2013). "Universiteitsbibliotheek Gent – The European Library", available at http://opencultuurdata.be/2013/04/09/ugent_europeana/ [Accessed 09/04/2013].

OpenGlam (2013). "The European Library – Towards an Open Collection", available at <http://openglam.org/2013/06/20/the-european-library-towards-an-open-collection/> [Accessed 20/06/2013].

Dr. P.A. Tiele-Stichting (2013). "Bijeenkomst: European Library-conferentie in Amsterdam", available at <http://www.tiele-stichting.nl/Home/Nieuws/Boekhistorisch-Nieuws/2013/06/13/Bijeenkomst-European-Libraryconferentie-in-Amsterdam> [Accessed 13/06/2013].

Research Information (2013). "Sunny start for Europeana Cloud", available at http://www.researchinformation.info/news/news_story.php?news_id=1168 [Accessed 20/03/2013].

Russian State Library (2013). "The European Library", available at <http://www.rsl.ru/ru/s6/s373/s3734405/s37344057736>

RLUK Research Libraries UK (2013). "RLUK: Introduction To The European Library - 24 Sep 2013", available at <http://www.rluk.ac.uk/content/rluk-introduction-european-library-24-sep-2013> [Accessed 24/09/2013].

Resource Shelf (2013). "Research Libraries UK Joins The European Library" available at <http://web.resourceshelf.com/go/resourceblog/70430> [Accessed 20/08/2013].

Sexycodicology (2013). "The European Library Widget", available at <http://sexycodicology.net/blog/european-library-widget/>

Scientific Library of the Karelian Research Centre (Russian Academy of Science) (2013). "The European Library", available at <http://library.krc.karelia.ru/section.php?plang=r&id=895>

Articles & Press Coverage (Continued)

Seminar UDCC (2013). "Classification & Visualisation Interfaces to knowledge", available at <http://seminar.udcc.org/2013/>

Seminar UDCC (2013). "Visualization and navigation of knowledge in pan-European resources: the case of The European Library", available at <http://seminar.udcc.org/2013/abstracts.php>

STM PUBLISHING NEWS (2013). "Research Libraries UK joins The European Library", available at <http://www.stm-publishing.com/research-libraries-uk-joins-the-european-library/> [Accessed 19/08/2013].

The University of Melbourne (2013). "RLUK Joins The European Library", available at <http://blogs.unimelb.edu.au/libraryintelligencer/2013/08/20/rluk-joins-the-european-library/> [Accessed 20/08/2013].

The Wellcome Library Blog (2013). "Flying machines, steam engines and operating theatres", available at <http://libraryblog.wellcome.ac.uk/libraryblog/2013/01/flying-machines-steam-engines-and-operating-theatres> [Accessed 17/01/2013]

Twylah (2013). "Science and machines – scientific and technological development since 1800 – The European Library", available at <http://www.twylah.com/Sheffield68/tweets/291533254882902017>

UDC Consortium (2013). "Upcomming events", available at <http://www.udcc.org/index.php/event/viewAll>

University of Ulster (2013). "RLUK joins The European Library", available at <http://blogs.ulster.ac.uk/library-research/2013/08/26/rluk-joins-the-european-library/> [Accessed 26/09/2013].

Universidad Complutense de Madrid (2013). "Science and Machine", available at <http://www.ucm.es/?a=news&d=home582>

Visit Holland (2013). "Major international organisations based in The Hague include", available at <http://www.visittholland.nl/index.php/south-holland/places-to-visit-in-south-holland/154-the-hague-den-haag>

VÖBBLOG (2013). "The European Library: Einstein und erste Röntgenbilder in neuer virtueller Ausstellung", available at <http://www.univie.ac.at/voeb/blog/?p=25422> [Accessed 16/01/2013].

Broadcast Interviews (Continued)

TWIL#103, 20113 "Big Data and high quality access to research", interview with Bas Savenije (National Library of the Netherlands), Katherine McSharry (National Library of Ireland), Tigran Zargaryan (National Library of Armenia) featuring The European Library, available at <http://www.thisweekinlibraries.com/?p=546> [Accessed 01/10/2013].

Vlaamse Erfgoed Bibliotheek (2013). "European Library presenteert nieuwe webtentoonstelling over wetenschap", available at <http://www.vlaamse-erfgoedbibliotheek.be/nieuws/2013/01/2684-european-library-presenteert-webtentoonstelling-wetenschap> [Accessed 16/01/2013].

Wikipedia (2013). "The European Library" available at http://nl.wikipedia.org/wiki/The_European_Library [Accessed 13/03/2013].

Yiddish Sources (2013). "The European Library", available at <http://yiddish-sources.com/european-library>

Publications in Conference Proceedings

Chiara Latronico, Nuno Freire, Markus Muhr, Harry Laoulakos, 2013, 'The aggregation process of The European Library' in the LIBER 42nd Annual Conference programme: Research Information Infrastructures and the Future Role of Libraries.

Freire, N, 'The ARROW Infrastructure for Rights Information Management in Digitization Projects' in the LIBER 42nd Annual Conference programme: Research Information Infrastructures and the Future Role of Libraries, 2013.

Freire, N. 2013, "Word Occurrence Based Extraction of Work Contributors from Statements of Responsibility" in proceeding of the International Conference on Theory and Practice of Digital Libraries 2013.

Freire, N. and Muhr, M. 2013, "Use of Authorities Open Data in the ARROW Rights Infrastructure" in proceeding of the DC-2013 Linking to the Future Conference, 2013.

Freire, N. "Visualization and navigation of knowledge in pan-European resources: the case of The European Library", International UDC Seminar on Classification & Visualization: interfaces to knowledge, 2013.

N. Freire, "Facilitating Access and Reuse of Research Materials: the Case of The European Library", 17th International Conference on Electronic Publishing: Mining the Digital Information Network, 2013.

Broadcast Interviews

A. Escande, EurActif.fr (2013). "Café-débat Sciences Po / Europartenaire Internet, menace ou opportunité pour la culture en Europe?", available at <http://www.euractiv.fr/agenda/caf%C3%A9-d%C3%A9bat-sur-internet-menace-ou-opportunit%C3%A9-pour-la-culture-en-europe-3983.html> [Accessed 10/04/2014]

Filosofia ca infrastructură a gândirii biblioteconomice

1. Metafizica sistemului

Ordinea lumii este ordinea limbajului. Adevărul acesta stă scris cu capitale pe firmamentul filosofiei de la așa-zisa cotitură lingvistică a ei până astăzi. Relațiile dintre cuvinte semnifică raporturile dintre ființe, dintre fenomene și lucruri. Cuvintele sunt semnificanții stărilor de fapt și ai mentalității. Coordonarea, predicția, atribuirea, determinarea și alte procese transformă cuvintele în elemente de bază ale imaginii logice a lumii. Analiza limbajului ne ajută să stabilim diagnosticul exact al stării și al modului de evoluție a unui obiect. Un exemplu proaspăt în această ordine de idei îl constituie acela de la care au și pornit căutările mele în sensul ce îl voi arăta mai jos: după mai bine de două decenii de reformă bibliotecară în Basarabia, și, în speță, de reformă principală declarată a BNRM, avându-se în vedere, între altele, renunțarea la relațiile de subordonare metodologică a bibliotecilor publice față de Biblioteca Națională în favoarea legăturilor de parteneriat, în actele de reglementare puse în dezbatere publică continuă să apară expresii ce țin de mentalitatea veche. Și asta în ciuda invadării spațiului biblioteconomic autohton cu expresii și viziuni ale biblioteconomiei occidentale. Ce înseamnă aceasta? Avatarurile amneziei?

În căutarea unor expresii și termeni noi cu care să fie înlocuite, în mod definitiv, sintagmele vechi, ideologizate și politizate, am recitit ghidul IFLA referitor la legislația pentru bibliotecile naționale și serviciile biblioteconomice naționale scris de Peter Johan Lor. Într-unul din compartimente, el recurge la sintagma „rolul de infrastructură al unei Biblioteci Naționale”. Deși biblioteconomistul american nu depășește, în intenționalitatea sa, nivelul de mijloc de transbordare semantică, de transport metaforic al acestor cuvinte, mi-am dat seama că dacă le vom situa într-un alt context, semnul „infrastructură” capătă o denotație nouă, cu conotații modernizatoare. Mai mult, noua semnificație a lui situează într-o lumină cu totul nouă rolul

Alexe RĂU, doctor în filosofie

Abstract:

Author describes two situations in research and development activity in library science that demonstrate how philosophical ideas and concepts support to spread creative spirit to librarianship. First refers to modulus when, starting from syntagma „role of infrastructure of the national library”, a new conception of role of the national library and library science centres of other levels inside the National Library System was created. This new conception is called an Integrated System of Library Infrastructure. Its implementation will help to modernize thoroughly the national librarianship. Second situation refers to apparition of the concept Web 2.0. His author, Darcy DiNucci, refers to philosophical models when describes a compound ontology of the Web, creating the renewing ideas which have already and will have in a future a special role in development and advancement of society of knowledge.

unei Biblioteci Naționale în câmpul biblioteconomiei. Remarcabil este și faptul, că efectul înnoitor și modernizator al cuvântului se răsfrânge nu doar asupra conținuturilor generate de orientarea Linguistic Turn, ci și asupra aspectelor metafizice, pe care cotitura lingvistică ca atare le respinge.

Așa se face că am putut să construiesc în jurul noțiunii de infrastructură o rețea semantică asemănătoare celei izvodită, prin procesul de abstractizare din comportamentul lingvistic observabil, de către Aristotel, în vestita sa Metafizică. Această posibilitate a fost amplificată de faptul că rolul de infrastructură al unei BN s-a dovedit a fi un sistem integru, iar prin interacțiunea cu rolurile biblioinfrastructurale ale centrelor biblioteconomice de la celelalte niveluri, el a condus la configurarea unui sistem supraordonat pe care l-am numit Sistemul Infrastructural Biblioteconomic Integrat din cadrul SNB. Orice sistem, după cum se știe, își are metafizica sa, aspectele și realitățile sale invizibile și tocmai metafizica sistemului a înlesnit jocul categorial cvasiaristotelic care a făcut posibilă nașterea unei viziuni și a unei conceptualizări inovaționale asupra rolului de infrastructură al BN și al centrelor biblioteconomice. Am întrevăzut, prin același proces de abstractizare lingvistică, semnificația sintagmei „infrastructură biblioteconomică” (ansamblul de funcții, misiuni, obiective și forme de activitate ale centrelor biblioteconomice pe care urmează să se așeze și să se desfășoare funcționarea bibliotecilor din structura SNB); „activitate biblioinfrastructurală” (ansamblul de lucrări și activități concrete prin care centrele biblioteconomice își îndeplinesc rolul de infrastructură față de bibliotecile din structura SNB). În spirit aristotelic, infrastructura biblioteconomică este partea potențială a sistemului infrastructural, iar activitatea biblioinfrastructurală, partea în act.

Elementele, unitatea arhitectonică de bază a unui sistem, fac specificitatea lui. Elementele părții în potență a Sistemului Infrastructural Biblioteconomic Integrat se împart în elemente producătoare, elemente-produse, elemente-conexiuni și elemente destinate;

Elementele activității biblioinfrastructurale sunt: elaborarea cadrului legal și de reglementare a organizării și funcționării bibliotecilor; elaborarea politicilor biblioteconomice; catalogarea centralizată; activitatea de cercetare și

dezvoltare în biblioteconomie; formarea profesională continuă a bibliotecarilor; produse și servicii intelectuale pentru biblioteci și bibliotecari (de informare și documentare, consultative, editoriale, organizatorice ș.a.m.d.); implicarea elementelor destinate în calitate de parteneri în proiecte și programe de nivel național, regional, raional; sistemul de împrumut interbibliotecar; asistența de specialitate pe diferite componente ale organizării, funcționării și modernizării bibliotecilor, la conceperea, organizarea și desfășurarea activității inovaționale etc.; activități Know How (inclusiv diseminarea experienței avansate); avocatura biblioteconomică; sistemul de statistică bibliotecară;

Organizarea activității elementelor producătoare ale sistemului infrastructural se întemeiază pe anumite rigori (principii): **Diviziunea** activității (muncii) elementelor producătoare; constituirea profilului specific al fiecărui element, determinat de nivelul său, caracteristicile conținutale ale produselor care la rândul lor sunt condiționate de conținutul activității elementelor destinate; **Coordonarea activității**, principiu care presupune în special prevenirea dublării produselor și serviciilor în cadrul întregului sistem, spre a utiliza rațional și eficient resursele, neimplicarea necoordonată a unor centre biblioteconomice în sfera destinată a altor centre; **Cooperarea activității**, principiu care presupune participarea câtorva sau a mai multor elemente producătoare la realizarea unui produs sau proiect comun, spre a crea posibilitatea de a spori capacitatea elementelor ce dispun de resurse mici; **Informarea reciprocă și schimbul de experiență** între elementele producătoare. În acest scop, la nivel național vor fi alcătuite, periodic, repertorii cumulative generale sau pe elemente aparte ale activității biblioinfrastructurale; **Integrarea sistemică** a activității biblioinfrastructurale a elementelor producătoare în vederea asigurării unității naționale în biblioteconomie.

Noua concepție a rolului BN și al centrelor biblioteconomice în cadrul SNB va constitui o nouă etapă în europenizarea biblioteconomiei naționale.

2. Ontologia webului

Astăzi numele lui Darcy DiNucci, autoarea care într-un eseu fundamental, intitulat „Un viitor fragmentat” și publicat în anul 1999 în bimensualul Print (vol.53, no.4, 32), introduce termenii web 1.0 și web 2.0 inventați de ea,

dând astfel nume unei orientări revoluționare în dezvoltarea sistemului hipertextual în cadrul rețelei mondiale de Internet, e situat într-un con de umbră, iar Tim O'Reilly, cel care a relansat termenii în 2003, e considerat de unii ca fiind și creatorul lor. Nedreptatea săvârșită constă, însă, nu doar în încălcarea dreptului de proprietate intelectuală (mai ales în sensul moral al acestuia), ci și în trecerea cu vederea a conținutului în mare măsură programatic și profetic, filosofic al articolului dinuccion.

Specialist în domeniul designului electronic informațional (activează în calitate de consultant în acest domeniu la o firmă din San Francisco), DiNucci este autoarea multor cărți cu audiență notorie în care abordează multiple aspecte imagistice și de arhitectură informațională ale webului. Formația sa, conținutul cercetărilor și scrierilor sale au determinat-o să-și dezvolte un mod de gândire cvasiwittgensteinian. Când fac această afirmație, am în vedere în special postulatul filosofului vienez că „a înțelege înseamnă a-ți putea face imaginea a ceva;gândirea este mereu o reproducere”. Gândirea în imagini a lui Darcy DiNucci se face vizibilă din chiar primele rânduri ale articolului sus-menționat. Pentru ea, webul este o referință culturală aproape iconică și se remarcă prin caracterul său deopotrivă familiar și ubicuu. Trei adjective care formează temelia unei viziuni inedite. „Iconic”, se știe, înseamnă ceva în felul icoanelor, adică are caracter de imagine figurativă, care poate servi și ca obiect de cult. Ubicuitatea este în special atributul lui Dumnezeu. Familiarul, pus în joc cu ubicuitatea, capătă conotația de cogenerator al credinței. Să ne amintim de epistola lui Pavel către romani (numită și Constituția Creștină), în care apostolul spune cum Dumnezeu cel nevăzut și ubicuu se arată omului prin ceva,printr-o imagine familiară lui (focul, flacăra etc.) și în felul acesta credința umană se prinde. S-ar putea întâmpla ca lucrul acesta să fie un factor primordial prin care am putea explica fascinația Internetul. Mai mulți internați mărturisesc în postările lor că pentru ei Internetul e ca un fel de religie.

În continuare, DiNucci vine cu reflecții revelatoare din care se cristalizează ontologia, ființa webului. După ce introduce termenii web 1.0 și web 2.0, autoarea recurge la o comparație vizionară: relația dintre web 1.0 și webul viitorului este echivalentă cu aceea dintre Pong și Matrix. E vorba aici de devenirea într-o ființă a

webului,de raportul dintre prototip și ceea ce este el astăzi dar și ce poate fi mâine. În dialectica aceasta,fețele webului sunt și urmează să mai fie scoase din ascundere, cum ar zice Heidegger. Pentru a sublinia această idee, autoarea mai recurge și la cuvântul embrion. Acesta, însă, adaugă, pe lângă sensul devenirii, și conotația de naștere (renaștere) ca posibilitate a acestei evoluții fascinante, dar și ca teleologie ființială. Îmi vin chiar, în această ordine de gândire, imagini eschatologice cu a doua venire a lui Hristos, de pildă (limitele puse omului de către Creator ne fac să recurgem la formule arhetipale chiar și atunci când avem în față o notate fără precedent. Necunoscutul este numit de noi cu cuvinte cunoscute, sau cu derivatele lor, altă ieșire nu avem).

Ființa webului este, în concepția dinuccionă, una ubicuă, distribuită. Înțelegerea, descrierea adevărată a lui evoluează de la vag la claritate gnoseologică și imagistică. Astăzi abia începe trecerea de la vag la înțeles și cunoscut, scria în 1999, DiNucci. Ne confruntăm cu prima generație de instrumente web, o generație de probă. Dar și noi, oamenii, cei care suntem fie utilizatori, fie constructori de instrumentarii, suntem o generație de probă.

Webul, spune în alt loc DiNucci, este, de fapt, un mijloc de transport, prin care pe ecranul monitorului, sau pe alte genuri de ecrane,sunt aduse din rețea, din nevăzut și scoase vederii noastre, sau făcute simțite prin mișcările imaginilor în spatele cărora stau „sculele cunoașterii”. Să ne amintim, în acest sens, că în literatură și artă metafora este un vehicul transportator (transbordator) de sensuri, gânduri, interogații, revelații.

Cum se manifestă ubicuitatea webului? El își arată, ori își face simțită prezența în tot mai multe lucruri. El nu mai poate fi definit doar după structura ADN-ului său, triada (DiNucci e obsedată de triade, fapt care o apropie de înțelegerea sacră a Internetului) TCP/IP-HTTP-URL. El este o ființă fragmentată. Văzutul și nevăzutul își vor face tot mai mult jocul în alcătuirea sa, el va fi resimțit ori se va arăta vederii în/din multiple lucruri: în TV (în special atunci când e vorba de interactivitate), automobil (în special componentele tabloului de bord: mape virtuale, informații de călătorie etc.), telefonul celular (news, stock quotes, flight updates), dispozitive hand-held și playere conectate în rețea,cuptorul cu microunde (cu programare

automată a timpului). Sunt predictibile miriade de instrumente web cu interconexiune Internet plasate în lucrurile din spațiul ambiental, unele trecând prin metamorfoze spectaculoase. De exemplu, ecranul celularului sau al palm-pilotului ar putea deveni un model de rege al paginilor web. Așadar, vine un viitor fragmentat, fascinant și, totuși, sacru. Iar dacă așa stau lucrurile, nu e vorba oare de ceea ce spuneam eu într-un eseu din ciclul „Aleph în fața oglinzii”, că înaintând pe calea progresului, omul nu face altceva decât să caute și să găsească posibilități de expresie, de generare și de comunicare a informației și ideilor pe măsura complexității creierului său? DiNucci lasă să se înțeleagă, că integritatea dată nouă prin codul arhetipal pe

care se ține ființa noastră, va tinde, la un moment de suprasaturație a fragmentării, să se adune, să se redea pe sine sieși. Așadar, cum ar spune Ecleziaștul, va veni și vremea străngerii... fragmentelor.

În vâltoarea evoluției webului, lumea și-a concentrat atenția asupra instrumentariului, a abilităților tehnice, uitând de esența întemeierii noastre, dar și de esențele ascunse, însă fundamentale și cu impact decisiv asupra ființării umane ale webului. Dacă DiNucci ar fi fost receptată la timp și profund, lumea Internetului ar fi fost înțeleasă și ea de la o înălțime superioară, ceea ce ne-ar fi făcut să fim mai înțelepți. Dar încă nu e târziu.

Bibliografie:

Aristotel. Metafizica / Trad. de Andrei Cornea. – București: Editura Humanitas, 2001.

Darcy, D. Fragmented future. http://darcyd.com/fragmented_future.pdf

Lor, Peter Johan. Guidelines for legislation for National Library Services http://www.unesco.org/webworld/nominations/guidelines1_h.htm

Russel, B., Principia Mathematica. – Viena, 1984.

Vester, F. Despre system. – Timișoara, 1996.

Wuchterl, K. Lehrbuch der Philosophie. – Berna, 1986.

SIBIMOL.

Metamorfoze 2003 - 2014

Sistemele informaționale integrate de bibliotecă sunt create în scopul ajustării activității bibliotecilor la standardele și normele internaționale din domeniu, în special: catalogare; împrumut interbibliotecar; prestarea de la distanță a oricărui serviciu, necesar beneficiarilor – de la informații tradiționale până la full texte.

Sistemul Integrat al Bibliotecilor Informatizate din Moldova (SIBIMOL) s-a constituit în scopul de a stabili, menține și face operantă o rețea computerizată a bibliotecilor; pentru a promova biblioteconomia ca domeniu teoretic și implicit evoluția bibliotecilor, pentru a oferi servicii și produse în beneficiul utilizatorilor de biblioteci și bibliotecilor.

Un asemenea sistem are o arie extinsă de beneficii: catalogarea on-line a resurselor bibliografice, o singură dată, în baza de date a Sistemului; preluarea ulterioară a acestei înregistrări de către bibliotecile-participante la SIBIMOL; prestarea informației către utilizatori, indiferent de locul aflării acestora, utilizarea performanțelor tehnologice și celor mai avansate standarde din domeniu în activitatea bibliotecilor.

În context automatizat conceptul de „integrat” prevede realizarea unor funcții diferite cu ajutorul unei baze de date comune, iar în domeniul biblioteconomic acest concept presupune ansamblul de operații informatizate al unei sau mai multor biblioteci, planificate și realizate astfel încât modulele sau subsistemele să se îmbine armonios iar utilizatorilor să li se ofere facilități operaționale. Pentru sistemele integrate de bibliotecă, inclusiv SIBIMOL, care mai este și un sistem integrator de bibliotecă, sunt definitorii următoarele caracteristici:

- suport pentru formatele tip MARC pentru înregistrările bibliografice;
- interfață pentru realizarea transferului on-line a înregistrărilor bibliografice;
- asigurarea formatului de ecran pentru înregistrările bibliografice;
- capacitatea de realizare a înregistrărilor bibliografice on-line;
- capacitatea de modificare a înregistrărilor bibliografice on-line.

SIBIMOL s-a dezvoltat, a evoluat și a căpătat contururi tot mai clare în mai multe etape. În august, 2003, la Palatul Republicii a fost lansat Proiectul SIBIMOL, elaborat și prezentat spre finanțare la Fundația Soros-Moldova. Următorii ani, 2004-2008 au constituit perioada de ela-

Alla PANICI

Abstract:

Study describes the process of creation and extension of the Integrated System of Information Libraries of Moldova (SIBIMOL). Priorities of the creation of integrated systems for the libraries are analysed, also presented the results obtained by librarians from the district, town and city public libraries, in terms of alignment to the international standards of cataloguing as well as international online services.

borare a Caietului de sarcini pentru software-ul SIBIMOL, lucrul cu experții, activitățile de identificare a companiei, care urma să elaboreze soft-ul SIBIMOL, de organizare și realizare în acest scop a tender-ului respectiv.

Lansarea Sistemului Integrat al Bibliotecilor Informatizate din Moldova, propriu-zis, a avut loc la 2 septembrie 2008 în cadrul ediției a XVII-a a Salonului Internațional de Carte, după care a urmat o perioadă complicată, premergătoare punerii în funcțiune a Sistemului.

Anii 2009-2011 au constituit cea mai dificilă etapă în transformarea Sistemului în unul viabil, util bibliotecilor și utilizatorilor săi – etapa de testare, verificare, implementare și punere în exploatare a primelor versiuni de soft, de înființare la BNRM a Centrului SIBIMOL, de elaborare și modernizare a site-ului SIBIMOL: <http://sibimol.bnrm.md>

În anul 2011 s-au creat condiții propice pentru integrarea bibliotecilor publice în SIBIMOL: elaborarea materialelor instructive; programelor de instruire; documentației, necesare integrării. În 2012 Centrul SIBIMOL de la Biblioteca Națională a RM a elaborat și prezentat bibliotecilor publice Oferta de integrare în SIBIMOL, care prevedea crearea cataloagelor virtuale ale bibliotecilor, integrate în Sistem. Ulterior, 33 de biblioteci publice raionale, orașenești și municipale, care au decis să înceapă crearea cataloagelor virtuale proprii, au acceptat condițiile de integrare și au încheiat contractele de colaborare cu Centrul SIBIMOL.

Anul 2013 a fost anul instruirilor și începutului integrării bibliotecilor publice în SIBIMOL. Pe parcurs, Centrul SIBIMOL a elaborat ghiduri de catalogare informatizată a resurselor bibliografice, publicate pe site-ul SIBIMOL, la adresa <http://sibimol.bnrm.md/ro/produse-si-servicii>

În perioada 15 martie – 27 mai, la Biblioteca Națională au fost organizate instruirii tradiționale, ce prevedeau însușirea de către bibliotecarii din bibliotecile publice a abilităților de exploatare a soft-ului SIBIMOL, creat în baza:

- formatului UNIMARC (A, B) ca standard pentru efectuarea descrierilor bibliografice și de autoritate;
- standardului ISO 2709:2008 ca format pentru schimb de înregistrări;
- protocolului Z39.50, destinat căutării, regăsirii, copierii și transferării informației în rețele distribuite tip client-server.
- standardului ISO/IEC 10646:2010 (UNICODE) pentru codificarea informației;
- standardului ISO/IEC 24824-2:2006 (SOAP 1.2), utilizat în implementarea serviciilor WEB, necesare pentru comunicarea cu sistemul inte-

grator (SIBIMOL).

Imagini de la instruirii sunt publicate la adresa: <http://sibimol.bnrm.md/ro/noutati/223-instruiri-la-sibimol,-bnrm> :

Pentru realizarea ciclului de instruire, la Centrul SIBIMOL BNRM, au fost întreprinse diverse acțiuni, menite să faciliteze procesul instruirii, să-l facă accesibil și util cursanților: a fost elaborată versiunea instructiv-demonstrativă a soft-ului SIBIMOL, alcătuite exerciții-teste de verificare a cunoștințelor pentru diverse tipuri de înregistrări bibliografice (pentru descrierea resurselor bibliografice monografice cu 1-3 autori; pentru descrierea resurselor bibliografice cu mai mult de 3 autori; pentru descrierea resurselor bibliografice în mai multe volume, etc.)

Aceste instruirii au fost urmate, în lunile iunie-august 2013, de instruirii on-line, în cadrul cărora a fost stabilit un feedback eficient: testele elaborate erau expediate on-line bibliotecarilor, după completare erau verificate minuțios, iar rezultatele analizate în fiecare câmp al formatului UNIMARC, apoi reexpediate cursanților sau discutate prin intermediul mesageriei interne a soft-ului, e-mail sau pe forum-ul SIBIMOL. Asemenea proces complex de instruire s-a dovedit a fi unul foarte eficient și bibliotecarii din bibliotecile publice, care nu aveau abilități elementare de utilizare a tehnologiilor moderne în crearea și modificarea înregistrărilor bibliografice, au reușit cu mult succes să asimileze cele mai complicate modalități de structurare a înregistrărilor bibliografice conform standardelor internaționale de catalogare informatizată, conform standardului UNIMARC, acceptat de Consiliul Biblioteconomic Național la 4 decembrie 2001 în calitate de format de bază în automatizarea și integrarea bibliotecilor din Republica Moldova.

În scopul sporirii eficienței proceselor integraționale a fost efectuat rating-ul de participare al bibliotecilor publice la SIBIMOL, publicat la adresa: <http://sibimol.bnrm.md/ro/noutati/233->

primele-[C3%AEregistr%C4%83ri-cataloage-virtuale-din-moldova](http://sibimol.bnrm.md/ro/noutati/235-dinamica-evolu%C8%9Biei-sibimol) și elaborată Dinamica evoluției SIBIMOL (DES): <http://sibimol.bnrm.md/ro/noutati/235-dinamica-evolu%C8%9Biei-sibimol>.

Conform DES, la finele anului 2014 în SIBIMOL erau integrate bibliotecile publice raionale, municipale și orașenești, care și-au creat cataloage virtuale proprii, în baza înregistrărilor, publicate în SIBIMOL. Au fost integrate 72795 resurse bibliografice din colecțiile bibliotecilor-participante. La standardele internaționale de catalogare și prestare a serviciilor bibliografice on-line au aderat bibliotecile

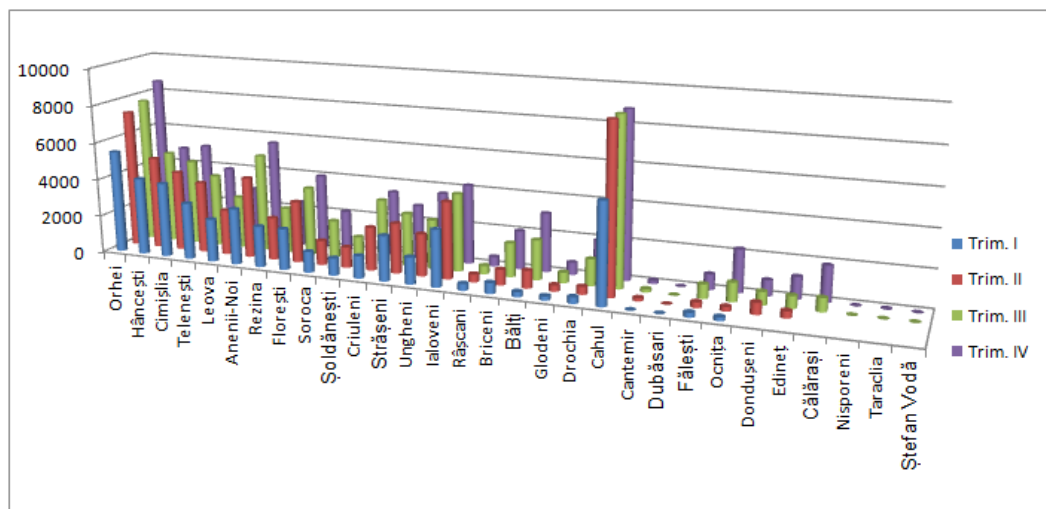
publice din raioanele Edineț și Taraclia, astfel membri SIBIMOL au devenit 28 de bibliotecari. Cei mai activi și mai performanți s-au dovedit a fi bibliotecarii din raioanele:

Cahul, cu 8852 resurse integrate, director – Rodica Dermenji, responsabil SIBIMOL – Stela Marian;

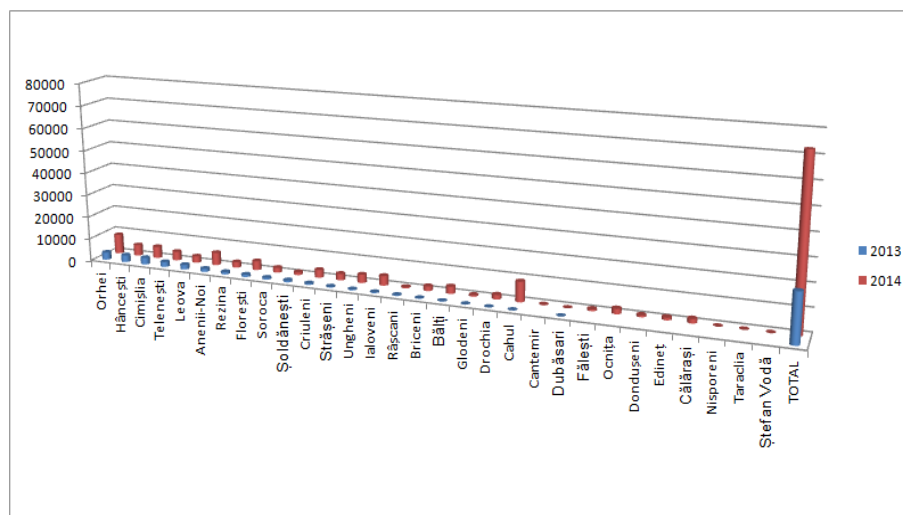
Orhei, cu 8591 resurse integrate – director Lidia Sitari, responsabil SIBIMOL – Silvia Suruceanu;

Anenii Noi, cu 5615 resurse integrate, director – Maria Trofimov, responsabil SIBIMOL – Svetlana Zinenco.

Dinamica trimestrială a evoluției Sistemului în anul 2014:

Centrul SIBIMOL a efectuat și o analiză comparativă a rezultatelor integrării bibliotecilor publice în Sistem în anii 2013-2014. Graficul următor demonstrează extinderea bazei de date a Sistemului pe parcursul celor doi ani: dacă în 2013 baza de date SIBIMOL includea doar 21373 resurse integrate, în 2014 bibliotecile au reușit să integreze 72795 resurse bibliografice, care sunt puse la dispoziția utilizatorilor din orice colț al țării.

Integrarea în SIBIMOL presupune, de asemenea, și contribuția specialiștilor, implicați în completarea bazei de date SIBIMOL, cu înregistrări bibliografice create pentru resursele bibliografice, intrate doar în colecțiile bibliotecilor participante. Sub acest aspect profesionist se evidențiază specialiștii din bibliotecile publice ale următoarelor 5 raioane și orașe:

- Anenii Noi – 750 înregistrări noi; director – Maria Trofimov, responsabil SIBIMOL – Svetlana Zinenco;
- Bălți – 730 înregistrări noi; director – Ludmila Ouş, responsabil SIBIMOL – Maria Caraştefan;
- Străşeni – 639 înregistrări noi; director – Nadejda Pădure, responsabil SIBIMOL – Natalia Griţco;
- Floreşti – 559 înregistrări create; director – Eugenia Guţanu, responsabil SIBIMOL – Mariana Antoci;

- Rezina – 492 înregistrări noi; director – Galina Davâdic, responsabil SIBIMOL – Natalia Miliutina.

Activitățile unei biblioteci, sub toate aspectele (procese biblioteconomice, manageriale, administrative, economice) sunt influențate de integrarea sau neintegrarea într-o asemenea rețea biblioteconică. În actualitate, când tehnologiile moderne câștigă teritorii spectaculoase în orice domeniu, este binevenit, ca nici bibliotecile publice să nu rămână în urmă, dar să facă tot posibilul pentru a-și asigura o activitate informațională, racordată la cele mai avansate cerințe ale utilizatorului contemporan. Sistemul Integrat al Bibliotecilor Informatizate din Moldova oferă toate posibilitățile, pentru ca orice bibliotecă publică din țară să corespundă standardelor ce vizează activitatea centrelor moderne de informare și documentare.

Referințe bibliografice:

- Banciu, D.** Informatizarea structurilor infodocumentare. – București: ARS DOCENDI, 2007.
- Genaway, D. C.** Integrated online library systems: Principles, planning, and implementation. – NY: G.K. Hall, 1984.
- Jacquesson, A.** L'informatisation des bibliothèques. – Paris: Editions du Cercle de la Librairie, 1992.
- Griffiths, J.** Automated system marketplace // Library Journal. – N 119 (6). – 1994. – P. 50–59.
<http://sibimol.bnrm.md/ro/>

Comunicarea profesională : aspecte ale formatului virtual

Bibliotecarii sunt antrenați frecvent în discuții despre importanța Instrumentelor Web 2.0, în special a rețelelor sociale și rostul acestora în comunicarea profesională, în diseminarea informațiilor, resurselor și conținuturilor. Recent o colegă mi-a solicitat părerea, întrebându-mă pentru ce ași opta, dacă s-ar impune situația de a alege între crearea unui blog sau o pagină pe Facebook, de exemplu. Experiența celor cinci ani de comunicare profesională în format virtual îmi dă drept să afirm, că eficiența dorită o poate asigura doar o îmbinare între mai multe instrumente WEB 2.0, un blog – un cont pe Slideshare – un cont pe Facebook.

Argumente? Informațiile plasate pe Facebook circulă și ajung în vizorul public foarte repede, dar la fel de repede dispar. Chiar dacă sunt plasate sau distribuite pe profilul personal, ele se mențin în topul paginii doar pe o perioadă foarte scurtă de timp. La fel și comentariile. Alta este situația dacă administrăm o platformă de blog. Acesta permite indexarea conținuturilor plasate, care sunt aproape instantaneu preluate de motoarele de căutare și respectiv pot fi găsite foarte repede. Așa se face că materialele plasate cu ani în urmă pot fi găsite foarte ușor. De exemplu, postările plasate pe adresa veche a Blogului de biblioteconomie și știința informării au fost accesate în anul 2014 de peste 16 000 ori, deși pe parcursul anului n-a fost plasat nici un material nou (acum toate noutățile sunt plasate pe adresa nouă). Structurarea conținuturilor după noțiuni profesionale distincte îl transformă într-o platformă solidă pentru cercetare și dezvoltare în domeniu, conținând informații, documente, prezentări PowerPoint, link-uri, etc, tot ce-a apărut recent în format electronic, iar noi cunoaștem faptul că cea mai actuală și valoroasă informație, inclusiv de specialitate este în format virtual. Accesând categoria „studii și cercetări”, cercetătorul va găsi toate proiectele, studiile, cercetările, rapoartele realizate în țară și după hotare, la „formare profesională continuă” - tot ce ține de această temă și tot așa pe toate temele ce țin de specificul domeniului. Categoriile, 94 la număr la începutul acestui an, pot fi accesate pe interfața blogului, de acolo

Vera OSOIANU

Abstract:

The internet enabled to create an integral professional space. How this space will be filled, depends on library community. The information flow grows enormously, and the question of its selection and evaluation according to criteria of information quality become very important. Study reflects the results of using by librarians such an instrument as blogging, Facebook and Slideshare.

pornind și căutarea propriu-zisă.

Deși blogul oferă și posibilitatea plasării unor documente mai voluminoase, totuși soluția optimală, utilizată frecvent este crearea unui cont pe Slideshare, care permite crearea unei mini-biblioteci electronice de aproximativ 200 MB, unde, de rând cu documente și prezentări PowerPoint, pot fi plasate și material AV. În ultimii ani această posibilitate a fost explorată din plin, unicul impediment constând în faptul, că spațiul de stocare a informației este mult mai mic decât ar fi necesar. Pentru plasarea conținuturilor noi este necesar de a retrage conținuturile mai vechi sau deschiderea altor conturi Slideshare.

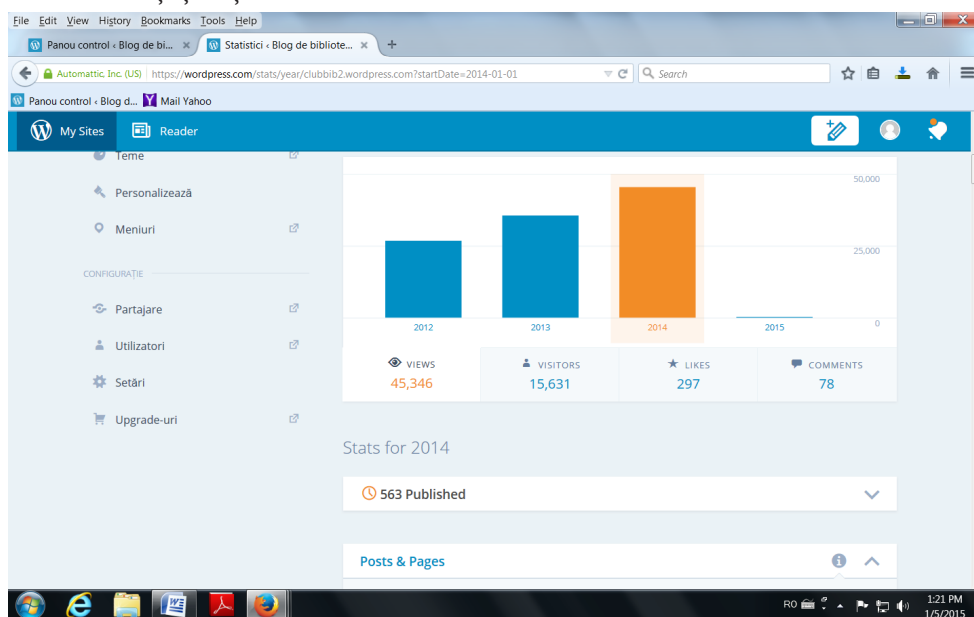
Un studiu foarte simplu demonstrează, că pentru a-i spori eficiența de utilizare informația despre conținuturile plasate pe blog și Slideshare trebuie să fie semnalată pe Facebook, iar procedura poate fi repetată ori de câte ori dorim să aducem în prim plan un conținut sau altul.

La fiecare început de an Wordpress.com trimite în adresa administratorilor rezultatele anului precedent, iar pentru a ne pătrunde de importanța lor, rezultatele sunt prezentate în comparație cu indicatorii de activitate a unei instituții de mare renume. Este o practică bine cunoscută de a demonstra lucrurile în comparație. Despre Biblioteca Publică New York, citeam recent că în anul 2013 a înregistrat peste 50 milioane de vizitatori, mai mulți decât toate evenimentele sportive și evenimentele culturale, luate la un loc, care s-au produs pe parcursul anului, în întreaga metropolă. De această dată Wordpress.com, în rezumatul trimis, (<https://clubbib2.wordpress.com/2014/annual-report>) a comparat rezultatele Blogului de biblioteconomie și știința informării cu Sala

de Operă din Sydney, care încapă 2 700 de persoane. Blogul a fost vizualizat de 45 346 ori, numai pe adresa nouă. Dacă adăugăm și cele peste 16 000 accesări de pe adresa veche <https://clubbib.wordpress.com> avem în total peste 61 500 de vizualizări. Numai la adresa veche sistemul raportează 15 631 vizitatori.

Numărul de postări este de 563 sau aproximativ 10 postări pe săptămână, toate reprezentând informații, evenimente, materiale de promovare a cărții și lecturii, materiale de promovare a imaginii bibliotecii în comunitate, experiențe, inovații, realizări, dar și probleme cu care se confruntă profesia și biblioteca. Au fost plasate 285 imagini cu un volum de 60 MB, respectiv în jur de 5 imagini pe săptămână. Cea mai aglomerată zi a fost 19 martie, când au fost înregistrate 756 de vizualizări, iar cea mai accesată postare în ziua respectivă a fost *Valiza cu comori*, un material de promovare a cărții și lecturii. Eficiența postării a fost demonstrată de faptul că pe parcursul anului mai multe biblioteci au folosit această idee pentru a apropia cartea de utilizatori: BPO Bălți, BPR Orhei; BPR Strășeni, BPR Ungheni, BPO Ștefan Vodă, etc.

Vizualizările vin din 75 de țări, iar țările care generează cel mai intens trafic sunt ca și în anul 2013 Republica Moldova, România și Statele Unite ale Americii în top, urmate de Italia, Germania, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Spania, Franța, Federația Rusă, etc. Enumerarea acestor țări demonstrează faptul, că instrumentele web și în special instrumentele web 2.0 oferă oportunități nebănuite anterior de comunicare profesională, de promovare a bibliotecii și a profesiei dincolo de hotarele geografice. Prin utilizarea lor putem nu numai să cunoaștem în timp util ce se întâmplă în bibliotecile lumii, dar și să ne facem cunoscuți în mediul profesional internațional.

Cele mai accesate pagini au fost *Home*; *Articole.Traduceri*; *Activitatea metodologică*; *Publicații în domeniu*; *Experiențe.Practici de calitate*; *Adrese*. În topul conținuturilor accesate se află selecția de citate despre cărți, urmată de tutorialul Microsoft Office Word 2010, lucrarea *Imaginea bibliotecii publice în comunitate*, tutorialul Microsoft Excel 2010 și tutorialul Crearea unui blog.

Era de așteptat ca o postare indexată cu cuvântul cheie „cărți” să fie cea mai accesată. Este și acest argument un pilon de susținere a constatărilor ultimului raport OCLC – cartea este marca bibliotecii.

Conform datelor furnizate de sistem cele mai accesate categorii au fost după cărți, cărți digitale, bibliotecă, bibliotecari, lectură, etc.

Conform raportului Wordpress.com cele mai frecvente conexiuni de pe blog duc spre următoarele site-uri: slideshare.net (unde sunt plasate toate conținuturile noi), facebook (unde sunt semnalate toate informațiile și conținuturile noi plasate pe blog și slideshare), bnm.md, prolibro.eu, mc.gov.md. Pe de altă parte, spre blog cele mai frecvente conexiuni vin de pe motoare de căutare, Facebook, bnm.

md, adresa veche a blogului/ clubbib.wordpress.com, blogosfera.md.

Concluzia care se impune, în acest sens, este că pentru o mai mare eficiență conținuturile trebuie indexate și semnalate pe Facebook, unde (după părerea mea) este cea mai mare concentrație de specialiști în domeniul biblioteconomic și domenii adiacente. În alte condiții eficiența ar fi, probabil, mult mai redusă.

De la lansarea blogului numărul accesărilor a trecut de 221 000. În ultimii trei ani s-a menținut aproape același ritm de creștere, cu aproximativ 10 000 accesări anual. Este dovada eficienței formatului virtual de comunicare, diseminare, etc.

Conținuturile plasate pe Slideshare au fost accesate doar pe contul cu intrarea de pe blogul de biblioteconomie și știința informării <http://www.slideshare.net/cdbclub>, în anul 2014, de 20, 716 ori. și descărcate de 339 ori. De la deschiderea contului și până la începutul anului curent cele 94 de lucrări, documente, prezentări PowerPoint, parte componentă a mini-bibliotecii virtuale de biblioteconomie au fost accesate de 125,450. Cele mai multe accesări vin din România, urmată de Republica Moldova, SUA,

Tara	Vizualizări
Moldova	29,618
Romania	13,343
United States	688
Italy	239
Germany	193
United Kingdom	107
Spain	105
France	94
Russian Federation	80

Title	Views
Home page / Archives	18,006
CÂTEVA LUCRURI ȘTIUTE DESPRE CARTE ȘI CĂRȚI	1,732
Cea mai mare colecție de cărți în format electronic a devenit gratuită; De u	1,093
Articole.Traduceri.	1,018
Descarcă online o bibliotecă de cărți electronice în română	750
Activitatea metodologică	736
Cugetări despre carte	526
Publicații în domeniu	441
CÂTEVA LUCRURI ȘTIUTE DESPRE CARTE ȘI CĂRȚI	418
Experiențe.Practici de calitate	380
Adrese	379

Franța, Ucraina, etc. O parte de conținuturi, din lipsă de spațiu, au fost plasate și pe contul de slideshare cu intrarea de pe blogul Bibliotecile Publice din Republica Moldova/ <http://www.slideshare.net/rmbiblioteci>, precum și pe contul serviciului Studii și Cercetări http://www.slideshare.net/VasilicaVictoria/edit_my_uploads.

Pentru anul 2015 BNRM și-a propus reforma relațiilor cu bibliotecile destinate (bibliotecile publice, bibliotecile – centre biblioteconomice) a produselor, serviciilor, lucrărilor și activităților biblioinfrastructurale oferite de BNRM ca centru biblioteconomic de nivel național. Sporirea interactivității, feedbackului, etc. prin utilizarea instrumentelor web 2.0 și 3.0 va fi constantă activității. Există o platformă consolidată pe care putem dezvolta aceste relații, dar eficiența relațiilor depinde de implicarea tuturor actorilor de pe această scenă.

Timpul monologului sau a circuitului informației într-un singur sens a rămas în urmă. Viitorul aparține dialogului. Cultura dia-

logului? Încă rămâne de învățat. Spațiul virtual pune foarte serios această problemă. Ascunși după paravanul anonimatului, internauții se descătușează până după limita indecenței. Sigur, într-o comunitate profesională virtuală unde aproape fiecare este cunoscut la față nu se pune prea serios problema limbajului, dar este bine să cunoaștem că politica comentariului ne îndeamnă: să fim respectuoși, să nu atacăm autorul sau pe ceilalți comentatori, să ne axăm pe idee și nu pe mesaj, să nu folosim limbaj obscen, vulgar, ofensator, să comentăm la subiect.

La începutul computerizării și internetizării bibliotecilor se insista mult asupra faptului că o bibliotecă mică conectată la internet poate oferi aceeași calitate a serviciilor ca și bibliotecile mari. Este valabil și pentru bibliotecari. Odată ajuns în rețeaua profesională virtuală, bibliotecarul, indiferent de mărimea localității de rezidență și a bibliotecii, a evadat din izolare.

Dar pentru a ține pasul trebuie să fie mereu conectat.

Bibliografie:

2014 in blogging. Annual report//<https://clubbib2.wordpress.com/2014/annual-report>

Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării: statistici// <https://clubbib2.wordpress.com/wp-admin/index.php?page=stats&view=table&blog=31312244>

Contul Blogului de Biblioteconomie și Știința Informării pe Slideshare//<http://www.slideshare.net/cdbclub>

Contul Blogului Bibliotecile Publice din Republica Moldova pe Slideshare// <http://www.slideshare.net/rmbiblioteci>

Optimizări pentru rețele sociale

Societatea modernă nu-și mai imaginează viață fără Facebook, Twitter sau YouTube. Rețelele au intrat în viața cotidiană și s-au stabilit în ea pentru mult timp. *Rețele sociale* și *blogosferă* nu sunt numai termeni - sunt milioanele de oameni care reflectă răspunsurile lor comportamentale, inclusiv atitudinea lor față de probleme, noutăți, organizații, servicii, produse, etc. Rețelele sociale unesc oamenii, permit neglijarea barierelor teritoriale, contact maxim cu prietenii, familia și cunoștii, în orice timp de pe monitorul computerului din biroul de serviciu sau din propriul dormitor. Deci aprobăm nu ca o ipoteză, ci drept o axiomă : **Impactul rețelelor nu poate fi neglijat.**

Statisticele și sondajele, efectuate în ultimii ani sunt destul de sugestive.

Potrivit unui studiu efectuat de *Instrumentul european de vecinătate și parteneriat*, citat de *Financial* și relatat mai târziu de *site-ul Moldavian Business Channel* (<http://mbc.md/rom/>), moldovenii sunt fruntași în ceea ce privește utilizarea rețelelor sociale, a Internetului și a televiziunilor online. Astfel cetățenii Republicii Moldova sunt lideri la utilizarea rețelelor de socializare cu 53%, de asemenea, țara noastră este prima la utilizarea Internetului, cu 55%. Moldovenii mai sunt lideri și la vizionarea posturilor TV pe Internet (35%).

Conform studiului „Social media și mediul de afaceri românesc” al companiei de consultanță și audit Ernst & Young România circa 8 din 10 companii românești utilizează rețelele sociale pentru promovarea companiei, iar mai mult de jumătate dintre ele utilizează marketing-ul pe rețelele de socializare de 1-3 ani. Aproape jumătate dintre aceste companii au o frecvență zilnică a postărilor și consideră că utilitatea rețelelor de socializare pentru companie va crește în viitorul apropiat. Cele mai utilizate rețele sunt Facebook cu 93% rată de utilizare, urmată de YouTube și LinkedIn - cu câte 43%, și Twitter (26%).

Sondajele indică clar : rețelele de socializare au ajuns să fie o parte esențială a comunicării, cu o creștere explozivă în ultimii ani, aducând oportunitatea accesării instantanee a unor

Aliona MUNTEAN

Abstract:

Modern society can't imagine life without Facebook, Twitter or YouTube. Social media came to everyday life of many people and grew into long-term habit. Social networking and blogging are not just words. Millions of people reflect in social media their behavioral responses, such as their attitude to problems, news, post information about organisations, services, products. Social networks join people, break barriers, provide maximum contact with friends and family, any time wherever your computer might be: at work or in your bedroom. So, it is not an assumption but a postulate already: The impact of social media couldn't be neglected.

cantități imense și diversificate de utilizatori din toată lumea. Putem spune cu certitudine că rețelele sociale sunt printre cele mai puternice (și mai ieftine) medii de marketing. Devine tot mai veritabilă ideea că dacă nu oferi accesul prin Internet la informațiile despre tine, despre produsele, serviciile, echipa, locația sau imaginea ta - nu ești.

Tot mai des și în business și în domenii nonprofit se folosește termenul **Social Media Marketing (SMM)**. SMM este partea de marketing care utilizează website-urile de socializare ca și Twitter, Facebook, Google+, YouTube, etc.. Utilizarea acestora în scopuri de marketing prezintă o generoasă posibilitate de a contacta și interacționa cu clienții la un nivel mult mai personal față de formele tradiționale de promovare.

Strategiile pentru Social Media Marketing sunt destul de variate, începând cu crearea unui blog la care se adaugă butoane de gen "Like", "Tweet this", "G+" și diversificând cu întregi campanii de promovare sau caritate pe Twitter, Facebook, YouTube.

Mai mult ca atât, apare termenul **Social Media Optimization (SMO)**, care semnifică optimizări pentru social media. Social Media Optimization este, de fapt, o culegere de strategii pentru a motiva utilizatorii să distribuie conținuturi, contribuind la creșterea traficului din social media. Strategiile elucidează importanța plasării pe site-uri, blog-uri a conținuturilor interesante, utile, care vor provoca utilizatorii să le distribuie mai departe.

Dar cum trebuie utilizate aceste platforme pentru a fi eficiente, este neclar pentru mulți.

Conform Wikipediei „O **rețea de socializare (rețea socială)** este, în general, o rețea de persoane cu scopuri comune...” Deci putem constata că toate comunitățile sunt construite conform unor parametri. Fie că este vorba de un interes comun pentru genealogie sau dragoste de muzică rock. Nu contează. Putem evidenția categorii de rețele, care ne vor ajuta să înțelegem mai detaliat cum să folosim la maxim toate posibilitățile de promovare.

• **Rețele sociale de format comun.** Aici putem menționa rețele de tip Facebook, Twitter, Vkontakte, etc. Rețelele sociale de acest gen sunt create în principal în scopuri de comunicare cu prieteni, rude, cunoscuți și colegi. De obicei aici se postează fotografii din vacanță sau de la evenimente, clipuri video, muzică și multe altele. Activ sunt folosite aplicațiile care pot include o rețea de colegi de clasă sau de universitate, colegi de serviciu, grupuri pe interese, evenimente etc.

• **Rețele sociale profesionale.** Astfel de rețele sunt create exclusiv pentru comunicarea între anumite profesii. Rețelele sociale profesionale permit să-ți găsești un serviciu decent sau dimpotrivă un angajat profesionist, să stabilești contacte cu un reprezentant al unei anumite companii, să plasezi știri sau informații utile corporative și multe alte lucruri de folos într-un domeniu dat. Cu alte cuvinte, să postezi aici un videoclip despre serbarea zilei de naștere ar fi, cel puțin, neadecvat. Cea mai populară rețea socială profesională în Republica Moldova este „LinkedIn”.

• **Rețelele sociale pe interese.** Pe cineva reunește muzica, pe altcineva dragostea de natură sau serialele TV. Interesul și predilecția pentru activități specifice comune a generat un anumit tip de rețele sociale, în care utilizatorii pot comunica cu persoanele care le împărtășesc interesele, cum ar fi „Last.fm,” și „MySpace”. Se poate distinge o rețea pentru fanii de animație japoneză „MyAnimeList”.

• **Rețele specifice** ca You Tube, care este folosit doar pentru postări video, Slideshare - o platformă pe care poți încărca prezentări PowerPoint sau rețele de tipul Sharedtalk, care vă pot ajuta să învățați orice limbă străină.

Există și alte tipuri de rețele sociale, însă nu au o distribuție foarte mare. Dar cu toată diversitatea și posibilitățile acordate de rețelele sociale, ele devin o risipire de timp dacă tot ceea ce faceți este să vă distrați și pot fi un avantajos mediu de marketing dacă știți să le utilizați efectiv. Nimic complicat.

Regula elementară este să fiți prezent în cadrul rețelelor. Mai mult ca atât, să fiți conștienți de faptul, că resursa editată e reputația dumneavoastră sau a instituției pe care o prezentați, e rezultatul activității voastre pe care îl văd o mulțime de personae, chiar dacă nu vă cunosc. Doar să piardă timpul pe Facebook poate oricine. Știm oare să folosim eficient aceste rețele, în scop practic? Cuvântul cheie aici este **Scop**.

Cea mai persistentă greșală la promovarea în mass-media sociale este lipsa unei strategii clare și a unui obiectiv bine determinat. Având însă în minte scopul pe care vreți să-l atingeți, nu trebuie decât să identificați și să folosiți instrumentele pe care rețelele sociale le pun la dispoziție.

Care este scopul în cazul nostru ?

Rețelele sociale în esență sunt mijloace de promovare. Foarte populare și din ce în ce mai accesate, rețelele sociale ne pot ajuta să promovăm un proiect, un blog, o colecție, o expoziție sau biblioteca și lectura în general; să creăm o legătură personală și să fim în permanent con-

tact cu potențialii utilizatori; să consolidăm imaginea instituției pentru care optăm; ne oferim posibilitatea să aflăm ce e important pentru cititori și să avem utilizatori informați.

Dar după ce ne-am determinat cu scopul și utilitatea rețelelor sociale apar alte întrebări. Bine, am lansat un blog. Cum atragem vizitatorii și cum transformăm cititorii blogului în utilizatori activi ai serviciilor de bibliotecă? Am făcut un cont pe Twitter sau Facebook. Excelent. Ce se întâmplă mai departe? Ce postăm? Cum interacționăm cu audiența și cum pornim o discuție?

Trebuie să știm răspunsul la aceste întrebări și la multe altele legate de rețelele de socializare ca să fim eficienți, ca să ne atingem scopul.

Pornim de la premisa: conturile personale sunt create pentru uz personal, ele nu sunt potrivite pentru soluții de marketing (chiar și nonprofit). Rețelele sociale ne oferă posibilitatea de a crea pagini oficiale pentru organizații sau instituții, marcă sau produs, cauză sau comunitate, persoane publice etc. Paginile create ne oferă mai multe opțiuni de promovare. De fapt, folosirea unui cont personal pentru orice alt scop decât personal, este o încălcare a drepturilor și responsabilităților pe Facebook. Folosind conturi personale și nu pagini, riscăm să pierdem definitiv accesul la cont și conținutul lui.

Dacă am îndeplinit regula numărul unu și suntem deja prezenți în rețelele sociale, ne-am determinat clar în privința scopului cu care am deschis pagina sau contul și, evident, nu am uitat de misiunea, obiectivele și valorile instituției sau compartimentului ale cărui interese le prezentăm, e timpul să ne decidem în privința grupului țintă. Înțelegerea intereselor și așteptărilor publicului nostru țintă este unul din secretele de bază pentru crearea unei strategii de **marketing** care va funcționa. **Grupul țintă** în cazul nostru reprezintă un grup de persoane ce pot fi afectate de problema pe care doriți să o discutați. Aceeași noutate va avea impact variat, și deci, și o structură internă a conținutului cu totul diferită în dependență de faptul cui îi este enunțată – colegilor bibliotecari sau utilizatorilor.

Și să nu uităm de **concurență**. Ar fi bine să ne informăm în legătură cu competitorii noștri, să analizăm mesajul lor și modul în care transmit informația. Nu pentru a plagia, ci dimpotrivă, pentru a fi originali. Ar fi o eroare globală copierea experienței de succes a altcuiva. Dacă cineva a câștigat deja statutul de expert în clasa „cele mai interesante romane de dragoste” și această strategie de promovare a lecturii a adus

succes, nu are rost să încercăm și noi: mai mult ca precis că nu-l vom putea depăși în acest domeniu. Putem veni cu ceva original și dezvoltat statutul de expert într-o altă zonă, împărțind cu utilizatorii informații utile și interesante. Cam de ce am încerca să învingem un expert respectând condiții deja expuse, dacă putem câștiga pe teren nou în condiții elaborate de noi? În consecință, putem câștiga avantaje față de competitori, știind precis ce propun ei și oferind clienților informații și posibilități pe care ei nu le au. **Creăm conținuturi bazate pe ceea ce ne distinge: colecții speciale, ediții inedite, documente originale, servicii incomparabile.** În plus, ca să atragem atenția – e obligatoriu să fim provocatori, utili și relevanți. Folosim știri fierbinți, dacă avem posibilitatea. Dacă există o șansă de a face un mesaj top pentru a ne promova interesele, de ce să renunțăm la asta? Cum se face? Monitorizăm neîntrerupt tendințele și evoluțiile în domeniu. Ne informăm permanent.

Deci, am ajuns la **conținutul** nemijlocit pe care am vrea să-l postăm. Un conținut bun nu numai informează, ci de asemenea, atrage, convinge, captează. Organizațiile care se concentrează pe cantitatea conținutului de obicei pierd în fața celor care se concentrează pe calitate. Postările de pe blog de calitate superioară vor fi distribuite mai des, vor atrage atenția și altor părți interesate și postarea noastră va fi privită ca un lider de opinie. Iar în timp ce scriem conținutul, nu uităm de consumatorii țintă. Cine sunt ei? Melomani? Tați? Mame? Iubitori de câini sau pisici? Adolescenți? Fanatici ai muzicii sau lecturii? Numai luând în considerare consumatorii țintă, ne putem hotărî ce tip de conținut putem oferi. În ce privește formele de conținut, ele pot fi diverse: postările articolelor de pe blog sau site, eBook-uri, infografice, interviuri, studii de caz, sondaje, podcast-uri, concursuri și webinar-uri sau, cum se întâmplă mai des, „colaje” din diferite tipuri și forme de redare a informației. Ne străduim ca tema postării să fie pe cât se poate de „strigătoare” și atractivă. Chiar dacă articolul dumneavoastră este editat în cea mai populară revistă - acesta nu va obține nicio atenție, dacă nu va avea un titlu captivant. Același principiu se aplică în rețelele sociale. Și dacă suntem în criză de talent, căutăm în jurul nostru „scriitori” competenți care pot crea un conținut calitativ. Dacă nici nu încercăm să atragem și colegii, putem să nu aflăm despre faptul că avem numădecât unele persoane talentate în apropierea noastră. Mai mult ca atât, un conținut poate fi scris în doi, unde cineva este cu ideea și al-

tu cu prezentarea ei artistic-literară, sau poate fi o creație colectivă. Mai mulți participanți la creație – mai multe idei.

Apropo, ca să nu fim plictisitori, suntem atenți la lungimea conținutului. Cu cât este mai scurt și la obiect, cu atât e mai bine.

Acum, dacă am fost creativi și am editat un conținut competent, ar fi bine să-l vadă cât mai multe persoane. Deci, folosim **hashtag-ul**. Ce este un **hashtag**? Termenul „hashtag” introdus de Twitter a fost desemnat cuvântul anului 2012. Iată numai una din definiții: Hashtag-ul este reprezentat de simbolul # (diez) care precedă un cuvânt sau un grup de cuvinte, în cadrul unui post de tip text, imagine sau video. Scopul hashtag-ului este acela de a face mai simplă urmărirea conversației online din jurul subiectului respectiv.

Pentru a folosi hashtag-ul pe orice platformă de socializare se utilizează diezul (#) urmat de un cuvânt sau mai multe fără spații între ele (de exemplu, #gadgetmylove). După ce este format un hashtag acesta devine hiperlink care printr-un click ne redirecționează spre o pagină unde sunt afișate toate postările corespunzătoare acelui hashtag. Aceasta este o metoda foarte simplă de a găsi conținut pe un anumit subiect și de a participa la dezvoltarea acestuia. Unul dintre cele mai importante avantaje ale hashtag-ului este că el facilitează conversația dintre utilizatorii interesați de același produs sau serviciu și crește vizibilitatea brandului în rândul acestora.

Indiferent de platformă, există deja numeroase hashtag-uri populare care pot fi folosite pentru a te ajuta să-ți faci vizibil conținutul. De exemplu, dacă publici o fotografie din Chișinău, o știre locală sau un articol despre orașul natal poți folosi #Chișinău sau altele relevante postării. Este recomandat să nu abuzezi în folosirea prea multor hashtag-uri pentru o singură postare și să nu utilizezi hashtag-uri nepotrivite conținutului. Foarte mulți utilizatori de pe Twitter urmăresc cele mai populare categorii și aduc conținut în funcție de acestea. De ceva timp, ne bucurăm și pe Facebook de #hashtags. Folosirea #hashtag-urilor pe Facebook este foarte benefică. Cuvintele precedate de # au un loc substanțial în planurile social media ale fiecărui marketer serios. În Print Screen-ul afișat ulterior vedem rezultatele navigării pe Facebook folosind #basarabia

Contribuția pentru marketingul social e evidentă: #hashtag-urile pe care le folosim, ne pot direcționa traficul de pe alte site-uri către o anumită adresă pentru o comunicare interesantă și constructivă. Căutăm #hashtag-uri tastându-le în căsuța de căutare principală. Putem găsi noi prieteni, competitori, utilizatori potențiali și pagini similare de informare căutând după #hashtag-uri specifice sferei noastre de activitate.

Dacă avem un eveniment remarcabil, putem să ne folosim de hashtag-uri înainte și chiar în timpul evenimentului, încurajând participanții să posteze folosind hashtag-ul respectiv. Așa procedează cei care merg la **concerte**, utilizând hashtag-uri ca #bonjovi. Așa procedează și cei care vizionează în premieră un **film** și apoi vorbesc despre el accesând #ironman3 etc. **La ce ajută asta?** Simplu: ne ajută ca înainte și după eveniment **să vedem toate postările** despre evenimentul, produsul nostru. E o metodă ultrarapidă de gestionare a eficienței postărilor.

Am avut o postare de succes? Nu pierdem din atenție **feedbackul**. Analizăm conținutul mai vechi pe care l-am creat și l-am distribuit ca să aflăm ce consecințe a avut. Verificăm numărul de vizualizări ale paginii, distribuiri și citim atent comentariile. Se va vedea clar, ce postare a fost cea mai apreciată de către public. Nu uităm, desigur, de obiective, dar gradul de realizare a acestora ar trebui să fie măsurabil. Să presupunem, creșterea traficului – putem duce cu ușurință evidența și, deja în baza rezultatelor, să evaluăm eficiența muncii. Postarea a primit o mulțime de like-uri și este în Top? Evaluați situația, analizați de ce s-a întâmplat astfel. Repetați din nou și din nou informații din domeniul de succes. Cele mai renumite bloguri sunt de mai mult timp în top și din motivul că sunt în stare să învețe nu numai din propriile greșeli, dar și din realizări.

Și totuși, aceasta nu înseamnă, că trebuie să ne concentrăm numai în direcția dată. Ca să ne evidențiem și să fim interesați trebuie să fim deosebiți și, deci, variați. Ar fi bine să folosim mai multe mijloace media, cum ar fi, clipuri video, poze, infografice, webinare, conținut audio și chiar și evenimente live în afară de conținutul scris. Putem crea conținut cu spirit inovator și conținut „din culise” cum ar fi imagini cu produsul/serviciul tău, interviuri, caracteristici, listă cu resurse și multe alte feluri de conținut. Trebuie doar să folosim la maximum puterea imaginației!

Altminteri, nu începeți un microblog pe Twitter sau o pagina pe Facebook, dacă nu sunteți siguri că veți posta în **mod activ**. Un cont pasiv sau care nu răspunde subiectului anunțat poate să vă distrugă imaginea mai rău decât lipsa totală a paginii în rețeaua de soci-

alizare. Iar pentru ca consumul de timp să nu fie prea mare, promovăm articolele editate pe blogul nostru, unindu-l cu pagina de pe Facebook. Iar Facebook-ul îl putem lega de Twitter, ca apoi toate mesajele de pe Facebook să fie redirecționate automat pe Twitter.

Multe persoane (sau companii) sunt prea deranjante, când, încercând să atragă atenția, „atacă” comunitatea cu postări. Cunoaștem bine această situație - primim o cerere de prietenie, o acceptăm, și, în rezultat, obținem o avalanșă de informații inutile de care nu avem nevoie, inclusiv publicitate, tot felul de propuneri de afaceri, invitații la conferințe etc. Noul „prieten” încerca să “recruteze” utilizatori pentru pagina sa. Și ... ratează. Utilizatorul este enervat de agresarea spamului. Este important să ținem minte, că social media este un dialog, nu un monolog. Dacă râvniți succes în rețelele sociale, nu uitați să apăsați mai des „îmi place” și „distribuie” sub articolele și paginile altor participanți la comunicare. Distribuți informații cu adevărat utile, fotografii reușite, video și materiale audio ale evenimentelor marcante. Fiți siguri - **promptitudinea și receptivitatea** dumneavoastră va fi observată și veți primi aceleași acțiuni în schimb.

Destul de dificilă e situația când pentru unele persoane **granița dintre blog-ul/ contul personal și corporativ** este foarte nedeslușită. Deci, e important să ținem mereu minte de scopul fiecărui profil și să facem o distincție clară: blogul corporativ sau pagina oficială pe Facebook nu sunt locurile cele mai potrivite pentru poze personale cu rude sau animale (cât de drăgălaș nu ar arăta), iar înregistrările multimedia trebuie să reflecte obiectivele, proiectele sau evenimentele organizației și nicidecum preferințele personale.

Există și circumstanțe în care avem nevoie de o respirație adâncă ca să nu **răspundem la critica** care ne pare nejustificată. Dar cât de mult nu ne-am iubi organizația sau serviciul, produsul, e obligatoriu să ținem minte: adesea un atașament emoțional aduce la luarea deciziilor greșite. Iar tot ce spunem sau scriem în profil poate ajunge la mii, dacă nu milioane de oameni în doar câteva secunde. Deci, să fim circumspecți și politicoși răspunzând provocărilor.

Referințe bibliografice:

Constantinescu, Delia. *Infograficul Zilei: Ce sunt #Hashtag-urile și 4 moduri în care te poți folosi de ele pentru afacerea ta.* - Disponibil: <http://www.socialmediacoach.ro/blog/infograficul-zilei-ce-sunt-hashtagurile-si-4-moduri-in-care-te-poti-folosi-de-ele-pentru-afacerea-ta/#sthash>.

Manolache, Alexandru-Mihai. 8 strategii eficiente de marketing prin conținut/[Alexandru-Mihai Manolache](http://www.creativision.ro/articole-online-internet-marketing-2/strategii-eficiente-de-marketing-prin-continut.html). - Disponibil: <http://www.creativision.ro/articole-online-internet-marketing-2/strategii-eficiente-de-marketing-prin-continut.html>

Niculescu, Adrian. *La ce putem folosi #hashtag-urile de pe Facebook.* – Disponibil: <http://www.ejobs.ro/cariera/sectiune-Marketing/articol-DETINUTMINTE.../page-la-ce-putem-folosi-hashtagurile-de-pe-facebook>

Rotaru, Lucian. *Ce sunt #hashtag-urile și cum le folosim.*- Disponibil: <http://www.ziaruldeiasi.ro/stiri/ce-sunt-hashtag-urile-i-cum-le-folosim--15734.html>

Vieru, Vladimir. *Ce este Social Media Optimization?.*- Disponibil: <http://socialmedia.md/2011/11/ce-este-social-media-optimization/>

Sunt poeți care trăiesc din poezie și sunt poeți care trăiesc pentru poezie

„Renumele pe care-l dă poezia este veșnic.”
Ovidius

Alexandru Robot este numele literar al lui Alter Rotmann, poetul care s-a născut la București la 15 ianuarie 1916, în familia lui Carol Rotmann, fost meșteșugar ajuns funcționar comercial, și Toni Israel, iar în luna iulie 1941, odată cu începerea războiului, a fost dat dispărut,

fiind înrolat în Armata Roșie.

A cunoscut Basarabia din întâmplare. L-a găsit la București ziaristul Al. Terziman, specializat în lansarea unor publicații basarabene, simpatizant al URSS și mort în GULAG. Acesta l-a și angajat la noua publicație, *Gazeta Basarabiei*.

Al. Robot avea vreo 19 ani când a venit la Chișinău, unde s-a integrat în viața de provincie și a văzut-o astfel:

*Provincie bogată în toamne și-n podgorii
Când sălciile-ngroapă hotarul mort la Prut,
Și-n apa zări-și scaldă aripile cocorii,
Cu luntrile-amintiri alunec prin trecut.*

*Prin neguri destrămate văd turle verzi ca brazii,
Și turme risipite în iarba din pășuni,
Lumina nouă șterge vechi urme de invazii,
Iar grâul tânăr crește din oase de străbuni.*

*Hotarul de la Nistru cu apele păgâne
Își murmură povestea de jertfe și victorii,
Iar stepele se culcă sub aur viu de grâne,
Provincie bogată în toamne și podgorii.*

(Basarabia) (*Viața Basarabiei*,
1937, nr. 5-6, p. 66).

Este greu de înțeles ce l-a făcut pe acest tânăr bucureștean, născut într-o familie cu preocupări comerciale, să vină în 1935 la Chișinău, unde mediul literar era foarte modest, unde presiunea asupra basarabenilor în problema

Dr. H. C. Iurie COLESNIC

Abstract:

Alexandru Robot is a penname of Alter Rotmann, the poet who was born in Bucarest on January 15th, 1916, in a family of Carol Rotmann, former craftsman who became an office holder, and his wife Toni Israel. In July 1941, at the beginning of the Second World War, he was reported missing, being recruited to the Red Army.

He learned about Bessarabia by accident - he met a journalist Al. Terziman in Bucharest, who specialized in launching of some Bessarabian publications, was a friend of the Soviet Union and later died in the Gulag. Terziman invited him to participate in a new publication: Gazeta Basarabiei (Bessarabian newspaper).

Al. Robot was 19 years old when he came to Kishinau and took part in the provincial life.

It's difficult to say why this young son of Bucarest, born in a family with commercial interests, came in 1935 to Kishinau, where literary circle was very modest, pressure over Bessarabians caused by problem of Romanian language was quite severe, where nothing that was connected to politics should have any left influences, because it was suspected that Bessarabia was affected by Bolshevism.

limbii române era foarte acută, unde se cerea ca tot ce este politic să nu aibă influențe de stânga, căci se bănuia că Basarabia este bolșevizată.

„Cu Alexandru Robot am fost coleg de redacție la un ziar provincial. De multe ori, cu o cafea dinainte și o țigară fumegândă, stăteam ore întregi la tai-fas.

Nu, nu era prea vorbăreț, dar ceea ce spunea, avea miez și adâncime. Uneori se plângea că a ajuns slugă la stăpân, că robește atât pentru alții, dar de cele mai multe ori blestema stările sociale din acea vreme și îndeosebi faptul că un poet ori prozator, în loc să scrie poezii, nuvele sau romane, este silit să robească la fițuici de scandal, la reviste științifice sau la buletine municipale, pentru a-și câștiga o biată bucată de pâine.

Nu era mulțumit de munca pe care o presta și, ca cel mai evident manifest în acest sens, în cei doi sau trei ani cât a rămas în acel colț de țară, și cu toate că a lucrat la două ziare locale, nu știu ca Al. Robot să fi semnat două sau trei articole.

Fusese adus în «orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână» de către Al. Terziman, un adevărat lup de mare în presa vremii. Sfătuit de acesta, sau poate din prea mult respect pe care i-l păstra, Al. Robot muncea din greu și mult, muncea conștiincios și cu râvnă. Citea tot materialul primit de la redacție, tria ceea ce era potrivit, tăind din el sau adăugând ca să-i dea o formă cât de cât publicabilă.

Tot el se îngrijea de paginația gazetei, de caracterul literei cu care trebuia culeasă o știre sau alta, dar partea cea mai ingrată și respingătoare a meseriei de gazetar era aceea că în atribuția lui de secretar de redacție cădeau și articole redacționale, așa-zise de fond, care se publicau în prima pagină și care elogiau o anumită dată istorică, o zi națională sau un eveniment politic mai important.

Aceste articole nu prea soseau de afară, de la corespondenți și colaboratori, silindu-l pe bietul secretar de redacție să le meșteșugărească el, ceea ce Al. Robot făcea prompt și conștiincios.

Din pricina aceasta eu îi aruncam câte o înțepătură de viespe, căci, deși nu semna cu numele lui aceste articole, în josul lor punând inițialele gazetei sau, pur și simplu, Redacția, el totuși le scria cu patos patriotard, venind în conflict flagrant cu celălalt Al. Robot, cel care de-

plângea că a ajuns slugă la stăpân și care blestema stările sociale din acea vreme.

Aveam impresia că dualitatea aceasta era o stare în care se complăcea.

Eu nu porneam cu înțepăturile de viespe de la cine știe ce principiu sănătos sau de la vreo cauză mai nobilă, nu; dimpotrivă, o făceam de milă, pentru că Al. Robot era așa de slab și sfrijit, încât munca aceea de adevărat robot nu-l putea duce la ceva bun.

Nu avea pe nimeni în acel colț de țară și nici nu-l ispiteau petrecerile, chefurile, cu toate că era la vârsta când un om face toate nebuniile.

Am încercat de mai multe ori să-l scot din viața lui, să-l atrag în vreo escapadă, dar nu s-a lăsat ispitit.

Când a început să se profileze la orizont spectrul războiului, ne-am trezit amândoi în București. Elementele politice luau amploare și nu prevesteau nimic bun.

Un cumplit semn de întrebare atârna deasupra întregii lumi, iar manifestațiile paramilitare se înmulțeau ca ciupercile după ploaie. Lumea, strâmtorată, săracă și alarmată, căuta zadarnic un deznodământ fericit.

Cel de-al Doilea Război Mondial se făcea simțit de la o zi la alta, bătea din ce în ce mai insistent la fiecare poartă, prevestind domnia lui întunecată și sângeroasă.

Într-o zi din acestea, l-am întâlnit pe Al. Robot pe bulevard, colț cu Berzoianu, în dreptul unei cafenele, cu ochii lui mari, neastâmpărați, întrebându-mă:

— Ce fac, mă? Ce fac??

I se citea pe față o stare de groază, stăpânit fiind de un cutremur nervos, răpus de evenimentele de la orizont.

— Ce fac, mă? era întrebarea care îl chinuia cumplit.

Până la urmă, soluțiile pe care le-a avut, a rămas să le aleagă: să plece sau să rămână în țară. Rămânând, își primejduia viața. Plecând, fără un ban într-o lume străină și necunoscută, era și mai cumplit. De aici se năștea acea aprigă întrebare:

— Ce fac, mă?

Înțelegând ce-mi cerea, mi-am dat seama că nici Dumnezeu din cer, dacă ar fi coborât atunci pe pământ, n-ar fi fost în stare să-i dea o povață.

Al. Robot, ca mulți alții, se găsea în fața celei mai grele clipe din viață.

I-am spus cu sinceră și adâncă durere:

— Să faci, Al., ceea ce te îndeamnă conștiința.

Peste o zi sau două, am aflat de la prieteni comuni că Al. Robot plecase din țară.

Târziu, foarte târziu, după ce se potolise marele pârjol, s-a zvonit că Al. Robot a pierit în

crâncenul război, pe frontul Odesei, luptând cu arma în mână de partea sovieticilor.

* * *

Vremea de atunci, pe care am petrecut-o în aceeași redacție, cu o cafea dinainte și o țigară fumegândă, se desprinde așa de fidel din:

Provincie, tenebre prin parcuri au rămas
Și orele coboară din primării cu ceas.
Ca un convoi funebru, trăsurile la gară
Se duc ca să aștepte personal de seară.

(Provincie)

Al. Robot, crâncen destin!"

(Dominte Timonu, *Scară din umbră și lumină*, Chișinău 2008, pag. 201-203)

Al. Robot

Al. Robot, angajat la *Gazeta Basarabiei*, a fost și a rămas a fi un publicist de stânga. Era foarte harnic, a colindat ținutul în lung și-n lat, lăsând impresii foarte frumoase și mărturii literare și despre Vâlkov cu pescarii săi lipoveni, și despre Bugaz, și despre Chișinăul cuprins de fierberea procesului antifascist al lui P. Constantinescu-Iași.

În 1988, în nr.10 al revistei *Orizontul*, este publicat un articol inedit, *Procesul antifasciștilor din Chișinău (Impresii de la dezbaterile primei ședințe)*, pus la dispoziția redacției de către Elena Lozovaia. Urma să fie publicat în *Scieri*, ediția din 1968, dar cenzura l-a scos din corectura cărții:

„Ieri a început procesul antifasciștilor.

Localul Consiliului de Război a încremenit între baionete.

Pe cărările grădinii publice, prin ale cărei ramuri întinse ca niște mâini, oftează o primăvară recentă și fragilă, jandarmii, polițiștii și agenții siguranței sunt risipiți după arbori, urmărind promenada trecătorilor, puțin cam distrați, căci soarele îi invită să caște. Pe aici e drumul la Consiliul de Război.

Copacii și agenții încep să se confunde. Numai câte o baionetă răsare de după crengi, ca să gâdile aerul proaspăt al lui Mărțișor.

În fața Consiliului de Război, santinelele își lovesc bocancii de asfalt. La intrare, un pumn de studenți cărora li se refuză accesul, așteaptă și vociferează.

Ușa a fost încredințată unui plutonier major,

cu care ești obligat să parlez și pe care nu reușești să-l convingi.

Apare în ținută de gală dl comisar regal. Grație d-sale, pot să intru.

Sala de ședințe e scaldată de soarele care pătrunde prin ferestre. Băncile sunt ocupate de un public inexpresiv, fără nici o caracteristică. Numai într-un colț distingi silueta și sutana părintelui Gala Galaction.

În fund, într-o sutană mai neagră, greferul. Avocații au luat loc la masa lor și discută.

Gazetarii s-au înghesuit la locul rezervat lor. Sunt atât de mulți, încât trebuie să comprime la maximum ca să încapă.

Consiliul își face apariția. Sala se ridică în picioare, președintele agită clopoțelul și ședința e deschisă.

Cei opt antifasciști, în frunte cu profesorul Constantinescu-Iași, dau buzna printr-o ușă laterală.

Inculpații iau loc pe primele două bănci. Între două santinele cu chivară. Printre ei - și un gardian de la penitenciar, care îl urmează ca o umbră pe doctorul Ipolit Derevici.

Primul vine la bară dl Constantinescu-Iași. S-a ridicat suplu de pe bancă și vorbește. Își spune numele, vârsta și profesia. Apoi, într-o scurtă declarație, protestează contra procesului și cere stingerea lui.

Urmează David Faierștein. E tânăr, nervos și în timp ce vorbește, părul îi cade în ochi. După ce se retrage, se prezintă inginerul Zoltur. E sobru, timid, cu melancolie în priviri și cu un aspect rural în gesturi, în rezerve, dar precis în expresii.

Cu mai mult zgomot, vine dl inspector de agricultură Brașoveanu, cel mai bătrân dintre acuzați, dar cu un profil sever și cu presupuse amabilități moldovenești în atitudine.

Fiecare anunță că se asociază la declarațiile dlui Constantinescu-Iași și cere stingerea procesului.

E rândul dlui doctor Ipolit Derevici, de care gardianul de penitenciar nu se desparte.

E brun, cu mustață scurtă și neagră.

Președintele îl întrebă:

— Unde domiciliați actualmente?

— La Ocnele Mari.

Și imediat, impulsiv, îi dă drumul unei declarații de protest. Pretinde că a fost condamnat de două ori pentru același delict.

Acum se stabilește identitatea femeilor.

Doamna Paulina Rozenberg e o persoană cu alură degajată, serioasă.

Avocata Diner e robustă, profesoara Feiga Rabinovici e scundă, tăcută și timidă.

E rândul avocaților. Se ridică primul incident: publicitatea ședințelor. Accesul în sală n-a

fost permis așa cum e normal. Avocații n-au fost lăsați să intre. Martorii au ajuns în localul consiliului cu impresii de teroare, trecând printre baionete și plutonieri.

Președintele argumentează:

— Sala e neîncăpătoare. Nu vedeți că e arhiplină?

În realitate, în sală sunt încă locuri libere.

Avocații combat afirmațiile președintelui. Acesta însă arată spre ușa care tocmai se deschide.

— Nu vedeți că mereu intră public?

— Sunt agenții siguranței, strigă dl Constanțescu-Iași.

Sare dl comisar regal:

— Vă înșelați! E un profesor universitar.

Continuă polemica. Inculpații au luat atitudine de așteptare, nervoși, preocupați. Numai doctorul Ipolit Derevici e liniștit, deși figura, gesturile sunt parcurse de nervi, care se pierd.

Gardianul de la penitenciar, într-o uniformă zoioasă și zdrențuită e umbra și secretarul doctorului.

Îi păstrează geanta și tresare odată cu el, răspunde odată cu el.

După câteva minute revine și președintele anunță că incidentul publicității ședințelor s-a respins.

Dar avocații au în servietele lor peste o duzină de incidente.

După eșecul celui dintâi, aruncă în discuție cel de-al doilea.

Actele și corespondența, considerate corpuri delictive, sunt trecute în dosar în copii, nu în original.

Cele din limbi străine au fost traduse aproximativ și nu tocmai just.

Vorbește avocatul Ion Gheorghe Mauer, din Sighișoara, fost procuror care a pledat în procesul lui Teodor Butnariu și Ana Pauker.

Discuția se animă. Comisarul regal are replici scurte. Cere unirea incidentului cu fondul.

D. Iunian, fost ministru al justiției, renunță la atribuțiile de martor și devine avocat. Expune lucrurile clar, cu experiență.

— N-am practica instanțelor excepționale, spune domnia sa, dar cred că ceea ce cere dl comisar regal e contra legii.

Vorbește încet, hotărât. Consiliul intră în deliberare.

O pauză mai lungă. În fundul sălii a izbucnit o discuție între părintele Gala Galaction, care tace, și dl prof. George Pascu, care țipă și gesticulează. Se discută și problema franc-masoneriei.

Prin ferestre surprinzi baionetele gărzilor. Soarele se observă odată cu imaginea lor.

Avocații parcurg sala de ședințe și comentează.

Prepară un nou incident, pe care îl semnează cu coatele ridicate pe socluri de juristprudențe.

Inculpații se preumblă și ei.

După un sfert de oră, consiliul iese din camera de deliberare. Incidentul se unește cu fondul.

Un nou incident este evitat.

Se începe apelul martorilor. Grefierul pronunță fluvii de nume, pe care le repetă soldatul de la ușă.

Sunt nume anonime, celebre, pline de rezonanță. Se vor striga 900 de nume.

O treabă de câteva ore.

Și sub avalanșa de nume care cade și inundă, avocații, gazetarii, o parte din public se retrage.

1936”

Redacția era locul unde își trăia în mare parte viața. Și viziunea unei redacții din acele vremuri, redacție schițată cu o mare doză de ironie și adevăr, devine ca un scenariu de film pentru zilele noastre. Fin psiholog, umorist înnăscut și un mânuitor de condei cum rar se întâlnește:

Scene din viața de creație

Ora nouă. Prin fereastra deschisă a redacției orologiul primăriei își strecoară rezonanțele metalice.

Toamna escaladează balconul și alunecă grațios prin câteva încăperi monotone, reflectându-se în călimări, străpunse de penițe și mângâiate de tampoanele cu sugativă acoperită de pete mici și mari. Simt aproape nevoia să-mi scuz această introducere poetică.

E atât de accentuată diferența dintre decorul redacției și elementul poetic, încât trebuie să fiu pervers, ca să poetizez o atmosferă cu relief plat și cele câteva birouri aglomerate de călimări, tocure și hârtie albă.

*

La ora 9 își face apariția numai „secretariatul”.

Condamnați la captivitate, secretarii de redacție sunt anchilozăți între scaun și birou, încovoiați peste vrafurile de manuscrise care trebuiesc citite, corectate, prescurtate. Cel mai bun tovarăș al secretarului de redacție este coșul, care așteaptă lângă el, cu gura căscată acum.

La ora 9 coșul redacțional este gol și-i zărești orbita fundului. Peste câteva ore devine neîncăpător și până la șase seara omul de serviciu îl golește de trei ori.

Să nu întârziem însă prea mult în colivia cu două uși a secretarului de redacție. În calitatea noastră de ajutor de secretar, spunem exact la ora 9 „bună dimineața” și, după ce luăm o parte din corespondența de dimineață, ne refugiem la biroul nostru de lângă fereastra redacției.

Foarfece și sticla cu gumă arabică ne așteaptă cu tandrețe. Sunt uneltele indispensabile ale secretariatului.

După o privire aruncată pe fereastră, prin care se poate vedea toamna și banca municipiului, ne împotmolim în teancul de corespondență provincială.

Parcurgem atent o literatură fără nuanță: știri de la Fălești, un scandal la Telenești, o porăială la Comrat, un furt de găini la Lipcani sau neînțelegeri la comunitatea izraelită la Hâncesti.

Corespondentul e întotdeauna impresionat de senzația produsă în târgul său de păruiala dintre moașă și agentul sanitar. Intervin însă foarfeca și o peniță nervoasă și reduc la proporții extrem de modeste reportajul, care redă, cu bogăție de amănunte, scandalul sau furtul de găini.

Foarfece decapitează corespondența. Dar ungem fila cu gumă arabică și lipim deasupra o hârtie albă, pe care însemnăm titlul, coloanele și litera.

Operația se face în fiecare zi, de dimineață până seara târziu. E o adevărată chirurgie. Deși unii pretind că secretariatul de redacție e bucătăria ziarului.

*

La ora zece încep să apară redactorii și reporterii. Nu vin toți și nici cu regularitate. De aceea secretariatul se vede obligat să-i roage pe domnii reporteri să nu plece înainte de a fi venit.

Pentru un sfert de oră sala redacției e aglomerată de vacarmul pe care-l produc aceste apariții diverse.

Gălăgia este pentru activitatea ziaristică o otrăvă, un stupefiant necesar. În tăcere n-ar putea lucra nimeni. Inspirația intervine numai în urma zgomotului colegial, care se combină cu un amalgam din tropăituri de picioare, foșnet

de ziare și suflări de nas. Soneriile telefonului recalitrant completează cu generozitate acustica redacțională.

*

Chiar cu riscul de a nedreptăți pe ceilalți, țin să prezint în primul rând pe reporterul polițienesc. E un individ cu amor propriu și care, în interesul profesiei lui, e prietenul tuturor sergenților de stradă și își face promenada la braț cu agenții de circulație și de moravuri.

Are un vocabular de apaș, un veritabil argou profesional. Se simte chiar necesitatea unui dicționar care să traducă termenii „tehnici” ai reporterilor polițienesci.

„Bomba” înseamnă un fapt senzațional, „fittil” e când a scăpat o știre importantă, iar „deget” vrea să arate că, în lipsă de altceva mai bun, a inventat un fapt.

Și pe dl reporter îl prindem mereu cu degetul fie în nas, fie în gură, fie cu el pe hârtie.

Cu un pardesiu al cărui guler e ridicat până la bărbie, vrea să dea o impresie de enigmă, așa cum a observat el în romanele polițiste.

Cu imaginația deformată și pervertită, încearcă să dea o versiune de mister și senzație celei mai stupide agresiuni sau unui furt mizer de boarfe.

Se proiectează în chenarul ușii pe la orele 12, congestionat și grăbit. Secretarul de redacție, care nu se lasă impresionat de aparițiile teatrale ale reporterului, îl întreabă calm, fără să-și ridice ochii de pe un manuscris, cu un ton rece:

— Ai ceva?

— Un viol, o crimă și câteva furturi, răspunde reporterul grav.

Și penița dlui reporter începe să zgârie enervant hârtia aspră. Își depune o caligrafie imposibilă pe un manuscris, pe care numai ochiul secretarului și al tipografului îl descifrează.

— Azi am o „bombă”! strigă din ușă reporterul, cu orgoliu și emfază, așteptând felicitări.

— Scrie-o mai pe scurt, răspunde flegmatic secretarul, biciuind entuziasmul reportericesc.

După ce manuscrisele sunt încheiate cu ultimul punct, se ocupă de ele secretarul de redacție, care se dedă la adevărată inchiziție. Penița lui nervoasă taie rând după rând, operând fără milă. Reportajul scris cu febră, devine o scurtă și inofensivă informație.

Reporterul polițienesc scrie întotdeauna sub presiune, cu grabă, fără să termine cuvintele. În ce privește punctele și virgulele, le lasă la discreția secretarului.

Distrat, reporterul anunță că pe strada cutare a fost ridicat un cadavru. „Dus la spital, a refuzat să-și dea numele”, termină el. De cele mai

multe ori pe răniți îi transportă la morgă. Iar uneori face confuzie între termenii lui favoriți: reclamație, plângere și cerere. Astfel că scrie: „D. procuror Ix a primit din partea dnei I grec o cerere de viol”.

Mai avem un reporter pentru primărie, care trebuie să aducă la ziar și starea civilă. Dar ca să nu urce treptele oficiului de stare civilă în fiecare zi, își lasă prudent o parte din născuți și morți pentru a doua zi. Uneori pe căsătoriți îi trece la rubrica „morți”. Să fie din distracție sau o ironie?

Reporterul pentru biserică e invizibil ca Sf. Duh. Reporterul judiciar e citat mereu la tribunal, dar pentru propriile sale procese. Reporterul, însărcinat cu „munca”, muncește cel mai puțin, iar cel cu „sănătatea” e mereu bolnav.

În genere, acești redactori și reporteri nu se întâlnesc niciodată la redacție. Pe toți împreună nu-i poți vedea decât la leafă. Îl prezintă și pe redactorul de noapte. Apare și ziua, iar sosirea lui e anunțată printr-o tuse care se aude din stradă. Avea înainte și un baston, dar pe care l-a abandonat de când vrea să se însoare.

E veșnic în căutarea unui naș, pe care până la urmă tot o să și-l găsească.

Clement Vantel povestea că a cunoscut un medic psihiatru care, ca să se convingă de starea de sănătate mintală a clientului, îl întreba: „Trimiți scrisori ziariștilor?”

Dacă răspunsul cădea afirmativ, psihiatrul era sigur că se află în fața unui început de alienație mintală.

Poșta ne aduce în fiecare zi transporturi colosale de corespondență. Pensionarii, fetele seduse, elevii corigenți, văduvele, toată această lume diversă și anonimă ne face nouă, ziariștilor, confidențe. Domnișoara, ademenită de un impegat, ne solicită să intervenim prin gazetă ca ea să fie răzbunată. Pensionarul și elevul ne trimit elucubrațiile lor literare și ne indică numărul, litera și locul când trebuie să apară opera lor, care ia de obicei drumul coșului.

Indivizi stranii, unii descinși de la ospicii, alții de la pușcărie, ne fac vizite, cu propuneri ciudate. Unii au o invenție, alții vor pur și simplu numai să se răfuiască cu noi.

Din notițe insignifiante ies scandaluri de mari proporții. Se perindă prin fața noastră satiri, supărați de faptul că în realitatea scurtă a violului s-a strecurat un cuvânt care-i jenează: „cu forța” sau „prin amenințări”.

Vin proxeneți, revoltați că într-o notă de la rubrica „Întâmplărilor din Chișinău” s-a pomenit de o descindere în stabilimentul lor, care e foarte onorabil, fiindcă vin și... Aici se enumeră o serie de nume mai mult sau mai puțin

cunoscute.

Dar procesiunea vizitatorilor, care ne mutilează un timp prețios, e mult mai cuprinzătoare: agresori, hoți, moașe cu avorturi, escroci și nebuni.

Psihiatrul lui Clement Vantel ar putea să întâlnească în redacția noastră o galerie vastă de demenți, maniaci și dezechilibrați. Lume de ospiciu care nu numai că ne trimite scrisori, dar ne și vizitează, și ne dă în judecată.

*

După amiaza e rezervată haosului extern. E ora telegramelor, pe care ni le transmite Agenția „Rador” prin intermediul corespondentului ei local și al băiatului care ni le aduce la redacție.

Pe masa de lucru se desfășoară dimensiunile de cearșaf ale buletinelor telegrafice. Naufragiem în șarada telegramelor, pe care trebuie să le descifrăm și să ancorăm la țărnul sensului.

Deși știm că și „Radorul”, și corespondentul lui sunt persoane susceptibile, totuși îndrăznim să arătăm aici cât de complicată este operația descifrării telegramelor și cât de necesar e să ai talentul improvizării.

Buletinul telegrafic îți dă două litere și tu trebuie să formezi un cuvânt. După două fraze începe o serie de *mr*, *cr*, *lr* și alte expresii oculte, însoțite de cifre cabalistice.

Între telegramele din Spania și cele din China s-a început telegrafic o conversație între redactorul bucureștean al agenției și corespondentul local. Aparatul a înregistrat fidel dialogul:

- Ce faci, dragă?
- Bine, dar dă mai repede.
- Nu înțeleg nimic.

Și uneori urmează o injură. Dar în special observăm între telegrame această comunicare: „Dle Căndea, când trimiți banii încasați?”

Între călimară, sticluta cu gumă arabică și ceașca cu cafea neagră, procedăm la autopsia buletinului „Rador”. În zăpăceală, muiem peninsula de lipit în călimară și tocul în cafeaua neagră. Între timp sună și telefonul. Dar foarfeca taie cu nerv și din șarada telegramelor răsare o împletire inteligibilă, căreia îi dăm cap și coadă. Muncă migăloasă, de ore întregi, peste care a doua zi cititorul, în tramvai, trece grăbit și indiferent.

Materialul local, intern și extern alimentează tipografia, pe care o hrănim la ore fixe ca o menajerie.

Uneori „Radorul” ne trage chiulul. O ploaie de vară sau o adiere de zefir a devastat firele și a defectat aparatele. Așteptăm până la paroxism,

parcurgând redacția cu pași mari și privind neconținut orologiul primăriei.

*

Tipografia... Un mediu anexat redacției, cu parfum de cerneală, murmur de mașini și constelație de litere drepte și cursive, aldine și cice-ro. Un paradis, care e infern.

Gândurile se adâncesc în plumb, litera se cunună cu literă și se formează rânduri după rânduri, coloane lungi, legate cu sfoară și stropite cu apă rece.

Măinile iuți ale paginatorului instalează coloanele în pagină și pagina mijește și crește sub privirile obosite ale redactorului.

Corectoarea străbate cu ochii și urmărește cu creionul fiecare literă, fiecare cuvânt, fiecare rând. Pescuiește greșelile, pacostea tuturor ziarelor, care ne joacă feste și farse. Comedia erorilor de tipar e plină de situații, peripeții și dileme.

Redactorul se uită atent la fixarea în pagină a greșelilor. Să nu cumva să se încurce clișeu omului politic cu cel al spânzuratului din suburbia Botanica.

Mașinile vociferează, lucrătorii țipă, telefonul zbârnâie. Infernul tipografiei a scăpat din vedere lui Dante care, dacă ar fi fost redactor de noapte, ar fi adăugat o nouă carte *Divinei Comedii*.

*

Noaptea. Redactorul moțâie într-un scaun și tresare la cel mai vag zgomot. Privește receptorul telefonului care poate să sune din moment în moment. Becurile risipesc o lumină ofticoasă. Corectoarea somnolează, citește sau croșetează.

Ultimele telegrame sunt culese cu ochii închiși de somn, de doi sau trei lucrători. Mai trebuie să sosească vești de ultimă oră prin telefon.

Pagina a patra se face încet, enervant de încet. Orologiul primăriei sună unu. Pagina se completează, se încheie. Telefonul zbârnâie iritant și atunci ultimele coloane ale paginii sunt prefăcute.

Noapți tipografice, noapți de veghe, noapți de plumb. Insomnie, pe care cititorul de-a doua zi al ziarului o poate întâlni concretizată în titlul „Ora trei noaptea”.

Dar noaptea aparține și cenzurii. Creionul roșu al dlui cenzor taie în carnea redactorului de noapte. Orice ștersătură insignifiantă cere o transformare a paginii.

Uneori cenzura surprinde irevocabilul. Pagina a fost stereotipată și nu se mai poate reface nimic. Atunci intervine ciocanul, care bate literele până dispare.

După această operație nocturnă, după ul-

timul telefon, după revizia paginii, redactorul de noapte evadează din tipografie și parcurge ulițele cloroformizate ale orașului, ca un somnambul.

Noaptea, complice al asasinilor, e și o tovarășă a redactorului de noapte, care-și simte sufletul mirosind a plumb și își vede mâinile pătate de sângele negru al cernelii.

La ziar se lucrează 24 de ore încontinuu. Ziua – redactorii, seara – tipografii, noaptea – mașiniștii, dimineața – expeditorii și iar redactorii.

E o viață circulară, care se învârtește ca o ușă turnantă de hotel. O viață despre ale cărei piruiete n-aș fi trebuit să vă vorbesc așa cum v-am vorbit, căci secretarul de redacție mi-a cerut un reportaj amuzant, caricatural. Eu însă am fost uneori liric, alteori melancolic. În fine, am fost *romantic*, cuvânt pe care zețarul îl va culege și dra corectoare îl va lăsa, desigur, *reumatic*.

1937”

O temă preferată de Al. Robot a fost portretizarea unor personalități ale epocii: balerina Ana Pavlova, balerinul Nijinski, cântăreața Maria Cebotari, scriitorii: Luigi Pirandello, Serghei Esenin, Edgar Allan Poe, B. P. Hasdeu, Liviu Rebreanu, George Topârceanu, Panait Istrati ș.a.

Interviul cu Maria Cebotari a avut un destin aparte. Publicat în numărul din 6 iunie 1936 în *Gazeta Basarabiei*, a fost republicat de către cercetătorul Simion Cibotaru în revista *Cultura* din 4 februarie 1967, dar cu omisiunile făcute de cenzură. În original interviul intitulat *De vorbă cu Maria Cibotaru, basarabeană de origine, celebră azi în Europa*, se prezenta astfel:

„Una din camerele hotelului **Londra** din Chișinău. Seara intră în ferestre, împingând dinspre parcul Soborului tenebrele care se lovesc de plușul roșu al fotoliilor în care s-a scufundat.

Dna Maria Cibotaru este asaltată acum de întrebările noastre și, sub avalanșa lor, caută să-și sublinieze amintirile și impresiile.

— *Cum regăsiți Chișinăul natal după o absență de câțiva ani ?*

— *Evident, s-a transformat. E mai mult asfalt, mai multă verdeață. Găsesc peste tot locul elemente noi, iar viața urmează alt ritm. Am plecat din Chișinău acum 8 ani, luând căile străinătății. De atunci fac anual câte o vizită, dar numai pentru câteva ore.*

— *Dar ce a determinat de astă dată vizita D-voastră la Chișinău?*

— *O întâmplare tristă. Boala gravă a unui frate m-a determinat să mă întorc în țară cât mai repede cu putință. Dar până să sosesc la Chișinău, fratele a decedat.*

(Căutăm să alungăm din dialogul nostru această impresie funebră):

— Ați mai acordat interviuri?

— Da, am fost intervievată în Germania, în Austria, în Lituania. Pretutindeni ziariștii mi-au pus aceleași întrebări ca și D-voastră. Mi-au redat biografia, bineînțeles, cu exagerări. Un ziarist mi-a oferit chiar titlul de **Cântăreață a Basarabiei**.

Primul rol

Dna Cibotaru se întoarce la primele ei încercări, de debut. A cântat prima oară la Berlin, fără să știe încă limba germană. I s-a dat să cânte partiția Mimi din **Boemia**, un rol fără prea multe cuvinte. Debutul a fost plin de trac, de nervi, de emoții. A urmat mai apoi angajamentul la Opera de stat din Drezda. După aceea a cântat la marile festivaluri muzicale de la Salzburg.

Actualmente Dna Maria Cibotaru cântă o stagiune la Drezda și opt spectacole la Berlin. Pentru noiembrie viitor este anunțată în programul Kovent-Gardenului, la Londra.

Dialog Richard Strauss:

— Care e compozitorul D-voastră preferat, stimată Dnă?

— Interpretez cu predilecție rolurile operelor lui Richard Strauss, care reprezintă muzica modernă. În **Femeia care tace** am avut un succes care se datorește afinităților pe care le am cu rolurile din operele lui Richard Strauss. Dar nu mă rezum la atât. Operele italiene moderne constituie și ele un repertoriu preferat. Din muzica rusească îl prefer pe Ceikovski, din repertoriul clasic cânt în **Madame Butterfly**, **Rigoletto** etc.

Turneele

— În turneele D-voastră ați avut prilejul să observați mentalitatea diverselor popoare. Cum ați fost primită de publicul țărilor unde ați cântat?

— Peste tot am fost primită cu căldură, entuziasm. În Austria publicul are o dezvoltată educație muzicală. La Berlin își manifestă entuziasmul fără nici o restricție. Și tot astfel la Riga sau la Praga...

Și Partenerii...

— Care sunt partenerii preferați?

— Am cântat cu Gilli, care e un mare cântăreț, deși e un om scund și gras... Am cântat și alături de Kipoura, orgolios în fiecare gest, în fiecare notă...

... Analizând cazul ei, Dna Cibotaru își exprimă convingerea că orașul ei natal, Chișinăul, e bogat în elemente muzicale de valoare, dar că-rrora le lipsește în genere reazemul necesar ca să se realizeze...

Peste ocean

— Proiecte, perspective?

— Voi pleca în America. Oceanul îl voi traversa la 6 decembrie. Dar în octombrie voi face un turneu în Suedia. Și-un secret: voi apărea într-un film...

... Pe scările hotelului revizuim toate amintirile și impresiile acestei fiice a Basarabiei, a Chișinăului, cea care s-a întâlnit față-n față cu gloria ca într-un capitol de roman."

Finalul interviului este în deplină asonanță cu preambulul semnat de Al. Robot:

„Maria Cibotaru, o artistă de talie europeană, este fiica veritabilă a Chișinăului, capitală care realmente se poate mândri cu ea. Ținând cont de fabuloasa ascensiune a acestei talentate fiice a Chișinăului, i-am solicitat o convorbire care ne-a fost acordată.”

El însuși era un poet care debutase la 16 ani cu o plachetă de versuri foarte promițătoare, *Apocalips terestru* (1932), și era membrul cenaclului literar *Zburătorul*, dirigit de criticul literar Eugen Lovinescu.

A colaborat cu mai multe publicații ale vremii: *Azi*, *Bobi*, *Cuvântul liber*, *Duminica Universului*, *Facla*, *Freamătul vremii*, *Meridian*, *Rampa*, *Reporter*, *Revista Fundațiilor Regale*, *Ulisse* (1932-1933), *Viața literară*, *Vremea*.

Istoricul teatrului românesc, Ioan Massoff, l-a informat pe Mihail Straje, când acesta pregătea ediția *Dicționar de pseudonime* (București, 1973), că Al. Robot a semnat și cu numele de împrumut Alef.

În 1936, la Chișinău, Al. Robot a reușit să scoată încă o plachetă de versuri, *Somnul singurătății*. Dar a lăsat în manuscris două caiete de poezii – *Îmblânzitorul de cuvinte* și *Plecările și popasurile poetului*. Un roman inedit *Muzik-hall* și un volum publicistic de schițe, interviuri, reportaje. Avea ideea unui volum selectiv de poezii *A înflorit Moldova*, intenție despre care scrie revista *Octombrie* (1941, nr.1-2). Desigur că această idee i-a venit după 28 iunie 1940, respectiv și titlul.

Colegul său de generație, Nicolai Costenco, alias Rafael Radiana, a publicat în revista *Viața Basarabiei* o recenzie, prin care consemna apariția în 1936 a volumului *Somnul singurătății* (Radiana R. Recenzie (1937, nr. 1-2), din care extragem câteva teze:

„Tânărul poet Alexandru Robot, poposit în Chișinăul atât de leneș în manifestări de cultură, a dat la iveală, semnificativ pentru atmosfera de dezinteresare locală, placheta de poeme **Somnul singurătății**. Chiar de la început țin să subliniez că aceste poeme nu sunt scrise pentru marele public, cu atât mai puțin pentru cel basarabean. E, în structura acestor poeme de vers pur, ceva din florile exotice care înfloresc în atmosfera ar-

tificială a unei sere, jenate de sclipirea ciudată, răsfrântă de albeața rece a zăpezii. Pentru un intelectual de mare rafinament, în această plachetă se vor găsi bucurii alambicate. Multe versuri pot fi luate independent de celelalte fără a pierde ceva – poeme într-un vers. O emoție reținută de suflet îmbătrânit face din poemele dlui Robot o ghirlandă timidă, dar strălucitoare ca un cerc de stele aurii în jurul unei frunți scufundate în reverii personale”.

Era o solidaritate literară justificată, fiindcă ambii aveau simpatii politice de stânga și le promovau cu consecvență.

În plan literar, Al. Robot era un concurent foarte subtil al lui Costenco, dar aceasta nu-i împiedica să fie foarte generoși ca autori și colegi de generație.

Cu atât mai mult că la acea vreme N. Costenco cunoștea ceea ce scrisese George Călinescu în recenzia sa *Al. Robot, Somnul singurătății* din *Adevărul literar și artistic* (din 22 noiembrie 1936):

„În timp ce poemele lui Valery sunt clare din prima clipă și sunt unitare, fiind intuitiv într-o clipă, Al. Robot procedează altfel, desigur dintr-o falsă teorie a hermetismului. Poemul lui se compune din asociațiunile cele mai disperate și mai neprevăzute, tocate și lipsite de ramă. În timp ce versul merge amplu și cere o desfășurare de forțe afective netezi, pânza lui interioară se strânge și se încurcă precum un păr de ceas plesnit. Cititorul pare legat ca Ivan Armeanul de cozile a două cămile care aleargă în două direcții diferite...”

Peste doi ani, Perpessicius revine la destinul poetic a lui Al. Robot:

„Într-adevăr, senzațional acest prim volum de versuri al foarte tânărului poet Alexandru Robot. Senzațional pentru câtă artă sonoră, pentru câte sugestive cadențe, pentru cât mister tănuț cu grijă a filtrat în versuri și în poemele sale...”

Dar pentru ca un poet ce n-a satisfăcut încă legea recrutării să vrea și să izbucnească, să joace cu atâta dexteritate pe coarda hermetismului, iar pe de altă parte, ca dintr-un aliaj de Argezi, de Barbu și Bucuță să reușească să dea un nou timbru unor metaluri binecunoscute, o singură concluzie se impune, că dl Robot este un virtuoz, un prestidigitator, poate chiar un veritabil poet, pe care timpul îl va obliga să adopte un instrument personal” (Mențiuni critice, vol. IV, București, 1938).

Niciodată n-a încercat să-și mascheze opiniile politice. Era un simpatizant al mișcării comuniste și revenirea lui în Basarabia, după 28 iunie 1940, n-a fost întâmplătoare. Era o decizie conștientă.

Cu atât mai mult impresionează gestul, cu cât definirea acestui loc poetic o făcuse foarte discuit:

*La periferie toamna a venit cu pătlăgele.
Ofereastră, ca un zâmbet rupt din colțul unei guri,
Mușcă țâțele țigăncii care strigă Floricele!
Diogene, azi butoiul ți-este plin cu murături.
(La periferie)*

Paradoxal, un poet avangardist în esență, cu o profundă subtilitate intelectuală, cu un talent literar veritabil, a acceptat să rămână într-un teritoriu ocupat, în speranța că numai în URSS talentul lui avangardist va fi apreciat pe merit. La o adică, dacă ar fi să judecăm liber, Al. Robot a fost cea mai elementară victimă intelectuală a propagandei comuniste. El nici nu-și imagina că scrisul lui rafinat va fi contrapus literaturii moldovenești din Transnistria, ce-l avea ca exponent de frunte pe Leonid Corneanu.

Registrul lui tematic după revenirea în Basarabia, după 28 iunie 1940, este pur și simplu uluitor. N-a rămas nimic din poetul de odinioară și redescoperim un stihuitor înregimentat în propagarea noii ideologii: *Roadă nouă, Moldova, Întâiul colhoz, Cântecul Patriei, Tinerețe sovietică, Primăvară colhoznică, Kotovski la Nistru, Serghei Lazo, Balada morții lui Tkačenko ș.a.*

El vedea URSS-ul cu optica împrumutată de la Alexandru Sahia, ziarist și militant comunist, despre a cărui carte interzisă de cenzură URSS azi a publicat o recenzie-recomandare în revista *Reporter* (nr. 84-85, 7 noiembrie 1935):

„URSS azi e un reportaj precis și constituie panorama completă a Rusiei prezente.

Apare strada, uzina, școala și arta. Capitale speciale asupra femeii și căsătoriei spulberă unele legende monstruoase.

Fenomenul social al Rusiei contemporane e examinat sub toate laturile. Orașul cu viața nouă, ruinele vechiului imperiu se proiectează ca să ne ofere imaginea somptuoasă a Rusiei noi.

Viața copilului și a femeii, a muncitorului și a intelectualului sunt aranjate cu un sentiment al justiției, pe care lumea veche îl desconsideră.

Alt capitol ne pune în curent viața scriitorilor sovietici, cu ideile și materialul lor de viață.

Într-un cuvânt, cartea dlui Sahia e un documentar complet. Din acest punct de vedere, nu i se poate reproșa nimic. A realizat ce și-a propus.”

Așa arăta teoretic URSS-ul. Practic poezia lui Al. Robot îl descoperă într-o formulă nefirească lui, aproape că nesinceră ori, poate, absurd idealistă. El care în poezia *Prefață* ne dă o mostră de profesiune de credință:

Am împlânzit cuvinte sălbatice, sfoase

Și le-am suit cu cerbii pe stâncile râpoase,
 Ferindu-le de vârful săgeților bolnave,
 Când am citit primejdii în pași și în potcoave.
 Le-am dat să ciugulească amurguri în poteci
 Și setea lor am dus-o lângă izvoare reci.
 În nopțile cu foșnet de taină, pentru ele,
 Am jefuit fântâna de lună și de stele.
 Când șovăiau prin codri fiori de vânatoare
 Și tresărirea frunzei trecea în căprioare,
 Eu v-am ascuns, cuvinte, sub strune de baladă
 Și-ați adormit cu visul curat ca o zăpadă,
 Iar sara întâlnire pe culmi cu ciute șchioape,
 Care veneau să moară aici sau să se-adape,
 Și v-arătam cum chipul trist al durerilor
 E oglindit în ape de agonia lor.
 Cuvinte îmblânzite, tăcute, azi vă chem
 Ca să dormiți gingașe în bruște de poem,
 Din pacea voastră simplă și-a scris un trubadur
 Cartea visată în sânge și azur.

(Nistru, 1967, nr. 5)

În noua sa situație scrie o baladă cu expunere cinematografică, „Kotovski la Nistru”:
 Pe drumuri ce albe spre Nistru se-ndreaptă,
 Spre Nistru adânc, singuratic,
 Kotovski-eroul se duce în treapăt,
 Iar calul nechează sălbatic.

Și dornic să-și scalde privirile-n râu.
 Kotovski se-ntrece cu vântul,
 Îi saltă pistoalele strânse la brâu,
 Copita n-atinge pământul.

Rămâne în urmă în colburi și glod
 Moldova cu târguri și sate,
 Prin care trudnicul, robitul norod
 Tresare flămând de dreptate.

Cu apele pline de negrul amurg,
 În calea sa Nistrul răsare.
 Și valuri ce poartă revoltele, curg,
 Să ducă furtuna la mare.

Și râul trecându-l, pe malul lui stâng
 Kotovski își face popasul...
 Pierdute în neguri câmpiile plâng,
 Când vântul îi tremură glasul:

„Moldovă senină, tu, baștina mea,
 Mai dragă îmi ești ca o mamă!
 Da, plec, că la Kremlin o roșie stea
 Să lupt pentru Patrie cheamă.

Te las și pe tine, norod obidit,
 Dar frate ți-oi fi pân-la moarte,
 Iar ziua în care vei fi dezrobit,
 Să știi că nu este departe.

Tu, Nistrule falnic, nu poți fi hotar,
 Tovarăș cu noi este valul.
 La apa ta caldă mă-ntorc mâine iar,
 Din ea să-mi adăp iară calul.”

Cu ochii cuprinde al țării pământ,
 Și râul îi martor al tainei,
 Se duce Kotovski cu fugă de vânt
 Să lupte în stepa Ucrainei.

Bănuiesc că dezamăgirea lui după un an de viață în regimul comunist a fost una profundă și greu de reparat.

Cine avea nevoie de un poet atât de rafinat, în care metaforele și comparațiile gălăiau ca un havuz, iar fantezia părea nestăvilită?

S-a culcat o floare ca un fluture
 Și-am pătruns în zi ca-ntr-un năvod.
 Lângă porțile cu mult norod,
 Am uitat desagii să mi-i scutur.

Holde mari își freamătă păcatul.
 Știu cum râmele au dat seminți.
 (Căile creșteau fâgăduinți
 Și-ntorceau pe după soare satul).

S-a crăpat nămeaza cu păstaia
 Și își coace-aripa zborul crud.
 Răstignește inima bătaia,
 Cu porumbul din poveste ud.

(Privești)

Mai ales că în 1941 apare *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* a lui George Călinescu, în care Al. Robot este prezentat amplu în capitolul dedicat autorilor *dadaști*, *suprarealiști*, *hermetici*, adică exact acei scriitori care nu cadrau cu ideologia proletcultistă promovată acerb de sovietici. Criticul G. Călinescu descoperă în opera lui momente revelatorii și afinități literare:

„Bun versificator [...] cu strofe căzând în valuri ca niște mătăsurile grele. Fondul însă ușor mistificat. Senzualitate (uneori obscenități) ball-tazariene, tradiționalisme Pillat-Voronca, puse într-un hermetism barbian galopant, lipsit de orice ciment intelectual [...]”

O mare promisiune erau versurile pastorale, pe care le hrănea ereditatea biblică a poetului...” (pag. 902).

Cadrul analizei critice poate fi completat și cu alte nume de referință: Eugen Lovinescu scrie despre el în *Istoria literaturii române contemporane* (București, 1938), Perpessicius îi dedică pagini în vol. IV de *Mențiuni critice* (București, 1938). Creația lui o sintetizează și

un alt critic, I. Negoïtescu, în *Istoria literaturii române* (București, 1991) ș.a.

Și acest poet rafinat și străin de orice demers ideologic vine la Chișinău după 28 iunie 1940.

Întotdeauna am încercat să înțeleg această tendință a unor creatori de a găsi un spațiu ideal, unde li s-ar permite nestingherit să creeze și să se afirme. Eu cred că acest spațiu există numai în visurile poezilor, fiindcă orice societate preferă să țină și să controleze foarte rigid cadrul de expresie, fie politic, fie poetic.

Între multele texte eseistice risipite în publicațiile basarabene sunt unele de-o puritate primară. Sunt mici bijuterii literare, care pot fi incluse în orice manual școlar, în orice carte antologică.

Tableta *Mărțișoare* eu o văd ca pe o perlă, ca pe o mostră de scriitură poetică:

„Mărțișoarele sunt simboluri. Primăvara se reflectează în aceste talismane fragile, al căror mister s-a atrofiat, s-a vulgarizat. Taina mărțișoarelor doarme printre povești, a căror amintire s-a pierdut.

Apar odată cu ghiociei. Sunt primele acorduri ale orchestrei verzi din parcuri și poiene, cloroformizate de beția albă a zăpezii. Inimi, ancore, potcoave, forme și contururi ale iubirii, speranței și norocului, mărturisiri gingașe prinse de gâtul femeilor.

Mărțișoarele destăinuiesc inocența primăverii, ale cărei insigne sunt amulete enigmatice, cu un sens actual pur estetic.

Explicația mărțișoarelor? N-o cunoaștem, cum n-o cunoaștem nici pe cea a păcălelilor de la 1 aprilie.

Tradițiile superficiale se păstrează, se continuă. Dar peste neguri seculare rămâne numai gestul. Sensul se pierde.

Ne vom decora gâtul, pieptul cu mărțișoare. Sunt singurele decorații care se acordă fără decrete și fără să implice nici un eroism și nici o virtute.

Mărțișoarele sunt povești ale primăverii. Vești pe care le purtăm câteva zile, ca să trădăm prin prezența lor adolescența naturii, cu ghiociei răsăriți de sub giulgiul zăpezii destrămate de soare.

E atâta poezie în fragilitatea mărțișoarelor, dar o poezie atât de simplă, încât s-a confundat cu banalul.

E destinul anotimpului. Primăverile sunt banale, pentru că ne inspiră aceeași puerilă dorință de evadare.

Și pentru prizonierii vieții citadine mărțișoarele sunt raze care se strecoară printre zăbrelele de fier ale temniței.

Cât de frumos e uneori banalul, dar un măr-

țișor valorează mai mult decât o metaforă”. (1937)

Viața cotidiană era apăsătoare pentru el. Fuse înrolat în armata română de două ori. Prima oară l-au întors la vatră din cauza condițiilor fizice. A doua oară și-a satisfăcut serviciul militar la București, cu toate umilințele inerente militariei. Fosta lui soție, Ana Lozovaia, într-un interviu acordat jurnalistului Gheorghe Budeanu, mărturisește: *„Serviciul în armată îl chinuia. O simplă însărcinare – să măture curtea cazarmii – n-a executat-o la nivel (oare cum putea el să măture exemplar, dacă nici mătura măcar nu știa s-o țină în mână?) și fu palmuit fără milă”* (Gheorghe Budeanu, *Portrete pe muchie de secol*, Chișinău, 2013).

Un caz aproape similar. Basarabeanul și omul cărții Alexandru David, tatăl pictorului Aurel David, s-a sinucis din cauza umilințelor la care a fost supus pe când își satisfăcea serviciul militar.

Vestea că rușii au ocupat Basarabia l-a făcut să părăsească garnizoana din București și l-a adus prin greutate la Chișinău.

Era în armată, era caporal. A fost scos în fața frontului și a fost degradat ca unul care a încălcat statutele militare.

Credea sincer într-un viitor luminos descris de presa din URSS.

Dar ideea lui Al. Robot de a se regăsi în noul sistem era stearpă de la bun început, era o amăgeală. Deși începuturile, așa cum le descrie fosta lui soție, erau promițătoare:

„Unde-i astăzi Piața Biruinței, pe atunci se afla Casa Eparhială, iar în ea – o cafenea. Cafeneaua începu să servească drept loc de întâlnire pentru scriitorii și ziariștii rămași în Chișinău sau sosiți de curând. Acolo se legau cunoștințe, se discuta despre viața nouă, se trasau planuri de creație. Uneori, îl însoțeam și eu pe Al. Robot. La cafenea îl vedeam glumind în vecinătatea lui Meniuc, Costenco, Istru...”

La sfârșitul lui aprilie 1941, la Uniunea Scriitorilor din Moldova a avut loc o serată de creație a lui Al. Robot. În cadrul ei au vorbit mai mulți scriitori, apreciind creația poetului de 25 de ani. Au vorbit frumos Costenco, Bucov, Istru, Corneanu, Vetrov și alții. După serata aceea, la 12 mai Al. Robot a fost primit în rândurile scriitorilor sovietici. A fost anul lui de bucurie, dar...” (Gheorghe Budeanu, *Portrete pe muchie de secol*. Chișinău, 2013).

Lucrările lui au fost publicate începând cu anii '60, când a apărut o tradiție de a aduce la lumină operele scriitorilor morți în război, dispăruți prematur din circuitul literar. Dar și atunci, la acea primă selecție făcută de Simion

Cibotaru, cu toate restricțiile cenzurii, Al. Robot a apărut ca un poet profund original, ca o voce distinctă în toată poezia noastră.

Ani de zile am locuit în aceeași curte cu fosta lui soție, fără să bănuiesc cine este. Îmi părea o bătrânică foarte simpatcă și inteligentă, dar mai bătrână decât veacul și simpatizată doar de pisicile ei. Gheorghe Budeanu a făcut un material frumos cu această femeie și cred că, prin ceea ce a mărturisit ea la sfârșitul vieții, nu numai că a întregit portretul poetului Alexandru Robot, dar a sporit și enigma care mai planează asupra acestui poet.

Evident că dispariția acestui poet a fost și rămâne pentru mine ca o enigmă. A apărut din București și a murit undeva lângă Odesa.

Martor al plecării lui în necunoscut a fost scriitorul David Vetrov:

„Pe la sfârșitul lunii iulie 1941 eram la Odesa. Într-o zi, am văzut pe strada care ducea spre port o coloană mare de soldați. M-am dat în lături. Deodată, aud că unul dintre ostași mă strigă pe nume. Era Al. Robot. Am alergat la el și am însoțit coloana de soldați mergând alături. Robot mi-a spus că ei toți se îndreptă spre debarcader, ca să se imbarce pe unul dintre vapoarele ce va lua cursul spre Crimeea. Părăsindu-l, i-am

urat noroc și izbândă. De departe, am urmărit cum soldații s-au urcat pe vapor. În curând a trebuit să fug la adăpost, căci sirenele anunțau iarăși apropierea avioanelor germane. După un bombardament strașnic, am ieșit din adăpost ca să aud o veste groaznică: vaporul ce ieșise acum o oră și ceva din port fusese lovit de o bombă inamică și s-a scufundat imediat cu cei 3000 de soldați pe care îi avea la bord. Robot fusese printre ei.” (Gheorghe Budeanu, Portrete pe muchie de secol. – Chișinău, 2013).

*Am plecat. Sunt singurul sărac
Mulțumit de-atât de mult pământ,
Stăpânesc câmpie, drum și veac
Și sunt frate-al morilor de vânt.*

*Traista mea e goală, dar cu ea
Nu plătesc tribut nici unei vame,
Un izvor îmi spune: – Ia și bea!
Iar un pom mă-treabă: – Nu ți-i foame?*

*Spuneți voi cât vreți că nu sunt om,
Ci o biată pasăre pribeagă,
N-am iubit, dar mi-i stepa dragă
Și de doină-s multe frunze-n pom.*

(Drumețul)

CONTENTS

- 5 - 8** **AGORA**
Lyon Declaration on Access to Information and Development
Presidential Address by IFLA President Sinikka Sipilä to the IFLA World Library and Information congress, 80th IFLA General Conference and Assembly, 2014, Lyon, France
- 9 - 19** **THE GUEST OF THE BIBLIOLOGICAL MAGAZINE**
Yao Zhang. The development of library and information science in China (1840-2009)
- 20 - 32** **BIBLIOPHILIC VALUES**
Dr. Maria DANILOV. Two Bessarabian printed works, Catihisul creștinesc (1844) and Chiriadromionul (1860), identified in sources of Buzău
Nina MATEI. Literary monument „Immature Stage” : BIBLE of 1936
Liubovi KARNAEVA, Valeriu HERȚA, Augustin STEPANOV, Nona ȘOROC. Bookplates from Koch Collection
- 33 - 42** **GALLERY OF BM**
Aliona TOSTOGAN. Musical heritage of Dimitrie Cantemir.
Liubovi KARNAEVA, Nona ȘOROC, Augustin STEPANOV. Personality of the German medical scientist and bibliophile Richard Koch reflected in his personal collection held in funds of the Scientifical Medical Library of the State Medico-Pharmaceutical University „Nicolae Testemițanu”
- 43 - 68** **STUDIES AND RESEARCH**
Acad. Andrei EȘANU, Valentina EȘANU. Dispersion of the old Romanian book heritage (19-20 centuries). Collections and collectors from abroad
Dr. hab. Anton MORARU. Organization and completion of the library of Zemstvo Museum of Bessarabia: 1889-1917
Dr. Igor CERETEU. A Glimpse on the library of Chistoleni monastery
Dr. Elena CHIABURU. Church Law and history of books’ relations – theft of old books
- 69 - 72** **SYMPOSIUM**
Veronica COSOVAN. European relics hold in the collection of Rare Books and Manuscripts Section of the National Library of RM

73 - 109

**IFLA. INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARY
ASSOCIATIONS AND INSTITUTIONS**

How library and information science academic administrators perceive
e-learning in LIS schools: A qualitative analysis
Information evaluation and the individual's cognitive state: Some insights
from a study of British teenaged users
Library adoption of knowledge management using Web 2.0: A new
paradigm for libraries

110 - 115

CENL. CONFERENCE OF EUROPEAN NATIONAL LIBRARIANS
CENL in 2013-2014. ANNUAL REPORT

116 - 144

TEL. THE EUROPEAN LIBRARY
The European Library. Annual Report 2013

145 - 148

BIBLIOSOPHY
Dr. Alexe RĂU. Philosophy as infrastructure of the library science
thought

149 - 156

THEORY AND PRACTICE
Alla PANICI. SIBIMOL: Metamorphosis in the years 2003-2014
Vera OSOIANU. Professional communication: aspects of the virtual format

157 - 162

SOCIAL NETWORKS
Aliona MUNTEAN. Social Media Optimization

163 - 174

REMEMBER
FROM THE WORKS OF IURIE COLESNIC
Dr. H. C. Iurie COLESNIC. Poets who live at the expense of poetry or
poets who live for poetry.